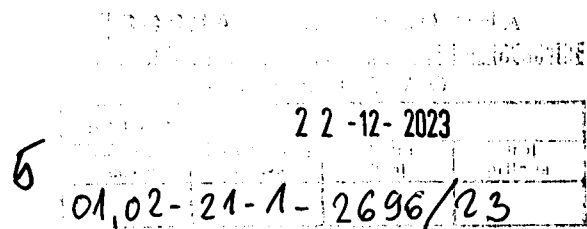

Број: 17-21-3747-2/23
Сарајево, 22. децембар 2023. године

**ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

**- ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ
- ДОМ НАРОДА**

Предмет: Сагласност за ратификацију споразума, тражи се

У складу са чланом 16. Закона о поступку закључивања и извршавања међународних уговора ("Сл. гласник БиХ", бр 29/00 и 32/13), достављамо вам:

Споразум о финансирању Годишњег акционог плана за Босну и Херцеговину за 2022. годину између Европске уније коју представља Европска комисија и Босне и Херцеговине коју представља Дирекција за европске интеграције Савјета министара Босне и Херцеговине. Споразум је потписан 19. септембра 2023. године у Сарајеву, а потписао га је, у име Босне и Херцеговине, г. Един Дилберовић, тадашњи директор Дирекције за европске интеграције Савјета министара Босне и Херцеговине.

Будући да је Министарство финансија и трезора БиХ надлежно за провођење поступка за закључивање овог споразума, молимо вас да на састанке ваших комисија, односно сједнице Домова, поред представника Предсједништва БиХ, као предлагача, позовете и представника Министарства који заступницима, односно делегатима може дати све потребне информације.

С поштовањем,

ГЕНЕРАЛНИ СЕКРЕТАР
Зоран Ђерић

Прилог:

- текст споразума на 3 (три) службена језика у употреби БиХ
- акт МИП-а БиХ, број: 08/1-42-05-2-12115-3/23 од 15.12.2023. године

Доставити:

- наслову
- архиви

MFA-BA-MPP
Broj: 08/1-42-05-2-12115-3/23
Datum: 15.12.2023. godine

PREDsjedništvo
BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

SARAJEVO, 21.12.2023			
Prethodno	Priloga	Broj	Priloga
	21	3747-1	

**PREDsjedništvo BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO**

PREDMET: Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o financiranju Godišnjeg akcijskog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022. godinu, između Europske unije koju predstavlja Europska komisija i Bosne i Hercegovine koju predstavlja Direkcija za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, d o s t a v l j a s e ;

U prilogu akta dostavljamo Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o financiranju Godišnjeg akcijskog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022. godinu, između Europske unije koju predstavlja Europska komisija i Bosne i Hercegovine koju predstavlja Direkcija za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Sporazum je potpisan u Sarajevu 19.09.2023. godine. Potpisnici su u ime Bosne i Hercegovine Edin Dilberović, direktor Direkcije za europske integracije Vijeća ministara BiH, a u ime Europske komisije gospođa Michela Matuella, direktorica za Zapadni Balkan u Generalnom direktoratu za politiku susjedstva i pregovore o proširenju.

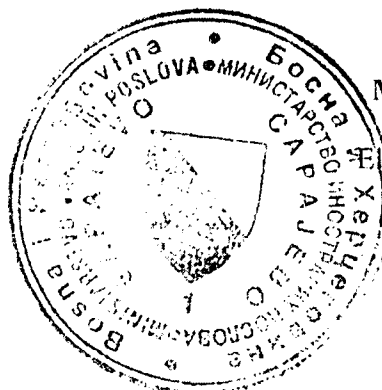
Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je 13. rujna 2023. godine donijelo Odluku broj: 01-50-1-2763-11/23 o prihvatanju predmetnog Sporazuma, kojom je direktor Direkcije za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ovlašten za potpisivanje istog, a koju dostavljamo u prilogu akta.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 32. sjednici održanoj 12.12.2023. godine, utvrdilo Prijedlog odluke o ratifikaciji Sporazuma o financiranju Godišnjeg akcijskog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022. godinu, između Europske unije koju predstavlja Europska komisija i Bosne i Hercegovine koju predstavlja Direkcija za europske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.

Molimo da Predsjedništvo Bosne i Hercegovine, u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o postupku zaključivanja i izvršavanja međunarodnih ugovora („Službeni glasnik BiH“ 29/00 i 32/13), provede postupak ratifikacije navedenog Memoranduma.

Privitak:

- Kao u tekstu

MINISTAR

Edin Konaković

SPORAZUM O FINANSIRANJU

POSEBNI USLOVI

Evropska komisija, u daljnjem tekstu „Komisija“ koja djeluje u ime Evropske unije, u daljnjem tekstu „Unija“,

s jedne strane, i

Bosna i Hercegovina, u daljnjem tekstu „Korisnik programa IPA III“, koju predstavlja Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine,

s druge strane,

sporazumjele su se kako slijedi:

Član 1 – Program

- (1) Unija pristaje finansirati, a Korisnik programa IPA III prihvata finansiranje sljedećeg programa:

Godišnji akcioni plan u korist Bosne i Hercegovine za 2022. godinu koji se sastoji od sljedećih akcija:

Akcija 1. EU podrška pravosuđu (EU Support to Justice);

Akcija 2. EU za reformu javne uprave (PAR) Povećani administrativni kapaciteti (EU4 Public Administration Reform (PAR) Increased Administrative Capacity);

Akcija 3. EU za upravljanje javnim finansijama (EU4PFM) (EU4 Public Finance Management);

Akcija 4. Program evropskih integracija (EU Integration Facility);

Akcija 5. EU za okoliš i klimatske promjene (EU4 Environment and Climate Change);

Akcija 6. EU za ljude (Zapošljavanje i socijalna zaštita) (EU4People (Employment and Social Protection)).

Broj globalne obaveze: JAD.1045709

Ovaj program se finansira sredstvima iz budžeta Unije na osnovu sljedećeg osnovnog akta: Instrument pretpristupne pomoći, IPA III¹.

- (2) Ukupni procijenjeni troškovi ovog programa iznose 45.500.000,00 eura, a najveći mogući doprinos Unije ovom programu utvrđen je u iznosu od 45.500.000,00 eura. Od Korisnika programa IPA III ne očekuje se nikakav finansijski doprinos.
- (3) Program će se provoditi u skladu s Akcionim dokumentima koji su navedeni u Dodatku I.

Član 2 – Period izvršenja i operativni period provođenja

- (1) Period izvršenja ovog sporazuma o finansiranju definiran u članu 12. Dodatka II (Opći uslovi) određen je na 12 godina od sklapanja ovog sporazuma o finansiranju.

¹ Uredba (EU) br. 2021/1529 Evropskog parlamenta i Vijeća od 15. septembra 2021. godine kojom se uspostavlja Instrument pretpristupne pomoći (IPA III), SL L 330, 20. 09. 2021, str. 1.

- (2) Trajanje operativnog perioda provođenja, kako je definirano u članu 12. Dodatka II (Opći uslovi), postavljeno je na 6 godina od zaključenja ovog sporazuma o finansiranju.

Član 3 – Adrese i obavještenja

Sva obavještenja koja se odnose na provođenje ovog sporazuma o finansiranju će biti u pisanom obliku i izričito će se pozivati na ovaj program kako je definirano u članu 1, stav 1. i šalju se na sljedeće adrese:

(1) za Komisiju:

Generalna direkcija za susjedstvo i pregovore o proširenju (DG NEAR)
Direkcija D
Rue de la Loi 15
Evropska komisija
B-1049 Bruxelles, Belgija
NEAR-D4@ec.europa.eu

(2) za Korisnika programa IPA III:

Državni IPA koordinator, direktor
Direkcija za evropske integracije Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
Đoke Mazalića 5
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
e-mail: kabinet.dei@dei.gov.ba

Član 4 – Kontakt-osoba za OLAF

Kontakt-osoba Korisnika programa IPA III s odgovarajućim ovlaštenjima za direktnu saradnju s Evropskim uredom za borbu protiv prevara (OLAF), s ciljem olakšavanja operativnih aktivnosti OLAF-a je:

Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine
e-mail: cfcu@mft.gov.ba

Član 5 – Okvirni sporazumi o finansijskom partnerstvu

Program će se provoditi u skladu s odredbama Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu (FFPA) između Evropske komisije i Bosne i Hercegovine o aranžmanima za provođenje finansijske pomoći Unije Bosni i Hercegovini u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III), koji je stupio na snagu 20. septembra 2022. godine (u daljnjem tekstu: „Okvirni sporazum“). Ovaj sporazum o finansiranju nadopunjuje odredbe Okvirnog sporazuma. U slučaju sukoba između, s jedne strane, odredbi ovog sporazuma o finansiranju i, s druge strane, odredbi Okvirnog sporazuma, odredbe Okvirnog sporazuma će imati prednost.

Član 6 – Dodaci

- (1) Ovaj sporazum o finansiranju sastoji se od:

- a) ovih posebnih uslova;

- b) Dodatak I: Akcioni dokumenti koji detaljno opisuju ciljeve, očekivane rezultate, aktivnosti, metode provođenja i budžet;
- Dodatak I.1. Akcija 1: EU podrška pravosuđu;
 - Dodatak I.2. Akcija 2: EU za reformu javne uprave (PAR) Povećani administrativni kapaciteti;
 - Dodatak I.3. Akcija 3. EU za upravljanje javnim finansijama (EU4PFM);
 - Dodatak I.4. Akcija 4. Program evropskih integracija;
 - Dodatak I.5. Akcija 5. EU za okoliš i klimatske promjene;
 - Dodatak I.6. Akcija 6. EU za ljude (Zapošljavanje i socijalna zaštita);
 - Dodatak IA: Budžetska tabela.
- (c) Dodatak II: Opći uslovi.
- (2) U slučaju suprotnosti između odredbi Dodataka i odredbi ovih posebnih uslova, prednost se daje odredbama Posebnih uslova. U slučaju suprotnosti između odredbi Dodatka I i odredbi Dodatka II, prednost se daje odredbama Dodatka II.

Član 7 – Zaključivanje i stupanje na snagu

Ovaj sporazum o finansiranju smatra se zaključenim na dan kada ga potpiše posljednja strana, a najkasnije do 31. decembra 2023. godine.

Ovaj sporazum o finansiranju stupa na snagu na dan kada ga potpiše posljednja strana.

Ovaj sporazum o finansiranju je sastavljen u dva istovjetna primjerka na engleskom jeziku, od kojih je jedan predan Komisiji, a jedan Korisniku programa IPA III.

Za Korisnika programa IPA III:

g. Edin Dilberović
Direkcija za evropske integracije
Vijeće Ministara
Bosne i Hercegovine

Datum:

Potpis:

Za Komisiju:

gđa Michela Matuella
v. d. direktora DG NEAR
Direkcija D, Brisel

Datum:

Potpis:

DODATAK I.1

Sporazuma o finansiranju Godišnjeg akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Akcionni dokument za EU podršku pravosuđu

1. SINOPSIS

1.1. Tabela sažetka akcije

Naslov	Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022. Akcionni dokument - EU podrška pravosuđu			
OPSYS	ACT-61466; JAD.1045709			
Osnovni akt	Finansirano u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III)			
Inicijative Tim Evropa (<i>Team Europe</i>)	Ne			
Zona koja ima koristi od akcije	Ova akcija će se provoditi u Bosni i Hercegovini			
Programski dokument	Programski okvir IPA III			
INFORMACIJE O PRIORITETNIM PODRUČJIMA I SEKTORIMA				
Prozor i tematski prioritet	Prozor 1 – Vladavina prava, osnovna prava i demokratija Tematski prioritet 1: Pravosuđe Tematski prioritet 5: Osnovna prava			
Ciljevi održivog razvoja (SDGs)	Glavni SDG: Cilj 16 Mir, pravda i jake institucije Drugi značajni ciljevi održivog razvoja: Cilj 5. Postizanje rodne ravnopravnosti i osnaživanje svih žena i djevojčica			
DAC kod(ovi) ¹	Glavna DAC šifra: 15130 Razvoj prava i pravosuđa Podkod 1 – 15131 Politika pravosuđa, zakona i reda, planiranje i administracija Podšifra 2 – 15134 Pravosudni poslovi			
Glavni kanal isporuke @	Bilateralni			
Markeri ² (iz DAC obrasca)	Opći cilj politike @	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Razvoj sudjelovanja/dobro upravljanje	☐	☐	X

¹ DAC sektori (šifre i opisi) navedeni su u prvom i četvrtom stupcu kartice "kodovi namjene" u sljedećem dokumentu: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/dac-anderscode-lists.htm>

² Za smjernice, pogledajte <https://www.oecd.org/development/financing-sustainable-development/development-finance-standards/> Idite na "Prikupljanje podataka i resursi za izvješćioce", odaberite Dodatak 2, priloge 18 (politika) i 19 (Rio) direktive o izvješćavanju.

Ako je akcija označena u DAC obrascu kao doprinos jednom od ciljeva opće politike ili RIO načelima kao glavni cilj ili značajan cilj, to bi trebalo biti prikazano u matrici logičkog okvira (u lancu rezultata i/ili pokazateljima).

	Pomoć okolišu	X	☐	☐
	Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica	☐	X	☐
	Razvoj trgovine	X	☐	☐
	Reproduktivno zdravlje majke, novorođenčadi i djeteta	X	☐	☐
	Smanjenje rizika od katastrofa	X	☐	☐
	Uključivanje osoba sa invaliditetom	X	☐	☐
	Ishrana ³	X	☐	☐
	Markeri RIO konvencije @	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Biološka raznolikost	X	☐	☐
	Borba protiv dezertifikacije	X	☐	☐
	Ublažavanje klimatskih promjena	X	☐	☐
	Prilagođavanje klimatskim promjenama	X	☐	☐
Interni markeri ⁴	Ciljevi politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Povezivanje	X	☐	☐
	Digitalizacija	☐	X	☐
	Migracija ⁵	☐ X	☐	☐
	COVID-19	X	☐	☐
PODACI O BUDŽETU				
Relevantni iznosi	Budžetska linija: 15.020101.01 Ukupni procijenjeni trošak: EUR 3 500 000 Ukupni iznos doprinosa iz budžeta EU u EUR: 3 500 000			
UPRAVLJANJE I PROVEDBA				
Modaliteti provedbe (vrsta finansiranja i način upravljanja)	Modalitet projekta Direktno upravljanje putem: - Grantova			
Relevantni prioriteti i predvodnici iz Ekonomskog i investicionog plana	Prioriteti: "Digitalna tranzicija", "Upravljanje, vladavina prava, PAR"			

³ Provjerite Priručnik o markeru politike prehrane OECD-DAC-a (Handbook on the OECD-DAC Nutrition Policy Marker)

⁴Ovi markeri imaju drugačiji opseg/obrazloženje od DAC kodova. Oni se izvlače iz nivoa raspodjele budžeta i naglaska koji se daje akciji u smislu odabranih glavnih ciljeva. Definicija ciljeva, rezultata, aktivnosti u opisu akcije treba biti u skladu s ovim odjeljkom.

⁵ Za detaljne informacije o programiranju migracije i prisilnog raseljavanju, pogledajte tematske smjernice (thematic guidance note) o migraciji i prisilnom raseljavanju; za informacije o migracijskom markeru, pogledati dodatak 2 tematskih smjernica.

za Zapadni Balkan [samo za Zapadni Balkan]	
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra 2023.
Krajnji datum za zaključivanje sporazuma o doprinosu/delegiranj u, ugovora o nabavci i grantu	3 godine nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju, sa izuzetkom slučajeva navedenih u članu 114(2) Finansijske uredbe
Indikativni [operativno provedbeni] [prihvatljivi] period	72 mjeseca nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju
Krajnji datum za implementaciju Sporazuma o finansiranju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju

1.2. Sažetak akcije

Specifični cilj Akcije u potpunosti je u skladu s fokusom programskog okvira IPA III na poboljšanje efikasnosti, integriteta, kvaliteta, odgovornosti, neovisnosti i pristupa pravosuđu u Bosni i Hercegovini. Akcija "EU podrška pravosuđu" ima za cilj doprinijeti usklađivanju pravosudnog sistema Bosne i Hercegovine s evropskim standardima i pravnom tečevinom EU. To će se postići izgradnjom vještina i kapaciteta službenika uključenih u pravosuđe, što će zauzvrat osigurati bolji rad, poboljšani kvalitet sudskih odluka i profesionalizam pravosudnog sistema u skladu s ciljevima IPA III.

Jačanjem profesionalizma, stručnosti i integriteta nosilaca pravosudnih funkcija doprinijet će se povećanju povjerenja građana u pravosudni sistem. Akcija će također pomoći u praćenju provedbe Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina (NWCS), rješavanju zaostataka u procesuiranju predmeta ratnih zločina i jačanju forenzičkih kapaciteta Agencije za forenziku na državnom nivou.

Predložena akcija će doprinijeti SDG-u 16: Promovirati miroljubiva i uključiva društva za održivi razvoj, omogućiti pristup pravdi za sve i izgraditi efikasne, odgovorne i uključive institucije na svim nivoima. Poseban fokus intervencije povezan je s ciljem SDG 16.3: *Promovirati vladavinu prava na nacionalnom i međunarodnom nivou i osigurati jednak pristup pravdi za sve.*

2. OBRAZLOŽENJE

2.1. Kontekst

Vladavina prava je u središtu procesa proširenja. Izvještaj Komisije za 2021. ocjenjuje da je Bosna i Hercegovina u ranoj fazi/dostigla je određeni stepen pripreme u području pravosuđa. Nedostaci u oblastima kvaliteta, neovisnosti, efikasnosti i integriteta pravosuđa i dalje postoje i predstavljaju prijetnju vladavini prava u Bosni i Hercegovini. Kao što je predviđeno Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), Bosna i Hercegovina će pridati važnost konsolidaciji vladavine prava i jačanju institucija na svim nivoima, a posebno u pravosuđu. Saradnja će biti usmjerena na jačanje neovisnosti pravosuđa, poboljšanje njegove efikasnosti i institucionalnih kapaciteta, poboljšanje pristupa pravdi.

U svom Mišljenju (*Avis*) o zahtjevu Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji⁶, Komisija ističe mnoge preostale nedostatke u području vladavine prava i zaključuje da će, kako bi pristupni pregovori bili otvoreni, Bosna i Hercegovina morati postići “potreban stepen usklađenosti s kriterijima za članstvo, a posebno političkim kriterijima iz Kopenhagena koji zahtijevaju stabilnost institucija koje garantuju posebno demokratiju i vladavinu prava”. Bosna i Hercegovina “će morati temeljno poboljšati svoj zakonodavni i institucionalni okvir kako bi osigurala ispunjavanje niza prioriteta u pogledu demokratije, vladavine prava, osnovnih prava i reforme javne uprave”, od kojih je znatan broj namijenjen poboljšanju ukupne situacije u pogledu vladavine prava u zemlji.

Predložena aktivnost osmišljena je tako da podrži vladavinu prava, demokratiju, poštivanje ljudskih prava i međunarodnog prava u Bosni i Hercegovini i doprinese postizanju ciljeva IPA III prozora 1 usmjerenih na neovisnost, odgovornost, kvalitet i efikasnost pravosudnog sistema u Bosni i Hercegovini. Specifični cilj predložene aktivnosti je poboljšanje efikasnosti, integriteta, kvaliteta, odgovornosti, neovisnosti i pristupa pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini i u potpunosti je usklađen s postojećim politikama u ovoj oblasti. Započela je izrada **nove Strategije reforme pravosuđa za razdoblje 2021.-2027.** i pratećeg Akcionog plana. Do izrade nove Strategije, ciljevi Akcije su koherentni s prethodnom **Strategijom reforme sektora pravde u Bosni i Hercegovini (2014.-2018.) i Akcionim planom (2014.-2018., prod. 2019. i 2020.)**.

Programom reforme VSTV-a i njegovim provedbenim planom⁷, usvojenim 19. maja 2021. godine, utvrđuju se strateška i reformska opredjeljenja VSTV-a i uzimaju u obzir zahtjevi Evropske komisije koji se odnose na pravosuđe u Bosni i Hercegovini.

Nadalje, Akcija će u potpunosti iskoristiti pomoć IPA-e kako bi se doprinijelo fokusiranju na daljnje poboljšanje tranzicijske pravde, uključujući rješavanje slučajeva nestalih osoba povezanih sa sukobom, pristup pravdi za sve građane i poboljšanje profesionalizacije sudaca i tužilaca, te pravosudnog sistema u cjelini, uključujući vještine i sposobnosti dotičnih službenika u pravosuđu.

Neovisnost, efektivnost, odgovornost i efikasnost sudstva

Prioriteti djelovanja su koherentni sa općim ciljevima pomoći EU u okviru Tematskog prioriteta 1, za podršku neovisnim tijelima kao što je Visoko sudsko i tužilačko vijeće (VSTV) i unapređenje pravosudnog sistema u cjelini, pomažući im da u potpunosti preuzmu svoju institucionalnu i upravljačku ulogu i ojačaju neovisnost pravosuđa od izvršne vlasti i osiguraju da sudije i tužioci mogu obavljati svoj posao bez nepotrebnog političkog pritiska.

Iako su uspostavljeni normativni i strateški preduvjeti, sistem krivičnog pravosuđa u Bosni i Hercegovini i dalje se suočava sa izazovima u procesuiranju predmeta ratnih zločina zbog nedostatka stručnih i tehničkih kapaciteta. Usvajanjem Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina (NWCS) kao jednog od ključnih zahtjeva navedenih u Mišljenju Komisije za Bosnu i Hercegovinu – ključni prioritet 5, Bosna i Hercegovina je izrazila snažnu opredijeljenost da završi tekuće procese tranzicijske pravde i donese pravdu svim žrtvama i okonča nekažnjivost.

Kroz ovu akciju pružit će se podrška daljnjoj implementaciji Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina koja predstavlja specifičan strateški okvir tranzicijske pravde, koji se isključivo

⁶ COM (2019) 261 i SWD (2019) 222

⁷ VSTV je usvojio i Plan implementacije Programa reformi. Sprovođenje odgovarajućih mjera pratiće se kroz izvještaje koji će se pripremati na tromjesečnoj osnovi, pri čemu će Odjel za evropske integracije i strateško planiranje biti zaduženo za pripremu tih izvještaja. Rezultati implementacije Programa reformi će se izraziti izradom i/ili donošenjem propisa (podzakonskih akata, politika, strategija i sl.), sprovođenjem organizacionih mjera, informatičkim rješenjima (softver, baze podataka, onlajn platforme itd.), razvojem i/ili donošenjem internih dokumenata (planova, izvještaja, analiza i sl.), kroz pripremu i/ili organizaciju i/ili održavanje obuka i primjenom različitih metoda (sprovođenje propisa, uvođenje novih metoda rada, međuinstitucionalna saradnja itd.).

bavi procesuiranjem ratnih zločina, lociranjem i identifikacijom posmrtnih ostataka žrtava ovih zločina, u većini slučajeva i nestalim osobama i nastavkom provođenja forenzičkih aktivnosti u istragama ratnih zločina.

Dalje podsticanje procesa tranzicijske pravde

Bosna i Hercegovina je potpisnica **Zajedničke deklaracije o nestalim osobama u okviru Berlinskog procesa za Zapadni Balkana 2018.**⁸ koju su potpisali šefovi vlada svih zemalja učesnica Berlinskog procesa. Potpisnici su se obavezali da će „...osigurati nepristrasne i efikasne istrage u slučajevima nestalih osoba u skladu sa međunarodnim standardima ljudskih prava...” i „...obavezali su se da će dalje razvijati domaće forenzičke institucije...”

Rješavanje slučajeva nestalih osoba vezanih za sukobe, kojih je u Bosni i Hercegovini ostalo oko 7.500, ne samo da štiti ljudska prava porodica nestalih i promovira mirna i inkluzivna društva, već i značajno doprinosi uspostavljanju vladavine prava omogućavanjem pravosuđu da procesuirá predmete ratnih zločina. Stoga je važno jačati efikasnost i podizati profesionalne standarde u institucijama koje vode proces i na taj način pružiti stručnu podršku pravosuđu u procesu odgovaranja za osobe nestale u sukobu.

Opredijeljenost Bosne i Hercegovine rješavanju pitanja slučajeva nestalih osoba vezanih za sukobe nedavno je demonstrirana potpisivanjem Tehničkog sporazuma između Međunarodne komisije za nestale osobe i Instituta za nestale osobe Bosne i Hercegovine u junu 2021. godine. Sporazum jača saradnju sa ciljem da se u skladu sa vladavinom prava pronađe što veći broj nestalih osoba, kako bi se podržala prava svih porodica nestalih osoba na istinu i pravdu. Prema Sporazumu, Međunarodna komisija za nestale osobe nastavit će pružati tehničku pomoć tužilaštvima na svim nivoima i Institutu za nestale osobe u ekshumaciji tajnih grobnica i u mrtvačnicama, kao i obezbjeđivanju DNK testiranja i uparivanju podataka u svrhu identifikacije slučajeva nestalih osoba u vezi sa sukobom. Međunarodna komisija za nestale osobe pomoći će Bosni i Hercegovini da dalje razvije svoje forenzičke kapacitete i približi ih standardima EU. Bosna i Hercegovina, uz pomoć Međunarodne komisije za nestale osobe, do sada je riješila 75 posto od 30.000 osoba prijavljenih kao nestalih kao posljedica sukoba iz 1990-ih, što je rezultat bez presedana na globalnom nivou.

Shodno tome, Akcija će se baviti preporukama **Izveštaja stručnjaka o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini (2019.)**⁹ u kojem se ističe da se inicijative VSTV-a za poboljšanje kvaliteta pravosuđa moraju konsolidirati i proširiti.

2.2. Analiza problema

Kratka analiza problema

Brzo donošenje pravde, uključujući i one u privrednim predmetima, od najveće je važnosti za održavanje i promoviranje ekonomskog rasta kroz bolje poslovno okruženje, kako je jasno navedeno u Izveštaju stručnjaka o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini. S obzirom da je Bosna i Hercegovina jedna od zemalja s relativno velikim brojem sudija po glavi stanovnika, pravosudni sistem Bosne i Hercegovine svoju efikasnost i kvalitet treba zasnivati na punoj iskorištenosti postojećih sudskih kapaciteta i **reorganizaciji poslovnih procesa**. Rezultati koje je VSTV BiH postiglo kroz aktivnosti na reorganizaciji poslovnih procesa temelj su za poduzimanje aktivnosti u ovoj oblasti. Analiza dosadašnje obrade predmeta pokazala je da je faza od podnošenja tužbe sudu do uzimanja predmeta u rad od strane dodijeljenog suca preduga. Kvalitetno i efikasno vođenje trgovačkih sudova/trgovačkih odjela omogućuje brzo i dosljedno rješavanje sporova, čime se stvara pravna sigurnost koja će doprinijeti stvaranju atraktivnog okruženja za poslovanje i ulaganja.

Osim toga, tužilaštva se bore s nedostatkom specijalizirane ekspertize i nedovoljnim kapacitetima za efikasno istraživanje privrednog kriminala. U tom cilju, finansijski stručnjaci su pružali podršku tužilaštvima u najsloženijim predmetima privrednog i organiziranog kriminala, korupcije i finansijskih istraga, te pružali

⁸ <https://www.icmp.int/wp-content/uploads/2018/09/Deklaracije.pdf>

⁹ <http://europa.ba/wp-content/uploads/2019/12/ExpertReportonRuleofLawissuesinBosniaandHerzegovina.pdf>

rezultate u smislu boljeg kvaliteta istraga i optužnica, bržeg procesuiranja zaostalih predmeta i sl. Finansijske prevare ugrožavaju ekonomsku stabilnost i privredni razvoj, dovode do rasta nezaposlenosti, rasta socijalne napetosti, političkih sukoba i nestabilnosti općenito. **Jačanje kapaciteta tužilaštva za istrage privrednog kriminala** u konačnici će pomoći u borbi protiv prijetnji integritetu finansijskog sistema. Osim ekonomskog prosperiteta, borba protiv korupcije je od visokog prioriteta za Bosnu i Hercegovinu u procesu usklađivanja s pravnom tečevinom EU.

Dosadašnje aktivnosti Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV) na objavljivanju sudskih odluka provodile su se u saradnji sa Sudom Bosne i Hercegovine, Vrhovnim sudom Republike Srpske, Vrhovnim sudom Federacije Bosne i Hercegovine i Apelacionim sudom Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Kako su ovi sudovi najviši sudovi u Bosni i Hercegovini, njihove odluke i pravna stajališta utiču na usklađivanje sudske prakse u okviru njihovih nadležnosti. Odluke nižih sudova objavljuju se u centralnom sistemu samo ako se odnose na predmete koje su donijeli najviši sudovi u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi potrebno je unaprijediti transparentnost rada drugostepenih sudova i ujednačavanje sudske prakse na ovom nivou objavljivanjem odluka kantonalnih/okružnih sudova putem centralne baze podataka. Nadalje, VSTV je svjesno da postoji javni interes za uvid u odluke nižih sudova, posebno u predmetima koji su medijski praćeni. Također, odluke nižih sudova važne su za sudsku praksu, posebno s obzirom na to da u određenim predmetima vrhovni sudovi ne mogu odlučivati o žalbi zbog zakonskih ograničenja, na primjer: vanparnični predmeti, izvršni, prekršajni predmeti i krivični predmeti za krivična djela za koja je zakonom propisana najviša kazna ili kazna zatvora do 10 godina, ako posebnim zakonom nije određena nadležnost drugog suda. Također, odlučivanje u upravnim sporovima završava na nivou kantona, budući da u ovim sporovima nije propisana mogućnost žalbe. Vrhovni sudovi u tim slučajevima mogu postupati samo po vanrednim pravnim lijekovima čiji je doseg ograničen.

Izvještaj Komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2020. navodi da su “vlasti poduzele ograničene mjere kako bi se pozabavile nalazima Izvještaja stručnjaka o pitanjima vladavine prava (“Priebeov izvještaj”). U parlamentarnu proceduru idu izmjene integriteta; njihovo donošenje ključno je za uspostavu vjerodostojnog i rigoroznog sistema provjere finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija. Trajni i očiti znakovi pogoršanja i dalje zahtijevaju hitne mjere za jačanje integriteta i ponovno sticanje povjerenja građana u pravosuđe. VSTV je u maju 2021. usvojio Program reforme VSTV-a za razdoblje 2021.-2023., uključujući mjere za jačanje kvaliteta, integriteta, efikasnosti pravosuđa i borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije. VSTV mora osigurati njegovu brzu provedbu i hitno omogućiti reforme u oblastima koje su u njegovoj direktnoj nadležnosti, posebno onima koje ne zahtijevaju zakonske izmjene.”

U izvještaju Komisije za 2022. o Bosni i Hercegovini naglašava se da se **Revidirana državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina**, usvojena 24. septembra 2020., **mora efikasno provoditi**.¹⁰ Kao što je ranije navedeno, Revidirana državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina uspostavlja sveobuhvatan strateški pristup i strateški okvir za pravosuđe za bavljenje predmetima ratnih zločina pred sudovima i tužilaštvima i propisuje obavezu okončanja nekažnjivosti rješavanjem prioriternih i složenih predmeta pred pravosuđem na državnom nivou, dok manje složeni predmeti trebaju biti riješeni pred nivoima pravosuđa entiteta i Brčko Distrikta do kraja 2023. godine.

Revidirana Državna strategija za rad na predmetima ratnih zločina se provodi, uprkos propustu Vijeća ministara da imenuje novo nadzorno tijelo. U okviru svog mandata, VSTV je proaktivno nadziralo rad tužilaštava i sudova na provođenju strategije. I dalje je potrebno nadzorno tijelo koje će osigurati sveobuhvatan nadzor, potvrditi odluke potrebne za poboljšanje procesuiranja ratnih zločina, potvrditi provedbu strategije i osigurati kontinuirano finansiranje. Vijeće ministara bi trebalo brzo uspostaviti novo nadzorno tijelo.

Regionalna pravosudna saradnja u procesuiranju predmeta ratnih zločina zahtijeva daljnja poboljšanja. Bilateralni protokoli o saradnji u predmetima ratnih zločina, zločina protiv čovječnosti i genocida između Tužilaštva Bosne i Hercegovine i tužilaštava Srbije, Hrvatske i Crne Gore pomogli su u smanjenju nekažnjivosti pravosuđa, ali se ne koriste sistematično. Uz pomoć tužioca iz Mehanizma, saradnja sa Srbijom

¹⁰ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/bosnia-and-herzegovina-report-2022_en_str.18

dovela je do većeg broja ustupanja postupaka i podizanja optužnica u predmetima ustupljenim iz Bosne i Hercegovine, ali to je do sada rezultiralo samo jednom osuđujućom presudom. Saradnja s Hrvatskom i dalje se suočava s brojnim preprekama u pogledu pravosudne pomoći, a neke su istrage u toku i nisu dovele do optužnica. Protokol s Crnom Gorom doveo je do istraga nakon ustupanja dokaza iz Mehanizma.

Od 238 predmeta do kraja 2021. godine, 94 postupka (protiv 100 osoba) su u toku zbog nedostupnosti optuženih osoba. Budući da imaju više državljanstava, te osobe često borave u susjednim zemljama. To im omogućuje bijeg od pravde iskorištavanjem zabrana izručenja vlastitih državljana za krivična djela genocida, zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina. Oni također imaju koristi od nedostatka napretka susjednih jurisdikcija u rješavanju dotičnih zločina. Srbija još uvijek ne uspijeva izvršiti pravomoćnu kaznu izrečenu u Bosni i Hercegovini 2014. protiv Novaka Đukića, uprkos dostupnosti osnovnih instrumenata međunarodne pravosudne saradnje. Određeni broj međunarodnih potjernica (Crvena potjernica Interpola) koje je Bosna i Hercegovina raspisala za optuženima za ratne zločine i dalje nije proveden. Isto tako, Duško Kornjača optužen za zločine protiv čovječnosti 2015. i Tomislav Kovač optužen za genocid 2018. slobodno borave u Srbiji.

Smanjenje zaostataka u *predmetima ratnih zločina* koje je u toku i dalje kasni, što dovodi u sumnju dovršetak procesuiranja ratnih zločina do kraja 2023. S procijenjenih 1 210 predmeta u julu 2013., neriješeni predmeti ratnih zločina smanjeni su na 492 (- 59,5%) do kraja 2021.; oko 311 od njih su složeni predmeti (63,5%). Procjenjuje se da su 174 predmeta protiv 393 osobe (35,5% neriješenih predmeta) u toku zbog nedostupnosti osumnjičenih. Bez pojačane regionalne saradnje, do kraja 2023. godine zaostaci u predmetima ratnih zločina uglavnom će se sastojati od osumnjičenih koji nisu dostupni pravosuđu Bosne i Hercegovine. U 2021. godini broj potvrđenih optužnica (13) i stopa osuđujućih presuda (85%) ostali su stabilni u entitetima i Brčko Distriktu. Iako je napredak primjetan na državnom nivou s 15 potvrđenih optužnica i stopom osuđujućih presuda od 86%, još uvijek ima prostora za napredak. Tužilaštvo bi trebalo pojačati napore u procesuiranju najsloženijih predmeta (25 manje složenih predmeta ustupilo je entitetima i Brčko Distriktu u 2021. godini) te nastaviti poboljšavati kvalitet istraga i optužnica.

U izvještaju Komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2021. navodi se da je "Neriješena sudbina nestalih osoba zabrinjavajuća. 7.532 osobe još uvijek se vode kao nestale uslijed sukoba. [...] Nedostatak lokalnih forenzičkih kapaciteta [...] otežava identifikaciju. Potrebni su daljnji naponi [...] kako bi se riješilo pitanje osoba koje su nestale u vezi sa sukobima 1990-ih." Od 1996. godine Međunarodna komisija za nestale osobe (ICMP) usmjerava napore da pomogne Bosni i Hercegovini da locira i identifikira svoje nestale. ICMP je pomogao pravosuđu Bosne i Hercegovine na svim nivoima i INO-u Bosne i Hercegovine u ekshumaciji nekoliko hiljada masovnih i pojedinačnih grobnica u Bosni i Hercegovini; ICMP je prikupio gotovo 74 000 referentnih uzoraka od srodnika nestalih osoba, obradio preko 53 000 uzoraka DNK iz skeletnih ostataka i izradio DNK izvještaje koji predstavljaju preko 15 000 osoba i gotovo 18 000 izvještaja o reasocijacijama pojedinih dijelova tijela. Međutim, oko 7.500 osoba još uvijek se vode kao nestale, a kontinuirano forenzičko vještačenje i podrška nužni su za rješavanje ovog otvorenog pitanja koje još uvijek pogađa veliki dio stanovništva i jedno je od najspornijih političkih pitanja. Osiguravanje nastavka pružanja forenzičkih usluga i njihove održivosti također je ključno za rješavanje slučajeva nestalih migranata, žrtava trgovine ljudima i drugih vrsta krivičnih slučajeva koji uključuju identifikaciju žrtava.

Neriješena sudbina nestalih osoba koje su nestale tokom sukoba 1990-ih ostaje ključno pitanje koje treba riješiti na Zapadnom Balkanu. Uprkos stalnom napretku u identifikaciji (70 osoba u 2021. i 127 u prvoj polovini 2022.), 7 590 osoba i dalje se vode kao nestale kao rezultat sukoba. Potrebni su daljnji naponi na regionalnom nivou putem grupe za nestale osobe osnovane 2018. u okviru Berlinskog procesa za jačanje saradnje".

Opis glavnih aktera

Glavni akteri akcije su: VSTV Bosne i Hercegovine, sudovi, tužilaštva, Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (MP), Ministarstvo pravde Republike Srpske (MP RS), Federalno ministarstvo pravde (FMP), deset kantonalnih ministarstava pravde, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine, strukovna udruženja, akademska zajednica, nevladine organizacije i drugi organi izvršne vlasti.

3. OPIS AKCIJE

3.1. Logika intervencije

Opći cilj (utjecaj) ove akcije je usklađivanje pravosudnog sistema Bosne i Hercegovine s evropskim standardima i pravnom tečevinom EU.

Specifični cilj(evi) (ishodi) ove akcije su:

1. Unaprijediti efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, neovisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini.

Rezultati koje ova akcija treba ostvariti, a koji doprinose odgovarajućim specifičnim ciljevima (ishodima), su:

Doprinos ishodu 1 (ili specifičnom cilju 1)

- 1.1 Povećati nadležnost sudova i tužilaštava
- 1.2 Jačati integritet nosilaca pravosudnih funkcija
- 1.3 Dalje poboljšati efikasnost procesuiranja predmeta ratnih zločina u pravosudnom sistemu Bosne i Hercegovine
- 1.4 Osigurati pružanje forenzičke pomoći u istragama ratnih zločina

Ako se poveća efikasnost, kompetentnost sudova i tužilaštava (**Rezultat 1.1**), a VSTV, tužilaštva, pravosudna i druga relevantna tijela ostanu predani i uključeni u procese reforme pravosuđa, efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, neovisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini će biti poboljšani (**Ishod 1**).

Ako ojača integritet nosilaca pravosudnih funkcija (**Rezultat 1.2**), a institucije korisnice ostanu uključene u proces reforme pravosuđa, poboljšat će se efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, neovisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini (**Ishod 1**).

Ako se osigura pomoć u istragama ratnih zločina (**Rezultat 1.3**), osigurat će se daljnje smanjenje broja neriješenih predmeta ratnih zločina u Bosni i Hercegovini (**Ishod 1**).

Ako se osigura pružanje forenzičke pomoći u istragama ratnih zločina (**Rezultat 1.4**) i ako se lociraju tajne grobnice, ekshumirani i biološki uzorci se podnose Međunarodnoj komisiji za nestale osobe na DNK testiranje, a institucija korisnica ostaje predana daljnjem razvoju svojih DNK sposobnosti, poboljšat će se efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, neovisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini (**Ishod 1**).

Ako se poboljša efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, neovisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini (**Ishod 1**) i relevantna tijela u Bosni i Hercegovini budu opredijeljena da zauzmu usklađen i koordiniran pristup za provedbu reformi u sektoru pravde, pravosudni sistem Bosne i Hercegovine će biti usklađen s evropskim standardima i pravnom tečevinom EU (**Utjecaj**).

3.2. Indikativne aktivnosti

Aktivnosti u vezi sa Rezultatom 1.1: Povećani učinak i nadležnost sudova i tužilaštava, kao i Visokog sudskog i tužilačkog vijeća (VSTV)

Aktivnost 1.1.1: Uspostavljanje sistema trijaže u privrednim odjelima / privrednim sudovima kroz organizaciju poslovnih procesa

Ova aktivnost ima za cilj efikasnije korištenje postojećih ljudskih resursa i kraće vrijeme potrebno za postupanje po predmetima. Ove aktivnosti će omogućiti sudijama da se fokusiraju na donošenje meritornih odluka, što će u konačnici dovesti do veće produktivnosti, poboljšanja kvaliteta sudskih odluka i pravne sigurnosti. Uspostavljanje sistema trijaže u privrednim sudovima/privrednim odjelima pilot sudova odvijalo

bi se u dvije faze. Prva faza bi uključivala razvoj sistema trijaže usvajanjem seta dokumenata i alata kroz rad i aktivnosti radne/stručne grupe, dok bi druga faza uključivala pilotiranje uspostavljenog oblika trijažnog sistema u odabranom broju privrednih sudovi/privrednih odjela pilot sudova. Novouspostavljeni sistem trijaže će omogućiti bržu obradu privrednih predmeta kroz neposredan pregled i analizu prirode predmeta zaprimljenih u sudu, bolju koordinaciju sudija i ostalog osoblja, skraćanje trajanja postupaka, oslobađanje sudija od procesnih zadataka.

Aktivnost 1.1.2: Angažiranje finansijskih stručnjaka za podršku finansijskim istragama u predmetima privrednog i drugih srodnih kriminala

Angažiranje finansijskih stručnjaka će podržati inkluzivnije istrage i proaktivno prikupljanje dokaza u predmetima privrednog kriminala, organiziranog kriminala i korupcije, uključujući izdavanje ciljanih naloga za pretres i oduzimanje predmeta u početnim fazama istrage. Ta aktivnost će pružiti podršku tužilaštvima u vođenju finansijskih istraga i doprinijet će poboljšanju kredibiliteta napora na jačanju integriteta pravosuđa.

Aktivnost 1.1.3: Uspostavljanje odjela sudske prakse u odabranim kantonalnim/okružnim sudovima

Predloženom aktivnošću VSTV će inicirati uspostavu odjela za sudske praksu u odabranim kantonalnim/okružnim sudovima (pilot sudovi), koristeći iste ili slične principe kao što je učinjeno u najvišim sudovima. Pilot sudovi će biti odabrani kada počne realizacija predložene aktivnosti i trebalo bi da pokriju dva suda sa većim prilivom predmeta i dva suda sa manjim prilivom predmeta, vodeći računa i o geografskoj pretežnosti. Dodatno osoblje radit će na jačanju kapaciteta drugostepenih sudova, a paralelno će se povećati kapacitet VSTV-a za objavljivanje odluka drugostepenih sudova putem centralne baze. Veća transparentnost rada drugostepenih sudova i usklađivanje sudske prakse i na ovom nivou bi, pored napora koji se trenutno ulažu sa najvišim sudovima, doprinijelo pravnoj sigurnosti građana, a time i ugledu pravosuđe u cjelini.

Aktivnost 1.1.4: Jačanje kapaciteta VSTV-a za praćenje Programa i Strategije reforme

VSTV je u maju 2021. godine usvojilo Program reforme VSTV-a za period 2021-2023, koji uključuje mjere za jačanje kvaliteta, integriteta, efikasnosti pravosuđa i borbu protiv organiziranog kriminala i korupcije. VSTV mora osigurati njegovu brzu provedbu i hitno omogućiti reforme u oblastima koje su u njegovoj direktnoj nadležnosti, a to su one koje ne zahtijevaju izmjene zakona. Postoji potreba da se razvije i usvoji nova Strategija za reformu sektora pravde 2021-2027 i akcioni plan kako bi se zamijenili oni koji su istekli 2018. godine, prije svega uspostavljanjem vjerodostojnog vremenskog okvira za implementaciju i osiguranjem adekvatnog praćenja i finansiranja. Na sastanku radne grupe moglo se samo zaključiti da je potrebno još raditi prije nego što se proces završi, posebno izrada finansijskih i evaluacionih planova implementacije, sprovođenje javnih konsultacija o nacrtu, dobijanje mišljenja relevantnih institucija i organa.

Kroz predloženu aktivnost VSTV će biti osposobljeno za praćenje Programa i Strategije reforme i uspostavljanje političkog dijaloga o reformi i predloženim korektivnim radnjama.

Aktivnosti u vezi sa Rezultatom 1.2 Ojačan integritet nosilaca pravosudnih funkcija

Aktivnost 1.2.1: Jačanje kapaciteta VSTV-a za praćenje finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija i provođenje planova integriteta

Ova aktivnost će podrazumijevati jačanje kapaciteta VSTV-a za efikasno praćenje i kontrolu finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u skladu sa novim zakonskim okvirom koji regulira sadržaj i podnošenje izvještaja i njihovo praćenje. Ovaj okvir je zasnovan na relevantnim preporukama iz Stručne provjere (Peer Review), na osnovu kojih će VSTV vršiti kontrolu finansijskih tokova, procjenu kriterija rizika, tačnost dostavljenih podataka i moguće postojanje sukoba interesa. Aktivnost će uključivati podršku VSTV-u da razvije i uskladi sa zakonskim okvirom procedure za provjeru finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija, izvrši prikupljanje, provjeru podataka dostavljenih u izvještajima nosilaca pravosudnih funkcija i objavljivanje određenih segmenata finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u skladu sa relevantnim zakonskim okvirom.

Aktivnosti vezane za Rezultat 1.3:

Aktivnost 1.3.1: Dalje jačanje vladavine prava kroz jačanje i olakšavanje procesa tranzicijske pravde u Bosni i Hercegovini i punu implementaciju Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina

Aktivnost ima za cilj jačanje ljudskih i materijalnih kapaciteta u odabranim sudovima i tužilaštvima, sposobnih da na vrijeme i efikasno provedu Revidiranu državnu strategiju za ratne zločine i riješe sve neriješene predmete ratnih zločina. Nadalje, aktivnost je usmjerena na unapređenje profesionalnih vještina sudija i tužilaca koji rade na ovim predmetima, osiguravajući kvalitetan i nesmetan pristup pravdi u ovoj oblasti. Konačno, aktivnosti će osigurati adekvatne ljudske kapacitete VSTV-a BiH za obavljanje redovnog nadzora nad dinamikom procesuiranja ratnih zločina u sudovima i tužilaštvima i pružanje strateške i operativne stručne i administrativne podrške VSTV-u BiH i Nadzornom tijelu za nadzor nad provođenjem Revidirane NWCS. Očekivani rezultati imaju za cilj uspostavljanje kapaciteta pravosuđa koje je u potpunosti sposobno da se uhvati u koštac sa zaostalim predmetima ratnih zločina i kompletira procese tranzicijske pravde u pravosuđu primjenom Revidirane NWCS.

Ova konkretna aktivnost trebala bi predvidjeti dodjelu direktnog granta Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine (MFT BiH). Naime, Ministarstvu će biti dodijeljena sredstva koja će ono dalje alocirati relevantnim akterima u pravosuđu za implementaciju Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina. Osim sudova i tužilaštava, ovu podršku će imati i VSTV BiH i Ministarstvo pravde BiH, u okviru tekućeg programa IPA 2019 „EU za tranzicionu pravdu“.

Naime, oslanjajući se na trenutnu efektivnu akcionu strukturu u okviru koje je program IPA 2019 “EU za tranzicijsku pravdu” u direktnom modalitetu granta dodijeljen Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine, važno je naglasiti da program IPA 2022 treba provoditi na isti metodološki način. Za nesmetan nastavak podrške EU potrebno je obezbijediti poseban sporazum o grantu između EU i Ministarstva finansija i trezora Bosne i Hercegovine, a posebno dodijeljena sredstva je potrebno osigurati za nesmetani nastavak primanja podrške EU. Uzimajući u obzir da se tekući program IPA 2019 „Unaprijeđenje procesuiranja predmeta ratnih zločina u Bosni i Hercegovini“ završava 2022. godine, od najveće je važnosti da implementacija IPA 2022 počne najkasnije u 1. kvartalu 2023. godine, blagovremenim obezbjeđivanjem odvojenog granta Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine, u cilju nesmetanog završetka procesa tranzicijske pravde.

Aktivirat će se koordinacija i ostvarivanje sinergije sa regionalnim programima u oblasti tranzicijske pravde koje provode IRMCT i UNDP.

Aktivnosti u vezi sa rezultatom 1.4: Osigurana forenzička pomoć u istragama ratnih zločina

Aktivnost 1.4.1. Pružanje stručne pomoći bosanskohercegovačkom pravosuđu za iskopavanje, ispitivanje i identifikaciju žrtava prisilnih nestanaka iz tajnih grobnica u okviru istraga ratnih zločina;

ICMP će pružiti praktičnu pomoć, u skladu s najvišim međunarodnim standardima, za iskopavanje tajnih grobnica u Bosni i Hercegovini, prema sudskom nalogu. Za svaku grobnicu ICMP će poduzeti jedan ili više od sljedećih koraka:

- Sprovesti pripremno uredsko istraživanje i analizu dostupne relevantne dokumentacije prije terenskih operacija
- Pružiti praktičnu pomoć u ekshumacijama na terenu, forenzičkoj antropološkoj analizi i ispitivanju pronađenih posmrtnih ostataka, pregledu i identifikaciji.
- Podrška mrtvačnicama, uključujući analizu toka rada, forenzičko antropološko ispitivanje i pregled prethodno ekshumiranih slučajeva ljudskih ostataka.
- U saradnji sa tužilaštvima i INO raditi na implementaciji preporuka za rješavanje slučajeva u mrtvačnicama u zemlji.

- Analizirati ante mortem i post mortem podatke korištenjem namjenskih modula baze podataka koji su dio ICMP-ovog sistema za upravljanje podacima.
- Tužilaštvu Bosne i Hercegovine dostaviti detaljne izvještaje o iskopavanju i foto dokumentaciju koja dokumentuje rezultate tehničke pomoći ICMP-a.
- Omogućiti obuku tužiocima nadležnim za predmete ratnih zločina u primjeni forenzičke arheologije, forenzičke antropologije i DNK u istragama ratnih zločina

Aktivnost 1.4.2. Nastavak DNK testiranja i uparivanja bioloških uzoraka u svrhu identifikacije ljudi

ICMP će vršiti DNK testiranje i uparivanje porodičnih referentnih uzoraka (krvi) koje prikupi od članova porodica nestalih osoba, te postmortalnih (zuba ili kosti) bioloških uzoraka, koji se dostavljaju po nalogu tužioca. Velike baze podataka DNK profila nestalih osoba i porodica upoređuju se pomoću ICMP-ovog specijaliziranog softvera za baze podataka. ICMP će domaćim vlastima dostavljati izvještaje o podudaranju DNK kako bi se olakšala ljudska identifikacija nestalih osoba i, kada je to potrebno, upozoriti ih na neophodne naknadne radnje. Ljudska identifikacija slučajeva nestalih osoba, od kojih su većina žrtve ratnih zločina, u velikoj mjeri podržava istragu i procesuiranje predmeta ratnih zločina od strane Tužilaštva Bosne i Hercegovine.

Aktivnost 1.4.3. Jačanje domaćih tehničkih kapaciteta u DNK analizi kako bi se pružila dugoročna podrška tužilaštvima

Na osnovu tehničkog sporazuma sa Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine i Tužilaštvom Bosne i Hercegovine, ICMP će pružiti tehničku pomoć Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja Bosne i Hercegovine, uključujući:

- Pružanje savjeta i smjernica u cilju dobijanja ISO akreditacije u koracima u DNK analizi obrade post mortem uzoraka
- Pomoć u pripremi internih SOP-a Agencije i 5-godišnjeg plana razvoja
- Pomoć u nabavci opreme i potrošnog materijala, neophodnog za DNK analizu
- Pomoć pri upućivanju dodatnog stručnog osoblja
- Obuka i mentorstvo osoblja DNK laboratorija

3.3. Integriranje

Zaštita okoliša, klimatske promjene i biodiverzitet

Akcija i aktivnosti koje proizilaze iz akcije neće imati veći i negativan utjecaj na okoliš, niti će ugroziti životnu sredinu, zdravlje i sigurnost u budućnosti. Aktivnosti koje proizilaze iz ove akcije bit će realizirane na ekološki najprihvatljiviji mogući način. Istovremeno, jedan od rezultata sveukupne digitalizacije javne uprave bit će koherentnost politike i promocija zelene uprave s ciljem smanjenja upotrebe papira, što će doprinijeti i očuvanju okoliša i zelenoj agendi.

Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica

Strateški i regulatorni okvir za ravnopravnost spolova u Bosni i Hercegovini postavljen je Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine za period 2018-2022.¹¹ i Zakonom o ravnopravnosti spolova¹². Procijenjena

¹¹ https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2019/02/GAP-BIH-2018-2022_ENG.pdf

¹² Službeni glasnik BiH, br. 32/10

pomoću OECD DAC markera rodne politike, predložena akcija bi se mogla ocijeniti ocjenom 1, jer je rodna ravnopravnost važan i promišljen cilj, ali ne i glavni razlog za poduzimanje intervencija. Kontinuirana podrška procesuiranju predmeta ratnih zločina treba da obuhvati pružanje usluga podrške žrtvama ratnih zločina i svjedocima, posebno u pogledu obezbjeđivanja sigurnog okruženja za žrtve ratnih zločina (najčešće žene). Kad god je relevantno, određene potrebe žena i djevojčica posebno će se uzeti u obzir, putem rodno razvrstanih statistika i indikatora i/ili rodno odgovornih budžeta u skladu sa zahtjevima strategije EU za rodnu ravnopravnost za period 2020-2025¹³.

Nadalje, utjecaj predložene Akcije će doprinijeti stvaranju ambijenta za ostvarivanje ciljeva Strategije EU za rodnu ravnopravnost 2020-2025 i Rodnog akcionog plana III¹⁴, posebno u sljedećim tematskim oblastima: „Osiguravanje slobode od svih oblika rodno zasnovanog nasilja” i “Promoviranje ravnopravnog učešća i liderstva”.

Ljudska prava

Intervencije koje se finansiraju kroz ovu akciju težit će promoviranju nediskriminatorskih praksi i postupaka i zabrani bilo kojeg oblika rodno zasnovanog nasilja, nezakonite diskriminacije uključujući rasu, boju kože, vjeru, nacionalno porijeklo, političku pripadnost, spol, godine, bračni status, ili invalidnost; ekonomska i socijalna prava i osnaživanje djevojaka i žena; ravnopravno učešće i vođstvo. Dužna pažnja će se takođe posvetiti poštovanju ljudskih prava i integraciji principa ljudskih prava u poduzete intervencije.

Na osnovu temeljnih principa promoviranja ravnopravnosti i borbe protiv diskriminacije, učešće u akciji će biti zagarantovano na osnovu jednakog pristupa bez obzira na spol, rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, godine ili seksualnu orijentaciju kao i uzimajući u obzir promocija i učešće osoba sa invaliditetom.

3.3. Rizici i naučene lekcije

Kategorija	Rizici	Vjerovatnoća (Visoka/ srednja/ mala)	Utjecaj (Visok/ srednji/ mali)	Mjere ublažavanja
4- aspekti zakonitosti i pravilnosti	Rizik 1: Kašnjenja zbog kasnog potpisivanja IPA finansijskog sporazuma ili kasne provedbe pomoći povezane s radnjama	S	S	Intenzivirana komunikacija među institucijama BiH, posebno s Ministarstvom finansija i trezora BiH; Održavati bliski kontakt s resornim glavnim upravama i Uredom EU, a sve pripremne aktivnosti provoditi unaprijed kako bi se omogućila što brža provedba akcija.
1- vanjsko okruženje	Rizik 2: Kašnjenja u procesu donošenja odluka	S	S	Prije početka akcije potrebno je analizirati trenutnu situaciju i razviti plan ublažavanja i komunikacije s relevantnim akterima.
4- aspekti zakonitosti i pravilnosti	Problemi vezani za blagovremeno pribavljanje	S	S	Mjere izgradnje kapaciteta za sve relevantne institucije; poboljšanja/modifikacije procedura

¹³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

¹⁴ https://international-partnerships.ec.europa.eu/system/files/2021-01/join-2020-17-final_en.pdf

	potrebnih dozvola i druge zakonom regulirane obaveze			izdavanja dozvola; redovna i česta komunikacija među ključnim akterima, sa posebnim fokusom na organe zadužene za izdavanje dozvola.
3- ljudi i organizacija	RIZIK 4: Ograničen broj osoblja u korisničkim ustanovama i veliko opterećenje zbog dodatnih aktivnosti uzrokovanih pandemijom.	S	S	Osigurati da je <u>poseban odjel (uključujući osoblje)</u> identificiran u svim korisničkim i koordinirajućim institucijama tokom procesa izrade ToR-a, te da su upoznati sa svojim ulogama u procesu provedbe.

Naučene lekcije:

Nedavno provedenom procjenom Strategije reforme sektora pravde za period 2014.-2020. potvrđeno je da će se nastaviti s daljom podrškom jačanju pravnog i institucionalnog okvira, kao i administrativnih i izvršnih kapaciteta kako bi se osiguralo usklađivanje pravosudnog sistema Bosne i Hercegovine s EU standardima. Osim toga, potrebna je dalja podrška u provedbi Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina.

U procesu reforme zakonodavstva i politika u sektoru pravosuđa, posebno kada je u pitanju problem u nedostatku kompromisa i međusobnog razumijevanja, različiti akteri često ne prate istim tempom razvoj kapaciteta i osiguravanje usklađenosti s preporukama iz projekata tehničke pomoći. Razvoj politike i zakonodavstva potrebno je dodatno razviti kako bi se više zasnivali na dokazima, cijenili i podlijegali odgovarajućim internim i vanjskim konsultacijama s akterima u pravo vrijeme zakonodavnog procesa i procesa donošenja politika.

3.5 Indikativna matrica logičkog okvira

Rezultati	Lanac rezultata: Glavni očekivani rezultati [maksimum 10 @]	Pokazatelji [barem jedan pokazatelj po očekivanom rezultatu @]	Polazne osnove [vrijednosti i godine]	Cilj [vrijednosti i godine]	Izvori podataka	Pretpostavke
Utjecaj	Uskladiti pravosudni sistem Bosne i Hercegovine sa evropskim standardima i acquis-om EU.	1. Napredak u ostvarenju ispunjavanju kriterija za pristupanje, u oblasti vladavine prava, osnovnih prava i demokratije	Izvestan napredak (2019)	Umjereni napredak (2027)	Izveštaji Komisije o BiH	
Ishod 1	1 Povećana efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, nezavisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini	1.1. Stanje pripremljenosti sektora pravde za implementaciju acquis-a i evropskih standarda u sektoru pravde	Neki nivo pripreme (2019)	Umjereni nivo pripreme (2027)	Izveštaji Komisije o BiH	Nadležne vlasti u BiH su se obavezale da će zauzeti usklađen i koordiniran pristup u provedbi reformi u sektoru pravde
Ishod 1.1	1.1 Povećani su učinak i nadležnost sudova i tužilaštava, kao i VSTV-a	1.1.1.1 Najmanje 6 privrednih sudova uspostavilo je trijažu 1.1.2.1 Doprinos finansijskih stručnjaka procesuiranju krivičnih djela 1.1.3.1 Zabilježiti i analizirati sva stajališta sudske prakse na sudovima	1.1.1.1 0 (2021) 1.1.2.1 N/A (2021) 1.1.3.1 Sistem je u procesu razvoja na najvišim sudovima (2021)	1.1.1.1 6 (2027) 1.1.2.1 500 (2027) 1.1.3.1 Svi stavovi zabilježeni na najvišim sudovima i pilot okružnim/kantonalnim sudovima. (2027)	1.1.1.1 Izveštaj pripremili projektni tim i ekspertna grupa 1.1.2.1 Mjesečni izvještaji koje VSTV-u dostavljaju finansijski stručnjaci 1.1.3.1 Izveštaji VSTV-a Projektni izvještaji Izveštaji o evaluaciji učinka	Posvećenost tužilaštava da osiguraju kapacitete za podršku finansijskim istragama u predmetima privrednog i drugih srodnih krivičnih djela; Institucije sektora dijele zajedničku viziju i slijede reformske ciljeve

		1.1.4.1 Jačanje kapaciteta VSTV-a za praćenje Programa i Strategije reformi	1.1.4.1 N/A	1.1.4.1 Na osnovu praćenja VSTV-a, podržava se strukturirani dijalog o reformi	1.1.4.1 Izvještaji VSTV-a Projektni izvještaji	
Rezultat 1.2	1.2 Ojačan integritet nosilaca pravosudnih funkcija	1.2.1.1 Broj obrađenih finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija u skladu sa utvrđenom procedurom	1.2.1.1 0% (2021)	1.2.1.1 30% (2027)	1.2.1.1 Izvještaji o obradi finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija	Institucije korisnice ostaju uključene u proces reforme pravosuda.
Rezultat 1.3	1.3 Zaostatak predmeta ratnih zločina u Bosni i Hercegovini je dodatno smanjen	1.3.1.1 Zaostali predmeti KTRZ u svim tužilaštvima u Bosni i Hercegovini 1.3.1.2 Broj izvještaja o praćenju implementacije operativnih ciljeva u predmetima ratnih zločina od strane institucija korisnika	1.3.1.1 571 (2020) 1.3.1.2 0	1.3.1.1 315 (2025) 1.3.1.2 Najmanje četiri (4) izvještaja će biti dostavljena EUD-u	1.3.1.1 Izvještaji tužilaštava, izvještaji generirani iz različitih sistema upravljanja predmetom 1.3.2 Izveštaji i statistika OEBS-a; Izvještaji Komisije o BiH	Relevantne zainteresirane strane za dalju implementaciju NWCS ostaju posvećene tome; Tužilaštvo Bosne i Hercegovine ostaje opredijeljeno za procesuiranje predmeta ratnih zločina

Rezultat 1.4	1.4 Osigurano je pružanje forenzičke pomoći u istragama ratnih zločina	1.4.2.1 Broj slučajeva nestalih osoba vezanih za sukobe čiji je DNK ICMP upario	1.4.2.1 15 493 (2021)	1.4.2.1 15 900 (2025)	1.4.2.1 ICMP online tabela praćenja za Zapadni Balkan	Tajne grobnice su locirane, ekshumirane i biološki uzorci dostavljeni ICMP-u na DNK testiranje
		1.4.3.1 DNK stručnjaci u Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja sposobni za obradu bio-uzoraka PM i provođenje DNK analize	1.4.3.1 nema sposobnosti (2021)	1.4.3.1 Mogućnost PM testiranja (2025)	1.4.3.1 ICMP izvještaji, MoS izvještaji	Institucija korisnica ostaje predana daljnjem razvoju svojih DNK sposobnosti

4. PROVEDBENI ARANŽMANI

4.1. Sporazum o finansiranju

U cilju realizacije ove akcije predviđeno je zaključivanje sporazuma o finansiranju sa korisnikom programa IPA III, Bosnom i Hercegovinom.

4.2. Indikativni period implementacije

Indikativni period implementacije ove akcije, tokom kojeg će se provoditi aktivnosti opisane u odjeljku 3.1 i implementirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 72 mjeseca od dana stupanja na snagu Sporazuma o finansiranju. Produženje perioda implementacije može dogovoriti odgovorni službenik Komisije nadležan za odobravanje, izmjenom ove Odluke o finansiranju i relevantnih ugovora i sporazuma.

4.3. Metode implementacije

Komisija će osigurati da se poštuju odgovarajuća pravila i procedure EU za finansiranje trećih strana, uključujući postupke revizije, gdje je prikladno, i usklađenost aktivnosti sa restriktivnim mjerama EU¹⁵.

4.1.1. Direktno upravljanje (Grantovi)

(a) Svrha grantova

Predviđena su tri granta kao modalitet implementacije ove akcije u odnosu na rezultate 1.1, 1.2, 1.3 i 1.4. Odabir grantova kao metode implementacije u oblastima obuhvaćenim rezultatima 1.1, 1.2, 1.3 i 1.4 već je izvršen u prethodnim akcijama implementiranim uz IPA podršku.

(b) Vrsta ciljanih aplikacija

4.3.1.1 Direktni grant Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV)

Direktni grant bit će dodijeljen VSTV-u za povećanje nadležnosti sudova i tužilaštava (Rezultat 1.1), kroz uspostavljanje sistema trijaže u privrednim odjelima / privrednim sudovima kroz organizaciju poslovnih procesa (Aktivnost 1.1.1), angažovanje finansijskih stručnjaka za podršku finansijskim istragama u predmetima privrednih i drugih povezanih krivičnih djela (Aktivnost 1.1.2), uspostavljanje odjela sudske prakse u odabranim kantonalnim/okružnim sudovima (Aktivnost 1.1.3) i jačanje kapaciteta VSTV-a za praćenje Programa i Strategije reformi (Aktivnost 1.1.4). Nadalje, direktni grant VSTV-u će se koristiti za jačanje integriteta nosilaca pravosudnih funkcija (Rezultat 1.2) kroz jačanje kapaciteta VSTV-a za praćenje finansijskih izvještaja nosilaca pravosudnih funkcija i provedbu planova integriteta (Aktivnost 1.2.1.)

4.3.1.2 Direktni grant Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine (MFT BiH).

Direktni grant MFT-u Bosne i Hercegovine će se koristiti za dalje jačanje vladavine prava kroz unapređenje i olakšavanje procesa tranzicijske pravde u Bosni i Hercegovini i punu implementaciju Revidirane državne strategije za rad na predmetima ratnih zločina (aktivnost 1.3.1) koja će dodatno poboljšati efikasnost procesuiranje predmeta ratnih zločina u pravosuđu Bosne i Hercegovine (Rezultat 1.3). Grant će ubrzati procesuiranje i praćenje predmeta ratnih zločina i pomoći u izgradnji ljudskih i institucionalnih kapaciteta u pravosuđu Bosne i Hercegovine za rješavanje najosjetljivijih slučajeva. Za postizanje ciljeva postavljenih u Revidiranoj državnoj strategiji za ratne zločine - procesuiranje najsloženijih predmeta ratnih zločina i rješavanje predmeta ratnih zločina u sudovima i tužilaštvima, predviđajući završetak rada na predmetima do kraja 2023. godine - potrebno je nastaviti podršku i unaprijediti kapacitete tužilaštava i sudova za ubrzanje

¹⁵ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija iz SL.

procesuiranja predmeta ratnih zločina. Ministarstvo će raspodijeliti sredstva krajnjim korisnicima, odnosno sudovima, tužilaštvima i drugim korisnicima za unapređenje procesuiranja predmeta ratnih zločina.

4.3.1.3. Direktni grant Međunarodnoj komisiji za nestale osobe (ICMP)

Direktni grant ICMP-u će se koristiti za dalje jačanje vladavine prava osiguravanjem forenzičke pomoći u istragama ratnih zločina (Rezultat 1.4). Ovaj rezultat će se postići kroz pomoć bosanskohercegovačkom pravosuđu da izvrši iskopavanje, ispitivanje i identifikaciju žrtava prisilnih nestanaka iz tajnih grobnica u okviru istraga ratnih zločina (Aktivnost 1.4.1), nastavak DNK testiranja i uparivanja bioloških uzoraka za potrebe ljudske identifikacije (Aktivnost 1.4.2) i jačanje domaćih tehničkih kapaciteta u DNK analizi, kako bi se pružila dugoročna podrška tužilaštvima (Aktivnost 1.4.3).

(c) Opravdanost direktnog granta

4.3.1.1. Direktni grant Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV)

Pod odgovornošću nadležnog službenika Komisije, grant se može dodijeliti bez poziva za podnošenje prijedloga Visokom sudskom i tužilačkom vijeću (VSTV). Pod odgovornošću službenika Komisije nadležnog za odobravanje, opravdano je pribjegavanje dodjeli granta bez poziva za podnošenje prijedloga jer je VSTV ključna institucija u upravljanju pravosuđem u cijeloj zemlji i s obzirom na svoju institucionalnu nezavisnost i kapacitet, ova institucija ostaje jedinstveni partner Evropske unije kada je u pitanju reforma pravosuđa u Bosni i Hercegovini. Direktni grant VSTV-u predstavlja najefikasniji finansijski instrument za podršku širokom spektru aktivnosti koje imaju za cilj unapređenje rada sudova i tužilaštava u cijeloj zemlji. Direktni sporazum sa VSTV-om će se zaključiti u skladu sa članom 195.(c) Finansijske uredbe, budući da je VSTV institucija sa de jure monopolom. Korištenje izuzeća će biti dodatno potkrijepljeno u odluci o dodjeli.

4.3.1.2 Direktni grant Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine

Pod odgovornošću službenika Komisije nadležnog za odobravanje, grant se može dodijeliti bez poziva za podnošenje prijedloga Ministarstvu finansija i trezora Bosne i Hercegovine (MFT).

Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine je odabrano na osnovu uvjeta vezanih za akcije sa specifičnim karakteristikama koje zahtijevaju određenu vrstu tijela zbog njegove tehničke kompetentnosti, visokog stepena specijalizacije ili administrativne moći, pod uvjetom da predmetne radnje ne spadaju u djelokrug poziva za podnošenje prijedloga - u skladu sa članom 195 (f) Finansijske uredbe. Odabir je izvršen s obzirom na iskustvo MFT-a Bosne i Hercegovine koje je razvijeno u okviru prethodnih projekata procesuiranja i praćenja predmeta ratnih zločina koje je finansirala EU, a finansirani su sredstvima iz projekata IPA 2017 i IPA 2019. Oba projekta su implementirana kroz direktni grant MFT-u Bosne i Hercegovine. Unutar sistema je već uspostavljena potrebna struktura i razvijene potrebne vještine za podršku ovoj aktivnosti. MFT će distribuirati finansijsku podršku EU korisnicima na odgovarajući način, bez ili sa minimalnim kašnjenjem.

4.3.1.3 Direktni grant Međunarodnoj komisiji za nestale osobe (ICMP)

Pod odgovornošću službenika Komisije nadležnog za odobravanje, grant se može dodijeliti bez poziva za podnošenje prijedloga Međunarodnoj komisiji za nestale osobe (ICMP). Ugovor o direktnom grantu s ICMP-om će se zaključiti u skladu s članom 195. (f) Finansijske uredbe zbog ICMP-ove tehničke kompetentnosti, njenog visokog stepena specijalizacije ili administrativne moći, u obuhvaćenom sektoru. ICMP je jedina organizacija sa potrebnom opremom i vještinama da izvrši DNK identifikaciju svih žrtava u zemlji. S obzirom da je ICMP ključna nadležnost i ujedno jedina međunarodna organizacija koja se bavi isključivo pitanjem nestalih osoba, a s obzirom na svoju institucionalnu neovisnost i tehničke kapacitete, predstavlja jedinstvenog partnera za EU kada je u pitanju traženje nestalih osoba i osnaživanje domaćih institucije da preuzmu te aktivnosti.

Opća pravila za procedure nabavke i dodjele grantova bit će definirana u Sporazumu između Komisije i VSTV-a, MFT-a Bosne i Hercegovine i ICMP-a koji provodi dio programa.

4.3.2 Direktno upravljanje (nagrada(e))

Nije primjenjivo

4.3.3 Direktno upravljanje (nabavka)

Nije primjenjivo

4.3.4 Indirektno upravljanje s [organizacijom države članice] [trećom zemljom donatorom] [specijaliziranom (tradicionalnom/regulatornom) agencijom EU] [međunarodnom organizacijom]

Nije primjenjivo

4.3.5 Indirektno upravljanje sa korisnikom programa IPA III

Nije primjenjivo

4.3.6 Doprinos <naziv relevantne regionalne investicione platforme>

Nije primjenjivo

4.3.7 EFSD+ operacije pokrivene budžetskim garancijama

Nije primjenjivo

4.3.8 Promjene iz indirektnog u direktni način upravljanja (i obrnuto) zbog izuzetnih okolnosti (jedna alternativna druga opcija)

Implementacija u okviru Indirektnog upravljanja sa povjerenim subjektom može se koristiti kao alternativni modalitet za ovu akciju koja se planira implementirati u direktnom upravljanju. Povjereni subjekt(i) će službe Komisije odabrati prema sljedećim kriterijima:

a) finansijski i operativni kapacitet podnosioca prijave.

b) tehnički kapaciteti, kao što je iskustvo u pripremi i implementaciji zajedničke izgradnje kapaciteta i sličnih projekata; iskustvo u vođenju programa ili projekata vezanih za rezultate, veliko iskustvo u implementaciji sličnih projekata, dubinska ekspertiza u oblasti pregovora sa EU i dokumentovani kapacitet za mobilizaciju relevantnih mreža u državama članicama EU, Bosni i Hercegovini i regionu, itd.

c) tijela sa sličnim stepenom specijalizacije

4.4 Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Primjenjivat će se geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla nabavke kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima, u skladu sa sljedećim odredbama.

Službenik Komisije nadležan za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti onemogućila realizaciju ove akcije ili bi je učinila izuzetno teškom (član 28(10) NDICI-Uredba o globalnoj Evropi).

4.4 Indikativni budžet

Komponente indikativnog budžeta	Doprinos EU (iznos u EUR)	Indikativni doprinos treće strane, u identifikovanoj valuti
Metode implementacije, upor. odjeljak 4.3		
Ishod 1: Unaprijeđena efikasnost, integritet, kvalitet, odgovornost, nezavisnost i pristup pravosudnom sistemu u Bosni i Hercegovini, sastavljeno od:	3 500 000	Nije primjenjivo
Grantovi (direktno upravljanje) – upor. odjeljak 4.3.1	3 500 000	Nije primjenjivo
Grantovi (direktno upravljanje) – upor. odjeljak 4.3.1	Grantovi (direktno upravljanje) – upor. odjeljak 4.3.1	Grantovi (direktno upravljanje) – upor. odjeljak 4.3.1
Nabavka – ukupni okvir prema odjeljku Error! Reference source not found.¹⁶	0	Nije primjenjivo
Evalvacija – upor. odjeljak 5.2 Revizija – upor. odjeljak 5.3	bit će obuhvaćeno drugom Odlukom ¹⁷	Nije primjenjivo
Komunikacija i vidljivost – upor. odjeljak 6	bit će obuhvaćeno drugom Odlukom	Nije primjenjivo
Nepredviđene situacije¹⁸	0	Nije primjenjivo
Ukupno	3 500 000	Nije primjenjivo

4.5 Organizacijska struktura i odgovornosti

Glavni akteri akcije su: VSTV, sudovi, tužilaštva, Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine (MP), Ministarstvo pravde Republike Srpske (MP RS), Federalno ministarstvo pravde (FMP), deset kantonalnih ministarstava pravde, Međunarodna komisija za nestale osobe, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Institut za nestale osobe Bosne i Hercegovine, strukovna udruženja, akademska zajednica, nevladine organizacije i drugi organi izvršne vlasti.

S obzirom na činjenicu da ova akcija ima brojne korisnike aktivne u sektoru pravde, važno je da oni od samog početka preuzmu stratešku, operativnu i strukturnu odgovornost i odgovornost za provođenje aktivnosti vezanih za Akciju. Od ključnih aktera se očekuje da budu aktivno uključeni u čitav proces implementacije akcije.

Ministarstva pravde na državnom i entitetskom nivou (2) i u kantonima (10), VSTV i Pravosudna komisija Brčko Distrikta ključne su institucije sektora pravde sa stanovišta izvršne vlasti. VSTV je ključna institucija koja upravlja pravosuđem u cijeloj zemlji. Ove institucije dijele zajedničku viziju i ciljeve postavljene u Strategiji reforme sektora pravde (2014-2020) za koju je svaka institucija sama odgovorna za implementaciju

¹⁶ Kako bi se izbjegli detalji o budžetima za pojedine ugovore, dovoljno je navesti ukupni okvir za nabavku. Ako su budžeti za pojedinačne ugovore javni, ponuđači se obično orijentiraju na njih, a ne na projektni zadatak.

¹⁷ Ako akcija nije obuhvaćena sporazumom o finansiranju (vidi odjeljak 4.1), staviti "bit će obuhvaćena drugom odlukom" jer je malo vjerovatno da će ugovori o ocjeni i reviziji ove akcije biti sklopljeni unutar N+1. Ovi ugovori moraju biti odobreni drugom Odlukom o finansiranju.

¹⁸ Uzeti u obzir da ugovori u kojima nije sklopljen sporazum o finansiranju, nepredviđeni troškovi moraju biti pokriveni pojedinačnim i pravnim obavezama do 31. decembra N+1.

u skladu sa svojom ustavnom nadležnošću. U skladu sa postavljenim strateškim okvirom i postojećim ustavnim uređenjem, MP Bosne i Hercegovine je ključna koordinaciona institucija za olakšavanje procesa izrade, usvajanja, praćenja i evaluacije sektorske strategije i odgovarajućeg akcionog plana. Svaka institucija je sama odgovorna za izradu i implementaciju svog strateškog i godišnjeg plana, srednjoročnog budžetskog okvira i godišnjeg budžeta.

U skladu s tim, VSTV je nadležno za poduzimanje radnji u odnosu na Rezultat 1.1, aktivnosti 1.1.1 i 1.1.2, 1.1.3 i 1.1.4, Rezultat 1.2, Aktivnost 1.2.1 i Rezultat 1.3, Aktivnost 1.3. 1.

ICMP je odgovorna za poduzimanje akcija u vezi sa Rezultatom 1.4, aktivnostima 1.4.1. 1.4.2 i 1.4.3.

Upravni odbor, koji se sastoji od svih relevantnih aktera uključenih u konkretnu akciju, bit će uspostavljen na početku implementacije akcije. To će odražavati ravnopravno učešće muškaraca i žena u procesima donošenja odluka u vezi sa implementacijom akcije.

Uloga Delegacije EU će biti da osigura usklađenost pružene pomoći sa Agendom EU za BiH.

5 MJERENJE UČINKA

5.3 Praćenje i izvještavanje

Ovu Akciju će redovno pratiti Delegacija EU u Bosni i Hercegovini. Interni monitoring će se provoditi kroz sastanke Upravnog odbora, tromjesečne preglede implementacije Delegacije EU, provjere na licu mjesta, sastanke sa korisnicima i konsultantskim kompanijama/izvođačima.

Svakodnevno tehničko i finansijsko praćenje provedbe ove akcije bit će kontinuiran proces i dio odgovornosti provedbenog partnera. U tom cilju, provedbeni partner će uspostaviti stalni sistem internog, tehničkog i finansijskog praćenja aktivnosti i izraditi redovne izvještaje o napretku (najmanje jednom godišnje) i završne izvještaje. Svaki izvještaj će pružiti tačan prikaz implementacije akcije, poteškoća na koje se naišlo, uvedenih promjena, kao i stepen postizanja njenih rezultata (Ishodi i direktni rezultati) mjerenih odgovarajućim pokazateljima, koristeći kao referencu matricu logičkog okvira (za modalitet projekta) i listu strategije, politike ili reformskog akcionog plana partnera (za budžetsku podršku). Komisija može poduzeti dodatne posjete u svrhu praćenja projekta, kako preko svog osoblja, tako i preko nezavisnih konsultanata koje Komisija direktno angažuje za nezavisne nadzorne preglede (ili koje angažuje odgovorni agent kojeg je Komisija angažovala za provođenje takvih pregleda).

Uloge i odgovornosti za prikupljanje, analizu i praćenje podataka:

Osnovat će se Sektorski upravni odbor (ili će se pridržavati tekućeg monitoringa Upravnog odbora) za praćenje provedbe Akcije i bit će sastavljen od glavnih korisnika i relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini.

Kako bi se osiguralo adekvatno praćenje implementacije Akcije, izvršit će se dvije srednjoročne i jedna završna procjena rezultata Akcije. Svaka od srednjoročnih analiza bit će provedena nakon prve i druge godine implementacije Akcije, ocjenjivane u odnosu na srednjoročne ciljeve (odrednice). Konačna prevaluacija će biti zasnovana na ciljevima definiranim za 2027. godinu, predstavljenim u logičkom okviru. Rezultati ovih prevaluacija bit će predstavljeni Delegaciji EU i Upravnom odboru nakon odobrenja programskog menadžera u Delegaciji EU. Pored toga, Akcija bi mogla biti predmet vanjskog nadzora u skladu s pravilima i procedurama Evropske komisije utvrđenim u Sporazumu o finansiranju.

5.4 Evaluacija

S obzirom na prirodu akcije, srednjoročna i/ili završna evaluacija neće se provoditi za ovu aktivnost ili njene komponente.

U slučaju da evaluacija nije predviđena za neke komponente akcije, Komisija može tokom provedbe odlučiti poduzeti takvu evaluaciju iz propisno opravdanih razloga, bilo vlastitom odlukom ili na inicijativu partnera.

Finansiranje evaluacije bit će obuhvaćeno drugom Odlukom o finansiranju.

5.5 Revizija i verifikacije

Ne dovodeći u pitanje obaveze koje se primjenjuju na ugovore zaključene radi implementacije ove Akcije, Komisija može, na osnovu procjene rizika, ugovoriti nezavisnu reviziju ili verifikaciju za jedan ili više ugovora ili sporazuma. Revizije će se finansirati prema drugoj odluci o finansiranju.

6 KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopštenja o ciljevima i utjecaju Akcija su zakonska obaveza za sve Akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi.

Konkretno, primaoci sredstava EU moraju priznati porijeklo sredstava EU i osigurati njegovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnose na implementaciju sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i
- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, djelotvornih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će implementirati, prema potrebi, nacionalne administracije (na primjer, u vezi sa reformama vezanim za budžetsku podršku EU), povjereni subjekti, izvođači radova i korisnici grantova. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, odnosno, u sporazume o finansiranju, ugovore o delegiranju i ugovore o nabavci i grantu.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za Akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.)

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu Akciju bit će komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije i uredi EU. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU treba da budu u potpunosti informirani o planiranju i implementaciji specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu narativa komunikacije i glavne poruke.

7 ODRŽIVOST

Predložena Akcija će rezultirati poboljšanjem institucionalnih kapaciteta relevantnih aktera u Bosni i Hercegovini, aktivnih u sektoru pravde. Nakon realizacije infrastrukturnih projekata, od nadležnih ministarstava se očekuje da obezbijede sredstva za redovno godišnje održavanje infrastrukture pravosudnih zgrada.

Izrada novih zakona/izmjena i dopuna će se vršiti uz poštivanje svih domaćih procedura, posebno onih koje se odnose na (fiskalne/regulatorne) procjene utjecaja, javne konsultacije, međuresornu koordinaciju. Po pravilu, intervencije treba da počnu pružanjem podrške korisnicima „analizom opcija“, procjenom utjecaja propisa, analizom rodnog utjecaja, konceptnim dokumentima, itd. prije nego što im se pruži podrška u izradi nacrtu zakona/amandmana. Novo zakonodavstvo/izmjene će se koordinirati između različitih nivoa vlasti, čime se promovira harmonizacija i smanjuje fragmentacija pravnog okvira.

DODATAK I.2

Sporazuma o finansiranju Godišnjeg akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Akcioni dokument za EU za reformu javne uprave (PAR) - Povećani administrativni kapaciteti

1. SINOPSIS

1.1. Tabela sažetka akcije

Naslov	Akcioni dokument – EU za reformu javne uprave (PAR) - Povećani administrativni kapaciteti Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022.
OPSYS	ACT-61469; JAD.1045709
Osnovni akt	Finansirano u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III)
Inicijative Tim Evropa (<i>Team Evrope</i>)	Ne
Zona koja ima koristi od akcije	Akcija se provodi u Bosni i Hercegovini
Programski dokument	Programski okvir IPA III
INFORMACIJE O PRIORITETNIM PODRUČJIMA I SEKTORIMA	
Prozor i tematski prioritet	Prozor 2 - Dobro upravljanje, usklađivanje s pravnom tečevinom EU, dobrosusjedski odnosi i strateška komunikacija Tematski prioritet 1: Dobro upravljanje
Ciljevi održivog razvoja (SDGs)	Glavni SDG (samo 1): <ul style="list-style-type: none">• SDG 16 - Mir, pravda i snažne institucije posebno, podrazumijevaju razvoj „efikasnih, odgovornih i transparentnih institucija na svim nivoima”. Drugi značajni ciljevi održivog razvoja (do 9) i, gdje je prikladno, ciljevi: SDG 8 - Dostojanstven rad i ekonomski rast SDG 10 - Smanjiti nejednakost unutar i među zemljama SDG 17 - Partnerstvo za ciljeve
DAC kod(ovi)¹	15110 - Politika javnog sektora i administrativno upravljanje 15196 - Statistika i podaci vlade i civilnog društva 15111 - Upravljanje javnim finansijama (PFM) 15117 - Planiranje budžeta

¹ DAC sektori (šifre i opisi) navedeni su u prvom i četvrtom stupcu kartice “kodovi namjene” u sljedećem dokumentu: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-standards/dac-and-crs-code-lists.htm>

Glavni kanal isporuke @	Bilateralni				
Markeri ² (iz DAC obrasca)	Opći cilj politike @	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj	
	Razvoj sudjelovanja/dobro upravljanje	☐	☐	☒	
	Pomoć okolišu	☒	☐	☐	
	Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica	☐	☒	☐	
	Razvoj trgovine	☒	☐	☐	
	Reproduktivno zdravlje majke, novorođenčadi i djeteta	☒	☐	☐	
	Smanjenje rizika od katastrofa	☒	☐	☐	
	Uključivanje osoba sa invaliditetom	☒	☐	☐	
	Ishrana ³	☒	☐	☐	
	Markeri RIO konvencije	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj	
	Biološka raznolikost	☒	☐	☐	
	Borba protiv dezertifikacije	☒	☐	☐	
	Ublažavanje klimatskih promjena	☒	☐	☐	
	Prilagođavanje klimatskim promjenama	☒	☐	☐	
	Interni markeri ⁴	Ciljevi politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
		Povezivanje	☒	☐	☐
Digitalizacija		☐	☐	☒	
Migracija ⁵		☒	☐	☐	
COVID-19		☒	☐	☐	
PODACI O BUDŽETU					
Relevantni iznosi	Budžetska linija: 15.020101.01 Ukupni procijenjeni trošak: EUR 6 000 000 Ukupan iznos doprinosa proračunu EU-a: EUR 6 000 000				
UPRAVLJANJE I PROVEDBA					

² Za smjernice, pogledajte <https://www.oecd.org/development/financing-sustainable-development/development-finance-standards/>. Idite na "Prikupljanje podataka i resursi za izvjestioce", odaberite Dodatak 2, priloge 18 (politika) i 19 (Rio) direktive o izvještavanju.

Ako je akcija označena u DAC obrascu kao doprinos jednom od ciljeva opće politike ili RIO načelima kao glavni cilj ili značajan cilj, to bi trebalo biti prikazano u matrici logičkog okvira (u lancu rezultata i/ili pokazateljima).

³ Provjerite Priručnik o markeru politike prehrane OECD-DAC-a (Handbook on the OECD-DAC Nutrition Policy Marker)

⁴ Ovi markeri imaju drugačiji opseg/obrazloženje od DAC kodova. Oni se izvlače iz nivoa raspodjele budžeta i naglaske koji se daje akciji u smislu odabranih glavnih ciljeva. Definicija ciljeva, rezultata, aktivnosti u opisu akcije treba biti u skladu s ovim odjeljkom.

⁵ Za detaljne informacije o programiranju migracije i prisilnog raseljavanja, pogledajte tematske smjernice (thematic guidance note) o migraciji i prisilnom raseljavanju; za informacije o migracijskom markeru, pogledati dodatak 2 tematskih smjernica.

Modaliteti provedbe (vrsta finansiranja i način upravljanja)	Modalitet projekta Direktno upravljanje putem: - Nabavke (servis i opskrba) - Grant za partnerski projekt (<i>twinning</i>)
Relevantni prioriteti i predvodnici iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan [samo za Zapadni Balkan]	Prioriteti: "Digitalna tranzicija", "Upravljanje, vladavina prava, PAR" Predvodnici: "VIII Digitalna infrastruktura"
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra 2023.
Krajnji datum za zaključivanje sporazuma o doprinosu/delegiranju, ugovora o nabavci i grantu	3 godine nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju, sa izuzetkom slučajeva navedenih u članu 114(2) Finansijske uredbe
Indikativni [operativno provedbeni] [prihvatljivi] period	72 mjeseca ⁶ nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju
Krajnji datum za implementaciju Sporazuma o finansiranju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju

1.2. Sažetak akcije

Ova akcija će podržati daljnju provedbu Strateškog okvira za RJU (PAR), tačnije spremnost zemlje da pozitivno odgovori na veća očekivanja svojih građana od javne uprave u pogledu kvaliteta, brzine, cijene, transparentnosti i dostupnosti usluga koje pruža, istovremeno pridonoseći usklađenoj modernizaciji javne uprave poštujući kriterije za pristupanje EU. Akcija će razviti mehanizam za online saradničko korištenje softverskih alata koji olakšavaju razvoj digitalne ekonomije koje će koristiti društvo u cjelini, kroz pilot sektore kako je jasno predloženo u Strateškom okviru za reformu javne uprave. U području statistike, Akcija će doprinijeti daljnjem usklađivanju i modernizaciji statistike Bosne i Hercegovine sa standardima EU, opsegom i kvalitetom podataka korištenjem relevantnih administrativnih izvora, kao i pristupom uvođenja načela rodne ravnopravnosti. Osim toga, Akcija će poboljšati finansijsku statistiku digitalizacijom i modernizacijom statističke proizvodnje u Centralnoj banci. Intervencija će dati konkretne održive rezultate u cijeloj zemlji u skladu s nacionalnim strategijama i nacionalnim prioritetima. Akcija je kao takva u potpunosti u skladu s Programskim okvirom IPA III (PF) i Ciljevima održivog razvoja (SDG) 16, pri čemu oba podupiru

⁶ Broj mjeseci ne smije biti veći od 72 mjeseca.

jake institucije, razvoj modernizirane javne uprave na svim nivoima vlasti kao i jačanje statističkih sistema koji su od iznimne važnosti za donošenje odluka zasnovanih na dokazima. Konačno, akcija doprinosi provedbi ključnih prioriteta⁷ podržavanjem uspostave bržih, jeftinijih, transparentnijih i dostupnijih javnih usluga koje su kamen temeljac za bolje funkcioniranje javne uprave.

2. OBRAZLOŽENJE

2.1. Kontekst

Reforma javne uprave (PAR) jedan je od osnovnih stubova procesa proširenja, kao i jedan od ključnih prioriteta za daljnji napredak prema otvaranju pregovora za pristupanje.

Iako Bosna i Hercegovina provodi reformu javne uprave od 2006. godine, ona je još uvijek u ranoj fazi reformskog procesa. Reforma javne uprave važna je za cjelokupni pristupni proces zbog sposobnosti vlada da osiguraju dosljednu primjenu pravila, postupaka, standarda i upravljanja ljudskim resursima u javnoj upravi na svim nivoima, direktno utječući na kvalitet sektorskih politika, javnih usluga i, konačno, na konkurentnost i rast. Istovremeno, reforma javne uprave nije samo obaveza iz SSP-a (čl. 111.), već pridonosi ispunjavanju kriterija iz Kopenhagena/Madrida, kao i preporuka niza dokumenata Evropske komisije koji zahtijevaju usklađivanje sa SIGMA-inim načelima javne uprave, kao minimalni mjerilom dobre uprave koju Bosna i Hercegovina treba slijediti u procesu evropskih integracija.

Bosna i Hercegovina je usvojila Strateški okvir za reformu javne uprave (2018.-2022.) i prateći Akcioni plan 2020.-2022. Načela javne uprave bila su osnova za izradu Strateškog okvira (SF) i Akcionog plana reforme javne uprave, kao glavnog sektorskog strateškog dokumenta, koji sadrži pokazatelje, uključujući *pokazatelje uspješnosti*.

Reforma javne uprave uključuje velik broj aktera, ne samo na državnom nivou nego i na drugim nivoima vlasti. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine (PARCO) koordinira proces reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini, uključujući izradu i implementaciju strategije u ovoj oblasti. Za efikasnu koordinaciju reforme javne uprave, uspostavljena je međuvladina struktura s ciljem omogućavanja nesmetane provedbe reforme javne uprave u različitim područjima predviđenim Strateškim okvirom reforme javne uprave. Ova struktura uključuje uspostavu koordinatora za reformu javne uprave na nivou entiteta i Brčko Distrikta, kao i niza međuvladinih tijela.

Regionalne analize pokazale su da su projekti i inicijative za smanjenje administrativnih opterećenja i korištenje digitalnih/e-usluga bili opsežni, ali da se provedba, koordinacija i približavanje dobro uspostavljenim i dokazanim standardima EU-a nisu adekvatno rješavali. Bosna i Hercegovina je realizirala niz projekata u IT oblasti. Jedan od najranijih uključivao je dizajn i uspostavu okvira interoperabilnosti i standarda za razmjenu podataka u Bosni i Hercegovini, te je direktno ukazao da će složeno administrativno uređenje u kojem različiti nivoi vlasti pružaju usluge biti izazov za implementaciju besprijekornih usluga. Iako je okvir interoperabilnosti uspostavljen i usvojen, izostala je njegova puna provedba. Potrebe i zadovoljstvo korisnika nisu bili parametri koje je trebalo uključiti u dizajn usluga. Neke institucije ulažu velike napore kako bi smanjile identificirana uska grla, digitalizirale svoje javne registre i pokušale uvesti određeni nivo međusobnog povezivanja ključnih baza podataka. Uspješne institucije, poput matičnih knjiga i matičnih ureda Agencije za identifikacijske dokumente, registre i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine (IDDEEA) djeluju kao dokaz koncepta.

Strateški pravci razvoja statistike u Bosni i Hercegovini do 2030. godine, koji prate Statistički program Bosne i Hercegovine 2021.-2024., daju zajedničke pravce razvoja statistike na nivou države u zemlji. Dugoročni cilj

⁷ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/opinion-bosnia-and-herzegovinas-application-membership-european-union-0_en

odgovara potrebama korisnika i unapređenju poslovnih procesa povećanjem korištenja savremene tehnologije i administrativnih podataka, što će dovesti do povećanja raspona proizvedenih službenih, pravovremenih, iscrpnih statistika na nivou cijele države.

Tri statističke institucije, koje se u Zakonu o statistici Bosne i Hercegovine nazivaju “nadležna tijela”, predstavljaju državni i entitetske nivoe vlasti: Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS) na državnom nivou; Zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine (FIS) i Zavod za statistiku Republike Srpske (RSIS) na nivou dva entiteta. Zavod za statistiku Brčko Distrikta (BD) sastavni je dio BHAS-a od 2006. godine.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine zadužena je za cjelokupnu koordinaciju rada, praćenje i kontrolu provedbe aktivnosti iz Strategije za cijelu državu, u skladu s odredbama Zakona o statistici Bosne i Hercegovine i Sporazuma o primjeni usklađenih metodologija i standarda u izradi statističkih podataka Bosne i Hercegovine.

Ova predviđena aktivnost u potpunosti je u skladu sa specifičnim ciljem podrške iz programa IPA III u okviru Prozora 2, čiji je cilj modernizirati javnu upravu na svim nivoima vlasti, ojačati statističke sisteme i upravljanje ekonomijom, te doprinijeti održivom rastu i poboljšati konkurentnost. Također je u skladu s ciljem da se riješi cjelokupno javno upravljanje, posebno reforme javne uprave i upravljanja javnim finansijama na svim nivoima vlasti, kao i zakonodavno i institucionalno usklađivanje s *pravnom tečevinom* EU. U dokumentu je naglašena važnost digitalne transformacije državne uprave kako bi se osigurala interoperabilnost, povjerenje i transparentnost.

Nadalje, Programski okvir IPA III istakao je da **statistika** predstavlja osnovu za razvoj politike zasnovan na dokazima te praćenje i evaluaciju provedbe politika. Podrška korisnicima programa IPA III bit će osigurana u ispunjavanju zahtjeva *pravne tečevine* EU u okviru poglavlja 18 Statistika i izgradnji kapaciteta za proizvodnju administrativnih podataka i statistike koji će se koristiti u svim sektorima. Programski okvir potvrđuje da je **statistika** pristupnih pregovora (poglavlje 18) (zajedno s poglavljima pristupnih pregovora 5, 11, 16, oporezivanje 32 i 23), integralno povezana s **reformom javne uprave**.

Strateški odgovor za Prozor 2 također je prepoznao reformu javne uprave kao jedan od “temeljnih” stubova predviđajući daljnju podršku PAR-u i sistemu statistike u nekoliko područja kao što su upravljanje ljudskim resursima, pružanje usluga, usklađeni pristup razvoju politika, povećanje opsega statističkih podataka na nivou države i njihovo usklađivanje s *pravnom stečevinom* EU.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Evropskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine, (član 111.) predviđa uspostavu saradnje “s ciljem poboljšanja razvoja efikasne i odgovorne javne uprave u Bosni i Hercegovini” i Akcija će doprinijeti navedenom članu unapređenjem pružanja upravnih usluga elektronskim putem.

U dijelu uspostavljanja nekoliko pokretača pružanja usluga u području pružanja usluga Akcionog plana (AP) za PAR SF, Akcija je usko povezana i komplementarna s **Digitalnom agendom za Zapadni Balkan**. Dokument daje strateški fokus na digitalnu integraciju, dajući smjernice za usklađivanje s EU u relevantnim područjima uključujući e-Vladu i interoperabilnost.

Nacionalni statistički zavodi će dobiti podršku u razvoju metodologije i osiguravanju proizvodnje i diseminacije statističkih informacija u različitim područjima kao što su makroekonomska statistika i statistika cijena, demografska i socijalna statistika, regionalna statistika i statistika poslovanja, saobraćaja, vanjske trgovine, poljoprivrede, okoliša, nauke i tehnologije. Resorne institucije će dobiti podršku u izgradnji kapaciteta za proizvodnju, pohranu i korištenje administrativnih podataka i statistike za donošenje politika zasnovanih na dokazima.

U **godišnjoj Eurostatovoj** procjeni za Bosnu i Hercegovinu, Pododbor za finansije, ekonomiju i statistiku naveo je mnoge nepokrivene teme i ograničeni prijenos podataka koji se odnose na statistiku vladinih finansija i vanjsku statistiku, koje je potrebno izraditi i proslijediti Eurostatu. Stoga se akcija bavi nedostacima podataka i podržat će CBBH u primjeni ESA 2010 i relevantnih EU metodologija i koncepata.

2.2. Analiza problema

Bosna i Hercegovina je u ranoj fazi reforme javne uprave i trebala bi uložiti snažne napore kako bi osigurala sveobuhvatan, usklađen pristup reformi javne uprave na nivou cijele zemlje, u skladu s načelima javne uprave.

Područje podrške 1: Provedba strateškog okvira reforme javne uprave – Javne usluge

U oblasti pružanja usluga iz oblasti reforme javne uprave, Bosna i Hercegovina mora osigurati usklađen pristup modernizaciji, pojednostavljenju i digitalizaciji usluga koje potiču administracije orijentirane na korisnika. Kako bi se to postiglo, bit će potrebno implementirati veliki broj gradivnih elemenata i ulaganja u objekte povezane s različitim rješenjima informacione tehnologije.

Trenutno, kako bi dobili ono što im je potrebno, građani su primorani sami udruživati usluge budući da niz institucija na svim upravnim nivoima u Bosni i Hercegovini pruža svoje usluge zasebno. Osim u nekim rijetkim slučajevima (kao što su IDDEEA registri koji koriste evidenciju matičnih ureda tokom procesa obnove ličnih dokumenata) ne postoje veze između različitih institucija s različitim upravnim nivoa po ovom pitanju. Neke analize pokazuju da su usluge često organizirane tako da odražavaju odgovornosti odjela institucija, a ne međuvladine prioritete. Postoje neki primjeri višesektorskog pristupa razvoju usluga (e-bebe na primjer), ali se odvijaju unutar jednog administrativnog nivoa.

Bosna i Hercegovina ima četiri zakona kojima se regulira upravni postupak. Uprkos jasnoj odredbi⁸ da je institucija dužna da pribavi podatke o činjenicama iz službenih evidencija, bez obzira da li ih vodi to ili drugo tijelo, poduzeće (društvo), ustanova ili druga pravna osoba, građani su primorani da prikupljaju i dostavljaju dokaze što rezultira visokim troškovima i trajanjem procesa. Čak i u istim institucijama komunikacija između odjela je slaba, što rezultira time da građani moraju pribaviti dokaze od jednog odjela i dostaviti ih drugom odjelu. Iako često otežan, neefikasan interni institucionalni proces uveliko povećava troškove i vrijeme potrebno za rješavanje zahtjeva, pa su iskustva i percepcija građana o uslugama javne uprave takve da je to spor i zbunjujući proces koji je često ometan subjektivnim i diskriminirajućim mišljenjem birokrata.

Postoji hitna potreba za zajedničkom i sistematičnom provedbom **nekoliko funkcija omogućavanja** koje će poduprijeti vezu između vlade i građana te između samih institucija. Budući da je višenamjenska i međusektorska, provedba tražene podrške morat će uključiti nekoliko institucija da sarađuju pri izgradnji funkcija omogućavanja, a to su: katalog usluga, CRM (upravljanje odnosima s građanima), centri zajedničkih usluga i zajedničke usluge podrške (te usluge su: e-plaćanje, certifikacijska tijela/usluge povjerenja, sabirnica vladinih usluga, e-pretinac, Vladin oblak) na svakom nivou vlasti u Bosni i Hercegovini su preduvjeti za uspostavu sveobuhvatnog sistema pružanja usluga fizički i elektronski. Prepoznat je u Akcionom planu PAR kao preduvjet daljnje digitalizacije javnih usluga u Bosni i Hercegovini.

PARCO je osigurao ograničenu tehničku pomoć, koju pruža ReSPA, koja će osigurati analizu nedostataka (institucionalnu, organizacijsku, infrastrukturnu i zakonodavnu) za sve upravne nivoe u Bosni i Hercegovini i dostaviti mapu puta za utvrđivanje uvjeta za daljnju uspostavu i pružanje e-usluga. Pored toga, predviđen je rad na uspostavi CRM-a kako bi se osigurala bolja komunikacija s korisnicima javnih usluga u cilju poboljšanja odnosa s korisnicima.

⁸ Zakon o upravnom postupku BiH

Paralelno s uvođenjem novih gradivnih elemenata (elektronske usluge) kao uvjeta za efikasan sistem pružanja usluga, potrebno je nastaviti s razvojem postojećih sistema i usluga za koje je odgovorna IDDEEA. Ove usluge i infrastrukturu potrebno je razvijati i modernizirati, što dovodi do efikasnijeg korištenja implementiranih sistema i poboljšanja ukupne percepcije korisnika. To će u isto vrijeme djelovati kao uspješan presedan za sve druge radnje koje se trebaju poduzeti u ovom programu podrške u vezi s efikasnijom isporukom usluga.

Budući da je proces izdavanja elektronskih ličnih karata (eID) u Bosni i Hercegovini počeo u martu 2013. godine, te karte imaju i elektronski memorijski element koji omogućava uspostavu kvalificiranog digitalnog/virtualnog identiteta koji će se praktično koristiti kroz funkcionalnost *digitalno predstavljanje i digitalno potpisivanje* (eIDAS). IDDEEA je certificirana za ISO/27001 i ISO/9001 od 2012. godine. Imajući u vidu značaj uvođenja e-trgovine u Bosni i Hercegovini, prvenstveno u svrhu olakšavanja i ubrzanja poslovanja, ali i zbog nužnost provođenja digitalizacije ukupnog poslovnog procesa, potrebno je uvesti elektronski potpis u Bosni i Hercegovini. Također, Akcija ima za cilj poboljšati pristup digitalnoj tehnologiji i javnim uslugama praćenjem inovacija u području identifikacijskih dokumenata te unapređenjem procesa personalizacije ličnih dokumenata i korištenja kvalificiranog digitalnog potpisa što će u konačnici imati potpunu digitalizaciju poslovnih procesa u IDDEEA-i u dvosmjernoj interakciji s građanima i poslovnom zajednicom u Bosni i Hercegovini putem nadležnih tijela kao kontaktne tačke.

Područje podrške 2 – Daljnje jačanje statističkog sistema

Razvoj statistike u skladu sa zahtjevima EU je u ranoj fazi. Statistika u mnogim oblastima u kojima Bosna i Hercegovina ima obavezu prikupljanja, objave i prosljeđivanja statističkih podataka smatra se neadekvatnom. Statističari u tri statističke institucije i Centralnoj banci Bosne i Hercegovine (CBBiH) uložili su značajne napore da unaprijede statistiku u Bosni i Hercegovini na svim nivoima posljednjih godina, ali je razvoj statistike spor i kasni (u usporedbi s drugim zemljama proširenja) i dalje ne može zadovoljiti sve zahtjeve korisnika i potrebe zajednice.

Makroekonomska statistika je od ključne važnosti za kvalitetno kreiranje politike i praćenje disbalansa u našoj privredi. U Bosni i Hercegovini ona još uvijek znatno zaostaje za standardima EU, a mnoge institucije EU ukazale su na potrebu za pomakom u ovoj oblasti. Trenutna kompilacija općenito je usklađena sa zakonodavstvom EU, ali je potrebno razviti mnoge statističke proizvode i poboljšati kvalitet. Vanjski položaj ekonomije i konsolidirana fiskalna pozicija važna su područja na kojima Centralna banka poduzima napore proteklih godina, ali još uvijek zahtijeva daljnje širenje. Rad na prikupljanju podataka treba unaprijediti, a i prikupljanje statističkih podataka se zasniva na tradicionalnim alatima za obradu, te je potrebna modernizacija kako bi se učinilo kompatibilnim s naprednim bazama podataka i razmjenom podataka EUROSTAT-a. Centralna banka će nastojati proširiti statistiku i kvalitet, te uvesti nove tehnologije u rad. Više podataka, kraći rokovi i poboljšani kvalitet pomoći će korisnicima da imaju bolje i pravovremene statistike.

Ova Akcija će omogućiti nastavak tog procesa i daljnji razvoj statističkog sistema u skladu sa standardima EU i obavezama iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Krajnji cilj je osigurati pouzdane podatke za sve korisnike, uključujući sve nivoe vlasti koji bi svoje planove trebali temeljiti na pouzdanim statistikama.

Ova Akcija je u potpunosti usklađena sa strateškim dokumentom Bosne i Hercegovine: **Strateški razvoj statistike Bosne i Hercegovine 2030.** budući da Strategija nastoji promovirati daljnje usklađivanje sistema službene statistike Bosne i Hercegovine sa EU i drugim međunarodnim statističkim standardima. To bi trebalo omogućiti uporedivost službene statistike Bosne i Hercegovine sa odnosnim podacima zemalja članica EU i uvažavajući ključne elemente: efikasnost, inovativnost, pouzdanost i korisnost za korisnika. Kao takva, Strategija je usklađena s općim ciljem Prozora 2, koji predviđa usklađenost s vrijednostima Unije i pravilima, standardima i praksama Unije u relevantnim područjima. Nadalje, strategija se bavi trima glavnim prioritetima - službenom statistikom u skladu s potrebama korisnika, efikasnim statističkim poslovnim procesom i održivim institucionalnim okruženjem, što će dovesti do jačanja statističkog sistema općenito.

Identifikacija glavnih aktera i odgovarajućih institucionalnih i/ili organizacijskih pitanja (mandati, potencijalne uloge i kapaciteti) koja će biti obuhvaćena projektom.

Područje podrške: Provedba strateškog okvira PAR-a

Sudionici u oblasti javnih usluga: Među PARCO, ovaj dio Akcije će uključiti niz institucija sa svih nivoa vlasti, kao što su Ministarstvo prometa i komunikacija Bosne i Hercegovine; IDDEEA; Služba za održavanje i razvoj elektronskog poslovanja i "e-governmenta" Generalni sekretarijat Vijeća ministara Bosne i Hercegovine; Ministarstvo prometa i komunikacija Federacije Bosne i Hercegovine; Sektor za IT Generalni sekretarijat Vlade Federacije Bosne i Hercegovine; Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine; Ministarstvo za nauku i tehnologiju, visoko obrazovanje i informatičko društvo RS; Ministarstvo uprave i lokalne samouprave RS; Sektor za informatiku Generalni sekretarijat Vlade RS; Ured koordinatora za PAR BD Bosne i Hercegovine; Odjel za informatiku BD Bosne i Hercegovine. U kasnijoj fazi, ako se bude smatralo potrebnim, PARCO će proširiti djelokrug uključene i konsultirane institucije. Sve ove institucije su odgovorne za provedbu aktivnosti vezanih za uspostavu potrebnih uvjeta za daljnje uspješno uvođenje i implementaciju e-usluga na različitim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Kapacitet IDDEEA-e i procesi značajno će ojačati kroz povećanu upotrebu informacione tehnologije u javnoj upravi u skladu s EU Direktivama, Uredbama i standardima o sigurnosnim karakteristikama.

Područje podrške – Daljnje jačanje statističkog sistema

Glavni sudionici su statističke institucije: državna Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), dvije s entitetskog nivoa - Zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine (FZS) i Zavod za statistiku Republike Srpske (RSZS), kao i Centralna banka Bosne i Hercegovine (CBBiH).

Za provedbu nekih aktivnosti i postizanje rezultata unutar ove akcije (posebno informatičko povezivanje između statističkih institucija i dobijenih relevantnih administrativnih izvora) potrebno je uključiti niz drugih institucija kako na državnom tako i na entitetskom nivou.

3. OPIS AKCIJE

3.1. Logika intervencije

Opći cilj (učinak) ove akcije je podržati reformu javne uprave uključujući statistički sistem u skladu sa standardima i pravilima EU.

Specifični ciljevi (ishodi) ove akcije su:

- Poboľjšati pružanje usluga u skladu s načelima SIGMA-e
- Daljnje usklađivanje službene statistike u Bosni i Hercegovini sa standardima EU i poboljšanje statistike u smislu obima, kvaliteta i statističke proizvodnje.

Ukoliko se poboljša pristup digitalnoj tehnologiji javnih usluga uz korištenje digitalnog potpisa (*rezultat 1*) stvorit će se potrebni uvjeti za izgradnju digitalnih javnih servisa, a javna uprava će biti dodatno modernizirana i profesionalna (*ishod 1*).

Ako se uspostavi IT veza između statističkih institucija i relevantnih administrativnih izvora (*Rezultat 2*) i poboljša diseminacija statistike (*Rezultat 3*), to će dovesti do moderniziranog statističkog sistema u Bosni i Hercegovini (*Ishod 2*). Nadalje, ako se nacionalni računi, socijalna statistika, statistički poslovni registar, energetika, promet i statistika okoliša, statistika istraživanja i razvoja i upravljanje kvalitetom u statistici (*Rezultati 4-14*), uključujući statistiku državnih finansija (*Rezultat 14*), poboljšaju i dodatno usklade s EU standardima, povećat će se i količina i kvalitet podataka (*ishod 2*). To će biti potkrijepljeno pristupom s uvođenjem načela rodne ravnopravnosti u svrhu izračuna Indeksa rodne ravnopravnosti za Bosnu i

Hercegovinu s ciljem da bude dostupno više statističkih podataka razvrstanih po spolu (Rezultat 12), što će dovesti do moderniziranog statističkog sistema u cijeloj zemlji (*Ishod 2*). Dodatna ulaganja u IT infrastrukturu dodatno će podržati digitaliziranu i moderniziranu statističku proizvodnju (*ishod 2*) u Centralnoj banci (Rezultat 14). Ukoliko se isporuče svi predviđeni rezultati (od rezultata 2 do rezultata 14) koji se odnose na oblast statistike i na ovom nivou održe pretpostavke koje su prepoznate kao pristup administrativnim podacima i dostupnim kompetentnim ljudskim resursima, službena statistika u Bosni i Hercegovini će biti dodatno usklađena sa standardima EU i poboljšana u smislu obima, kvaliteta i statističke proizvodnje (*ishod 2*).

Ako je javna uprava modernizirana i sposobna pružati digitalne javne usluge, a službena statistika u Bosni i Hercegovini poboljšana u smislu obima, kvaliteta i statističke proizvodnje (*ishod 2*), akcija će doprinijeti sveukupnoj podršci dobroj upravi kroz reformu javne uprave u cijeloj zemlji, uključujući statistički sistem u usklađivanju sa standardima i pravilima EU (*utjecaj*). Ako se ostvare pretpostavke navedene kao snažna politička opredijeljenost za nastavak reformi i vlada usmjerava provedbu sveukupne reformske vizije uz jasno vođstvo u relevantnim institucijama Bosne i Hercegovine nadležnim za koordinaciju reforme javne uprave (PAR), ostvarit će se doprinos akcije željenom utjecaju.

3.2. Indikativne aktivnosti

Rezultat 1: Pristup digitalnoj tehnologiji javnih usluga uz korištenje poboljšanog digitalnog potpisa (IDDEEA) ostvarit će se provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- 1.1. Osigurati tehničku pomoć za izradu studije izvedivosti za korištenje e-usluga
- 1.2. Na osnovu studije izvedivosti pomoći u promoviranju saradnje između tijela javne uprave uz primjenu pravila, mehanizama i web alata za standardizaciju objave informacija od javnog interesa
- 1.3. Podržati implementaciju rješenja za korištenje kvalificiranog digitalnog potpisa uz korištenje eID-a u procesu pružanja javnih usluga
- 1.4. Pružiti tehničku pomoć za povećanje korištenja online web alata u svakodnevnoj komunikaciji s građanima i poslovnim sektorom
- 1.5. Podržati razvoj mehanizama za online saradničko korištenje softverskih alata za razvoj digitalne ekonomije uz korištenje društva u cjelini kroz korištenje savremenih ICT rješenja i praktično koristiti funkcionalnost digitalnog predstavljanja i digitalnog potpisivanja (eIDAS).
- 1.6. Pomoći u provedbi postupaka s ciljem jačanja infrastrukture za izdavanje elektronskih ličnih karata s memorijskim elementima koji sadrže kvalificirani digitalni certifikat, uključujući sisteme za elektronske usluge i izradu elektronskih potpisa kroz nabavku, isporuku, instalaciju te konfiguraciju, puštanje u rad i testiranje Sistema.

Unapređenje IDDEEA informacionog i SDH telekomunikacijskog sistema ostvarit će se provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti

- 1.7. Osiguravanje opreme: Implementirati svu potrebnu infrastrukturu kroz nabavku, isporuku, instalaciju i konfiguraciju, puštanje u rad i testiranje opreme SDH telekomunikacijskih sistema IDDEEA.
- 1.8. Osiguravanje opreme: Instalirati web alate za novu opremu u sistemu nadzora IDDEEA za praćenje izvedbe prijenosa velikih skupova podataka kroz telekomunikacijsku mrežu (vezano uz RR linkove i pristupne točke).

Provedba aktivnosti planiranih unutar Rezultata 1 organizirana je na dva načina – jedan koji će poboljšati komunikaciju s građanima (G2C) i drugi s vladom (G2G). Omogućit će implementaciju pravila, mehanizama i web alata za standardizaciju objave informacija od javnog interesa kao što su: korištenje kvalificiranog digitalnog potpisa uz korištenje eID-a u procesu pružanja javnih usluga i povećanja korištenja on line web alata u svakodnevnoj komunikaciji s građanima i poslovnim sektorom, kao i podizanja znanja osoblja nadležnih tijela na novi nivo. Proces izdavanja elektronskih ličnih karata (eID) u Bosni i Hercegovini započeo je 2013. godine, a te lične karte imaju i elektronski memorijski element koji omogućava uspostavu

kvalificiranog digitalnog/virtualnog identiteta koji će se praktično koristiti kroz funkcionalnost digitalnog predstavljanja i digitalnog potpisivanja (eIDAS). IDDEEA je također certificirana za ISO/27001 i ISO/9001 od 2012. godine. Imajući u vidu značaj uvođenja e-trgovine u Bosni i Hercegovini, prvenstveno u svrhu olakšavanja i ubrzanja poslovanja, ali i zbog nužnosti provođenja digitalizacije svih poslovnih procesa IDDEEA-e potrebno je uvesti elektronski potpis u Bosni i Hercegovini.

Aktivnosti (Rezultat 1) također će poboljšati informacione i SDH telekomunikacijske sisteme IDDEEA-e, što uključuje nabavku, isporuku i obuku stručnjaka IDDEEA-e za korištenje hardvera, softvera i specijalističke telekomunikacijske SDH opreme potrebne za optimalno funkcioniranje informacijskih sistema, aplikacija i SDH telekomunikacijskog sistema IDDEEA-e. Unapređenje SDH mreže trebalo bi omogućiti povećanje kvaliteta razvoja i implementacije specifičnih web modula, koji trebaju progurati veliku količinu podataka kroz Radio SDH telekomunikacijsku mrežu što će dovesti do poboljšanja efikasnosti razmjene podataka između nadležnih institucija i IDDEEA-e. Razmjena podataka uključuje registre ličnih karata (eID), registre putnih isprava, registar birača i dr. Nakon provedbe ove aktivnosti IDDEEA će proširiti mogućnosti primanja novih korisnika u svoje informacione sisteme.

Područje statistike

Glavni indikativni neiscrpnj popis aktivnosti u području statistike, grupiran prema relevantnim rezultatima su:

Rezultat 2 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Podrška u analizi podataka administrativnih nositelja funkcije
- Pružanje pomoći u razvoju IT rješenja za povezivanje statističkih institucija i relevantnih administrativnih izvora
- Podrška u pripremi tehničke specifikacije za nabavku opreme
- Osiguravanje opreme koja omogućuje funkcionalnu vezu između statističkih institucija i relevantnih administrativnih izvora
- Obuka osoblja
- Podrška uspostavi prijenosa podataka između statističkih institucija i relevantnih nositelja podataka
- Studijska posjeta

Rezultat 3 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Razvoj web rješenja za diseminaciju podataka
- Osiguravanje opreme: odgovarajući hardver, softver i licence za razvoj i poboljšanje usluga vezanih uz diseminaciju podataka
- Edukacija osoblja za korištenje novog softvera
- Studijska posjeta

Rezultat 4 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Organizirati metodološku obuku vezanu uz statistiku *nacionalnih računa*
- Podrška u izradi upitnika s uputama za izvještajne jedinice
- Definiranje uzorka za provođenje ankete
- Studijska posjeta

Rezultat 5 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

Za SILC:

- Obuka metodologa uzorkovanja
- Uređivanje i imputacija podataka
- Izrada konačnih pondera na osnovu analize neodgovora i kalibracije
- Izrada SILC pokazatelja
- Implementacija i korištenje SM (Siena MicroSimulation model za neto-bruto konverziju EU-SILC varijabli dohotka)
- Analiza podataka i priprema četiri prijenosne datoteke za Eurostat
- Studijska posjeta

Za demografiju

- Identifikacija i analiza administrativnih izvora podataka i registara (koji se mogu koristiti za krug Popisa 2030.)
- Prijedlog potrebnih izmjena administrativnih izvora (kako bi se omogućilo njihovo korištenje u popisu stanovništva u krugu Popisa 2030.)
- Izrada akcionog plana
- Studijska posjeta

Za migraciju

- Pružanje pomoći u poboljšanju i potpunom usklađivanju metodoloških dokumenata (za statistiku *migracija*) u skladu sa standardima EU
- Studijska posjeta
- Pružanje podrške u IT povezivanju između institucija

Za izračun indeksa troškova rada/LCI - samo područja koja nisu dovoljno pokrivena akcijom u više zemalja

- Određivanje potrebnih varijabli
- Izrada anketnih upitnika
- Podrška razvoju metodologije istraživanja
- Pomoć u pripremi metodologije uzorkovanja

Rezultat 6 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Misije obuke
- Studijska posjeta
- Daljnji razvoj IT aplikacije za Enterprise Groups/EG
- Razvoj informatičkog rješenja i za izradu *poslovne demografije*
- Obuka osoblja za korištenje aplikacije - Pomoć pri implementaciji novorazvijene aplikacije u SBR-u

Rezultat 7 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Obuka osoblja
- Tehnička pomoć
- Priprema plana za pilot istraživanje u vezi sa *energetskom* statistikom
- Studijska posjeta

Rezultat 8 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Priprema akcionog plana
- Razvoj metodologije za statistiku *saobraćaja*
- Obuka statističara, metodologa i zaposlenih u IT odjelu
- Razvoj softvera
- Studijska posjeta

Rezultat 9 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Obuka osoblja
- Razvoj metodologije za statistiku *okoliša*
- Priprema plana aktivnosti uključujući plan za pilot istraživanje
- Studijska posjeta

Rezultat 10 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Razvoj upitnika za online usluge (OSQ) za statistiku istraživanja i razvoja (R&D)
- Obuka osoblja
- Studijska posjeta

Rezultat 11 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Obuka osoblja o najnovijoj verziji GSBPM-a za upravljanje kvalitetom u statistici
- Podrška u pripremi odgovarajuće dokumentacije prema najnovijem modelu GSBPM-a
- Unapređenje postojeće dokumentacije prema standardu SIMS 2.0
- Studijska posjeta

Rezultat 12 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Analiza postojećeg stanja, izvora podataka i varijabli koje nedostaju
- Priprema akcionog plana koji uključuje sve zainteresirane strane
- Obuka osoblja za izradu *rodne statistike* i analize
- Izrada smjernica za budući rad

Rezultat 13 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Obuka osoblja
- Analiza potreba
- Razvoj odgovarajućih metodologija za statistiku državnih finansija i statistiku eksternog sektora za korisnike i aktivnosti koje nisu obuhvaćene akcijom više zemalja
- Studijska posjeta
- Uspostavljanje procesa kompilacije

Rezultat 14 će se postići provedbom sljedećih indikativnih aktivnosti:

- Analiza postojećeg stanja u vezi sa *digitalizacijom i modernizacijom* statističke proizvodnje u *Centralnoj banci*
- Priprema specifikacije za nabavku IT opreme
- Obezbjedjivanje opreme
- IT povezivanje sa drugim relevantnim institucijama
- Proces testiranja povezanosti Centralne banke sa drugim relevantnim institucijama
- Studijska posjeta

3.3. Integriranje

Zaštita okoliša, klimatske promjene i biodiverzitet

Za ovu akciju nije predviđen i/ili potreban ekološki skrining. Akcija i aktivnosti koje proizilaze iz akcije neće imati negativan utjecaj na **okoliš** niti ugroziti okoliš, zdravlje i bezbjednost u budućnosti. Aktivnosti koje proizilaze iz ove akcije bit će realizirane na ekološki najprihvatljiviji mogući način. Istovremeno, jedan od rezultata sveukupne digitalizacije javne uprave treba da bude koherentnost politike i promocija zelene administracije s ciljem smanjenja upotrebe papira što će doprinijeti očuvanju životne sredine. Istovremeno, jedan od rezultata sveukupne digitalizacije javne uprave bit će koherentnost politike i promocija zelene uprave s ciljem smanjenja upotrebe papira, što će doprinijeti očuvanju okoliša i Zelenoj agendi. Akcija će promovirati ozelenjavanje nabavki za sve aktivnosti vezane za provedbu akcije, što bi zauzvrat trebalo ojačati kapacitete PA za integraciju takve prakse.

Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica

Pažnja će se posvetiti **rodnom aspektu** u okviru aktivnosti Akcije, osiguravajući dobrobit i za muškarce i žene, osiguravajući rodno osjetljive podatke. Generalno, rodna perspektiva će se održati kako bi se osiguralo da rezultati Akcije pozitivno utječu i na rodnu ravnopravnost.

Rodna statistika je statistika koja na adekvatan način odražava razlike i nejednakosti u položaju žena i muškaraca u svim oblastima života. Statistički podaci i indikatori o položaju žena i muškaraca su potrebni da bi se opisale uloge žena i muškaraca u društvu, ekonomiji i unutar porodice, da bi se pružila osnova za razvoj SMART politika i uspostavilo rodno razumno praćenje i evaluacija njihove efektivnost.

Gender akcioni plan (GAP) Bosne i Hercegovine (2018-2022) je okvirni strateški dokument za uvođenje rodne ravnopravnosti u sve oblasti društvenog života. GAP Bosne i Hercegovine je usklađen sa relevantnom Strategijom Evropske unije za ravnopravnost muškaraca i žena i drugim relevantnim strateškim dokumentima Vijeća Evrope, Evropske unije i Ujedinjenih nacija. Svaka prioritetna oblast GAP-a Bosne i Hercegovine

sadrži mjere za prikupljanje, održavanje, analizu i prezentaciju statističkih podataka razvrstanih po spolu. Akcija uvođenja načela rodne ravnopravnosti doprinosi implementaciji GAP-a Bosne i Hercegovine.

Ovo je takođe u skladu sa Strategijom rodne ravnopravnosti Evropske unije 2020-2025⁹, koji naglašava da program podrške strukturnim reformama može podržati države članice u uvođenju rodne ravnopravnosti u javnu upravu, državno budžetiranje i finansijsko upravljanje. Strategija takođe ističe da su EU potrebni sveobuhvatni, ažurirani i uporedivi podaci razvrstani po spolu kako bi se riješile određene nejednakosti u različitim oblastima politike. Godišnji izvještaji će uključivati relevantne podatke, uključujući Eurostat i Eurofound, kao i indikatore za mjerenje napretka, nadovezujući se na EIGE-ov godišnji Indeks rodne ravnopravnosti u EU. EIGE će takođe obezbijediti podatke i istraživanja kako bi se uključili u kreiranje politika utemeljenih na dokazima institucija EU i država članica. Dakle, Akcija uvođenja načela rodne ravnopravnosti i poboljšanje rodne statistike su u potpunosti u skladu sa ovom politikom EU i institucionalnim mehanizmima.

Ljudska prava

Unapređenje javnog servisa i stvaranje preduvjeta za e-usluge, kao i jačanje dobrog upravljanja kao rezultat Akcije će biti od koristi za **manjine i ranjive grupe**. Javnost i bolja diseminacija informacija kao i dalje kreiranje e-usluga pomoći će osnaživanju manjina i ranjivih grupa i osigurati lakši pristup javnoj upravi i javnim uslugama za te grupe. Ova akcija će osigurati da neće biti diskriminacije ranjivih kategorija.

Na osnovu temeljnih principa promoviranja ravnopravnosti i borbe protiv diskriminacije, učešće u Akciji će biti zagarantovano na osnovu jednakog pristupa bez obzira na spol, rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, godine ili seksualnu orijentaciju.

U oktobru 2019. godine VM Bosne i Hercegovine usvojilo je *Informaciju i Vodič za poduzimanje efikasnih mjera za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama BiH*. Osim toga, VM Bosne i Hercegovine je zatražilo od nadležnih institucija da donesu *Odluku o politici nulte tolerancije na seksualno uznemiravanje i uznemiravanje zasnovano na spolu*, kao i da angažiraju savjetnike koji bi se trebali baviti ovim pitanjima.

Demokratija

Uključivanje i učešće **civilnog društva** u procesu evropskih integracija je veoma važno, a saradnja između vladinog i nevladinog sektora ključna. Mogućnosti za dijalog i saradnju između civilnog društva i aktera javnog sektora će se dalje razvijati kroz različite inicijative u okviru predložene Akcije, posebno kao što su inicijative za javne konsultacije i različite vrste diskusija sa civilnim društvom. Planirane aktivnosti koje se odnose na uspostavljanje osposobljavanja za e-usluge uključuju razvoj bolje komunikacije (CRM) sa korisnicima (građanima) kao i veću diseminaciju informacija o javnim uslugama (katalog usluga). Generalno, ove aktivnosti imaju za cilj prilagođavanje pružanja javnih usluga potrebama građana i stvaranje boljeg odnosa sa građanima.

⁹COM(2020) 152 finalni

3.4. Rizici i naučene lekcije

Kategorija	Rizici	Vjerovatnoća (Visoka/ srednja/ mala)	Utjecaj (Visok/ srednji/ mali)	Mjere ublažavanja
Aspekti zakonitosti i pravilnosti	Nedovoljna politička podrška za implementaciju reforme javne uprave	S	V	Uspostavljena veza sa koordinacionim tijelom za PAR na političkom nivou
Planiranje, procesi i sistemi	Nedostatak volje da se osigura ravnomjeran napredak javne uprave u cijeloj zemlji	S	V	Uspostavljena veza sa koordinacionim tijelom za PAR na političkom nivou
Planiranje, procesi i sistemi Komunikacija i informacije	Nedovoljna politička podrška digitalizaciji uprave i uvođenju e-usluga	S	S	Uključiti sastanke na visokom nivou radi rješavanja strateških pitanja i tema u aktivnostima implementacije. Uspostaviti jasnu strukturu upravljanja projektom na visokom nivou kroz upravni odbor projekta, sastavljen od donosilaca odluka i ključnih predstavnika (ministri, savjetnici ili potpredsjednici vlade, itd.)
Planiranje, procesi i sistemi	Nemogućnost koordinacije i provođenja svih aktivnosti neophodnih za razvoj usluga istovremeno na svim nivoima uprave.	S	V	Identifikovati jasne strukture implementacije sa jasnim zadacima i odgovornostima prema Upravnom odboru projekta.
Aspekti zakonitosti i pravilnosti Planiranje, procesi i sistemi	Nezadovoljavajuća zakonodavna i institucionalna osnova za provođenje aktivnosti na razvoju gradivnih elemenata za e-usluge.	V	S	Jasno saopštavanje rezultata i implementacija preporuka Studije izvodljivosti.
Komunikacija i informacije Aspekti zakonitosti i pravilnosti	Nedostatak povjerenja korisnika koji imaju pravo pristupa kvalifikovanim digitalno potpisanim dokumentima koji	M	S	Obuka IDDEEA i osoblja nadležnih organa u oblasti kvalifikovanih digitalno potpisanih dokumenata u okruženjima e-usluga za širenje pravih informacija i motiviranje nadležnih da ih koriste.

	se odnose na funkcionalnost e-usluga koje građanin traži na web portalima nadležnih organa.			
Ljudi i organizacija	Otpor osoblja prema primjeni najnovijih web standarda i trendova u oblasti korištenja tehnologije velikih podataka	S	S	Mjere ublažavanja: pravovremeno planiranje obuka o tehničkim kapacitetima tehnologije velikih podataka
Statistika				
Komunikacija i informacije Ljudi i organizacija	Rizik za aktivnosti vezane za statistiku – nedovoljno ljudskih resursa za učešće i predaju rezultata Twinning-a	S	S	Rukovodstvo statističkih institucija treba da obavijesti o ovom problemu relevantne vlasti (na entitetskom i državnom nivou). U skladu sa tim treba osigurati dovoljnu finansijsku podršku za angažiranje većeg broja osoblja za rad na statističkim podacima
Komunikacija i informacije	Rizik za aktivnosti vezane za statistiku - nosioci administrativnih podataka ne žele da sarađuju sa statistikom	S	S	Vlasnici/imaoci administrativnih izvora podataka trebaju omogućiti pristup svojim administrativnim podacima u skladu sa zakonima o statistici (i na entitetskom i na državnom nivou). Rukovodstvo statističkih institucija treba intenzivno raditi na obezbjeđivanju dobre saradnje između relevantnih institucija i statistike.

Naučene lekcije:

Akcija u dijelu **statistike** će se implementirati nakon završetka dva velika Twinning projekta (IPA 2017 i IPA 2019) i tehničke pomoći predviđene u okviru programa IPA 2019.

IPA 2015 Twinning projekt „Podrška reformi javne uprave i reformi statističkog sistema“ uspješno je završen, uz niz naučenih lekcija. Općenito, statističke institucije u Bosni i Hercegovini moraju nastaviti s nastojanjem i poboljšanjem harmonizacije sa EU i drugim relevantnim međunarodnim statističkim standardima. Na osnovu posebnog iskustva u implementaciji IPA 2015 Twinning programa može se zaključiti sljedeće: razvoj bosanskohercegovačke statistike sporo napreduje, ali se najvidljiviji rezultati i poboljšanja postižu kroz implementaciju IPA programa nacionalne pomoći koji su upotpunjeni aktivnostima iz višekorisničkih projekata IPA. Dodatne prednosti Twinning pomoći bile su opsežno učenje, zajednički rad i nezaobilazna saradnja radnih timova iz tri statističke institucije. Implementacija pravnih tekovina EU u statistici zahtijeva (za zemlje proširenja) kontinuiran rad i tehničku podršku EU (za efikasniji transfer znanja). Također, uspješnost pomoći je određena dobrom saradnjom unutar Statističkog sistema u Bosni i Hercegovini (između tri zavoda: BHAS, FZS, RZS) i sa ostalim dionicima uključenim u statistički sistem. Nadalje, uspjeh partnerske (twinning) i tehničke pomoći će u velikoj mjeri ovisiti o vlasništvu korisnika nad rezultatima projekta. Stoga je ova akcija ugradila sve identificirane lekcije naučene iz prethodnih intervencija kako bi se osigurao uspjeh i održivost planirane pomoći.

3.5. Indikativna matrica logičkog okvira

Rezultati	Lanac rezultata: Glavni očekivani rezultati	Pokazatelji	Polazne osnove 2020.	Cilj 2026.	Izvori podataka	Pretpostavke
Utjecaj	Podržati reformu javne uprave uključujući statistički sistem u skladu sa standardima i pravilima EU	Napredak ostvaren u ispunjavanju kriterija ocjenjivanja vezanih za PAR	Rana faza	Umjereno pripremljeno	Izveštaji Komisije o Bosni i Hercegovini EC OPSYS / DG NEAR izveštaji; PARCO izveštaji	
Rezultat 1 PAR	Poboljšano pružanje usluga u skladu sa SIGMA principima	Uvedeni principi digitalnih javnih usluga	Rana faza	Značajan napredak u pilot oblastima	Izveštaj o SIGMA monitoringu Broj digitalnih javnih usluga koje se pružaju	Vlada upravlja i koordinira implementaciju ukupne vizije reforme. Jasno vodstvo u relevantnim institucijama Bosne i Hercegovine nadležnim za koordinaciju reforme javne uprave.
Rezultat 2 Statistika	2 Službena statistika u Bosni i Hercegovini dodatno je usklađena sa standardima EU i poboljšana u smislu obima, kvaliteta i statističke proizvodnje	2.1 Povećana vrijednost "Indeksa BA podataka" poslanih Eurostatu	2.1 2,9 (2018.)	2.1 50 (2024.) 60 (2027.)	Izvori Eurostata	Osiguran je pristup administrativnim podacima iz relevantnih izvora, odnosno efikasna saradnja svih relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini na svim nivoima.
Rezultat 1 povezan sa Ishodom 1	Rezultat 1: Šira upotreba digitalnog potpisa čime se poboljšava pristup digitalnoj tehnologiji javnih usluga	1.1 Povećana isporuka digitalno potpisanih dokumenata	0	1.000.000	1. Izveštaj o praćenju i evaluaciji strategije razvoja IDDEEA 2. Broj prihvatljivih digitalno potpisanih dokumenata koje IDDEEA mora dostaviti prilikom podnošenja zahtjeva za e-	Dostupni kvalifikovani ljudski resursi

					usluge od strane građanina na web portalima nadležnih organa za izdavanje ličnih eID dokumenata	
		1.2 Povećana količina podataka obrađenih putem SDH mreže	200/850	250/1000	Izveštaj o praćenju i evaluaciji strategije razvoja IDDEEA Povećan je broj radio relejnih veza/pristupnih tačaka za propuštanje velikog opterećenja podataka kroz SDH mrežu	Uvjeti/zahtjevi za IKT
Rezultat 2 povezan sa Ishodom 2	Dobijena informatička veza između statističkih institucija i relevantnih administrativnih izvora	Povećan stepen automatizacije i količina pokazatelja u statističkoj proizvodnji	Imaoci administrativnih izvora koji nisu povezani sa statističkim institucijama Nije dostupno IT rješenje za povezivanje statističkih institucija sa imaoima administrativnih izvora	Više od dva administrativna izvora povezana sa statističkim institucijama Poboljšana je efikasnost i kvalitet proizvodnje statističkih podataka Razvijeno IT rješenje za prijenos podataka	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RZS RS	Dostupan pristup administrativnim podacima Postoje uvjeti/zahtjevi IT-a Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 3 povezan sa Ishodom 2	Diseminacija statistike je poboljšana	Povećan broj on-line korisnika i ažurni alati za distribuciju su u upotrebi	Ograničeni alati za diseminaciju Digitalna biblioteka nije dostupna	Povećan broj on-line korisnika i ažurni alati za distribuciju su u upotrebi Digitalna biblioteka dostupna korisnicima	Web: BHAS, FZS, RZS RS Digitalna biblioteka	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje uvjeti/zahtjevi IT-a Dostupni kompetentni ljudski resursi

Rezultat 4 povezan sa Ishodom 2	Poboljšana statistika nacionalnih računa	Dostupan je povećan broj informacija o strukturama proizvodnje i intermedijarne potrošnje privrednih subjekata u Bosni i Hercegovini	Tabele snabdijevanja i upotrebe i ulaznih/izlaznih podataka (SUT/IOT) nisu dostupne	Detaljni podaci o strukturama proizvodnje i intermedijarne potrošnje privrednih subjekata u Bosni i Hercegovini prikupljeni za referentnu godinu	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RZS RS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje uvjeti/zahtjevi IT-a Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 5 povezan sa Ishodom 2	Socijalna statistika je poboljšana	Povećana količina podataka za demografiju, migracije, rad i podatke o siromaštvu	Dostupna je ograničena količina ili nema podataka iz navedenih područja	Podaci za demografiju, migraciju, statistiku rada dostupni; podaci o siromaštvu i socijalnoj uključenosti dostupni iz SILC-a Svi proizvedeni podaci šalju se Eurostatu	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 6 povezan sa Ishodom 2	Statistički poslovni registar je dodatno poboljšán	Povećana količina pokazatelja/varijabli za grupu poduzeća i poslovnu demografiju stavljena na raspolaganje	Ograničena količina ili nikakvi podaci za grupu poduzeća i poslovnu demografiju	Novi pokazatelji/varijable dostupni za grupu poduzeća i poslovnu demografiju poslani EUROSTAT-u	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 7 povezan sa Ishodom 2	Energetska statistika je poboljšana	Proizvedeno više i kvalitetnijih pokazatelja povezanih s energetsom statistikom	Ograničena količina ili nikakvi raščlanjeni podaci potrebni za izvještavanje Eurostatu	Provedba zahtjeva Ažurirane Uredbe (EZ) br. 1099/2008 o statistici energije: Raščlanjivanje konačne potrošnje u uslugama, transportu i dr	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 8 povezan sa Ishodom 2	Transportna statistika je poboljšana	Proizvedeno više i kvalitetnijih pokazatelja koji se odnose na saobraćajnu statistiku	Statistika cestovnog saobraćaja nije usklađena s pravnom tečevinom EU Ograničen broj dostupnih	Statistika cesta i saobraćaja dodatno poboljšana i usklađena s Uredbom EU	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi

			saobraćajnih statistika	Svi proizvedeni podaci šalju se Eurostatu		Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 9 povezan sa Ishodom 2	Okolišna statistika je poboljšana	Izveštavanje o šumskim resursima	Podaci o bacanju hrane nisu dostupni	Format uspostavljen za izveštavanje o podacima o bacanju hrane Podaci poslani Eurostatu	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 10 povezan sa Ishodom 2	Poboljšana statistika istraživanja i razvoja	Poboljšani podaci o istraživanju i razvoju putem online ankete za prikupljanje podataka	Ograničena stopa odgovora i loši podaci o istraživanju i razvoju	Bolja stopa odgovora i poboljšan kvalitet podataka za izveštavanje o istraživanju i razvoju	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 11 povezan sa Ishodom 2	Upravljanje kvalitetom u statistici je dodatno poboljšano	Objavljena kvalitetnija istraživanja s GSBPM procesnom dokumentacijom	Statistička istraživanja nisu pravilno dokumentirana	Povećanje od 50% ispravno dokumentiranih statističkih istraživanja s GSBPM procesnom dokumentacijom i izvještajima o kvalitetu poštujući SIMS 2.0 standarde	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	Omogućen pristup administrativnim podacima Postoje IT uvjeti/zahtjevi Dostupni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 12 povezan sa Ishodom 2	Rodna statistika je poboljšana i dalje primjenjivana u statističkom sistemu Bosne i Hercegovine	Više statističkih podataka razvrstanih po spolu i odražava rodna pitanja	Ograničena statistika razvrstana po spolu	Indeks ravnopravnosti spolova za Bosnu i Hercegovinu se redovno izračunava kroz vrijeme	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RZS RS, Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, GC RS, GC FBosna i Hercegovina	
Rezultat 13 povezan sa Ishodom 2	Unaprijeđena je statistika državnih finansija i statistika vanjskog sektora	Više podataka o GFS-u, DI i IIP dostupno i dostavljeno Eurostatu	Dostupna ograničena količina podataka o GFS, DI i IIP	Više podataka o GFS-u, DI i IIP dostupno i dostavljeno Eurostatu	Web: Eurostat; BHAS, FZS, RSZS	

			Tabele za IIP nisu dostupne			
Rezultat 14 povezan sa Ishodom 2	Ostvarena digitalizacija i modernizacija statističke proizvodnje u Centralnoj banci	Poboljšana IT infrastruktura za moderniziranu kompilaciju statistike	Neautomatizirani proces kompilacije	Dostupna i funkcionalna odgovarajuća IT infrastruktura za modernizirano prikupljanje statističkih podataka		Dostupni ljudski resursi

4. PROVEDBENI ARANŽMANI

4.1. Sporazum o finansiranju

Za provedbu ove akcije predviđeno je sklapanje sporazuma o finansiranju s Bosnom i Hercegovinom.

4.2. Indikativni period provedbe

Indikativni operativni period provedbe ove akcije, tokom kojeg će se provoditi aktivnosti opisane u odjeljku 3. i implementirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 72 mjeseca od dana stupanja na snagu Sporazuma o finansiranju. Produženje perioda provedbe može dogovoriti službenik Komisije nadležan za odobravanje, izmjenom ove Odluke o finansiranju i relevantnih ugovora i sporazuma.

4.3. Metode provedbe primjenjive na projektni modalitet

Komisija će osigurati poštivanje odgovarajućih pravila i postupaka EU za finansiranje trećih strana, uključujući postupke revizije, prema potrebi, i usklađenost akcije s restriktivnim mjerama EU¹⁰.

4.3.1. Direktno upravljanje (grantovi)

(a) Svrha grantova

Dio aktivnosti će se implementirati kroz Twinning grant (1 000 000 EUR), posebno područje statistike s ciljem daljnjeg usklađivanja službene statistike u Bosni i Hercegovini sa standardima EU (*Ishod 2*). S obzirom na poboljšanje obima, kvaliteta i statističke proizvodnje u cijeloj zemlji (*navedeno u Ishodu 2*), *peer to peer* aktivnosti će se provoditi kroz institucionalnu saradnju između javnih uprava odabranih država članica EU i administracije statistike u Bosni i Hercegovine.

Odabir Twinning granta kao metode provedbe u području statistike posljedica je već dokazanog pravca više puta uspješne provedbe ove vrste intervencije u prethodnim akcijama provedenim uz IPA podršku. Dio aktivnosti koji se odnosi na *Rezultat 2 do Rezultat 14* zasnivat će se na principu učenja kroz rad i razmjene najbolje prakse EU na najodrživiji način.

(b) Vrsta ciljanih aplikanata

Aplikanti će biti uprave država članica EU ili njihova ovlaštena tijela s relevantnim referencama i praktičnim iskustvom u području statistike. Angažiranje aplikanta ove vrste najbolji je način za širenje najbolje prakse EU i novih trendova u oblasti statistike, kao i za produbljivanje znanja i vještina u administraciji statistike u Bosni i Hercegovini.

(c) Opravdanost direktnog granta

Nije primjenjivo

(d) Iznimka od neretroaktivnosti troškova

Nije primjenjivo

¹⁰ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija iz SL.

4.3.2. Direktno upravljanje (nagrada(e))

Nije primjenjivo

4.3.3. Direktno upravljanje (nabavka)

Dio aktivnosti će se provoditi pod **direktnim upravljanjem** Delegacije EU u Bosni i Hercegovini, posebno aktivnosti pod Ishodima 1 i 2., čime bi se osigurao kontinuitet pomoći EU u oblastima reforme javne uprave i statistike.

Ishod 1 povezan s intervencijom u području reforme javne uprave realizirat će se putem ugovora o nabavci usluga i robe (3 000 000 EUR). U okviru **Ishoda 2** nabavka za ugovore o opskrbi pridonijet će punom ostvarenju Statistike (2 000 000 EUR).

4.3.4. Indirektno upravljanje s [organizacijom države članice] [trećom zemljom donatorom] [specijaliziranom (tradicionalnom/regulatornom) agencijom EU] [međunarodnom organizacijom]

Nije primjenjivo

4.3.5. Indirektno upravljanje s korisnikom programa IPA III

Nije primjenjivo

4.3.6. Doprinos <naziv relevantne regionalne investicione platforme>>

Nije primjenjivo

4.3.7. EFSD+ operacije pokrivene budžetskim garancijama

Nije primjenjivo

4.3.8. Promjene iz indirektnog u direktni način upravljanja (i obrnuto) zbog izuzetnih okolnosti (jedna alternativna druga opcija)

Implementacija u okviru Indirektnog upravljanja sa povjerenim subjektom može se koristiti kao *alternativni modalitet* za ovu akciju koja se planira implementirati u direktnom upravljanju. Povjereni subjekt(i) će službe Komisije odabrati prema sljedećim kriterijima:

- Finansijski i operativni kapacitet podnosioca prijave;
- Tehnički kapaciteti, kao što je iskustvo u pripremi i implementaciji zajedničke izgradnje kapaciteta i sličnih projekata;
- Iskustvo u vođenju programa ili projekata vezanih za rezultate, veliko iskustvo u implementaciji sličnih projekata u oblasti PAR-a i/ili Statistike i dokumentovani kapacitet za mobilizaciju relevantnih mreža u državama članicama EU, Bosni i Hercegovini i regionu, itd.
- Kriteriji koji se odnose na kvalitet sažetka projekta, uključujući relevantnost;
- Dosljednost s ciljevima, rezultatima i aktivnostima Projekta, očekivani učinak;
- Održivost i
- Isplativost

Ako pregovori s povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije može se provesti u okviru indirektnog upravljanja s drugim alternativnim subjektom kojeg odabiru službe Komisije koristeći iste kriterije odabira. U slučaju da se predviđeni subjekt treba zamijeniti, službe Komisije mogu odabrati drugi zamjenski subjekt

koristeći iste kriterije odabira koji su gore navedeni. Ako je subjekt zamijenjen, odluka o njegovoj zamjeni mora biti obrazložena.

Ako pregovori s povjerenim subjektom ne uspiju, taj se dio ove akcije može provesti u direktnom upravljanju u skladu s modalitetima provedbe navedenima u odjeljku 4.3.3.

4.4. Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Primjenjivat će se geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla nabavke kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima, u skladu sa sljedećim odredbama.

Službenik Komisije nadležan za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti onemogućila realizaciju ove akcije ili bi je učinila izuzetno teškom (član 28(10) NDICI-Uredba o globalnoj Evropi).

4.5. Indikativni budžet

Komponente indikativnog budžeta	Doprinos EU (iznos u EUR)	Indikativni doprinos treće strane, u identifikovanoj valuti
Metode provedbe – usp. s odjeljkom 4.3:		
Ishod 1: PAR , sastavljen od	3 000 000	Nije prihvatljivo
Nabavke (direktno upravljanje) – usp. s odjeljkom 4.3.3	3 000 000	Nije prihvatljivo
Ishod 2: Statistika , sastavljen od	3 000 000	Nije prihvatljivo
Grantova (direktno upravljanje) – usp. s odjeljkom 4.3.1	1 000 000	Nije prihvatljivo
Nabavka (direktno upravljanje) – usp. s odjeljkom Error! Reference source not found.	2 000 000	Nije prihvatljivo
Grantovi – ukupni okvir prema odjeljku 4.3.1	1 000 000	
Nabavka – ukupni okvir prema odjeljku 4.3.3	5 000 000	
Evaluacija – usp. s odjeljkom 5.2 Revizija – usp. s odjeljkom 5.3	bit će obuhvaćen drugom Odlukom ¹¹	Nije prihvatljivo
Komunikacija i vidljivost – usp. s odjeljkom 6	bit će obuhvaćen drugom Odlukom	Nije prihvatljivo
Nepredviđeni troškovi ¹²	0	Nije prihvatljivo
Ukupno	6 000 000	

¹¹Ako akcija nije obuhvaćena sporazumom o finansiranju (vidi odjeljak 4.1), staviti "bit će obuhvaćena drugom odlukom" jer je malo vjerovatno da će ugovori o ocjeni i reviziji ove akcije biti sklopljeni unutar N+1. Ovi ugovori moraju biti odobreni drugom Odlukom o finansiranju.

¹²Uzeti u obzir da ugovori u kojima nije sklopljen sporazum o finansiranju, nepredviđeni troškovi moraju biti pokriveni pojedinačnim i pravnim obavezama do 31. decembra N+1.

4.6. Organizacijska struktura i odgovornosti

Ključni dokument sektorske politike u ovom sektoru je Strateški okvir PAR 2018.-2022. i s njim povezani Akcioni plan (usvojen od strane vlada Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine i Republike Srpske), ali zbog složenosti i opsega sektora, postoji nekoliko drugih državnih ili entitetskih strategija koje određuju orijentaciju politike prema različitim područjima sektora (strateški dokument na državnom nivou u području statistike, strategije povezane s upravljanjem javnim finansijama, itd.).

Institucija za koordinaciju sektora je Ured koordinatora za reformu javne uprave (PARCO) koji je odgovoran za pripremu, koordinaciju i provedbu zajedničke državne politike u oblasti PAR-a. PARCO je uspio izgraditi međuvladinu i međuinstitucionalnu saradnju i koordinaciju u sektoru koja je osigurana kroz PAR strukturu (propisanu Zajedničkom platformom za koordinaciju i provedbu Akcionog plana za PAR). Koordinatori reforme javne uprave u entitetima i BD odgovorni su za koordinaciju reformskih napora na svojim administrativnim nivoima, dok je PARCO odgovoran za cjelokupnu koordinaciju reforme javne uprave. Međuvladina i međuinstitucionalna saradnja i koordinacija odvijaju se kroz različita radna tijela vezana za svaku reformsku oblast i ta struktura će se koristiti za provedbu planiranih aktivnosti u okviru ove Akcije. Imajući u vidu da su aktivnosti u okviru ove Akcije ujedno i aktivnosti iz Akcionog plana za PAR, solidan broj institucija (koje su u Akcionom planu za PAR označene kao odgovorne za provedbu srodnih aktivnosti) bit će uključen u provedbu aktivnosti u okviru ove Akcije u skladu sa svojim nadležnostima iz Akcionog plana za PAR.

Postoji i neka podsektorska institucionalna saradnja. U oblasti statistike, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine zadužena je za cjelokupnu koordinaciju rada, praćenje i kontrolu provedbe aktivnosti iz strategije statistike, u skladu s odredbama *Zakona o statistici Bosne i Hercegovine i Sporazuma o primjeni usklađenih metodologija i standarda u izradi statističkih podataka Bosne i Hercegovine*. Provedba aktivnosti vezanih uz područje statistike u sklopu ove Akcije bit će organizirana prema navedenom zakonskom okviru.

Upravni odbor(i), koji se sastoji od svih relevantnih sudionika uključenih u određenu AD komponentu/ishod (povezani rezultati), uspostaviti će se na početku provedbe Akcije.

Upravni odbor(i) će nadgledati provedbu aktivnosti u okviru ove Akcije. Osim javnog naručioca, Upravni odbor(i) će uključivati predstavnike glavnih sudionika sa svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini. Sastav Upravnog(ih) odbora će osigurati ravnopravnu zastupljenost interesa svih ključnih aktera naglašavajući djelotvornost i efikasnost takvog tijela.

Uloga Delegacije EU će biti da osigura usklađenost pružene pomoći sa Agendom EU za BiH.

Kao dio svoje ovlasti provedbe budžeta i radi zaštite finansijskih interesa Unije, Komisija će sudjelovati u gore navedenim strukturama upravljanja uspostavljenim za upravljanje provedbom akcije.

4.7. Preduvjeti

Nije primjenjivo

5. MJERENJE UČINKA

5.1. Praćenje i izvještavanje

Svakodnevno tehničko i finansijsko praćenje provedbe ove akcije bit će kontinuiran proces i dio odgovornosti provedbenog partnera. U tom cilju, provedbeni partner će uspostaviti stalni sistem internog, tehničkog i finansijskog praćenja aktivnosti i izraditi redovne izvještaje o napretku (najmanje jednom godišnje) i završne izvještaje. Svaki izvještaj će pružiti tačan prikaz implementacije akcije, poteškoća na koje se naišlo, uvedenih promjena, kao i stepen postizanja njenih rezultata (Ishodi i direktni rezultati) mjerenih odgovarajućim pokazateljima, koristeći kao referencu matricu logičkog okvira (za modalitet projekta).

Uloge i odgovornosti za prikupljanje, analizu i praćenje podataka

Praćenje provedbe ove akcije bit će kontinuirani proces i dio odgovornosti provedbenog partnera i operativnog rukovodioca iz EU. Obje vrste internog praćenja moraju se provoditi na uključiv način, uključujući ključne sudionike.

Različite odgovornosti za ovaj dvostruki interni nadzor su sljedeće:

- Praćenje od strane provedbenih partnera imat će za cilj prikupljanje i analiziranje podataka za informiranje o napretku prema postizanju planiranih rezultata kako bi se unosili procesi donošenja odluka na nivou upravljanja akcijom i izvještavalo o korištenju resursa.
- Praćenje od strane operativnih rukovodilaca iz EU imat će za cilj nadopunu praćenja provedbenih partnera, posebno u ključnim trenucima akcijskog ciklusa. Također će imati za cilj osigurati dobro praćenje preporuka eksternog praćenja i informirati rukovodstvo EU-a. Ovo praćenje može imati različite oblike (sastanci s provedbenim partnerima, odbori za upravljanje akcijom, provjere na licu mjesta, sastanci s korisnicima itd.), o čemu se odlučuje na osnovu konkretnih potreba i raspoloživih resursa.

Što se tiče PAR-a, Ured koordinatora za reformu javne uprave kao ključna koordinirajuća institucija u sektoru redovno prikuplja informacije o provedbi svih aktivnosti u povezanom IPA sektoru. Ključni korisnici uključeni su u proces prikupljanja informacija i pripreme izvještaja o praćenju. Imajući u vidu da je većina aktivnosti povezana sa Strateškim okvirom PAR-a i da se neki pokazatelji iz Akcionog plana koriste u logičkom okviru ove Akcije, Ured koordinatora će koristiti sistem za praćenje provedbe Akcionog plana PAR-a za prikupljanje informacija o napretku u ostvarivanju tih pokazatelja. Dodatni izvori informacija bit će ključni korisnici iz različitih projekata, dokumenti (rezultati) nastali tokom provedbe projekata, kao i sastanci Upravnog odbora.

Napredak će se prikazati kroz redovne izvještaje o praćenju IPA-e zajedno s Direkcijom za evropske integracije, kao i na sastancima nadzornih odbora.

Što se tiče rezultata reforme javne uprave povezanih s nacionalnim strateškim dokumentom i Akcionim planom, nacionalna uprava će koristiti svoj sistem redovnog praćenja za mjerenje pokazatelja koji su iz Akcionog plana preneseni u logički okvir. PARCO će podijeliti nacionalne izvještaje o monitoringu s Delegacijom EU u Bosni i Hercegovini.

Što se tiče intervencija u području statistike, uspostaviti će se Sektorski upravni odbor za praćenje provedbe Akcije i bit će sastavljen od glavnih korisnika i relevantnih institucija u Bosni i Hercegovini.

Akciju će redovno pratiti Delegacija EU u Bosni i Hercegovini. Praćenje će se provoditi putem sastanaka upravnih odbora, tromjesečnih pregleda provedbe Delegacije EU, provjera na licu mjesta, sastanaka s korisnicima i konsultantskim društvima/izvođačima.

Kako bi se osiguralo odgovarajuće praćenje provedbe Akcije, mogu se provesti dvije srednjoročne i jedna završna procjena rezultata Akcije. Svaka od srednjoročnih analiza bit će provedena nakon prve i druge godine provedbe Akcije, i procijenjena u odnosu na srednjoročne ciljeve (prekretnice). Konačna procjena temeljit će se na ciljevima definiranim za godinu 2025/2026 i predstavljenim u logičkom okviru. Rezultati ovih procjena

bit će predloženi Delegaciji EU i sektorskom upravnom odboru nakon odobrenja rukovodioca programa u Delegaciji EU.

Komisija može poduzeti dodatne nadzorne posjete projektu putem vlastitog osoblja i neovisnih konsultanata koje je direktno angažirala Komisija za neovisne nadzorne preglede (ili koje je angažirao odgovorni agent kojeg je Komisija angažirala za provedbu takvih pregleda). Dakle, Akcija bi mogla biti podvrgnuta vanjskom nadzoru u skladu s pravilima i postupcima Evropske komisije utvrđenim u Sporazumu o finansiranju.

5.2. Evaluacija

S obzirom na prirodu akcije, srednjoročna i/ili završna evaluacija neće se provoditi za ovu aktivnost ili njene komponente.

U slučaju da evaluacija nije predviđena za neke komponente akcije, Komisija može tokom provedbe odlučiti poduzeti takvu evaluaciju iz propisno opravdanih razloga, bilo vlastitom odlukom ili na inicijativu partnera. Finansiranje evaluacije bit će obuhvaćeno drugom Odlukom o finansiranju.

5.3. Revizija i verifikacije

Ne dovodeći u pitanje obaveze koje se primjenjuju na ugovore zaključene radi implementacije ove Akcije, Komisija može, na osnovu procjene rizika, ugovoriti nezavisnu reviziju ili verifikaciju za jedan ili više ugovora ili sporazuma.

Revizije će se finansirati prema drugoj odluci o finansiranju.

6. KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopštenja o ciljevima i utjecaju Akcija su zakonska obaveza za sve Akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi.

Konkretno, primaoci sredstava EU moraju priznati porijeklo sredstava EU i osigurati njegovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnose na implementaciju sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i
- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, djelotvornih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će implementirati, prema potrebi, nacionalne administracije (na primjer, u vezi sa reformama vezanim za PAR), izvođači radova i korisnici twinning grantova. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, odnosno, u sporazume o finansiranju, ugovore o nabavci i twinning grantu.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za Akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.).

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu Akciju bit će komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije i uredi EU. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU treba da budu u potpunosti informirani o planiranju i implementaciji specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu narativa komunikacije i glavnih poruka.

7. ODRŽIVOST

Akcija EU4 PAR Povećani administrativni kapacitet je dvosmjerna akcija, usmjerena na javnu upravu i njen sastavni dio statistike. Predviđene intervencije odnose se na unapređenje informatičke infrastrukture s ciljem pružanja bolje usluge građanima (digitalizirane usluge). S obzirom na statistiku, potrebno je ciljano poboljšati niz statističkih domena (poboljšati obujam, kvalitetu i statističku proizvodnju) poštujući glavna načela sektorskog pristupa.

Razvijeni kapaciteti i vještine sudionika koji imaju koristi od ove akcije omogućit će im da na efikasan način nastave svoje zadatke nakon završetka Akcije. Snažno vlasništvo među korisnicima projekta za provedbu reforme javne uprave, kao i daljnji razvoj i modernizacija u području statistike osigurat će se aktivnim uključivanjem nadležnih državnih službenika u provedbu Akcije.

Kako je ovom Akcijom predviđen razvoj informacionog sistema u oba područja, reformi javne uprave i statistici, da bi se osigurala održivost, razvoj upravljačkih informacionih sistema i drugih IT sistema poštivat će, prema potrebi, nacionalne standarde Bosne i Hercegovine za interoperabilnost. U slučajevima kada oni nedostaju, konsultacije s nadležnim tijelima u području informacione i komunikacione tehnologije (ICT) bit će preduvjet prije raspisivanja bilo kakvih konkursa. Također, nadležne institucije će voditi odgovarajuću brigu o novouspostavljenim informacionim sistemima osiguravajući odgovarajuću finansijsku podršku za planirano potrebno održavanje.

Izgradnja kapaciteta predviđena kroz mjere osposobljavanja bit će osmišljena i provedena u saradnji s odgovarajućim institucijama odgovornim za osposobljavanje u javnom sektoru, osiguravajući da se takvo osposobljavanje(a) može ponoviti u budućnosti prema potrebi. Izvještaji o ključnim statističkim podacima vezanim uz rad na izgradnji kapaciteta slat će se korisnicima i javnom naručiocu za akciju, te institucijama za obuku.

S obzirom na sve gore navedeno, ova će Akcija dati održive rezultate budući da je osmišljena kao podrška korisničkim institucijama i strukturama koje već postoje, ali zahtijevaju dodatnu pomoć u složenom procesu usklađivanja s pravnom tečevinom i najnovijim međunarodnim standardima u području javne uprave i statistike. Svi rezultati u vezi s ovom Akcijom povezani su s već uspostavljenim strukturama i postupcima na svim nivoima vlasti i rezultirat će održivim rezultatima potkrijepljenim snažnim vlasništvom korisnika.

DODATAK I.3

Sporazuma o finansiranju Godišnjeg akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Akcioni dokument za EU za upravljanje javnim finansijama (EU4PFM)

1. SINOPSIS

1.1. Tabela sažetka akcije

Naslov	Akcioni dokument za EU za upravljanje javnim finansijama (EU4PFM) Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022.
OPSYS	ACT-61460; JAD.1045709
Osnovni akt	Finansirano u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III)
Inicijative Tim Evropa (<i>Team Europe</i>)	Ne
Zona koja ima koristi od akcije	Ova akcija će se provoditi u Bosni i Hercegovini
Programski dokument	Programski okvir IPA III
INFORMACIJE O PRIORITETNIM PODRUČJIMA I SEKTORIMA	
Prozor i tematski prioritet	Prozor 2 - Dobro upravljanje, usklađivanje s pravnom tečevinom EU, dobrosusjedski odnosi i strateška komunikacija Tematski prioritet 1: Dobro upravljanje
Ciljevi održivog razvoja (SDGs)	Glavni SDG (samo 1): SDG 16 - Mir, pravda i jake institucije, konkretno, podrazumijevaju razvoj „efikasnih, odgovornih i transparentnih institucija na svim nivoima”. Drugi značajni ciljevi održivog razvoja (do 9) i, gdje je to prikladno, ciljevi: SDG 8 - Dostojanstven rad i ekonomski rast SDG 10 - Smanjiti nejednakost unutar i među zemljama SDG 17 - Partnerstvo za ciljeve
DAC kod(ovi) ¹	15110 - Politika javnog sektora i administrativni menadžment 15111 - Upravljanje javnim finansijama (PFM)
Glavni kanal isporuke	Bilateralni

¹ DAC sektori (šifre i opisi) navedeni su u prvom i četvrtom stupcu kartice “kodovi namjene” u sljedećem dokumentu: <http://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-financestandards/dacandcrscodelists.htm>

Markeri ² (iz DAC obrasca)	Opći cilj politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Razvoj sudjelovanja/dobro upravljanje	☐	☐	☒
	Pomoć okolišu	☒	☐	☐
	Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica	☐	☒	☐
	Razvoj trgovine	☐	☒	☐
	Reproduktivno zdravlje majke, novorođenčadi i djeteta	☒	☐	☐
	Smanjenje rizika od katastrofa	☒	☐	☐
	Uključivanje osoba sa invaliditetom	☒	☐	☐
	Ishrana ³	☒	☐	☐
	Markeri RIO konvencije	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Biološka raznolikost	☒	☐	☐
	Borba protiv dezertifikacije	☒	☐	☐
	Ublažavanje klimatskih promjena	☒	☐	☐
	Prilagođavanje klimatskim promjenama	☒	☐	☐
Interni markeri ⁴	Ciljevi politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Povezivanje	☒	☐	☐
	Digitalizacija	☐	☐	☒
	Migracija ⁵	☒	☐	☐
	COVID-19	☒	☐	☐
PODACI O BUDŽETU				

² Za smjernice, pogledajte <https://www.oecd.org/development/financing-sustainable-development/development-finance-standards/>. Idite na "Prikupljanje podataka i resursi za izvjestioce", odaberite Dodatak 2, priloge 18 (politika) i 19 (Rio) direktive o izvještavanju.

Ako je akcija označena u DAC obrascu kao doprinos jednom od ciljeva opće politike ili RIO načelima kao glavni cilj ili značajan cilj, to bi trebalo biti prikazano u matrici logičkog okvira (u lancu rezultata i/ili pokazateljima).

³ Provjerite Priručnik o markeru politike prehrane OECD-DAC-a (*Handbook on the OECD-DAC Nutrition Policy Marker*)

⁴ Ovi markeri imaju drugačiji opseg/obrazloženje od DAC kodova. Oni se izvlače iz nivoa raspodjele budžeta i naglaska koji se daje akciji u smislu odabranih glavnih ciljeva. Definicija ciljeva, rezultata, aktivnosti u opisu akcije treba biti u skladu s ovim odjeljkom.

⁵ Za detaljne informacije o programiranju migracije i prisilnog raseljavanju, pogledajte tematske smjernice (*thematic guidance note*) o migraciji i prisilnom raseljavanju; za informacije o migracijskom markeru, pogledati dodatak 2 tematskih smjernica.

Relevantni iznosi	Budžetska linija: 15.020101.01 Ukupni procijenjeni trošak: EUR 3 500 000 Ukupni iznos doprinosa iz budžeta EU u EUR: EUR 3 500 000
UPRAVLJANJE I PROVEDBA	
Modaliteti provedbe (vrsta finansiranja i način upravljanja)	Modalitet projekta Direktno upravljanje putem: - Nabavke (usluga i opskrba) - Grant za partnerski projekt (<i>twinning</i>)
Relevantni prioriteti i predvodnici iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan [samo za Zapadni Balkan]	Prioriteti: "Digitalna tranzicija", "Upravljanje, vladavina prava, PAR" Predvodnici: "VIII Digitalna infrastruktura"
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra 2023.
Krajnji datum za zaključivanje sporazuma o doprinosu/delegiranju, ugovora o nabavci i grantu	3 godine nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju, sa izuzetkom slučajeva navedenih u članu 114(2) Finansijske uredbe
Indikativni [operativno provedbeni] [prihvatljivi] period	72 mjeseca ⁶ nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju
Krajnji datum za implementaciju Sporazuma o finansiranju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju

1.2. Sažetak akcije

Glavni utjecaj ove Akcije je unapređenje upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini u dijelu koji se tiče jačanja operativnih kapaciteta i digitalizacije kako bi se osigurali funkcionalni sistemi upravljanja javnim finansijama koji poštuju preporuke EU u ovoj oblasti. Da bi se to osiguralo, akcija će se fokusirati na jačanje mobilizacije prihoda i poboljšanje poslovnog okruženja.

Akcija će povećati ukupnu efikasnost sistema prikupljanja prihoda kroz jačanje indirektnog oporezivanja uvođenjem i provedbom novih procedura i najboljih praksi EU.

⁶ Broj mjeseci ne smije biti veći od 72 mjeseca.

2. OBRAZLOŽENJE

2.1. Kontekst

Reforma javne uprave (PAR), zajedno s vladavinom prava i privrednim razvojem, temeljni je stub procesa proširenja. Bosna i Hercegovina je tokom 2020. godine⁷ usvojila Strateški okvir za reformu javne uprave 2018-2022 (PAR SF) i prateći Akcioni plan na svim nivoima vlasti (država, entiteti i Distrikt). Razvoj i usvajanje strategije reforme upravljanja javnim finansijama (PFM) na nivou cijele zemlje i s njim povezanog akcionog plana aktivnosti predviđeni su Akcionim planom za reformu javne uprave. Slijedeći preporuke Komisije, Strategija PFM-a za cijelu državu predstavlja jedno od ključnih područja i stubova reforme javne uprave u Bosni i Hercegovini, a jedan dio PFM-a integriran je u PAR SF. Priprema i usvajanje vjerodostojne i relevantne Strategije reforme upravljanja javnim finansijama u BiH predstavlja osnovu za zajednički reformski pravac upravljanja javnim finansijama u cijeloj zemlji.

Bosnu i Hercegovinu (BiH) karakterizira asimetrična fiskalna decentralizacija s više nivo vlasti i njihovim visokim stepenom fiskalne autonomije – institucije BiH, entiteta *Republika Srpska* (RS), entiteta Federacija BiH (FBiH) i Brčko Distrikta (BD). Svi nivoi vlasti finansiraju se iz indirektnih poreza, čiju administraciju i upravljanje centralizira Uprava za indirektno oporezivanje i njeno Upravno vijeće. Dok se institucije BiH uglavnom finansiraju iz indirektnih poreza, ostali nivoi vlasti (entiteti i Brčko Distrikt) finansiraju se i iz direktnih poreza i socijalnih doprinosa, za čiju administraciju i raspodjelu su isključivo odgovorni entiteti i Brčko Distrikt. Osim toga, svaki nivo vlasti ima pravo uvesti različite administrativne naknade i neporeske prihode.

Ne postoji jedinstveni okvir upravljanja javnim finansijama, kako u organizacionom tako i u materijalnom smislu. No, u proteklom razdoblju učinjeni su značajni pomaci u smislu jačanja javnih finansija i povećanja kvaliteta upravljanja. Strateško opredjeljenje za evropske integracije dovelo je do brojnih reformi i usklađivanja u smislu bolje fiskalne i finansijske konsolidacije, odnosno boljeg upravljanja javnim finansijama na svim nivoima vlasti u BiH.

U proteklom periodu svi nivoi vlasti, osim RS-a, donijeli su i implementirali strateške akte PFM-a koji su završili 2020. godine, i to: institucija na državnom nivou – Strategija upravljanja javnim finansijama u institucijama Bosne i Hercegovine 2017. – 2020.; na nivou entiteta - FBiH – Strategija upravljanja javnim finansijama FBiH za period 2017.-2020., i Strategija upravljanja javnim finansijama BDBiH za period 2017.-2020., u Brčko Distriktu.

U Izvještaju Komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2021. godinu⁸ navodi se da strategija reforme PFM-a za cijelu zemlju tek treba biti izrađena i usvojena kako bi se osigurao zajednički smjer reformi PFM-a. Međutim, bilo bi vrlo korisno imati strategiju za cijelu državu, povezujući te postojeće strateške dokumente upravljanja javnim finansijama i osiguravajući da su reformski napori dobro koordinirani i uspješno provedeni.

Izrađene su i pojedinačne strategije za period od 2020. do 2025. godine za RS, FBiH, Brčko Distrikt, te u institucijama na državnom nivou. Sve ove strategije razvijene su na sličan način u smislu da obuhvataju sva ključna područja javnih finansija, a to su: fiskalni okvir, javni prihodi, budžet (planiranje, razvoj i izvršenje budžeta), upravljanje i praćenje te provođenje efikasnih internih i vanjska kontrola. Uloženi su reformski napori u različitim podsistemima upravljanja javnim finansijama na različitim nivoima vlasti, pridonoseći usklađivanju s međunarodnim standardima u području interne kontrole i revizije, upravljanja dugom, trezorskog poslovanja i vanjske revizije. Sisteme PFM-a na svim nivoima vlasti potrebno je dodatno uskladiti

⁷ Osnova za izradu Strateškog okvira i Akcionog plana RJU, kao glavnog sektorskog strateškog dokumenta, bila su Načela javne uprave koja se sastoje od 6 stubova: strateški okvir, razvoj i koordinacija politika, državna služba i upravljanje ljudskim resursima, odgovornost, služba isporuka i upravljanje javnim finansijama.

⁸ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/bosnia-and-herzegovina-report-2021_en

s međunarodnim standardima u područjima izrade budžeta i postupaka izvršenja, praćenja, transparentnosti budžetskih podataka i predviđanja.

Konačno, moglo bi se reći da strategije upravljanja javnim finansijama u BiH trebaju poslužiti kao alati koji će stvoriti sveobuhvatan i integriran okvir za planiranje, koordinaciju, provedbu i praćenje napretka u provedbi mjera i aktivnosti vezanih za poboljšanje makroekonomske i fiskalne stabilnosti unutar cijele BiH, uz povećanje transparentnosti i funkcionalnosti upravljanja javnim finansijama i ispunjavanje potrebnih uvjeta za pristupanje Evropskoj uniji.

Pored reformskih koraka koji su planirani i implementirani u okviru Strategije reforme upravljanja javnim finansijama, BiH je opredijeljena i za daljnje unapređenje upravljanja javnim finansijama na svim nivoima kroz sudjelovanje u ekonomskom i finansijskom dijalogu i pripremi Programa ekonomskih reformi (ERP). Procjena Komisije za ERP 2020.-2022. također naglašava važnost usvajanja i provedbe strateškog okvira PFM-a za cijelu zemlju.

Praćenje i izvještavanje će se zasnivati na usvojenim Akcionim planovima koji su sastavni dio pojedinih strategija. Okvir za procjenu uspješnosti uspostavlja se za svaku Strategiju kroz praćenje zadanih pokazatelja i kroz ponovljene dijagnostičke procjene (kao što su godišnji izvještaji o napretku EU ili periodični izvještaji o praćenju OECD/SIGMA, izvještaji MMF-a, Svjetske banke ili drugo).

Opći cilj pomoći EU-a u okviru Prozora 2 je promoviranje dobrog upravljanja, povećanje usklađenosti s vrijednostima Unije i njihovo usklađivanje s pravilima, standardima i praksama Unije u relevantnim područjima.

Područja podrške u okviru Prozora 2 usmjerena su na proces reforme javne uprave, uključujući digitalnu transformaciju i upravljanje javnim finansijama na svim nivoima vlasti, kao i zakonodavno i institucionalno usklađivanje s *pravnom tečevinom* EU i najboljim praksama EU.

U Izvještaju Komisije za 2021. nalazi se podsjetnik da se „strategija reforme upravljanja javnim finansijama (PFM) na nivou cijele zemlje tek treba izraditi i usvojiti kako bi se osigurao zajednički smjer reformi PFM-a“. Svi nivoi vlasti pripremili su i usvojili pojedinačne PFM strategije do 2025. Sve su usvojene do jula 2021. Tokom druge polovine 2021. postojala je radna grupa za izradu nove Sveobuhvatne (državne) PFM strategije. Izazov je i dalje to što se programi reforme upravljanja javnim finansijama na različitim nivoima vlasti moraju dodatno uskladiti s međunarodnim standardima o postupcima izrade budžeta i izvršenja, praćenju, transparentnosti budžetskih podataka i predviđanju. Javne institucije na svim nivoima imaju nedovoljne kapacitete unutrašnje revizije i neadekvatne unutrašnje kontrole, posebno za javnu nabavku. Iako je postignut određeni napredak, Bosna i Hercegovina još uvijek nije postigla dovoljnu transparentnost budžeta. Dostupni budžetski podaci i dalje su nepotpuni, a procjena ukupne budžetske i fiskalne politike je teška.

Važnost područja obuhvaćenih AD-om prepoznata je i u Programu ekonomskih reformi za 2021. – 2023. koji je dovršen u januaru 2021. i predstavlja nastavak procesa tranzicije i izgradnje kapaciteta. Uprkos negativnim učincima pandemije COVID-19, Bosna i Hercegovina je zadržala makroekonomsku i fiskalnu stabilnost u 2020. godini. No, između ostalog, potrebni su daljnji naponi na izgradnji institucija i jačanju sistema upravljanja javnim finansijama kako bi se dostigli evropski standardi. Efikasan sistem javne uprave ključan je za uspjeh i iz tog razloga jačanje kapaciteta treba ostati jedan od glavnih ciljeva u procesu tranzicije.

Što se tiče komplementarnosti s drugom pomoći EU, treba napomenuti da je najnovija podrška pokrenuta u okviru IPA 2020. i formulirana u zasebnom AD-u o upravljanju javnim finansijama. U tom smislu, ovaj AD predstavlja logičan nastavak podrške u ovoj oblasti, koja je od iznimne važnosti za daljnje reforme, imajući u vidu da je u toku izrada Strategije PFM-a za cijelu državu. Akcije u dosadašnjoj podršci bile su usmjerene na unapređenje sistema indirektnih poreza kroz podršku Upravi za indirektno oporezivanje (UIO) u daljnjem usklađivanju zakonodavstva i najboljih praksi s *pravnom tečevinom* EU, kao i daljnjem jačanju kapaciteta UIO.

2.2. Analiza problema

Kao rezultat opsežnih internih konsultacija, ova će se aktivnost posebno baviti prikupljanjem prihoda i daljnjim usklađivanjem u području indirektnog oporezivanja s pravnom tečevinom EU. U okviru ove akcije planirani su poduhvati na daljnjem jačanju UIO.

Područje podrške 1: Daljnja podrška Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (EU4ITA)

Poreski sistem u BiH organiziran je u skladu s ustavnim poretom s podijeljenim nadležnostima za oporezivanje, pri čemu su direktni porezi u nadležnosti entiteta i BD, a za indirektno oporezivanje nadležan je državni nivo. U BiH postoje četiri neovisna poreska tijela, s vlastitom organizacijom, poslovnim procesima, informatičkim sistemom, uslugama poreskim obveznicima i odgovornošću za kontrolu i prikupljanje prihoda.

Uprava za indirektno oporezivanje (UIO)

Uprava za indirektno oporezivanje (UIO) jedina je institucija u BiH koja je nadležna za provedbu i poštivanje zakona o indirektnom oporezivanju i politika koje utvrđuje Vijeće ministara na prijedlog Upravnog odbora, te prikupljanje i raspodjelu indirektnih poreza i za naplatu svih carina, akciza na uvezenu robu i cestarina kao i za obračun i naplatu PDV-a pri uvozu u BiH, u skladu sa Zakonom o Upravi za indirektno oporezivanje.

U strukturi prikupljenih prihoda u BiH od direktnih i indirektnih poreza dominantan je udio indirektnih poreza. Stoga je za cjelokupni fiskalni okvir u BiH od najveće važnosti osigurati funkcionalan sistem naplate indirektnih poreza. Indirektnim porezima i provedbom carinskog zakonodavstva upravlja Uprava za indirektno oporezivanje (UIO), institucija na državnom nivou odgovorna za prikupljanje i raspodjelu indirektnih poreza i za naplatu svih carina, akciza na uvezenu robu i cestarina, kao i za obračun i naplatu PDV-a na uvoz.

Uvođenje i implementacija novih postupaka u području indirektnog oporezivanja zahtijevaju odgovarajuće informatičke alate, posebno softver razvijen prema trenutnim potrebama i kompatibilan s postojećim aplikacijama. U skladu s izvještajem Komisije za 2020. godinu, carinsko zakonodavstvo u BiH nije u potpunosti usklađeno s pravnom tečevinom EU te je u narednom periodu potrebno unaprijediti međupovezanost i interoperabilnost s IT sistemima i zahtjevima EU.

UIO je pokrenula niz procesa u pravcu usklađivanja i implementacije praksi i procesa EU. Projekt tehničke pomoći, IPA 2014 „Uvođenje NCTS-a u BiH“ provodi se u UIO od septembra 2018. godine. Aktivnosti projekta usmjerene su na praktičnu implementaciju NCTS-a na nacionalnom nivou i na nivou Konvencije o zajedničkom tranzitnom postupku i na pružanje podrške upravljanju za NCTS. Aktivnosti su također usmjerene na pravno usklađivanje, pomoć u implementaciji novog zakonodavstva i unapređenje metoda rada u Upravi za indirektno oporezivanje.

Zakon o carinskoj politici u BiH, koji podrazumijeva “carinu bez papira”, na snazi je od jula 2021. godine. Svi sudionici u carinskim postupcima moraju imati dodatni kvalificirani potpis, a od tog datuma u BiH počinje primjena Novog kompjuteriziranog i tranzitnog sistema (NCTS). Prelaskom na elektronsku komunikaciju u području carine ubrzan će se svi carinski postupci i smanjiti troškovi. Također, UIO je u procesu verifikacije kao certifikacijsko tijelo za izdavanje certifikata kvaliteta digitalnog potpisa uz pomoć EU. UIO trenutno radi na pripremama s međunarodnim akreditacijskim tijelom za dobijanje Potvrde o usklađenosti koja ostaje jedini uvjet za verifikaciju kod Ministarstva prometa i komunikacija. Tehnički dio je završen, Uprava za indirektno oporezivanje će 2021. godine postati ovlašteno tijelo u Bosni i Hercegovini za izdavanje digitalnog potpisa, koji će u potpunosti zamijeniti vlastoručni potpis i pečat.

U sklopu ove akcije planirana je nabavka Sistema za kontrolu kretanja akciznih proizvoda (EMCS). EMCS je kompjuterizirani sistem za praćenje kretanja akciznih proizvoda pod odgodom plaćanja carine u EU. U realnom vremenu bilježi kretanje alkohola, duhana i energenata na koje još treba platiti akcize. Implementacija

ovog sistema važna je u smislu olakšavanja razmjene informacija i u svjetlu ispunjavanja obaveza koje proizlaze iz budućeg usklađivanja zakona s EU.

Jedna od najvažnijih uloga UIO je i olakšavanje trgovine u ravnoteži s mjerama kontrole. Za obavljanje ove uloge neophodan je softver za integriranu elektronsku carinsku tarifu TARIC. TARIC, integrirana tarifa Evropske unije, višjezična je baza podataka koja objedinjuje sve mjere koje se odnose na carinsku tarifu Evropske unije (EU), trgovinsko i poljoprivredno zakonodavstvo. TARIC se koristi na nacionalnom nivou u smislu da predstavlja bazu podataka u kojoj su objedinjene sve mjere (tarifne mjere, poljoprivredne mjere, komercijalne mjere, mjere koje se odnose na određene zabrane kretanja robe, carinske stope, carinske suspenzije, kvote, stope akciza, poreske stope, robe koje su u režimu zabrana i ograničenja, statističke mjere i dr.), primjenjive u trgovini s EU, ali i s trećim zemljama, te je koristan alat u radu carinskih službenika. Nabavka ovog softvera planirana je kroz IPA 2020 AD, a kroz ovaj AD planira se postavljanje potpuno funkcionalnog softvera. Osim toga, novi sistem omogućit će pristup inspekciji i kontroli zasnovan na riziku, i eliminirati sitnu korupciju iz kontrole malih trgovaca.

U skladu s Analitičkim izvještajem Komisije za 2021. godinu, Bosna i Hercegovina treba nastaviti i proces usklađivanja zakonodavstva o PDV-u i akcizama s *pravnom tečevinom* EU.

Zakonska regulativa u ovoj oblasti uključuje Zakon o porezu na dodanu vrijednost, Zakon o akcizama, Zakon o sistemu indirektnog oporezivanja u Bosni i Hercegovini, Zakon o Upravi za indirektno oporezivanje, Zakon o postupku indirektnog oporezivanja, Zakon o postupku prisilne naplate indirektnog poreza, Zakon o uplatama na jedinstveni račun i raspodjeli prihoda.

S *pravnom tečevinom* EU potrebno je uskladiti sljedeće aspekte zakona o PDV-u: sistem PDV-a u građevinarstvu, prienos poslovne imovine te izuzeća za međunarodne ugovore. Zakon o akcizama je na snazi od januara 2005. godine. Bosna i Hercegovina primjenjuje akcize na duhan, alkohol, bezalkoholna pića osim prirodnih sokova i vode, gorivo i kafu. Postoje značajna odstupanja od *pravne tečevine* EU za akciznu robu u pogledu opsega, klasifikacije robe, izuzeća, strukture i minimalnih stopa, pa bi planirana intervencija trebala rezultirati potrebnim usklađivanjem.

Kroz IPA 2017 Twinning projekt koji je trenutno u provedbi vrše se aktivnosti na izmjeni zakonodavstva o indirektnom oporezivanju s ciljem daljnjeg usklađivanja s *pravnom tečevinom* EU, stoga planirani poduhvat po ovom AD-u predstavlja logičan nastavak reformi u ovoj oblasti. Također, podrška u ovoj oblasti predstavlja nastavak pomoći planirane kroz IPA AD 2020 EU za *efikasno upravljanje javnim finansijama*.

Identifikacija glavnih sudionika i odgovarajućih institucionalnih i/ili organizacionih pitanja (mandati, potencijalne uloge i kapaciteti) koja će biti obuhvaćena akcijom.

Područje podrške 1: Daljnja podrška Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (EU4ITA)

Glavni sudionik Akcije u ovoj oblasti podrške je Uprava za indirektno oporezivanje (UIO) Bosne i Hercegovine.

3. OPIS AKCIJE

3.1. Logika intervencije

(Očekivani) učinak ove Akcije je poboljšanje doprinosa indirektnih poreza prihodima Bosne i Hercegovine. Specifični cilj (Ishod) je daljnja podrška Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine u daljnjem usklađivanju s *pravnom tečevinom* EU i provedbi zakonodavstva i prakse u području indirektnog oporezivanja.

Ako je razvijen softver EMCS za potpunu kontrolu akciznih proizvoda u skladu s praksom EU (Rezultat 1.1), finaliziran tarifni integrirani softver TARIC (Rezultat 1.2) i dodatno usklađeno carinsko i poresko zakonodavstvo s *pravnom tečevinom* EU (Rezultat 1.3), Ishod 1 će biti postignut. Da bi se postigao Ishod 1, potrebno je da vrijedi pretpostavka da IT stručnjaci angažirani na razvoju softvera uspostavljaju djelotvornu saradnju s nadležnim osobljem u odgovarajućim institucijama.

To bi se postiglo razvojem EMCS softvera za potpunu kontrolu akciznih proizvoda u skladu s praksom EU, finalizacijom tarifnog integriranog TARIC softvera, daljnjim usklađivanjem carinskog i poreskog zakonodavstva s *pravnom tečevinom* EU. Unapređenje IT sistema ključno je za bržu i sigurniju razmjenu podataka, ali i za efikasan proces prikupljanja prihoda.

3.2. Indikativne aktivnosti

Ishod 1: Daljnja podrška Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine

Rezultat 1.1 Razvijen EMCS softver za potpunu kontrolu akciznih proizvoda u skladu s praksom EU (Ugovor o pružanju usluga/Nabavka).

Glavna uloga UIO je prikupljanje prihoda od indirektnih poreza u BiH. Uvođenje i provedba novih postupaka u području indirektnog oporezivanja zahtijeva odgovarajuće informatičke alate, posebno softver razvijen prema trenutnim potrebama i kompatibilan s postojećim aplikacijama.

Novi Nacrt zakona o akcizama ima potpuno novi pristup oporezivanju u smislu olakšavanja funkcioniranja i smanjenja poreskog opterećenja poreskih obveznika. Uvodi se sistem odgode plaćanja, koji dosad nije postojao. Za primjenu novog Zakona o akcizama potrebno je izraditi i provedbeni akt, odnosno Pravilnik o provedbi novog Zakona o akcizama, za što su od velike važnosti iskustva i praksa stručnjaka iz EU. To će biti učinjeno s EU stručnjacima u twinning projektu IPA 2017. Kada se završe svi pravni elementi, implementacija ne može početi bez softvera koji kontrolira kretanje akcizne robe - EMCS (sistem kontrole kretanja akcizne robe (*Excise Movement Control System*)). Predložena aktivnost uključuje:

1.1.1 Izradu ili nabavku softvera za kompletnu kontrolu akciznih proizvoda EMCS. EMCS državama članicama pruža elektronski sistem za praćenje kretanja te robe u stvarnom vremenu, kako bi se osiguralo da su na krajnjem odredištu carine ispravno naplaćene. Softver treba omogućiti obradu svih relevantnih podataka; dokumentaciju, testiranje softvera i obuku.

Rezultat 1.2 Finaliziran tarifni integrirani softver TARIC (ugovor o pružanju usluga)

Za provedbu pojednostavljenih i procedura usklađenih s EU procedurama, osim podrške u zakonodavnim reformama, potrebna je podrška razvoju softvera kompatibilnog s postojećim aplikacijama. Jedna od najvažnijih uloga UIO-a je i olakšavanje trgovine u ravnoteži s mjerama kontrole. Za obavljanje ove uloge neophodan je softver za integriranu elektronsku carinsku tarifu TARIC. TARIC, integrirana tarifa Evropske unije, višjezična je baza podataka koja objedinjuje sve mjere koje se odnose na carinsku tarifu Evropske unije (EU), trgovinsko i poljoprivredno zakonodavstvo.

TARIC se koristi u institucijama na državnom nivou u smislu da predstavlja bazu podataka u koju su objedinjene sve mjere (tarifne mjere, poljoprivredne mjere, komercijalne mjere, mjere koje se odnose na određene zabrane kretanja roba, carinske stope, carinske suspenzije, kvote, akcizne stope, poreske stope, robe koje su u režimu zabrana i ograničenja, statističke mjere i sl.), primjenjive u trgovini s EU, ali i s trećim zemljama, te je koristan alat u radu carinika. Proces razvoja TARIC softvera trebao bi biti pokrenut u okviru projekta IPA 2020 koji Parlament BiH tek treba verificirati. Predložena aktivnost uključuje:

1.2.1 Završetak softvera za TARIC, integriranu carinsku tarifu

Rezultat 1.3 Daljnje usklađivanje carinskog i poreskog zakonodavstva s *pravnom tečevinom* EU (Twinning)

1.3.1. Ovaj rezultat uključuje jednu aktivnost koja se odnosi na pomoć u izradi zakonskih i podzakonskih akata i operativnih uputstava u području indirektnih poreza, nastavak rada na rezultatima prethodnih twinning projekata.

3.3. Integriranje

Zaštita okoliša, klimatske promjene i biodiverzitet

Akcija ima za cilj jačanje upravljanja javnim finansijama i neće imati nikakav negativan utjecaj na okoliš i učinak na klimatske promjene. Aktivnosti iz ove akcije bit će izvedene na ekološki najprihvatljiviji mogući način. Zelena nabavka će biti promovirana za sve aktivnosti povezane s provedbom Akcije, zauzvrat podržavajući njeno integriranje u širu PA.

Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica

Gender akcioni plan (GAP) Bosne i Hercegovine (2018.-2022.) je okvirni strateški dokument za uvođenje rodne ravnopravnosti u sve oblasti društvenog života. GAP BiH je usklađen s relevantnom Strategijom Evropske unije za ravnopravnost muškaraca i žena i drugim relevantnim strateškim dokumentima Vijeća Evrope, Evropske unije i Ujedinjenih naroda. Rodno odgovorno budžetiranje je princip za definiranje svih mjera u svakoj prioritetnoj oblasti GAP-a BiH. Potrebno je da svaki budžetski korisnik napravi analizu utjecaja budžeta na različite potrebe muškaraca i žena. Uvođenje načela rodne ravnopravnosti u Akciju doprinosi implementaciji GAP-a BiH. To je u skladu i sa Strategijom EU za rodnu ravnopravnost 2020. – 2025., koja naglašava da program podrške strukturnim reformama može podržati države članice u uključivanju rodne ravnopravnosti u javnu upravu, državno budžetiranje i finansijsko upravljanje.

Ljudska prava

Na osnovu temeljnih načela promoviranja jednakosti i borbe protiv diskriminacije, sudjelovanje u akciji bit će zagarantovano na osnovu jednakog pristupa bez obzira na spol, rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju, kao i uzimajući u obzir promoviranje i sudjelovanje osoba s invaliditetom. Tokom provedbe aktivnosti predviđenih akcijom, osigurat će se puno poštovanje manjina i ranjivih grupa. Ova će Akcija doprinijeti pristupu koji se zasniva na pravima jačanjem kapaciteta vlade da osigura poštovanje prava građana i kapaciteta građana da zahtijevaju da njihova vlada radi na osiguranju njihovih prava kroz poboljšanje transparentnosti i efikasnosti.

U oktobru 2019. godine VM Bosne i Hercegovine usvojilo je *Informaciju i Vodič za poduzimanje efikasnih mjera za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama BiH*. Osim toga, VM Bosne i Hercegovine je zatražilo od nadležnih institucija da donesu *Odluku o politici nulte tolerancije na seksualno uznemiravanje i uznemiravanje zasnovano na spolu*, kao i da angažiraju savjetnike koji bi se trebali baviti ovim pitanjima.

Demokratija

Organizacije civilnog društva konsultirane su tokom izrade projekta intervencije koja bi trebala predstavljati osnovu za razvoj Akcije. Kada je u pitanju provedba ove konkretne akcije, sve predviđene aktivnosti bit će otvorene za saradnju i uspostavljanje sinergije s organizacijama civilnog društva i drugim zainteresiranim nedržavnim sudionicima po potrebi.

Ostala razmatranja

Poboljšanje javne službe i ojačano dobro upravljanje koje će se postići ovom Akcijom u području upravljanja javnim finansijama također će biti od koristi za manjine i ranjive grupe. Objavljivanje i širenje informacija pomoći će osnaživanju manjina i ranjivih grupa, kao i društva u cjelini. Na osnovu temeljnih načela promoviranja jednakosti i borbe protiv diskriminacije, sudjelovanje u Akciji bit će zagarantovano na osnovu jednakog pristupa bez obzira na rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju.

3.4. Rizici i naučene lekcije

Kategorija	Rizici	Vjerovatnoća (Visoka/ srednja/ mala)	Utjecaj (Visok/ srednji/ mali)	Mjere ublažavanja
Aspekti zakonitosti i pravilnosti	Promjene u vlasti i nedostatak političke podrške	S	S	Mjere ublažavanja koje treba utvrditi

Naučene lekcije:

Područje PFM-a prepoznato je kao sastavni dio reforme javne uprave te je u proteklom periodu kontinuirano podržavano kako slijedi:

- IPA 2020 – EU za efikasno upravljanje javnim finansijama – implementacija se planira u narednom periodu
- IPA 2017 - Daljnja podrška upravljanju javnim finansijama u Bosni i Hercegovini (programsko budžetiranje) - Projektom je predviđen nastavak podrške u oblasti programskog budžetiranja, što predstavlja još opsežniju akciju izgradnje kapaciteta na svim nivoima vlasti u BiH za potpunu provedbu programskog budžeta, kao i stvaranje pravne osnove za potpuni prijelaz na programsko planiranje. Ovom akcijom osigurava se kontinuitet i provedba Plana za sveobuhvatno uvođenje programskog budžeta.
- IPA projekt “Jačanje upravljanja javnim finansijama u Bosni i Hercegovini” koji je počeo 2013. godine bio je usmjeren na izgradnju kapaciteta i pružio je značajnu podršku uvođenju programskog budžeta. Projektom je pripremljena prateća metodologija u obliku Priručnika za programski budžet. Mapa puta koja objašnjava potrebu za zakonodavstvom i IT sistemima na svim nivoima vlasti za podršku sveobuhvatnom uvođenju programskog budžeta navodi daljnje korake u ovom području.
- Poreska agencija Švedske u saradnji sa svim poreskim upravama u BiH provodi “Jačanje kapaciteta poreskih uprava u BiH”. Glavna naučena lekcija je da pravovremenom postizanju rezultata najviše doprinosi aktivno partnerstvo i saradnja projekta s korisničkim institucijama, uvažavajući njihove potrebe unutar zadanog opsega intervencije.

Iskustvo prethodnih projekata implementiranih u UIO pokazalo je da se bolji rezultati postižu kada su aktivnosti usmjerene na nekoliko odabranih tema/institucija, umjesto da ciljaju na široki spektar tema i sudionika s ograničenim brojem aktivnosti. U oktobru 2013., augustu 2015. i julu 2018. u UIO je obavljena misija usmjerena na rezultate za praćenje iz EU i svi nalazi poput relevantnosti, efikasnosti, djelotvornosti, održivosti i horizontalnih pitanja dobili su najviše ocjene.

Glavna lekcija naučena iz prethodne i tekuće podrške je da su akcije poduzete u nedostatku dugoročne strateške vizije. Jasno je da je uvođenje programskog budžeta u svakoj zemlji složen i dugotrajan proces, koji zahtijeva kontinuiranu podršku i punu predanost svih relevantnih institucija. Zbog toga je kontinuirana podrška u ovom području neophodna za daljnje reformske korake.

3.5. Indikativna matrica logičkog okvira

Rezultati	Lanac rezultata: Glavni očekivani rezultati	Pokazatelji	Polazne osnove 2020.	Cilj 2026.	Izvori podataka	Pretpostavke
Uticaј	Poboljšati doprinos indirektnih poreza prihodima Bosne i Hercegovine	1 Napredak ostvaren u ispunjavanju kriterija za pristupanje u području upravljanja javnim finansijama (poglavlje o osnovama i poglavlje 32)	Rana faza pripreme	Srednje pripremljeno	Izveštaj Komisije	
Ishod 1	Daljnja podrška Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine u daljnjem usklađivanju s <i>pravnom tečevinom</i> EU i provedbi zakonodavstva i prakse u području indirektnog oporezivanja	Povećana naplata indirektnih poreza	5565,6 miliona KM	6348,3 miliona BAM	web stranica UIO	Primijenjen elektronski potpis
					Godišnji izvještaj UIO	
					ERP	
Rezultat 1.1 povezan sa Ishodom 1	Razvoj EMCS softvera u skladu s praksom EU	Poboljšana kontrola akciznih proizvoda	0	20%	- Zapisnik o primopredaji i testiranju softvera - Softver instaliran i potpuno operativan	Efikasna saradnja s IT stručnjacima
Rezultat 1.2 povezan sa Ishodom 1	Razvoj tarifnog integriranog softvera TARIC	Poboljšani kapaciteti za olakšavanje trgovine	0 (softver)	1 (softver)	Zapisnik o primopredaji i testiranju softvera - Tarifni integrirani softver TARIC potpuno operativan	Efikasna saradnja s IT stručnjacima
Rezultat 1.3 povezan sa Ishodom 1	Daljnje usklađivanje carinskog i poreskog zakonodavstva s <i>pravnom tečevinom</i> EU	Unaprijedeno zakonodavstvo u oblasti indirektnih poreza	15 nacrti zakonskih akata o carinama,	25 nacrti zakonskih akata o carinama, PDV-u i akcizama u skladu	Završni izvještaj o Twinning projektu	Aktivno sudjelovanje relevantnog osoblja.

			PDV-u i akcizama u skladu s <i>pravnom tečevinom</i> EU.	<i>s pravnom tečevinom</i> EU.	Broj nacрта zakonskih akata o carinama, PDV-u i akcizama usklađen je s pravnom tečevinom EU.	
--	--	--	---	------------------------------------	---	--

4. PROVEDBENI ARANŽMANI

4.1. Sporazum o finansiranju

Za provedbu ove akcije predviđeno je sklapanje sporazuma o finansiranju s Bosnom i Hercegovinom.

4.2. Indikativni period provedbe i prihvatljivosti

Indikativni operativni period provedbe ove akcije, tokom kojeg će se provoditi aktivnosti opisane u odjeljku 3. i implementirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 72 mjeseca od dana stupanja na snagu Sporazuma o finansiranju. Produženje perioda provedbe može dogovoriti službenik Komisije nadležan za odobravanje, izmjenom ove Odluke o finansiranju i relevantnih ugovora i sporazuma.

4.3. Metode provedbe primjenjive na projektni modalitet

Komisija će osigurati poštivanje odgovarajućih pravila i postupaka EU za finansiranje trećih strana, uključujući postupke revizije, prema potrebi, i usklađenost akcije s restriktivnim mjerama EU⁹.

4.3.1. Direktno upravljanje (grantovi)

(a) Svrha granta/grantova

Twining grant je predviđen kao modalitet provedbe u području indirektnih poreza (ITA) s ciljem daljnjeg usklađivanja carinskog i poreskog zakonodavstva s pravnom tečevinom EU (*Rezultat 1.3*). U pogledu usklađivanja carinskog i poreskog zakonodavstva s pravnom tečevinom EU, *peer to peer* aktivnosti će se provoditi kroz institucionalnu saradnju između javnih uprava odabranih država članica EU i administracije statistike u Bosni i Hercegovini

(b) Vrsta ciljanih aplikacija

Odabir Twinning granta kao metode provedbe u području indirektnog oporezivanja posljedica je već dokazanog pravca više puta uspješne provedbe ove vrste intervencije u prethodnim akcijama provedenim uz IPA podršku. Dio aktivnosti koji se odnosi na **Rezultat 1.3** zasnivat će se na principu učenja kroz rad i razmjene najbolje prakse EU na najodrživiji način.

(c) Opravdanost direktnog granta

Nije primjenjivo

(d) Iznimka od neretroaktivnosti troškova

Nije primjenjivo

4.3.2. Direktno upravljanje (nagrada(e))

Nije primjenjivo

4.3.3. Direktno upravljanje (nabavka)

Aktivnosti koje se odnose na Ishod 1 ove Akcije provodit će se pod **direktnim upravljanjem** Delegacije EU u Bosni i Hercegovini. Operativna nabavka doprinijet će postizanju Ishoda 1 prepoznatog kao saradnja

⁹ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija iz SL.

institucija u BiH zaduženih za naplatu prihoda u cilju daljnjeg usklađivanja sa zahtjevima EU i poboljšane najbolje prakse.

Postupak nabavke je izbor i odgovornost službenika za odobravanje. U slučaju da je potrebno objaviti poziv za podnošenje ponuda s klauzulom o obustavi prije donošenja ove Odluke o finansiranju, mora se navesti datum pokretanja i objasniti priroda iznimnih okolnosti koje sprječavaju mogućnost objavljivanja poziva nakon donošenja Odluke o finansiranju. Pored toga, mora se slijediti interni NEAR /INTPA postupak prethodnog odobrenja.

4.3.4. Indirektno upravljanje s [organizacijom države članice] [trećom zemljom donatorom] [specijaliziranom (tradicionalnom/regulatornom) agencijom EU] [međunarodnom organizacijom]

Nije primjenjivo

4.3.5. Indirektno upravljanje s korisnikom programa IPA III

Nije primjenjivo

4.3.6. Doprinos <naziv relevantne regionalne investicijske platforme>

Nije primjenjivo

4.3.7. EFSD+ operacije pokrivene budžetskim garancijama

Nije primjenjivo

4.3.8. Promjene iz indirektnog u direktni način upravljanja (i obrnuto) zbog izuzetnih okolnosti (jedna alternativna druga opcija)

Implementacija u okviru Indirektnog upravljanja sa povjerenim subjektom može se koristiti kao *alternativni modalitet* za ovu akciju koja se planira implementirati u **direktnom upravljanju**. Povjereni subjekt(i) će službe Komisije odabrati prema sljedećim kriterijima:

- Finansijski i operativni kapacitet podnosioca prijave;
- Tehnički kapaciteti, kao što je iskustvo u pripremi i implementaciji zajedničke izgradnje kapaciteta i sličnih projekata;
- Iskustvo u vođenju programa ili projekata vezanih za rezultate, veliko iskustvo u implementaciji sličnih projekata u oblasti PAR-a i/ili Statistike i dokumentovani kapacitet za mobilizaciju relevantnih mreža u državama članicama EU, Bosni i Hercegovini i regionu, itd.
- Kriteriji koji se odnose na kvalitet sažetka projekta, uključujući relevantnost;
- Dosljednost s ciljevima, rezultatima i aktivnostima Projekta, očekivani učinak;
- održivost i isplativost

Ako pregovori s povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije može se provesti u okviru indirektnog upravljanja s drugim alternativnim subjektom kojeg odabiru službe Komisije koristeći iste kriterije odabira. U slučaju da se predviđeni subjekt treba zamijeniti, službe Komisije mogu odabrati drugi zamjenski subjekt koristeći iste kriterije odabira koji su gore navedeni. Ako je subjekt zamijenjen, odluka o njegovoj zamjeni mora biti obrazložena.

Ako pregovori s povjerenim subjektom ne uspiju, taj se dio ove akcije može provesti u direktnom upravljanju u skladu s modalitetima provedbe navedenima u odjeljku 4.3.3

4.4. Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Primjenjivat će se geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla nabavke kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima, u skladu sa sljedećim odredbama.

Službenik Komisije nadležan za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti onemogućila realizaciju ove akcije ili bi je učinila izuzetno teškom (član 28(10) NDICI-Uredba o globalnoj Evropi).

4.5. Indikativni budžet

Komponente indikativnog budžeta	Doprinos EU (iznos u EUR)	Indikativni doprinos treće strane, u identifikovanoj valuti
Metode provedbe – vidi odjeljak 4.3		
Ishod 1. Daljnja podrška Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine (EU4ITA), koju čine	3 500 000	Nije primjenjivo
Grantovi (direktno upravljanje) – usp. odjeljak 4.3.1	1 000 000	Nije primjenjivo
Nabavka (direktno upravljanje) – usp. odjeljak 4.3.3	2 500 000	Nije primjenjivo
Evaluacija – usp. odjeljak 5.2 Revizija – usp. odjeljak 5.3	bit će obuhvaćen drugom Odlukom	Nije primjenjivo
Komunikacija i vidljivost – usp. s odjeljkom 6	bit će obuhvaćen drugom Odlukom	Nije primjenjivo
Nepredviđeni troškovi	0	Nije primjenjivo
Ukupno	3 500 000	

4.6. Organizacijska struktura i odgovornosti

Glavni korisnik je Uprava za indirektno oporezivanje (UIO) Bosne i Hercegovine.

Za provedbu svakog ugovora uspostaviti će se Upravni odbor.

Upravni odbor(i), koji se sastoji od svih relevantnih sudionika uključenih u određenu AD komponentu/ishod (povezani rezultati), uspostaviti će se na početku provedbe Akcije.

Upravni odbor(i) će nadgledati provedbu aktivnosti u okviru ove Akcije. Osim javnog naručioca, Upravni odbor(i) će uključivati predstavnike glavnih sudionika sa svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini. Sastav Upravnog(ih) odbora će osigurati ravnopravnu zastupljenost interesa svih ključnih aktera naglašavajući djelotvornost i efikasnost takvog tijela.

Kao dio svoje ovlasti provedbe budžeta i radi zaštite finansijskih interesa Unije, Komisija će sudjelovati u gore navedenim strukturama upravljanja uspostavljenim za upravljanje provedbom akcije.

Uloga Delegacije EU će biti da osigura usklađenost pružene pomoći sa Agendom EU za BiH.

4.7. Preduvjeti

Nije primjenjivo

5. MJERENJE UČINKA

5.1. Praćenje i izvještavanje

Svakodnevno tehničko i finansijsko praćenje provedbe ove akcije bit će kontinuiran proces i dio odgovornosti provedbenog partnera. U tom cilju, provedbeni partner će uspostaviti stalni sistem internog, tehničkog i finansijskog praćenja aktivnosti i izraditi redovne izvještaje o napretku (najmanje jednom godišnje) i završne izvještaje. Svaki izvještaj će pružiti tačan prikaz implementacije akcije, poteškoća na koje se naišlo, uvedenih promjena, kao i stepen postizanja njenih rezultata (Ishodi i direktni rezultati) mjerenih odgovarajućim pokazateljima, koristeći kao referencu matricu logičkog okvira (za modalitet projekta) i partnerovu strategiju, politiku ili popis akcionog plana reforme (za budžetsku podršku). Komisija može poduzeti dodatne nadzorne posjete projektu putem vlastitog osoblja i neovisnih konsultanata koje je direktno angažirala Komisija za neovisne nadzorne preglede (ili koje je angažirao odgovorni agent s kojim je Komisija ugovorila provedbu takvih pregleda).

Stoga će praćenje provedbe ove akcije biti odgovornost provedbenog partnera i operativnog rukovodioca iz EU. Obje vrste internog praćenja moraju se provoditi na uključiv način, uključujući ključne sudionike.

Različite odgovornosti za ovaj dvostruki interni nadzor su sljedeće:

- Praćenje od strane provedbenih partnera imat će za cilj prikupljanje i analiziranje podataka za informiranje o napretku prema postizanju planiranih rezultata kako bi se unosili procesi donošenja odluka na nivou upravljanja akcijom i izvještavalo o korištenju resursa.
- Praćenje od strane operativnih rukovodilaca iz EU imat će za cilj nadopunu praćenja provedbenih partnera, posebno u ključnim trenucima akcijskog ciklusa. Također će imati za cilj osigurati dobro praćenje preporuka eksternog praćenja i informirati rukovodstvo EU. Ovo praćenje može imati različite oblike (sastanci s provedbenim partnerima, odbori za upravljanje akcijom, provjere na licu mjesta, sastanci s korisnicima itd.), o čemu se odlučuje na osnovu konkretnih potreba i raspoloživih resursa.

Aranžmani za praćenje učinka i rezultata bit će finalizirani kada se usvoji Provedbena uredba IPA III i kada se potpiše Okvirni sporazum između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći Unije Bosni i Hercegovini u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III).

Pored toga, Akcija bi mogla biti podvrgnuta vanjskom nadzoru u skladu s pravilima i procedurama Evropske komisije utvrđenim u Sporazumu o finansiranju. Vanjski nadzor će se provoditi kroz praćenje usmjereno na rezultate (ROM). To će omogućiti, prema potrebi i zahtjevu, neovisnu procjenu tekuće ili naknadne izvedbe Akcije.

5.2. Evaluacija

S obzirom na prirodu akcije, srednjoročna i/ili završna evaluacija neće se provoditi za ovu aktivnost ili njene komponente.

U slučaju da evaluacija nije predviđena za neke komponente akcije, Komisija može tokom provedbe odlučiti poduzeti takvu evaluaciju iz propisno opravdanih razloga, bilo vlastitom odlukom ili na inicijativu partnera.

Finansiranje evaluacije bit će obuhvaćeno drugom Odlukom o finansiranju.

5.3. Revizija i verifikacije

Ne dovodeći u pitanje obaveze koje se primjenjuju na ugovore zaključene radi implementacije ove Akcije, Komisija može, na osnovu procjene rizika, ugovoriti nezavisne revizije ili verifikaciju za jedan ili više ugovora ili sporazuma.

Predviđa se da će se usluge revizije finansirati prema drugoj odluci o finansiranju.

6. KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopštenja o ciljevima i utjecaju Akcija su zakonska obaveza za sve Akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Konkretno, primaoci sredstava EU moraju priznati porijeklo sredstava EU i osigurati njegovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnose na implementaciju sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i
- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, djelotvornih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će implementirati, prema potrebi, nacionalne administracije (na primjer, u vezi sa reformama vezanim za PAR), izvođači radova i korisnici twinning grantova. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, odnosno, u sporazume o finansiranju, ugovore o nabavci i twinning grantu.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za Akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.).

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu Akciju bit će komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije i uredi EU. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU treba da budu u potpunosti informirani o planiranju i implementaciji specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu narativa komunikacije i glavnih poruka

7. ODRŽIVOST

Akcija će proizvesti održive rezultate budući da je osmišljena kao podrška već postojećoj korisničkoj instituciji i strukturi koje već postoje, ali zahtijevaju dodatnu pomoć u složenom procesu usklađivanja s pravnom tečevinom i najnovijim međunarodnim standardima u području upravljanja javnim finansijama. Svi rezultati povezani s ovom akcijom povezani su s već uspostavljenim strukturama i procedurama na svim nivoima vlasti i rezultirat će održivim rezultatima.

DODATAK I.4

Sporazuma o finansiranju Godišnjeg akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Akcioni dokument za Program evropskih integracija

1. SINOPSIS

1.1. Tabela sažetka akcije

Naslov	Akcioni dokument – Program evropskih integracija Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022.			
OPSYS	ACT-61474; JAD.1045709			
Osnovni akt	Finansira se u okviru Instrumenta pretpristupne pomoći (IPA III)			
Inicijative Tim Evropa (<i>Team Evrope</i>)	Ne			
Zona koja ima koristi od akcije	Bosna i Hercegovina			
Programski dokument	Programski okvir IPA III			
INFORMACIJE O PRIORITETNIM PODRUČJIMA I SEKTORIMA				
Prozor i tematski prioritet	Prozor 2 - Dobro upravljanje, usklađivanje s pravnom tečevinom, dobrosusjedski odnosi i strateška komunikacija Tematski prioritet 2: Administrativna sposobnost i usklađivanje s pravnom tečevinom			
Ciljevi održivog razvoja (SDGs)	Glavni SDG (samo 1): SDG 16. Mir, pravda i jake institucije Drugi značajni ciljevi održivog razvoja (do 9) i, gdje je prikladno, ciljevi: SDG 8. Dostojanstven rad i ekonomski rast; SDG 3. Dobro zdravlje i blagostanje; SDG 9. Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovirati uključivu i održivu industrijalizaciju i potaknuti inovacije			
DAC kod(ovi)	15110 – Politika javnog sektora i administrativni menadžment 43010- Multisektorska pomoć			
Glavni kanal isporuke	Bilateralni			
Markeri (iz DAC obrasca)	Opći cilj politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Razvoj sudjelovanja/dobro upravljanje	☐	☐	☒
	Pomoć okolišu	☒	☐	☐
	Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica	☐	☒	☐
	Razvoj trgovine	☐	☒	☐

	Reproduktivno zdravlje majke, novorođenčadi i djeteta	☒	☐	☐
	Smanjenje rizika od katastrofa	☒	☐	☐
	Uključivanje osoba sa invaliditetom	☒	☐	☐
	Ishrana	☒	☐	☐
	Markeri RIO konvencije	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Biološka raznolikost	☒	☐	☐
	Borba protiv dezertifikacije	☒	☐	☐
	Ublažavanje klimatskih promjena	☒	☐	☐
	Prilagođavanje klimatskim promjenama	☒	☐	☐
Interni markeri	Ciljevi politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Povezivanje	☒	☐	☐
	Digitalizacija	☐	☒	☐
	Migracija	☒	☐	☐
	COVID-19	☒	☐	☐
PODACI O BUDŽETU				
Relevantni iznosi	Budžetska linija: 15.020101.01 Ukupni procijenjeni trošak: EUR 5 500 000 Ukupni iznos doprinosa iz budžeta EU: EUR 5 500 000			
UPRAVLJANJE I PROVEDBA				
Modaliteti provedbe (vrsta finansiranja i način upravljanja)	Modalitet projekta kroz Direktno upravljanje i Indirektno upravljanje s povjerenim subjektom			
Relevantni prioriteti i predvodnici iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan [samo za Zapadni Balkan]	Ova Akcija doprinosi: Prioriteti MA: “Zeleni plan”, “Digitalna tranzicija”, “Inovacijski plan”, “Podrška privatnom sektoru”, “Zajedničko regionalno tržište i ekonomska integracija”, “Upravljanje, vladavina prava, PAR” Predvodnici: “VIII Digitalna infrastruktura”, “IX Podrška konkurentnosti”			
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra 2023.			
Krajnji datum za zaključivanje sporazuma o doprinosu/delegiranju, ugovora o nabavci i grantu	3 godine nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju, osim u slučajevima navedenim u članu 114. stav 2. Finansijske uredbe			

Indikativni [operativno provedbeni] [prihvatljivi] period	72 mjeseca nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju
Krajnji datum za implementaciju Sporazuma o finansiranju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju

1.2. Sažetak akcije

Akcija je osmišljena kako bi pružila podršku institucijama u Bosni i Hercegovini (BiH) na svim nivoima u pogledu potreba koje proizlaze iz procesa evropskih integracija i u vezi s korištenjem finansijske pomoći EU. Nadalje, Akcija će podržati poboljšanje privrednog upravljanja, kao i provedbu socioekonomskih reformi u cijeloj zemlji prepoznatih u Programu ekonomskih reformi (ERP). Komplementarno drugim IPA Akcijama, ova Akcija će pružiti fleksibilnu podršku za rješavanje specifičnih i nepredvidivih potreba vlasti u Bosni i Hercegovini na različitim nivoima, identificiranih tokom procesa evropskih integracija. Ova fleksibilna podrška institucijama u Bosni i Hercegovini ima za cilj omogućiti im da brzo odgovore na izazove i zahtjeve procesa integracije u Evropsku uniju te da bolje pripreme i provedu IPA programe/akcije finansirane iz Instrumenta pretpristupne pomoći. Program će pomagati u vezi s provedbom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), usklađivanjem s pravnom tečevinom, pripremom i provedbom akcionih planova, Programom ekonomskih reformi (ERP) i provedbom socio-ekonomskih reformi, kao i u jačanju institucionalnih kapaciteta za provedbu SSP-a te apsorpciju i upravljanje pretpristupnim fondovima. Također će doprinijeti rješavanju ciljeva održivog razvoja, posebno SDG 16 (Mir, pravda i jake institucije). Predviđene su različite vrste podrške, kao što su tehnička pomoć i jačanje kapaciteta institucija u Bosni i Hercegovini na različitim nivoima upravljanja, priprema studija, procjene, strateški dokumenti, priručnici, obuka, prijedlozi akcija, tenderska dokumentacija, pomoć pri ocjenjivanju ponuda/poziva za dostavu prijedloga, komunikacijske aktivnosti, kao i u pružanju potencijalne opskrbe koja podupire procese integracije u EU, uključujući ograničenu sigurnost hrane, veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu i laboratorijsku opremu, za poboljšanje visokog nivoa zdravlja životinja i biljaka.

2. OBRAZLOŽENJE

2.1. Sadržaj

Proces evropskih integracija složen je, dinamičan i evoluirajući proces. Komplementarno drugim IPA aktivnostima koje su programirane s vremenskim okvirom, postoji potreba za fleksibilnim instrumentom koji bi se bavio kratkoročnim razvojem događaja i pružao potrebnu pomoć i podršku izgradnji kapaciteta vlastima u Bosni i Hercegovini na različitim nivoima. Ovaj će program pomoći vlastima u Bosni i Hercegovini na svim nivoima u vezi sa provedbom Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), usklađivanjem s tečevinom EU, pripremama i provedbom akcionih programa, kao i sa jačanjem njihove institucionalne sposobnosti za provedbu i apsorpciju SSP-a, te upravljanjem pretpristupnim fondovima.

U februaru 2016. Bosna i Hercegovina se prijavila za članstvo u EU, a u maju 2019. Komisija je usvojila mišljenje o njenom članstvu, zajedno s pratećim analitičkim izvještajem ¹, izdvajajući 14 ključnih prioriteta koje je potrebno ispuniti da bi zemlja mogla otvoriti pregovore o pristupu EU. Nadalje, Bosna i Hercegovina je počela koristiti novi instrument pretpristupne pomoći u razdoblju 2021-2027 (IPA III) i trebala bi u potpunosti imati koristi od njega.

¹ COM (2019) 261 i SWD (2019) 222

Akcija, sa svojim područjima podrške, direktno doprinosi cjelokupnom cilju u Proзору 2 okvira programiranja IPA III za promoviranje dobrog upravljanja, povećavajući usklađenost s vrijednostima Unije i usklađenost s pravilima, standardima i praksama Unije u relevantnim područjima. Nadalje, odgovara specifičnom cilju tematskog prioriteta 2 u pogledu usklađivanja politika i zakonodavstva izrađenih u BiH s politikama EU i tečavinom EU, izgradnje administrativnih kapaciteta za potpunu i efikasnu provedbu sektorskih politika i usvojenog zakonodavstva i izgradnje sposobnost Bosne i Hercegovine da preuzme obaveze članstva kao i da slijedi Evropski zeleni plan², što predstavlja mapu puta za održivu ekonomiju EU, pretvaranjem klimatskih i okolišnih izazova u mogućnosti u svim područjima politike i čineći tranziciju pravednom i uključivom za sve. Konačno, povezana je i s Prozorom 4, tematskim prioritetom 3 - poljoprivreda i ruralni razvoj, priznajući sanitarne i fitosanitarne standarde (SPS) kao u instrumentu za postepeno usklađivanje poljoprivrednog sektora s onim u EU.

To se odražava i na strateški odgovor programa IPA III za Bosnu i Hercegovinu. Podržavajući intervencije u različitim područjima, Akcija će također dati doprinos drugim Prozorima u okviru programa IPA III i tematskim prioritetima, u skladu sa sadržajem intervencije.

Akcija će posebno doprinijeti Strateškom okviru Reforme javne uprave u pogledu osiguranja da je javna uprava sposobna za poduzimanje zadataka i reformi potrebnih u kontekstu procesa evropskih integracija, uključujući usklađivanje sa Smjernicama za provedbu Zelene agende za Zapadni Balkan³. Akcija će kao takva pružiti podršku u odnosu na različite sektorske strategije koje odgovaraju područjima poduzetih intervencija.

Programski okvir IPA III naglašava važnost reforme javne uprave (PAR), koja je, zajedno s vladavinom prava i privrednim razvojem, temeljni stub procesa proširenja i osnova za efikasnu provedbu politika i zakonodavstva EU. Akcija ima za cilj podržati ispunjavanje obaveza iz procesa evropskih integracija, te je kao takva u bliskoj vezi s Tematskim prioritetom 2 u okviru Prozora 2 Programskog okvira IPA III, gdje se navodi da je specifični cilj programa IPA III u ovom području uskladiti politike i zakonodavstvo korisnica s politikama EU i pravnom tečevinom EU, te izgraditi administrativnu sposobnost za potpunu i efikasnu provedbu sektorskih politika i usvojenog zakonodavstva, izgrađujući sposobnost korisnica da preuzmu obaveze članstva. S obzirom na to da će se podrška dalje odnositi na različite sektore, Akcija je relevantna i za druge okvire IPA III i tematske prioritete, u skladu sa sadržajem intervencije.

Strategija za Zapadni Balkan (2018.)⁴ potvrđuje izuzetnu važnost reforme javne uprave (PAR) za jačanje upravljanja na svim nivoima i obavezuje se na povećanje tehničke pomoći Komisije zemljama zapadnog Balkana kako bi im pomogla u usklađivanju sa zakonodavstvom EU i osigurala njenu efikasnu provedbu u praksi. U **Saopštenju o politici proširenja EU iz 2021.**⁵ nadalje se naglašava potreba za fokusiranjem na reforme u fundamentalnim područjima, uključujući reforme usmjerene na modernizaciju i ozelenjavanje zaštićenih područja (kao što su digitalizacija/dematerijalizacija, povećanje svijesti i kapaciteta javnih službenika i donosilaca odluka, stvaranje pogodnog pravnog/institucionalnog okvira i djelovanja, razvijanje planova za povećanje energetske efikasnosti u PA) i naglašava da je Bosna i Hercegovina u ranoj fazi/ima određeni stepen pripreme u pogledu svog stepena spremnosti i sposobnosti da preuzme obaveze članstva u EU.

Provedba Akcije će u potpunosti uzeti u obzir **Mišljenje Komisije o zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU** i doprinijeti ispunjenju ključnih prioriteta u njemu. Dalje će podržati provedbu preporuka iz izvještaja Komisije za **Bosnu i Hercegovinu za 2021. godinu**. U Izvještaju se ističe da je zemlja u ranoj fazi reforme javne uprave, poziva se na usvajanje nacionalnog programa za usvajanje pravne tečevine (NPAA)

² COM(2019) 640 finalni

³ SWD(2020) 223 finalni

⁴ COM(2018) 65 finalni

⁵ COM(2021) 644 finalni

/ Programa za integraciju u EU (PI) i daje niz preporuka u svim sektorima za napredovanje u kontekstu procesa evropskih integracija.

Smjernice za provedbu Evropskog zelenog plana naglašavaju zeleniju javnu upravu koja je sposobna da vodi modernizirane reforme koje će rezultirati čistim okolišem, pristupačnijom energijom, pametnijim prijevozom, novim radnim mjestima i općenito boljim kvalitetom života.

Akcija će također doprinijeti provedbi Programa ekonomskih reformi (ERP) i naknadno različitim sektorskim strategijama u skladu sa specifičnim podržanim intervencijama. Program ekonomskih reformi u Bosni i Hercegovini 2021-2023 (ERP BiH) ističe potrebu za povećanjem efikasnosti naplate poreza. Nadalje, identifikira reformu javnih poduzeća kao način poboljšanja ekonomske efikasnosti javnih poduzeća, između ostalog smanjenjem fiskalnog opterećenja, koje mnoga od tih javnih poduzeća trenutno prikazuju. Digitalizacija javnih usluga i poboljšanje poslovnog okruženja također su među najvažnijim reformskim naporima za razdoblje 2021.-23.

U **Strategiji za Zapadni Balkan (2018.)** također se navodi da je provedba socioekonomskih reformi i dalje ključna za povećanje ulaganja i jačanje konkurentnosti na Zapadnom Balkanu. Strategija pominje nekoliko područja za djelovanje, uključujući uspostavu regionalnog privrednog područja kako bi se olakšala trgovina unutar regije i članstvo u Svjetskoj trgovinskoj organizaciji kao preduvjet za pristupanje EU, te stimuliranje privrednog rasta i poticanje ulaganja u regiji.

Procjena Komisije Programa ekonomskih reformi BiH (2021.-2023.), izdana u aprilu 2021.⁶, identifikira nekoliko strukturnih izazova, uključujući

- prevelika, netransparentna i neefikasna poduzeća u državnom vlasništvu (SOE) koja negativno utječu na makroekonomske rezultate, fiskalnu održivost, rezultate na tržištu rada i konkurentnost;
- nedovoljno funkcioniranje zajedničkog, internog tržišta unutar zemlje, što negativno utječe na razvoj privatnog sektora.

2.2. Analiza problema

Za proces evropskih integracija u Bosni i Hercegovini od ključne je važnosti postojanje efikasnih kapaciteta za evropske integracije na svim relevantnim nivoima vlasti, u skladu s njihovim nadležnostima, kao i osiguranje njihove efikasne saradnje i koordinacije. To se posebno odnosi na provedbu SSP-a, razvoj i provedbu Programa integracije (tj. NPAA) i usklađivanje s *pravnom tečevinom* EU na dosljedan način u Bosni i Hercegovini, što ostaju prilično izazovni zadaci u kontekstu višestepene upravne strukture Bosne i Hercegovine, kako je istaknuto u ocjeni SIGMA 2017. U slučaju pitanja specifičnih za sektor, potreba za konsultacijama i koordinacijom postaje posebno naglašena jer su nadležnosti, u skladu s Ustavom Bosne i Hercegovine, u većini slučajeva podijeljene ili dijeljene između sektorskih institucija različitih upravnih nivoa. Budući da se vlasti na svim nivoima upravljanja u Bosni i Hercegovini suočavaju s izazovima u vezi s usklađivanjem s pravnom tečevinom EU, institucijama u Bosni i Hercegovini i relevantnom osoblju je u tom pogledu potrebna pomoć u smislu osiguravanja potrebne podrške, stručnosti i izgradnje kapaciteta za izvršavanje zadataka i ispunjavanje uvjeta za članstvo u EU.

Vlasti na svim nivoima upravljanja u Bosni i Hercegovini također se suočavaju s izazovima u vezi s korištenjem programa IPA, uključujući pripremu i provedbu aktivnosti/programa. Spremnost akcija ovisi između ostalog i o dostupnosti kvalitetne tenderske dokumentacije (npr. projektni zadatak, tehničke specifikacije, troškovnik itd.). Vlasti u Bosni i Hercegovini nemaju dovoljno iskustva u izradi takvih dokumenata, a ponekad je nivo tehničkih detalja toliko specifičan i složen da zahtijeva specijaliziranu ekspertizu. Stoga je institucijama u Bosni i Hercegovini i dotičnom osoblju u tom smislu potrebna pomoć stručnjaka koji bi olakšali taj proces i također omogućili vlastima u Bosni i Hercegovini na svim nivoima

⁶ SWD(2021) 91 finalni

prijenos znanja i praktičnu obuku. Nadalje, vlasti u Bosni i Hercegovini trebaju biti u mogućnosti da u potpunosti iskoriste novi instrument prepristupne pomoći u okviru višegodišnjeg finansijskog okvira u periodu 2021.-2027. (IPA III).

Kako bi se Bosni i Hercegovini omogućilo da u potpunosti iskoristi program IPA III, pomoć Bosni i Hercegovini potrebno je pružiti kroz podršku aktivnostima i izgradnji kapaciteta u pogledu planiranja, programiranja, provedbe i jačanja kapaciteta za koordinaciju ovih procesa. U kontekstu programa IPA III podrška koja se pruža u okviru ove akcije još je važnija s obzirom na povećani naglasak na tehničkoj zrelosti intervencija.

Pred Bosnom i Hercegovinom su i izazovi vezani uz provedbu socioekonomskih reformi u skladu s Programom ekonomskih reformi. Nadalje, akcija će podržati poboljšanje privrednog upravljanja, kao i provedbu socioekonomskih reformi u cijeloj zemlji prepoznatih Programom ekonomskih reformi (ERP).

U pogledu sektorskog pristupa u okviru programa IPA, Bosni i Hercegovini još uvijek nedostaju nacionalne strategije u važnim sektorima koji predstavljaju preduvjet za korištenje sredstava iz programa IPA II, te podrška u vezi sa analizom i pripremom sektorskih i multisektorskih državnih strategija u skladu sa sektorskim pristupom ostaje od ključne važnosti. Osim toga, sektorska budžetska podrška/ugovor o sektorskoj reformi kao novi modalitet korištenja pomoći u okviru programa IPA novina je za Bosnu i Hercegovinu i njene institucije. Pomoć je također potrebna u vezi s korištenjem IPA programa za više zemalja, posebno Investicijskog okvira za Zapadni Balkan i drugih regionalnih instrumenata, kao i u vezi s relevantnim makroregionalnim strategijama EU.

Identifikacija glavnih sudionika i odgovarajućih institucionalnih i/ili organizacionih pitanja (mandati, potencijalne uloge i kapaciteti) koji će biti obuhvaćeni projektom

Institucije iz svih sektora i svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini mogu imati koristi od pomoći predviđene ovom Akcijom. Nadalje, sljedeći su glavni sudionici procesa evropskih integracija i korištenja programa IPA u Bosni i Hercegovini. Direkcija za evropske integracije (DEI) je stručno tijelo Vijeća ministara Bosne i Hercegovine zaduženo za koordinaciju aktivnosti u vezi sa zahtjevima za proces evropskih integracija i koordinaciju pomoći EU. Direktor Direkcije obavlja funkciju nacionalnog IPA koordinatora (NIPAC) i pruža svu potrebnu stručnu i administrativnu podršku za ovu funkciju. U Federaciji Bosne i Hercegovine, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine postoje institucije koje koordiniraju proces evropskih integracija na ovim nivoima vlasti. To uključuje Ured za evropske integracije Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo za evropske integracije i međunarodnu saradnju Republike Srpske i Odjel za evropske integracije i međunarodnu saradnju Brčko Distrikta. Osim toga, deset kantonalnih vlada u Federaciji Bosne i Hercegovine imenovalo je koordinateure za evropske integracije, a neke su uspostavile i posebne jedinice zadužene za evropske integracije.

Što se tiče ekonomskog upravljanja u Bosni i Hercegovini i procesa pripreme ERP-a, zainteresirane strane zastupaju ERP koordinatori, i to Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (DEP), te entitetski koordinatori iz Federalnog zavoda za planiranje razvoja (FIDP) i Ministarstva finansija Republike Srpske (MF RS). Nadalje, drugi sudionici i različite nadležne institucije iz administracije u Bosni i Hercegovini imat će koristi od ove akcije, u okviru aktivnosti koje podržavaju socio-ekonomske reforme.

Akcija treba pružiti fleksibilnu i još neodređenu podršku, u različitim sektorima/područjima intervencija kako bi se podržale vlasti u Bosni i Hercegovini na različitim nivoima da adekvatno odgovore na svoje dužnosti i zadatke u procesu integracije u EU. Uz rješavanje pitanja u okviru Strateškog okvira za reformu javne uprave u vezi s kapacitetom javne uprave za provedbu reformi u okviru procesa evropskih integracija, uključujući usklađivanje sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan, Akcija će kao takva pružiti podršku u odnosu na različite sektorske strategije koje odgovaraju područjima poduzetih intervencija. Akcija će pružiti i fleksibilnu podršku u vezi s provedbom Programa ekonomske reforme i kroz ciljane podržane intervencije za odgovarajuće sektorske strategije.

3. OPIS AKCIJE

3.1. Logika intervencije

Opći cilj (utjecaj) je doprinijeti sveukupnom napretku Bosne i Hercegovine u ispunjavanju zahtjeva za pristupanje Evropskoj uniji.

Specifični cilj (Ishod) je identificirati i baviti se specifičnim i/ili nepredvidivim potrebama u procesu evropskih integracija BiH, uključujući one za provedbu Programa ekonomskih reformi.

Temeljna logika intervencije za ovu akciju je da ako su vlasti na svim nivoima u Bosni i Hercegovini u stanju da pruže efikasnije i pravovremenije odgovore u vezi s procesima EU integracija (rezultat 1) i ako su u stanju da poduzmu socioekonomske mjere na nivou cijele države, podržane kroz Instrument za socioekonomsku reformu (rezultat 2) i ako je uspostavljena i održavana dobra saradnja između relevantnih sudionika (pretpostavka), i korisnici su dodijelili odgovarajuće tehničke, finansijske i ljudske resurse (pretpostavka), te ako i dalje postoji nesmetana komunikacija i koordinacija među ministarstvima u području socio-ekonomskih reformi (pretpostavka), tada će specifične i/ili nepredvidive potrebe identificirane u procesu evropskih integracija Bosne i Hercegovine biti adekvatno riješene, uključujući one za provedbu Programa ekonomskih reformi (ishod).

To će biti moguće uz poznavanje prirode ovog instrumenta/olakšice koji pruža fleksibilnu podršku za rješavanje specifičnih i nepredvidivih potreba vlasti u Bosni i Hercegovini na različitim nivoima, identificiranih u procesu evropskih integracija. Ova fleksibilna podrška institucijama u Bosni i Hercegovini ima za cilj omogućiti im da brzo odgovore na izazove i zahtjeve procesa integracije u Evropsku uniju te da bolje pripreme i provedu programe/aktivnosti IPA finansirane iz Instrumenta pretprijetne pomoći.

Ova fleksibilna podrška također će pružiti pomoć raznim mjerama i segmentima socio-ekonomskih reformi u cijeloj zemlji koje proizlaze iz/u skladu s ERP-om, kroz tehničku pomoć i druge intervencije (uključujući nabavku softvera i drugih potrepština) administracijama u BiH.

Ukoliko se specifične i/ili nepredvidive potrebe identificiraju i rješavaju tokom procesa evropskih integracija BiH, uključujući one za provedbu Programa ekonomskih reformi (ishod), i ako i dalje postoje pretpostavke u vezi s političkom podrškom institucijama u Bosni i Hercegovini za sudjelovanje u EU integracijskim procesima i globalnoj neznačajnoj recesiji, to će doprinijeti ukupnom napretku Bosne i Hercegovine u ispunjavanju uvjeta za pristupanje Evropskoj uniji (*utjecaj*).

3.2. Indikativne aktivnosti

Sljedeći popis je indikativan, ali ne i iscrpan, za vrste aktivnosti koje se mogu implementirati na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini u okviru **rezultata 1**: Vladinim tijelima na svim nivoima u BiH omogućeno je da daju efikasnije i pravovremenije odgovore na pojavu prioriteta integracije u EU:

- Pružanje tehničke pomoći administracijama na svim nivoima vlasti u BiH i priprema potrebnih dokumenata i analiza, uvažavajući i aspekt načela rodne ravnopravnosti, za podršku provedbi SSP-a, usklađivanju s *pravnom tečevinom* EU i provedbi, uključujući Program integracije Bosne i Hercegovine u EU (PI/NPAA), te usklađenost sa zahtjevima za pristupanje EU.
- Podrška hitnim i/ili nepredviđenim novonastalim prioritetnim zadacima povezanim s integracijom u EU i prioritetima provedbe SSP-a, kroz tehničku pomoć i druge intervencije (uključujući softver i opremu za informaciono-komunikacijsku tehnologiju, te, na primjer, pružanje potrebnih prijevoda dokumenata u procesu usklađivanja *pravne tečevine* EU administracijama na svim nivoima vlasti u BiH.
- Pružanje tehničke pomoći administracijama na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini u stjecanju znanja i praktičnoj obuci o sektorskom pristupu, njegovoj provedbi i pripremi sektorskih programa za potrebe višegodišnjeg programiranja u okviru programa IPA.
- Pružanje tehničke pomoći administracijama na svim nivoima vlasti u BiH u stjecanju znanja, uvođenju i korištenju sektorske budžetske podrške/ugovora o sektorskoj reformi, uključujući pripremu odgovarajućih programskih dokumenata za korištenje sektorske budžetske podrške/sektorskog reformskog ugovora.

- Podrška za hitne i nepredviđene prioritetne zadatke administracijama na svim nivoima vlasti u BiH (npr. studije, procjene šteta i potreba za sanacijom, priprema akcija, mjere prevencije protiv poplava i klizišta i drugih katastrofa, kao i provedba intervencija za ublažavanje posljedica i sprječavanje katastrofe u budućnosti) u slučaju prirodnih katastrofa, obraćajući pažnju na specifične potrebe žena i muškaraca.
- Pružanje tehničke pomoći relevantnim institucijama u BiH u izradi priručnika, radnih procedura, opisa poslova, pravilnika i druge proceduralne dokumentacije za provedbu prioriteta SSP-a, korištenje pretpristupnih instrumenata, ispunjavanje zahtjeva za indirektno upravljanje pomoći EU.
- Pružanje tehničke pomoći relevantnim institucijama na svim nivoima vlasti u BiH u analizi, procjeni i na dokazima zasnovanoj pripremi sektorskih strategija za cijelu državu, višesektorskih strategija, strateških programskih dokumenata, za usklađivanje zakonodavstva u BiH s pravnom tečevinom EU, provedbi SSP-a, provedbi smjernica zajedničke politike privrednog i finansijskog dijaloga na osnovu ERP-a, kao i u podršci provedbi predviđenih socioekonomskih reformi te sadašnjem i budućem korištenju pretpristupnih fondova EU, osiguravajući obraćanje pažnje na specifične potrebe žena i muškaraca.
- Pružanje tehničke pomoći relevantnim institucijama na svim nivoima vlasti u BiH za izgradnju kapaciteta na novom pretpristupnom instrumentu za period 2021.-2027. i stjecanje znanja za podizanje apsorpcijskih kapaciteta.
- Pružanje tehničke pomoći relevantnim institucijama na svim nivoima vlasti u BiH u izradi studija (pred)izvedivosti i studija utjecaja u vezi s usklađenošću Bosne i Hercegovine sa SSP-om i u izradi (pred)investicijskih studija, studija procjene utjecaja propisa, studije procjene utjecaja na okoliš, poslovnih planova, studija tržišta, ekonomske analize i analize troškova i koristi, procjene ulaganja, planova projekata itd., za nadolazeća ulaganja, osiguravajući da ona uključuju rodnu komponentu.
- Pružanje tehničke pomoći u uspostavljanju i razvoju metodologije i pojedinačnih (sektorskih) projektnih planova za investicijske projekte i korištenje odgovarajućih instrumenata podrške za investicijske projekte za relevantne institucije na svim nivoima vlasti u BiH.
- Podrška relevantnim institucijama u BiH na svim nivoima vlasti u pripremi Akcija za nadolazeće finansiranje iz programa IPA, posebno onih koje zahtijevaju specijaliziranu ekspertizu, uključujući podršku procesu pripreme Akcije i svu potrebnu dokumentaciju Akcije i priloge programskim dokumentima, osiguravajući i rodnu komponentu.
- Priprema tenderske i nabavne dokumentacije za relevantne institucije u BiH (projektni zadatak, tehničke specifikacije, istraživanje tržišta, predmjeri radova, smjernice za grant sheme i druga prateća dokumentacija za tendersku dokumentaciju) kao i podrška ocjenjivanju ponuda/poziva za prijedloge, uz dužno razmatranje rodne komponente.
- Podrška podizanju svijesti o EU programima (trenutnim i budućim) i izgradnji kapaciteta krajnjih korisnika za pristup sredstvima dostupnim u okviru EU programa i relevantnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH.
- Pružanje tehničke pomoći relevantnim institucijama u BiH za poboljšanje procesa i kapaciteta praćenja, izvještavanja i evaluacije.
- Pružanje aktivnosti izgradnje institucija i obuka institucija na svim nivoima vlasti u BiH relevantnih za bilo koju od gore navedenih aktivnosti i proces evropskih integracija, uzimajući u obzir specifične potrebe muškaraca i žena.
- Sudjelovanje na sastancima, radionicama, studijskim posjetama vezanim uz evropske integracije.
- Pružanje informacija, komunikacija i aktivnosti obuke i materijala u vezi s EU integracijama administracijama na svim nivoima vlasti u BiH.
- Ocjenjivanje IPA akcija/programa.
- Dodatne posebne aktivnosti odgovora povezane s COVID-19 i/ili druge nepredvidive aktivnosti odgovora povezane s pandemijom.
- Ulaganja (radovi i zalihe) također se mogu podržati kroz ovu aktivnost, kao što su ograničene zalihe u pogledu sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne usluge, kao što su inspektorati i referentne/slужbene laboratorije.

Indikativne vrste aktivnosti koje se mogu implementirati u okviru **rezultata 2** „Društveno-ekonomske mjere u cijeloj zemlji podržane kroz Instrument za socio-ekonomske reforme” kao sastavni dio ove Akcije su: Pružanje podrške različitim mjerama i segmentima socio-ekonomskih reformi u cijeloj zemlji, koje proizlaze iz/u skladu s Programom ekonomskih reformi, kroz tehničku pomoć (uključujući npr. analize, studije, dokumente koji se odnose na politike, itd.) i druge intervencije (uključujući pružanje softvera i drugih potreština) administracijama na svim nivoima u BiH. Potencijalna područja intervencije uključuju područja kao što su oporezivanje, bankarska i monetarna stabilnost, poslovno okruženje, javna poduzeća, trgovina, itd. koja doprinose poboljšanju ekonomskog upravljanja i konkurentnosti BiH.

3.3. Integriranje

Zaštita okoliša, klimatske promjene i biodiverzitet

Akcija će doprinijeti zaštiti okoliša u skladu s potrebama koje utvrde vlasti u Bosni i Hercegovini i relevantnim aktivnostima Akcije. Akcija i aktivnosti koje proizlaze iz Akcije neće imati negativan utjecaj na okoliš niti ugroziti okoliš, zdravlje i sigurnost u budućnosti. Aktivnosti koje proizlaze iz ove akcije bit će izvedene na ekološki najprihvatljiviji mogući način.

Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica

Prema OECD-ovim rodnom DAC kodovima navedenim u odjeljku 1.1, ova je radnja označena kao G1. To podrazumijeva da će se značajna pažnja posvetiti rodnom aspektu unutar aktivnosti Akcije, uključujući osiguranje sudjelovanja i žena i muškaraca, prepoznavanje različitih potreba žena i muškaraca, osiguranje koristi za muškarce i žene, osiguranje rodno osjetljivih podataka i rodne analize. Općenito, zadržat će se rodna perspektiva osiguravajući da rezultati Akcije pozitivno utječu i na rodnu ravnopravnost. Time će Akcija dati doprinos u skladu sa Strategijom EU za rodnu ravnopravnost 2020.-2025.⁷, čiji je cilj poboljšati rodno osviještenu politiku sistematičnim uključivanjem rodne perspektive u sve faze oblikovanja politika u svim područjima politika EU, osiguravajući da su žene i muškarci, djevojke a dječaci, u svojoj svojoj različitosti, jednaki. Akcija će također doprinijeti Gender akcionom planu BiH 2018-2022, kao okvirnom strateškom dokumentu za uključivanje standarda ravnopravnosti spolova u ključna područja reforme.

Ljudska prava

Dužna pažnja će se posvetiti i poštivanju ljudskih prava i integraciji načela ljudskih prava u okviru poduzetih intervencija. Sudjelovanje u Akciji bit će zagarantovano na osnovu jednakog pristupa bez obzira na spol, rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju.

Demokratija

Uključivanje i sudjelovanje civilnog društva i nevladinih sudionika u procesu evropskih integracija vrlo je važno, a saradnja između vladinog i nevladinog sektora ključna. Kao sastavni dio procesa pristupanja Evropskoj uniji, mogućnosti za dijalog i saradnju između civilnog društva i nevladinih aktera i aktera iz javnog sektora dalje će se razvijati kroz različite inicijative u okviru predložene Akcije.

Smanjenje rizika od katastrofa

Odgovarajuća pažnja posvetit će se odgovoru, ako bude potrebno, na elementarne nepogode i druge nepogode, ako se dogode u periodu provedbe Akcije.

⁷ COM(2020) 152 finalni

Ostala razmatranja

Poboljšanje javne službe i ojačano dobro upravljanje koje će se postići ovom Akcijom bit će od koristi za manjine i ranjive grupe. Objavljivanje i širenje informacija pomoći će osnaživanju manjina i ranjivih grupa za sudjelovanje u predloženim aktivnostima i pozivima za dostavu prijedloga. Na osnovu temeljnih načela promoviranja jednakosti i borbe protiv diskriminacije, sudjelovanje u Akciji bit će zagarantovano na osnovu jednakog pristupa bez obzira na rasno ili etničko porijeklo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili seksualnu orijentaciju.

3.4. Rizici i naučene lekcije

Kategorija	Rizici	Vjerovatno ća (Visoka/ srednja/ mala)	Utjecaj (Visok/ srednji/ mali)	Mjere ublažavanja
Planiranje, procesi i sistemi	Nedostatak saradnje između institucija na različitim nivoima vlasti u BiH.	S	V	Različite mjere ublažavanja, uključujući političku podršku Komisije i poboljšani politički dijalog, bit će poduzete kako bi se uklonili rizici za uspješnu provedbu intervencija poduzetih u okviru Akcije.
Ljudi i organizacija	Potpuna predanost i podrška donosilaca odluka uključenih institucija	S	S	Politička podrška Komisije i poboljšani međuministarski politički dijalog

Naučene lekcije:

Kao što se pokazalo tokom rada Odbora i pododbora za SSP, usklađivanja s *pravnom tečevinom* EU i drugih procesa evropskih integracija, postoji potreba za jačanjem kapaciteta svih institucija potrebnih za poduzimanje poslova povezanih s evropskim integracijama na različitim nivoima vlasti u svojim sektorima. Osim toga, potrebno je održavati efikasnu koordinaciju između različitih nivoa vlasti u svrhu evropskih integracija.

Potreba za jačanjem kapaciteta posebno je prepoznata u pogledu EU politika, usklađivanja zakona, koordinacije EU poslova kao i EU fondova. Ranija tehnička pomoć (TA) pokazala je da razvoj kapaciteta, modela i mehanizama zahtijeva rad sa širim spektrom institucija primalaca i javnih službenika s različitih nivoa vlasti s obzirom da, u usporedbi s drugim pretpristupnim korisnicima, Bosna i Hercegovina ima specifičnu administrativnu strukturu. Zbog većeg broja aktera potrebno je više vremena za razvoj modela i kapaciteta. S obzirom na administrativnu strukturu u Bosni i Hercegovini i odgovarajuću podjelu nadležnosti, potrebna je podrška institucijama na svim nivoima vlasti, i u svjetlu osiguranja ukupnog i usklađenog napretka u usklađivanju zakonodavstva BiH s pravnom tečevinom EU.

Iskustvo s prethodnim Instrumentom za pripremu projekata (PPF) / Instrumentom za opću tehničku pomoć (GTAF) / Instrumentom za integraciju u EU (EUIF) pokazalo je da je potražnja za ovom vrstom pomoći uvijek bila vrlo velika i raznolika te da je ova vrsta pomoći posebno korisna za brzo reagiranje na hitne i nove potrebe. Izazovi uočeni u korištenju ove vrste Instrumenta bili su kašnjenja ili čak otkazivanja ugovaranja i provedbe nekoliko manjih projektnih intervencija (npr. priprema projektnog zadatka za projekt pomoći većeg opsega) zbog nedostatka dogovora među svim sudionicima uključenim u osmišljavanje intervencija. Također, nedostatak sredstava na kraju provedbe nekoliko velikih projekata prevladan je korištenjem ovog Instrumenta za finalizaciju ovih projekata. Na osnovu naučenih lekcija, odobrenje namjeravane intervencije od strane svih

dionika kojih se ta radnja tiče trebalo bi biti preduvjet ispunjen prije nego što se namjenski dodijele sredstva iz ove EUIF akcije.

Ovi zaključci su ponovljeni u ocjeni pomoći IPA-e u Drugom privremenom programu za zemlju. Što se tiče izvođenja, IPA projekti bili su djelotvorni i efikasni, iako je bilo izazova u provedbi zbog rada izvođača, sporih postupaka nabavke, ispunjavanja uvjeta ili kašnjenja u postizanju konsenzusa između svih sudionika. Stoga je vlasništvo i predanost svih relevantnih sudionika bilo koje intervencije i njena formalizacija imperativ prije početka podrške u okviru Projekta. Pored toga, opća naučena lekcija koja se odnosi na sve sektore jeste ta da se razvoj politike i zakonodavstva mora zasnivati na dokazima, treba odrediti troškove i podlijegati odgovarajućim internim i eksternim konzultacijama sa sudionicima u pravo vrijeme zakonodavnog procesa i procesa donošenja politika. To je ključ u osiguravanju primjene i provedbe usvojenih politika i zakonodavstva. Stoga će akcija osigurati dosljednost s naporima horizontalne reforme javne uprave.

3.5. Indikativna matrica logičkog okvira

Rezultati	Lanac rezultata: Glavni očekivani rezultati [maksimalno 10]	Pokazatelji [barem jedan pokazatelj po očekivanom rezultatu]	Polazne osnove 2021.	Cilj [vrijednosti i godine]	Izvori podataka	Pretpostavke
Utjecaj	Doprinijeti sveukupnom napretku Bosne i Hercegovine u ispunjavanju uvjeta za pristupanje Evropskoj uniji.	Ostvaren napredak prema ispunjavanju kriterija za pristupanje	<ul style="list-style-type: none"> - 3 poglavlja/područja u ranoj fazi/određeni nivo pripreme - 16 poglavlja/područja na određenom nivou pripreme - 1 poglavlje/područje na određenom nivou pripreme/srednje pripremljeno - 2 poglavlja/područja /srednje pripremljeno 	<ul style="list-style-type: none"> - najmanje 8 poglavlja/područja u ranoj fazi/određeni nivo pripreme - najmanje 14 poglavlja/područja na određenom nivou pripreme - najmanje 3 poglavlja/područja na određenom nivou pripreme /srednje pripremljeno - najmanje 4 poglavlja/područja srednje pripremljeno 	Izvještaji Komisije o Bosni i Hercegovini	
Ishod	Specifične i/ili nepredvidive potrebe identificirane i rješavane u procesu evropskih integracija BiH, uključujući i one za provedbu Programa ekonomskih reformi.	<ul style="list-style-type: none"> - Učestalost zahtjeva koje je EUD primio za pomoć EUIF-a od vlasti u BiH za rješavanje specifičnih zahtjeva za integraciju u EU -Nivo opisne ocjene u ERP ocjeni od strane EK 	<ul style="list-style-type: none"> -Do 5 zahtjeva primljenih od strane EUD-a za EUIF pomoć od vlasti u BiH godišnje; - Ograničena provedba smjernica politike koje su zajednički usvojile BiH i EC u Ekonomskom i 	<ul style="list-style-type: none"> - Najmanje 15 zahtjeva primljenih od strane EUD-a za EUIF pomoć od vlasti u BiH godišnj; -Pojačana provedba smjernica politike koje su zajednički usvojile BiH i EC u Ekonomskom i finansijskom dijalogu 	<ul style="list-style-type: none"> -Izvještaji Komisije za Bosnu i Hercegovinu - Zaključci sastanaka Odbora za praćenje programa IPA - Pregled Evropske komisije i ERP procjene zemalja 	<ul style="list-style-type: none"> Politička podrška institucijama u Bosni i Hercegovini za sudjelovanje u procesima EU integracija Nema značajne globalne recesije

			finansijskom dijalogu			
Rezultat 1 povezan sa Ishodom	Vladinim tijelima na svim nivoima u BiH omogućeno je efikasnije i pravovremenije reagiranje na nastale prioritete EU integracija.	Broj rezultata, kao što su projektni zadaci, tehničke specifikacije, studije i drugi dokumenti, kao što su planovi kontrole i laboratorijske analize provedene u sektoru sigurnosti hrane, veterinarstvu i fitosanitarnom sektoru	0	8	Izvještaji o praćenju/provedbi projekta; Zaključci sastanaka Nadzornog odbora IPA-e; Izvještaji o praćenju unutar DEI-a; Podneseni i odobreni programski dokumenti/akcioni dokumenti; Tenderska dokumentacija; Izvještaji o akciji; Godišnji izvještaji EK za državu; Pregled EK i ERP procjene zemalja	Pravovremeno utvrđivanje prioriteta područja za pomoć; Dobra saradnja sa svim relevantnim dionicima uspostavljena i održavana tokom provedbe Akcije; Odgovarajući tehnički, finansijski i ljudski resursi koje su korisnici dodijelili provedbi akcije. Neometana međuministarska komunikacija i koordinacija u području socioekonomskih reformi
		- % pokrenutih i dovršenih tenderskih postupaka	70% tenderskih procedura pokrenut i finaliziran u skladu s predviđenim planom tendera	85% tenderskih procedura pokrenuto je i dovršeno u odnosu na predviđeni plan tenderskog postupka		
		- % ugovorenih IPA sredstava	Ugovoreno 70% IPA sredstava u odnosu na predviđeni plan ugovaranja	Ugovoreno 85% IPA sredstava u odnosu na predviđeni plan ugovaranja		
		- % isplaćenih IPA sredstava	Isplaćeno 60% IPA sredstava U odnosu na predviđeno	70% IPA sredstava isplaćeno u odnosu na predviđeni plan isplate		
Rezultat 2 povezan sa Ishodom	Društveno-ekonomske mjere u cijeloj zemlji podržane kroz Instrument za socio-ekonomsku reformu	Broj rezultata/intervencija relevantnih za socio-ekonomske mjere osigurane kroz Instrument za socioekonomsku reformu	0	Najmanje 6		

4. PROVEDBENI ARANŽMANI

4.1 Sporazum o finansiranju

Za provedbu ove akcije predviđeno je sklapanje sporazuma o finansiranju s Bosnom i Hercegovinom.

4.2 Indikativni period provedbe

Indikativni period provedbe ove aktivnosti, tokom kojeg će se provoditi aktivnosti opisane u odjeljku 3.1 i realizirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 72 mjeseca od datuma stupanja na snagu Sporazuma o finansiranju. Produženja perioda provedbe mogu se dogovoriti s odgovornim službenikom Komisije za odobravanje izmjenom ove Odluke o finansiranju i relevantnih ugovora i sporazuma.

4.3 Metode provedbe primjenjive na projektni modalitet

Komisija će osigurati poštivanje odgovarajućih pravila i postupaka EU za finansiranje trećih strana, uključujući postupke revizije, prema potrebi, i usklađenost radnje s restriktivnim mjerama EU⁸.

4.3.1 Direktno upravljanje (nabavka)

Aktivnosti koje se odnose na **Rezultat 1**: Vladinim tijelima na svim nivoima u BiH omogućeno je da daju efikasnije i pravovremenije odgovore na nastale prioritete EU integracija, isporučivat će se nabavkom kroz provedbu nekoliko ugovora o uslugama, opskrbi i radu **pod direktnim upravljanjem** Delegacije EU u BiH, uzimajući u obzir specifičnost Programa evropskih integracija za pružanje multisektorske pomoći i specifičnog odgovora (nepredive aktivnosti).

4.3.2 Indirektno upravljanje sa organizacijom države članice i/ili međunarodnom organizacijom

Aktivnosti koje se odnose na **Rezultat 1** mogu se **djelimično** implementirati u indirektnom upravljanju sa subjektom kojem su povjerene, procijenjenim u okviru stubova ili je trenutno u fazi ex-ante procjene uključujući i komplementarnu procjenu stuba.

Povjereni subjekt će odabrati službe Komisije prema sljedećim kriterijima:

- finansijski i operativni kapacitet aplikanta; i
- tehnički kapaciteti, kao što je iskustvo u pripremi i implementaciji zajedničke izgradnje kapaciteta i sličnih projekata;
- veliko iskustvo u vođenju velikih i složenih programa ili projekata vezanih za rezultate,
- veliko iskustvo u realizaciji sličnih projekata,
- stručnost u oblasti pregovora sa EU i dokumentovani kapacitet za mobilizaciju relevantnih mreža u državama članicama EU, BiH i regionu, itd.

⁸ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija iz SL.

U slučaju da bi bilo potrebno zamijeniti predviđeni subjekt, službe Komisije mogu odabrati drugi zamjenski subjekt koristeći iste gore navedene kriterije odabira. Ako se subjekt zamjenjuje, odluka o njegovoj zamjeni mora biti obrazložena.

Aktivnosti u vezi sa **Rezultatom 2**: Društveno-ekonomske mjere u cijeloj zemlji podržane kroz Instrument za socio-ekonomsku reformu, provodit će se pod indirektnim upravljanjem sa povjerenim subjektom – Svjetskom bankom.

Svjetska banka (WB) je međunarodna organizacija koja radi u svim važnijim oblastima razvoja, pružajući širok spektar finansijskih proizvoda i tehničke pomoći.

Svjetska banka ima dugo i opsežno iskustvo u podršci društveno-ekonomskim reformama u Bosni i Hercegovini i širem regionu Zapadnog Balkana. Između ostalog, Svjetska banka je implementirala projekte u sljedećim oblastima relevantnim za intervenciju (lista nije isključiva): društveno-ekonomske reforme u oblastima ekonomskog upravljanja; uspostavljanje jedinstvenog ekonomskog prostora; poboljšanje poslovnog okruženja; olakšavanje trgovine; efikasnost, efektivnost i transparentnost javnog sektora; reforma finansijskog sektora i monetarne politike; obrazovanje, istraživanje i razvoj i inovacije; energija i zelena tranzicija; okoliš i klimatske promjene; transport; socijalna politika i zapošljavanje; digitalizacija;

Predloženi partner za implementaciju ima operativne kapacitete za upravljanje velikim intervencijama tehničke pomoći, potrebno znanje i tehničke kapacitete za ispunjavanje aktivnosti, poštujući zahtjeve EU i primjenjive standarde.

Svjetska banka je također izgradila jake odnose sa lokalnim vlastima u BiH, relevantne za provođenje socio-ekonomskih reformi. Podržat će BiH da ostvari efektivno vodstvo i vlasništvo nad Akcijom i doprinijet će razvoju njenih kapaciteta intenzivnom saradnjom sa državnim, entitetskim i institucijama nižeg nivoa, odgovornim za društveno-ekonomske reforme.

Posjeduje sve potrebne kapacitete, odnosno ljudske resurse, dokazane logističke i upravljačke kapacitete, kao i iskustvo, da prikuplja podatke, analizira ih i izvještava o rezultatima. Takođe se može osloniti na ekspertizu drugih organizacija u Grupaciji Svjetske banke, uključujući IFC, koja je također bila angažirana na implementaciji određenih društveno-ekonomskih reformi. Svjetska banka je u prethodnom periodu rada u BiH dokazala svoju neutralnost i općenito nepristrasnost.

4.3.3 Promjene iz indirektnog u direktni način upravljanja (i obrnuto) zbog izuzetnih okolnosti (jedna alternativna druga opcija)

Implementacija pod indirektnim upravljanjem može se djelimično koristiti kao alternativni modalitet za **Rezultat 1** Akcije u slučaju da se pojave vanredne okolnosti izvan kontrole Komisije i ne može se provesti preferirani modalitet nabavke.

Dio rezultata 1 implementiran u indirektnom upravljanju, ako pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije može se implementirati u direktno upravljanje u skladu sa modalitetima implementacije navedenim u odjeljku 4.3.3.

Isto tako, ako se preferirani modalitet implementacije pod indirektnim upravljanjem (**Rezultat 2**) ne može implementirati zbog okolnosti izvan kontrole Komisije, direktno upravljanje se može koristiti kao alternativni modalitet: tehnička pomoć/ugovor o uslugama.

4.4 Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla realiziranih nabavki kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima primjenjivat će se, u skladu sa sljedećim odredbama.

Službenik Komisije nadležan za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti onemogućila realizaciju ove akcije ili bi je učinila izuzetno teškom (član 28(10) NDICI-Uredba o globalnoj Evropi)).

4.5 Indikativni budžet

Komponente indikativnog budžeta	Doprinos EU (iznos u EUR)	Indikativni doprinos treće strane, u identifikovanoj valuti
Metode provedbe – upor. odjeljak 4.3		
Ishod: Specifične i/ili nepredvidive potrebe identifikovane i rješavane u toku procesa evropskih integracija BiH, uključujući i one za implementaciju Programa ekonomskih reformi* koje se sastoje od	5 500 000	Nije primjenjivo
Nabavka (direktno upravljanje) – upor. s odjeljkom 4.3.1	Nije primjenjivo	
Rezultat 1 Direktno upravljanje (nabavka) – upor. s odjeljkom 4.3.1 – ukupni okvir	3 500 000	Nije primjenjivo
Rezultat 2 Indirektno upravljanje kod povjerenog subjekta – Svjetske banke, upor. s odjeljkom 4.3.2	2 000 000	Nije primjenjivo
Evaluacija – upor. s odjeljkom 5.2 Revizija – upor. s odjeljkom 5.3	Bit će obuhvaćen drugom odlukom	Nije primjenjivo
Komunikacija i vidljivost	Bit će obuhvaćen drugom odlukom	Nije primjenjivo
Nepredviđene situacije	0	Nije primjenjivo
Ukupno	5 500 000	

* Zbog prirode Programa evropskih integracija nije moguće precizirati/procijeniti broj svake vrste nabavki (radovi, robe, usluge) i drugih modaliteta implementacije, kao ni njihovu prirodu.

4.6 Organizaciona struktura i odgovornosti

Glavni institucionalni akteri koji će biti uključeni u provedbu Akcije, Ishod 1 su:

- Direkcija za evropske integracije - DEI
- Resorna ministarstva Vijeća ministara Bosne i Hercegovine
- Ministarstvo za evropske integracije i međunarodnu saradnju Republike Srpske
- Resorna ministarstva Vlade Republike Srpske
- Odjeljenje za evropske integracije i međunarodnu saradnju Brčko Distrikta
- Resorni odjeli Vlade Brčko Distrikta

- Ured za evropske integracije Vlade Federacije Bosne i Hercegovine i kantonalni koordinatori i tijela za evropske integracije

- resorna ministarstva Federacije Bosne i Hercegovine i kantona,

kao i institucije koje su direktni korisnici koji imaju koristi od aktivnosti finansiranih iz Ishoda 1 Akcije.

NIPAC će zahtjeve za pomoć EUIF-a prenijeti Delegaciji EU u Bosni i Hercegovini kako bi bili razmotreni i konačno odobreni, budući da upravljanje EU fondovima u Bosni i Hercegovini funkcionira na način direktnog upravljanja.

U većini ugovora očekuje se da će se uspostaviti upravni odbor čiji će članovi biti predstavnici korisnika sa svih relevantnih nivoa vlasti i članovi osoblja Delegacije EU.

Kao dio svog prerogativa implementacije budžeta i zaštite finansijskih interesa Unije, Komisija će učestvovati u gore navedenim strukturama upravljanja koje su uspostavljene za upravljanje provedbom akcije.

Glavni institucionalni akteri koji će biti uključeni u implementaciju Rezultata 2 koji se odnosi na socio-ekonomsko upravljanje su: DEP, entitetski ERP koordinatori iz Federalnog zavoda za planiranje razvoja (FIDP), Ministarstvo finansija Republike Srpske (RS) kao i sve druge institucije koje su direktni korisnici koji imaju koristi od aktivnosti finansiranih u okviru Rezultata 2 Akcije.

4.7. Preduvjeti

Nije primjenjivo

5 MJERENJE UČINKA

5.1 Praćenje i izvještavanje

Svakodnevno tehničko i finansijsko praćenje provedbe ove akcije bit će kontinuiran proces i dio odgovornosti provedbenog partnera. U tom cilju, provedbeni partner će uspostaviti stalni sistem internog, tehničkog i finansijskog praćenja aktivnosti i izraditi redovne izvještaje o napretku (najmanje jednom godišnje) i završne izvještaje. Svaki izvještaj će pružiti tačan prikaz implementacije akcije, poteškoća na koje se naišlo, uvedenih promjena, kao i stepen postizanja njenih rezultata (Ishodi i direktni rezultati) mjerenih odgovarajućim pokazateljima, koristeći kao referencu matricu logičkog okvira (za modalitet projekta) i partnerovu strategiju, politiku ili popis akcionog plana reforme (za budžetsku podršku). Komisija može poduzeti dodatne nadzorne posjete projektu putem vlastitog osoblja i neovisnih konsultanata koje je direktno angažirala Komisija za neovisne nadzorne preglede (ili koje je angažirao odgovorni agent s kojim je Komisija ugovorila provedbu takvih pregleda).

Aranžmani za praćenje učinka i rezultata bit će finalizirani u skladu s Provedbenom uredbom IPA III i nakon što bude potpisan Okvirni sporazum između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći Unije Bosni i Hercegovini u okviru Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA III). Ovu akciju će redovno pratiti Delegacija EU u Bosni i Hercegovini. Interno praćenje provodit će se putem sastanaka Upravnog odbora, redovnih pregleda provedbe od strane Delegacije EU, provjera na licu mjesta, sastanaka s korisnicima i konsultantskim poduzećima/izvođačima. Dodatno, Projekt bi mogao biti podvrgnut vanjskom nadzoru u skladu s pravilima i procedurama Evropske komisije utvrđenim u Sporazumu o finansiranju. Vanjski nadzor će se provoditi kroz praćenje usmjereno na rezultate (ROM). To će omogućiti, prema potrebi i zahtjevu, neovisnu procjenu tekuće ili naknadne izvedbe Akcije.

5.2 Evaluacija

S obzirom na prirodu aktivnosti, konačna evaluacija će se provesti za ovu akciju ili područja podrške putem neovisnih konsultanata koje je angažirala Komisija ili putem partnera u provedbi.

Konačna evaluacija će se provesti u svrhu odgovornosti i učenja, uključujući reviziju politike.

Komisija obavještava provedbenog partnera najmanje 3 mjeseca unaprijed o datumima predviđenim za evaluacijske misije. Evropska komisija će formirati Referentnu grupu sastavljenu od predstavnika glavnih sudionika na nivou EU i na nacionalnom nivou (predstavnici vlade, organizacija civilnog društva itd.). Ako bude potrebno, bit će pozvani i drugi donatori da se pridruže. Provedbeni partner će efikasno i djelotvorno sarađivati sa stručnjacima za evaluaciju, te im između ostalog osigurati sve potrebne informacije i dokumentaciju, kao i pristup projektnim prostorijama i aktivnostima. Izvještaji o evaluaciji podijelit će se sa zemljom partnerom i drugim ključnim sudionicima u skladu s najboljom praksom širenja evaluacije. Provedbeni partner i Komisija analiziraju zaključke i preporuke evaluacija i, prema potrebi, u dogovoru s partnerskom zemljom, zajedno odlučuju o daljnjim radnjama koje treba poduzeti i svim potrebnim prilagođavanjima, uključujući, ako je naznačeno, preusmjerenje projekta. Usluge evaluacije ugovorit će se drugom odlukom.

Izvještaji o evaluaciji podijelit će se sa zemljom partnerom i drugim ključnim sudionicima u skladu s najboljom praksom širenja ocjene. Provedbeni partner i Komisija analiziraju zaključke i preporuke evaluacija i, prema potrebi, u dogovoru s partnerskom zemljom, zajedno odlučuju o daljnjim radnjama koje treba poduzeti i svim potrebnim prilagođavanjima, uključujući, ako je naznačeno, preusmjerenje projekta.

5.3 Revizija i verifikacije

Ne dovodeći u pitanje obveze primjenjive na ugovore sklopljene za provedbu ove akcije, Komisija može, na osnovu procjene rizika, ugovoriti neovisne revizije ili zadatke provjere izdataka za jedan ili više ugovora ili sporazuma. Predviđeno je da se usluge revizije mogu finansirati drugom odlukom.

6 KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopštenja o ciljevima i utjecaju Akcije su zakonska obaveza za sve Akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Konkretno, primaoci sredstava EU moraju priznati porijeklo sredstava EU i osigurati njegovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnose na implementaciju sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i
- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, djelotvornih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će implementirati, prema potrebi, povjereni subjekti i izvođači. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, u sporazume o finansiranju, odnosno, u ugovore o nabavci.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za Akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.).

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu Akciju bit će komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije i uredi EU. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU treba da budu u potpunosti informirani o planiranju i implementaciji specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu narativa komunikacije i glavnih poruka

7 ODRŽIVOST

Održivost rezultata ove Akcije postići će se kroz povećanu efikasnost vlasti na svim nivoima uprave kako bi se bolje nosila s procesom integracija u EU, provođenjem potrebnih reformi, prenošenjem i provedbom pravne

teževine EU kao i efikasnim programiranjem i provedbom IPA fondova koji bi pripremili zemlju za ulazak u EU.

Osim toga, visok nivo kontinuirane opredijeljenosti vlasti u Bosni i Hercegovini za nastavak procesa integracija u EU od najveće je važnosti za održivost rezultata IPA pomoći u pogledu pristupanja Bosne i Hercegovine EU.

Izrada strateških dokumenata ili novih zakona/izmjena i dopuna vršit će se poštujući zakonodavstvo u BiH, posebno ono koje regulira fiskalne/regulatorne procjene učinaka, javne konsultacije, međuministarsku koordinaciju. U pravilu, projekti bi trebali započeti pružanjem podrške korisnicima analizom opcija, procjenom regulatornog učinka, konceptnim dokumentima itd. prije nego što im se pruži podrška u izradi zakona/amandmana.

Svi pisani proceduralni priručnici ili smjernice izrađeni uz podršku ove Akcije bit će dovoljno jednostavne da ih osoblje dotične organizacije redovno ažurira i mijenja bez dodatne vanjske podrške. Nijedna razvijena smjernica ili procedura ne smiju biti u suprotnosti s bilo kojom zakonskom odredbom zemlje.

Razvoj IKT-a će poštivati standarde interoperabilnosti u BiH. U slučajevima kada takvi standardi nedostaju, relevantne konsultacije s nadležnim institucijama za IKT na svim nivoima vlasti trebaju biti preduvjet za raspisivanje bilo kakvog tendera.

DODATAK I.5

Sporazuma o finansiranju Godišnjeg akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Akcijski dokument za EU za okoliš i klimatske promjene

1. SINOPSIS

1.1. Tabela sažetka akcije

Naslov	Akcijski dokument – EU za okoliš i klimatske promjene Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022.			
OPSYS	ACT-61475; JAD.1045709			
Osnovni akt	Finansirano u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III)			
Inicijative Tim Evropa (<i>Team Evrope</i>)	Ne			
Zona koja ima koristi od akcije	Akcija će se provoditi u Bosni i Hercegovini			
Programski dokument	Programski okvir IPA III			
INFORMACIJE O PRIORITETNIM PODRUČJIMA I SEKTORIMA				
Prozor i tematski prioritet	Prozor III: Zelena agenda i održiva povezanost Tematski prioritet I: Okoliš i klimatske promjene			
Ciljevi održivog razvoja (SDGs)	Cilj 13: Poduzeti hitne mjere za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih učinaka			
DAC kod(ovi)	41010 - Politika zaštite okoliša i administrativno upravljanje			
Glavni kanal isporuke	Bilateralni			
Markeri (iz DAC obrasca)	Opći cilj politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Razvoj sudjelovanja/dobro upravljanje	☒	☐	☐
	Pomoć okolišu	☐	☐	☒
	Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica	☒	☐	☐
	Razvoj trgovine	☒	☐	☐
	Reproduktivno zdravlje majke, novorođenčadi i djeteta	☒	☐	☐
	Smanjenje rizika od katastrofa	☒	☐	☐
	Uključivanje osoba sa invaliditetom	☒	☐	☐

	Ishrana	☒	☐	☐
	Markeri RIO konvencije	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Biološka raznolikost	☐	☒	☐
	Borba protiv dezertifikacije	☒	☐	☐
	Ublažavanje klimatskih promjena	☐	☒	☐
	Prilagođavanje klimatskim promjenama	☐	☐	☒
Interni markeri	Ciljevi politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Povezivanje	☒	☐	☐
	Digitalizacija	☒	☐	☐
	Migracija	☒	☐	☐
	COVID-19	☒	☐	☐
PODACI O BUDŽETU				
Relevantni iznosi	Budžetska linija: 15.020201 Ukupni procijenjeni trošak: EUR 4 000 000 Ukupni iznos doprinosa iz budžeta EU :EUR 4 000 000			
UPRAVLJANJE I PROVEDBA				
Modaliteti provedbe (vrsta finansiranja i način upravljanja)	Modalitet projekta Direktno upravljanje putem: - Nabavke			
Relevantni prioriteti i predvodnici iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan [samo za Zapadni Balkan]	Prioritet: Zelena agenda			
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra 2023.			
Krajnji datum za zaključivanje sporazuma o doprinosu/delegiranju, ugovora o nabavci i grantu	3 godine nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju, osim u slučajevima navedenim u članu 114. stav 2. Finansijske uredbe			
Indikativni operativno provedbeni period	72 mjeseca nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju			
Krajnji datum za implementaciju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju			

1.2. Sažetak akcije

Država se pridružila međunarodnim naporima u borbi protiv klimatskih promjena postavši strana Okvirne konvencije UN-a o klimatskim promjenama. Ova akcija treba podržati Bosnu i Hercegovinu u njenim naporima da poduzme daljnje korake za ublažavanje i prilagođavanje klimatskim promjenama. Izradom studije o EU sistemu trgovanja emisijama u Bosni i Hercegovini (EU ETS), intervencija je u potpunosti povezana sa Zelenom agendom za Zapadni Balkan.

S druge strane, Bosnu i Hercegovinu pogađaju obilne padavine koje uzrokuju velike poplave i visoke temperature koje uzrokuju dugotrajne suše. Klimatske promjene jednako negativno utječu na vodne resurse. Akcija predviđa analizu vodnog bilansa vodotoka u BiH, izradu procjene rizika od suše i mapiranje, te istraživanje različitih scenarija poplava. Osim toga, aktivnosti otpornosti na klimatske promjene povezane sa jačanjem upravljanja rizicima od poplava su planirane i povezane s uspostavom sistema za predviđanje poplava i ranog upozoravanja na riječnim slivovima i s provedbom metoda smanjenja rizika od poplava i prilagođavanja klimatskim promjenama zasnovanih na ekosistemu, te sa povećanjem upravljanja imovinom pod rizikom od poplava. Dakle, intervencije predviđene u okviru poboljšanog planiranja prilagođavanja klimatskim promjenama i odgovora na njih, također pridonose provedbi Zelene agende, koja navodi da je zbog pritiska u vezi s količinom vode, kao i zbog suša posljednjih godina, važno osigurati dostupnost vode i otpornost na dugi rok.

Ekonomski i investicijski plan,¹ potvrđuje važnost postizanja klimatske neutralnosti do 2050. i potrebu zemalja zapadnog Balkana da pojačaju svoje napore u tom pogledu, što također podrazumijeva smanjenje emisija stakleničkih plinova, a EU ETS studija i preporuke unutar nje, mogle bi doprinijeti mjerama ublažavanja budućih klimatskih promjena u zemlji. Akcija je u skladu s *programskim okvirom IPA III* za okoliš i klimatske promjene, jer predlaže zakonodavne i mjere ublažavanja s ciljem poboljšanja klimatske politike u BiH i doprinosa provedbi Pariskog sporazuma. Akcija podržava opći cilj Prozora 3 usmjerenog na jačanje zaštite okoliša, doprinos ublažavanju, povećanju otpornosti na klimatske promjene, ubrzavanju pomaka prema privredi s niskim udjelom ugljika. Također doprinosi specifičnom cilju programa IPA III, odnosno, poboljšanju kvaliteta okoliša i doprinosa akcijama i politikama protiv klimatskih promjena kako bi se ubrzao prelazak na privredu s niskim udjelom ugljika. Podrška koja će biti pružena doprinijet će i stvoriti sinergije s prioritetima Zelene agende za Zapadni Balkan.

Akcija je u skladu s SDG 13, koji preporučuje poduzimanje hitnih mjera za borbu protiv klimatskih promjena i njihovih učinaka.

2. OBRAZLOŽENJE

2.1. Kontekst

Bosna i Hercegovina (BiH) je ranjiva na klimatske promjene zbog svog geografskog položaja, kao i zbog ograničenog kapaciteta prilagođavanja klimatskim promjenama. Zemlja je izložena čestim poplavama, sušama i opadanju vodostaja rijeka, posebno tokom ljeta. U BiH je šest od deset posljednjih godina bilo vrlo sušno do ekstremno sušno, a pet godina obilježeno je ekstremnim poplavama. Dva najvažnija događaja koja su se dogodila prethodnih godina su suša tokom 2012. i poplave tokom 2014. Zbog rizika od poplava i suša, vodoprivreda i poljoprivreda snose najviše negativnih utjecaja klimatskih promjena.

Dvije epizode pokazale su potrebu za efikasnim sistemom predviđanja poplava i ranog upozoravanja na nivou cijele zemlje koji bi služio boljoj pripravnosti i donošenju hitnih odluka. Ostvaren je značajan napredak u uspostavi sistema za prognozu poplava u BiH. Hidrološki modeli prognoze u realnom vremenu već su

¹ <https://www.wbif.eu/eip>

razvijeni ili su u procesu razvoja za rijeke Savu, Vrbas, Bosnu, Drinu i Unsko-sanski sliv. BiH je od oktobra 2018. godine uključena u zajednički sistem prognoze i upozoravanja na poplave u slivu rijeke Save. U toku je provedba Akcionog plana za zaštitu od poplava i upravljanje rijekama u Bosni i Hercegovini za period 2014.-2021. Dovođeno je mapiranje opasnosti i rizika od poplava za cijelu zemlju. Trenutno je u izradi Plan upravljanja rizicima od poplava za BiH, kao i Planovi zaštite od erozije za Federaciju Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikt. Plan erozije za Republiku Srpsku je već pripremljen.

Predviđene promjene u količini oborina i raspodjeli (prostornoj i sezonskoj), u kombinaciji s povećanjem temperature i stopa isparavanja, vjerovatno će uzrokovati ekstremnije događaje (poplave i suše) i dovesti do nestašice vode tokom ljetnih mjeseci, posebno u područje Sredozemlja i Hercegovine (najteže će biti u područjima krečnjačkog krša). Pristupi prilagođavanju klimatskim promjenama trenutno su ograničeni zbog nedostatka pouzdanih podataka. Potrebna je infrastruktura za zaštitu od poplava i skladištenje vode, kao i mehanizmi za bolje upravljanje vodosnabdijevanjem i distribucijom.

Potrebno je poboljšati nivo znanja o klimatskim promjenama u BiH, budući da javnost, poslovna zajednica i osoblje javnih službi u relevantnim institucijama poput ministarstava ili javnih zavoda ili poduzeća, imaju ograničene informacije o utjecajima klimatskih promjena.

IPA III PROGRAMSKI OKVIR I STRATEŠKI ODGOVOR

Programski okvir IPA III prepoznaje potrebu za podrškom politikama klimatskih promjena u skladu sa zahtjevima EU, te aktivnostima usmjerenim na prilagođavanje klimatskim promjenama (i u manjoj mjeri ublažavanje), predviđenih Akcijom. U okviru programa IPA III potiče se uključivanje akcija povezanih s klimom i okolišem u druge sektore kao što su energija, promet i poljoprivreda, kako bi se doprinijelo viziji EU u politici klimatskih promjena. Ova Akcija je također u skladu sa Strateškim odgovorom koji ima za cilj poduzimanje aktivnosti u području ublažavanja i prilagođavanja klimatskim promjenama. Ovakve aktivnosti usmjerene su na razvoj bh. društva koje će biti otporno na klimatske promjene i zasnivati se na niskougljičnoj ekonomiji.

ZELENI PLAN I ZELENA AGENDA EU

Akcija se odnosi na mjere prilagođavanja utvrđivanjem utjecaja klimatskih promjena na vodna tijela i procjenom rizika od suše u BiH, čime se podupire izgradnja otpornosti, prevencija i spremnost.

Jednako tome, Akcija je u skladu sa *Smjernicama za provedbu Zelene agende na Zapadnom Balkanu*, budući da Smjernice predviđaju podršku u provedbi dugoročnih strategija prilagođavanja klimi za povećanje otpornosti, posebno kroz zaštitu ulaganja i uvođenje EU sistema trgovanja emisijama (ETS) na Zapadnom Balkanu. Pored toga, izrada studije o mogućnostima i utjecajima EU ETS-a na BiH je u skladu s jednom od inicijativa Zelene agende koja podržava rano uključivanje Zapadnog Balkana u EU Shemu trgovanja emisijama. Također, hidrološka analiza i analiza rizika od suše te intervencije usmjerene na jačanje otpornosti na rizik od poplava u skladu su sa zapažanjem Smjernica da postoji potreba za pomoć u prilagođavanju mogućim posljedicama klimatskih promjena.

POLITIKE I STRATEGIJE BIH

Strategija aproksimacije u oblasti zaštite okoliša Bosne i Hercegovine, usvojena 2017. godine, također identifikira ključne direktive EU u vezi sa zaštitom klime, koje treba transponirati i potrebne institucionalne zahtjeve za prilagođavanje koje treba provesti. Međutim, ova strategija još nije u provedbi budući da se čeka dogovor o integriranom Akcijskom planu za BiH za praćenje njene provedbe.

U toku je revizija *Strategije prilagođavanja klimatskim promjenama i niskoemisionog razvoja Bosne i Hercegovine 2013.-2025*. Prioritet za BiH je jačanje institucionalnih i stručnih kapaciteta za razvoj i provedbu klimatske politike, praćenje emisija stakleničkih plinova, te planiranje, provedba, praćenje, izvještavanje i verifikacija mjera ublažavanja. Nova Strategija prilagođavanja klimatskim promjenama i niskoemisionog razvoja Bosne i Hercegovine 2020.-2030. je u fazi finalizacije. Predviđena Akcija je u skladu s obje strategije, budući da intervencije Akcije trebaju podržati pripremu strateškog okvira za procjenu rizika od suše i poplava i podizanje svijesti svih relevantnih sudionika. Sektori vodoprivrede i poljoprivrede identificirani su kao prioritetni sektori za aktivnosti prilagođavanja klimatskim promjenama u obje Strategije.

Akcija je u skladu s *Trećim nacionalnim saopćenjem*, koje je BiH podnijela u skladu s Okvirnom konvencijom Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (UNFCCC), budući da se u saopćenju spominje

potreba zaštite od poplava te izgradnja i dovršetak složenih hidromelioracijskih sistema, kao i pristup prostornom planiranju zasnovan na pitanju slivova. BiH je također dostavila Drugi dvogodišnji ažurirani izvještaj o emisijama stakleničkih plinova (kao dodatak Saopćenju) za energetiku, transport i industrijske procese.²

Akcija je, s mjerama za ublažavanje klimatskih promjena, također u skladu sa *Saopćenjem Komisije iz 2021. godine o politici proširenja EU* u kojoj se navodi da BiH mora značajno pojačati svoje napore u području klimatskih promjena.

KOMPLEMENTARNOST S DRUGIM DONATORIMA

Projekt Razvojnog programa Ujedinjenih naroda (UNDP) koji je u postupku provedbe je „*Unaprijediti proces Nacionalnog plana prilagođavanja za srednjoročno planiranje ulaganja u klimatski osjetljive sektore u Bosni i Hercegovini*“ koji identifikira potrebne resurse i postavlja rokove za provedbu politika vezanih uz klimatske promjene i strategije.

Projekt Globalnog fonda za okoliš (GEF): „*Četvrto nacionalno saopćenje i Treće dvogodišnje ažurirano saopćenje prema UNFCCC-u*“ provodi UNDP. Saopćenjem će se ažurirati i ojačati informacije koje se odnose na nacionalne okolnosti i institucionalne aranžmane, ograničenja i nedostatke, nacionalni inventar stakleničkih plinova, osjetljivost na klimatske promjene i korake poduzete za prilagođavanje klimatskim promjenama, radnje ublažavanja i domaći sistem praćenja, izvještavanja i verifikacije te informacije o javnoj svijest, obrazovanju, obukama, sistemskom istraživanju i promatranje te prijenosu tehnologije. UNDP je pomogao u ažuriranju Nacionalno utvrđenih doprinosa BiH (NDC) 2020-2030 i uključen je u pripremu NDC Mape puta s Akcijskim planom. Također je pomogao u pripremi nove Strategije prilagođavanja klimatskim promjenama i niskoemisionog razvoja BiH 2020.-2030. (u toku).

Napravljena je nadogradnja Procjene tehnoloških potreba (TNA) u skladu s metodologijom Programa Ujedinjenih naroda za okoliš (UNEP). Izvještaj TNA istakao je glavne tehnologije prilagođavanja u sektorima vode i poljoprivrede relevantne za BiH, koje su dale prioritet korištenju višekriterijskih analiza i zasnivale se na ranjivosti na klimatske promjene i doprinosu tehnologije razvoju zemlje.

UN Women BiH izrađuje „Osnovnu studiju finansiranja roda i klime: *Pregled ključnih nazivnika, politika i programskih opcija*“, koja će također uključivati postepenu izgradnju kapaciteta s relevantnim sudionicima (planirano za razdoblje juli – decembar 2021.).

UNICEF ima tekuće i planirane intervencije usmjerene na institucionalizaciju modela mješovitog učenja i digitalnog učenja u BiH.

2.2. Analiza problema

PODRUČJE PODRŠKE: PRILAGOĐAVANJE KLIMATSKIM PROMJENAMA I NJIHOVO UBLAŽAVANJE

- *Kratka analiza problema,*

MEHANIZAM EU sistema trgovanja emisijama (ETS).

EU ETS je mehanizam koji je od interesa za BiH zbog svojih ekonomskih i ekoloških koristi. Prije preuzimanja obaveza prema EU ETS-u (redovno izvještavanje poduzeća o emisijama i provjera od strane nadležnih tijela, izdavanje dozvola za emisije, te izrada nacionalnog plana raspodjele i sl.) potrebno je izraditi studiju o mogućnostima i učincima uvođenja EU ETS u BiH, kako bi vlasti i emiteri bili na odgovarajući način pripremljeni.

UPRAVLJANJE RIZIKOM OD POPLAVA I SUŠA

Predviđene promjene padavina i temperature zraka negativno će utjecati na postojeći vodoprivredni sistem u BiH. Nažalost, izostala je procjena utjecaja klimatskih promjena na ove sisteme, pa nije moguće adekvatno

² Treće nacionalno saopćenje i drugi dvogodišnji ažurirani izvještaj o emisijama stakleničkih plinova Bosne i Hercegovine (prema UNFCCC-u, julu 2016.)

planiranje i prilagođavanje. Step en upravljanja imovinom rizika od poplava u BiH je nezadovoljavajući. Očit je nedostatak inventara, regulatorne kontrole, procjene nivoa učinka, finansiranja i upravljanja imovinom.

Uprkos značajnim poboljšanjima u sistemu predviđanja poplava, loša meteorološka prognoza i nedovoljan hidrološki nadzor negativno utječu na kvalitet i pouzdanost ranog upozoravanja i planiranja pripravnosti. Postojeći sistem predviđanja i ranog upozoravanja na poplave treba poboljšati, uključujući proširenje praćenja meteoroloških podataka, proširenje hidrološkog praćenja na ključne pritoke glavnih rijeka i nivoe podzemnih voda, posebno u slivu Jadranskog mora (Neretva i Trebišnjica), nadogradnju prikupljanja i razmjene podataka mreže, te nadogradnju sistema komuniciranja rizika i koordinacije između pružalaca upozorenja i korisnika. Kako bi se poboljšali mehanizmi saradnje i komunikacije u vezi s rizicima, potrebno je razviti integriranu arhitekturu za sistem predviđanja i upozoravanja na poplave, uključujući uloge i odgovornosti osoblja, pomoćnih agencija i sudionika; zahtjevi za informacijama i podacima povezani s pružaocima; komunikacijski zahtjevi; i implementacija prototipa sistema za podršku odlučivanju na nacionalnom nivou i nivou zajednice. Za državu bi bilo vrlo korisno razviti operativne smjernice za mjere zaštite od poplava zasnovane na prirodi koje će usmjeravati donosioc e odluka prema primjeni rješenja zasnovanih na prirodi i razumjeti njihove troškove, koristi i efikasnost.

- *Opis glavnih sudionika;*

Nadležnost za poslove klimatskih promjena na nivou države podijeljena je između državnih i entitetskih institucija, i to Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, Ministarstva okoliša i turizma i FBiH i Odjela za prostorno planiranje i imovinsko-pravne poslove Brčko Distrikta BiH.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležno je za obavljanje poslova i odgovornosti iz nadležnosti BiH koji se odnose na definiranje politike, temeljnih načela, koordinaciju aktivnosti i usklađivanje planova entitetskih vlasti i institucija na međunarodnom nivou u poljoprivredi, energetici, okolišu, razvoju i korištenju prirodnih resursa i turizmu.

Postoje resorna ministarstva u entitetima i Brčko distriktu BiH te na kantonalnom nivou, koja imaju nadležnost za energetiku, prostorno planiranje, okoliš, vodoprivredu, kao i regulatorne komisije, fondove za okoliš i energetska efikasnost itd.

Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske je kontaktna tačka UNFCCC-a za Bosnu i Hercegovinu. Kontaktna tačka ima značajnu ulogu u pripremi nacionalnih saopćenja i projektnih prijedloga, koordinaciji pripreme Izvještaja i njihovom podnošenju Sekretarijatu UNFCCC-a, kontaktiranju međunarodnih finansijskih institucija kao što su Green Climate Fund, GEF itd.

Za izradu izvještaja o inventaru stakleničkih plinova zaduženi su entitetski hidrometeorološki zavodi. Slijedom potrebe za izvještavanjem o klimatskim promjenama, Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine je u okviru Statistike okoliša 2015. godine, u saradnji s meteorološkim i hidrološkim službama bh. entiteta (FBiH i RS), započela s objavom Saopćenja o klimatskim promjenama.

Imenovano nacionalno tijelo za provedbu Projekata protokola o mehanizmu čistog razvoja osnovano je 2010. godine, s glavnim zadatkom procjene potencijalnih projekata Mehanizma čistog razvoja kako bi se utvrdilo hoće li doprinijeti postizanju njegovih ciljeva održivog razvoja. U MVTEO BiH postoji Izvršni odbor DNA i njegov Tehnički sekretarijat, uz sekretarijate entiteta, Sekretarijat Brčko Distrikta i Stručno vijeće sekretarijata entiteta i Brčko Distrikta. Ovo tijelo kao službeno imenovano koordinaciono tijelo trebalo bi preuzeti ulogu praćenja i nadzora aktivnosti povezanih sa smanjenjem emisija u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju, kako je predviđeno dokumentom o nacionalnim utvrđenim doprinosima.

2.3. Dodatna područja ocjenjivanja

Nije primjenjivo

3. OPIS AKCIJE

3.1. Logika intervencije

Opći cilj (utjecaj) ove akcije je smanjenje ranjivosti i povećanje sposobnost prilagođavanja Bosne i Hercegovine da odgovori na utjecaje klimatskih promjena.

Specifični cilj(evi) (ishodi) ove akcije su:

1. Olakšano uvođenje EU sistema trgovanja emisijama (ETS) u BiH 2. Poboljšano planiranje prilagođavanja klimatskim promjenama i odgovor na njih

Rezultati koji će se ostvariti ovom Akcijom doprinose odgovarajućim specifičnim ciljevima (ishodima):

Rezultat 1.1 Izrađena studija o mogućnostima i učincima uvođenja EU sistema trgovanja emisijama u BiH, doprinos *Ishodu 1*.

Rezultat 2.1 Djelotvoran odgovor na utjecaj klimatskih promjena na vodne resurse u BiH je razvijen i Rezultat 2.2 Ojačano upravljanje rizikom od poplava otpornost na utjecaj klime - doprinos *Ishodu 2*.

3.2. Indikativne aktivnosti

Ishod 1: Olakšano uvođenje EU sistema trgovanja emisijama (ETS) u BiH

Rezultat 1.1 - Izrađena Studija o mogućnostima i utjecajima uvođenja EU sistema trgovanja emisijama u BiH

Aktivnost 1.1.1 - Izrada studije o mogućnostima i utjecajima uvođenja EU sistema trgovanja emisijama u BiH

Ishod 2: Poboljšano planiranje prilagođavanja klimatskim promjenama i odgovor na njih

Rezultat 2.1 – Razvijen efikasan odgovor na utjecaj klimatskih promjena na vodne resurse u BiH

Aktivnost 2.1.1 – Analizirati (hidrološki) vodni bilans i klimatski trend vodotoka u BiH

Aktivnost 2.1.2 – Pripremiti procjenu rizika od suše i mapiranje

Aktivnost 2.1.3 – Istražiti različite scenarije oslobađanja od poplava

To će se učiniti jednostavnom numeričkom analizom i prijedlogom provedbe strateških strukturnih i nestrukturnih mjera za smanjenje rizika od poplava za hidroelektrane.

Rezultat 2.2 – Ojačano upravljanje rizikom od poplava otporno na utjecaj klime

Aktivnost 2.2.1 – Uspostava sistema za prognozu i rano upozoravanje na poplave u slivovima rijeka Neretve i Trebišnjice

Aktivnost 2.2.2 – Provesti nove metode smanjenja rizika od poplava i prilagođavanja klimatskim promjenama koje se temelje na ekosistemu (također uzimajući u obzir pristup „Build Back Better”).

Aktivnost 2.2.3 – Povećati upravljanje imovinom rizika od poplava (uključujući razmatranje inovativnih rješenja, npr. s ciljem stvaranja/poboljšanja područja za slobodni protok vode).

Gore navedene aktivnosti (posebno u vezi s aktivnošću 2.2.2.) moraju uzeti u obzir daljnje usmjeravanje zaštite okoliša i bioraznolikosti u provedbu aktivnosti upravljanja rizicima od poplava otpornog na utjecaj klime (npr. uzimajući u obzir pristup „Ponovno izgrađeno bolje” kao i rješenja zasnovana na prirodi i zelenu

infrastrukturu). Zabrinutost za bioraznolikost treba uzeti u obzir pri razvijanju operativnih postupaka za rad akumulacije hidroelektrana za ublažavanje poplava. Gore navedene aktivnosti bit će u skladu s EU Direktivom o poplavama.

3.3. Integriranje

Opasnosti povezane s klimom uočene u BiH pokazale su akutnu ranjivost socijalno ugroženih grupa, uključujući Rome, žene i djecu, starije osobe i osobe s invaliditetom, uzrokovanu negativnim utjecajem klimatskih promjena na njihov život, zdravlje, smanjenje prinosa usjeva i uništavanje domova.

Ova će Akcija, sa svojim intervencijama na prilagođavanje klimatskim promjenama i u izvjesnoj mjeri njihovo ublažavanje, donijeti koristi za cijelo stanovništvo i neće biti diskriminacije po bilo kojoj osnovi. Mjere koje se odnose na efikasan odgovor na utjecaj klimatskih promjena na vodne resurse u BiH i bolje upravljanje rizicima od poplava usmjerene su na smanjenje rizika od katastrofa u područjima podložnim poplavama i sušama u zemlji.

Zaštita okoliša, klimatske promjene i biodiverzitet

Ova se Akcija bavi okolišem i klimatskim promjenama budući da su prilagođavanje klimatskim promjenama (i u izvjesnoj mjeri ublažavanje) njeni ciljevi. Mora uzeti u obzir daljnje uključivanje zaštite biodiverziteta u provedbu aktivnosti upravljanja rizicima od poplava otpornog na utjecaj klime (npr. uzimajući u obzir pristup „Ponovno izgrađeno bolje”, kao i rješenja zasnovana na prirodi i zelenu infrastrukturu).

Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica

Prema OECD-ovim rodnom DAC kodovima navedenim u odjeljku 1.1, ova je Akcija označena kao G1³. To podrazumijeva da će se u osmišljavanju i provedbi Akcije u potpunosti uzeti u obzir rodna analiza i ravnopravno sudjelovanje spolova te da će ženske organizacije biti uključene kao jedan od pokretača promjena.

U skladu sa Strategijom EU o ravnopravnosti spolova 2020. – 2025.⁴, rodna dimenzija može imati ključnu ulogu u iskorištavanju punog potencijala zelenih politika koje se bave klimatskim promjenama i čistom tranzicijom. U tu svrhu, Akcija je integrirala rodnu perspektivu u nekoliko svojih ključnih aktivnosti s ciljem povećanja kapaciteta za rodnu analizu u budućem kreiranju politika u sektoru okoliša. Uključivanjem ženskih organizacija u provedbu Akcije rješavat će se problem tradicionalne nedovoljne uključenosti žena i ženskih organizacija kao aktivnih nosilaca inovativnih odgovora na izazove okoliša.

Jedno od 15 područja prvog Gender akcionog plana (2006. – 2011.) bilo je „Ravnopravnost spolova i održivi okoliš“. Međutim, tokom planiranja sljedeća dva Gender akciona plana (2013. – 2017. i 2018. – 2022.) identificirana su prioritetna područja, a pitanja integracije rodne perspektive u politike zaštite okoliša uključena su kao međusektorska područja.

Ljudska prava

Akcija i aktivnosti ublažavanja i prilagođavanja klimatskim promjenama primjerene su situaciji u zemlji, nediskriminirajuće za njezine građane i u skladu s načelima ljudskih prava kako bi se osigurao zdrav okoliš i prateća prava koja su pod rizikom od klimatskih promjena kao što su pravo na život, vodu i hranu. Akcije i aktivnosti koje se finansiraju provodit će se uz poštivanje načela sprječavanja svih oblika diskriminacije i promicanja ravnopravnosti spolova.

Smanjenje rizika od katastrofa

Ova Akcija djelomično doprinosi smanjenju rizika od katastrofa, kroz intervencije koje su povezane s procjenom rizika od suše i mapiranjem, kao i predviđanjem poplava, smanjenjem rizika od poplava, upravljanjem imovinom izloženom riziku od poplava i raznim scenarijima rješavanja pitanja poplava.

³ Glavni cilj / značajan cilj / nije ciljano

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52020DC0152>

Predviđene intervencije doprinijele bi smanjenju rizika od poplava i suša, ali i boljoj pripravnosti u suočavanju s elementarnim nepogodama, kada se dogode.

3.4. Rizici i naučene lekcije

Kategorija	Rizici	Vjerovatnoća (Visoka/ srednja/ mala)	Utjecaj (Visok/ srednji/ mali)	Mjere ublažavanja
3 - ljudi i organizacija	Rizik 1 Nedostatak snažnog vlasništva u sektoru okoliša od strane ključnih odgovornih institucija zbog podijeljenih nadležnosti i nedostatka efikasne koordinacije	S	S	Uključiti sve relevantne sudionike u provedbu projekta. Uključiti sve relevantne sudionike u aktivnosti izgradnje kapaciteta i obuke predviđene ovom Akcijom.
3 - ljudi i organizacija	Rizik 2 Neadekvatan angažman nižih upravnih nivoa – kantona i lokalnih zajednica	M	M	Lokalne zajednice svjesne su problema uzrokovanih negativnim utjecajem klimatskih promjena te su uključene u provedbu mjera prilagođavanja i ublažavanja Uključiti sve relevantne sudionike u aktivnosti izgradnje kapaciteta predviđene ovom Akcijom.
3 - ljudi i organizacija	Rizik 3 Predanost nadležnih institucija da osiguraju održivost rezultata projekta	S	S	Povećati i unaprijediti razumijevanje i kapacitete nadležnih institucija (svi nivoi vlasti – državne i entitetske institucije, kantoni, lokalne zajednice) njihovim uključivanjem u aktivnosti izgradnje kapaciteta predviđene ovom Akcijom.
3 - ljudi i organizacija	Rizik 4 Nedostatak relevantnih ženskih organizacija, dovoljno stručnih i informiranih o pitanjima zaštite okoliša	M	M	Aktivnosti rada na terenu i edukacija civilnog društva i javnosti, informiranje o ključnoj vezi između rodne perspektive i okoliša.

3.5. Indikativna matrica logičkog okvira

Rezultati	Lanac rezultata: Glavni očekivani rezultati	Pokazatelji	Polazne osnove 2020.	Cilj 2026.	Izvori podataka	Pretpostavke
Utjecaj	Smanjiti ranjivost i povećati sposobnost prilagođavanja Bosne i Hercegovine da odgovori na utjecaje klimatskih promjena	Napredak u pripravnosti i odgovoru na utjecaje klimatskih promjena	Rana faza	Neki / dobar napredak	Izveštaji Komisije o Bosni i Hercegovini	
Ishod 1	Olakšano uvođenje EU sistema trgovanja emisijama (ETS) u BiH	Nivo usklađenosti s pravnom tečevinom EU o klimi	Nema napretka	Ograničeni napredak	Nacionalna saopćenja i dvogodišnji izvještaji prema UNFCCC-u	BiH je posvećena ispunjavanju obaveza koje proizlaze iz UNFCCC-a i Pariskog sporazuma Glavne institucije odgovorne za pitanja klimatskih promjena podržavaju proces integracije u EU
Rezultat 1 povezan s ishodom 1	Izrađena je Studija o mogućnostima i utjecajima uvođenja EU sistema trgovanja emisijama u BiH	Broj studija o mogućnostima i utjecajima uvođenja EU sistema trgovanja emisijama u BiH	0	1	Izveštaji Komisije o Bosni i Hercegovini	
Ishod 2	Poboljšano planiranje prilagođavanja klimatskim promjenama i odgovor na njih	Nivo poboljšanja mjera prilagođavanja klimatskim promjenama	Rana faza	Neki napredak	Nacionalna saopćenja i dvogodišnji izvještaji prema UNFCCC-u	Dobra saradnja i koordinacija među ključnim sudionicima Proaktivno uključivanje svih sudionika
Rezultat 1 povezan s ishodom 2	Razvijen efikasan odgovor na utjecaj klimatskih promjena na vodne resurse u BiH	Broj studija vodnog bilansa na nivoima riječnih slivova Broj procjena i mapa rizika od suše	0	4	Izveštaji o akciji	
Rezultat 2 povezan s ishodom 2	Otpornost na klimatske promjene - ojačano	Nivo razvoja klimatske otpornosti upravljanja rizicima od poplava	Nepostojeći	Razvijen		

4. PROVEDBENI ARANŽMANI

4.1. Sporazum o finansiranju

U cilju realizacije ove Akcije predviđeno je zaključivanje sporazuma o finansiranju sa Bosnom i Hercegovinom.

4.2. Indikativni period implementacije

Indikativni period implementacije ove akcije, tokom kojeg će se provoditi aktivnosti opisane u odjeljku 3.1 i implementirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 72 mjeseca od dana stupanja na snagu Sporazuma o finansiranju.

Produženje perioda implementacije može dogovoriti službenik Komisije nadležan za odobravanje, izmjenom ove Odluke o finansiranju i relevantnih ugovora i sporazuma.

4.3. Metode provedbe primjenjive na projektni modalitet

Komisija će osigurati da se poštuju odgovarajuća pravila i procedure EU za finansiranje trećih strana, uključujući postupke revizije, gdje je prikladno, i usklađenost aktivnosti sa restriktivnim mjerama EU⁵.

4.3.1. Direktno upravljanje (Grantovi)

Nije primjenjivo

4.3.2. Direktno upravljanje (nagrada(e))

Nije primjenjivo

4.3.3. Direktno upravljanje (nabavka)

Akcija će se provoditi pod direktnim upravljanjem Delegacije EU u Bosni i Hercegovini. Indikativno je predviđeno da se Akcija provodi u okviru dva ugovora o uslugama, za **ishode 1 i 2**. Opskrba zalihamo može se zahtijevati i razmatrati u okviru zasebnog postupka nabavke.

4.3.4. Indirektno upravljanje s organizacijom države članice i/ili međunarodnom organizacijom

Nije primjenjivo

4.3.5. Indirektno upravljanje sa korisnikom programa IPA III

Nije primjenjivo

4.3.6. Doprinos <naziv relevantne regionalne investicijske platforme >

Nije primjenjivo

⁵ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija iz SL

4.3.7. EFSD+ operacije pokrivene budžetskim garancijama

Nije primjenjivo

4.3.8. Promjene iz indirektnog u direktni način upravljanja (i obrnuto) zbog izuzetnih okolnosti (jedna alternativna druga opcija)

Alternativni modalitet provedbe može biti pod indirektnim upravljanjem (iskusna međunarodna organizacija) za određene Rezultate ove Akcije. Službe Komisije će povjerenog subjekta odabrati prema sljedećim kriterijima:

- a) finansijski i operativni kapacitet podnosioca prijave; i
- b) tehnički kapaciteti, kao što je iskustvo u pripremi i implementaciji zajedničke izgradnje kapaciteta i sličnih projekata;
- c) veliko iskustvo u upravljanju velikim i složenim programima ili projektima vezanim za rezultate,
- d) veliko iskustvo u implementaciji sličnih projekata,
- e) ekspertiza u oblasti pregovora sa EU i dokumentovani kapacitet za mobilizaciju relevantnih mreža u državama članicama EU, Bosni i Hercegovini i regionu, itd.

4.4. Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Primjenjivat će se geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla nabavke kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima, u skladu sa sljedećim odredbama.

Službenik Komisije nadležan za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti onemogućila realizaciju ove Akcije ili bi je učinila izuzetno teškom (član 28(10) NDICI-Uredba o globalnoj Evropi).

4.5. Indikativni budžet

Komponente indikativnog budžeta	Doprinos EU (iznos u EUR)	Indikativni doprinos treće strane, u identifikovanoj valuti
Metode implementacije , upor. odjeljak 4.3		
Ishod 1,2 , sastavljen od:	4 000 000	
Nabavka (direktno upravljanje) – upor. odjeljak Error! Reference source not found.	4 000 000	Nije primjenjivo
Evaluacija – upor. odjeljak 5.2 Revizija – upor. odjeljak 5.3	bit će obuhvaćeno drugom Odlukom	Nije primjenjivo
Komunikacija i vidljivost – upor. odjeljak 6	bit će obuhvaćeno drugom Odlukom	Nije primjenjivo
Nepredviđeni troškovi	0	Nije primjenjivo

Ukupno	4 000 000	
---------------	------------------	--

4.6. Organizacijska struktura i odgovornosti

Za predložene aktivnosti u okviru ovog Akcionog dokumenta, ključni institucionalni sudionici na svim nivoima vlasti u BiH su:

Državni nivo:

- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH

Federacija BiH:

- Federalno ministarstvo okoliša i turizma
- Federalno ministarstvo vodoprivrede, poljoprivrede i šumarstva
- Federalni hidrometeorološki zavod

Republika Srpska:

- Ministarstvo prostornog planiranja, građevinarstva i ekologije
- Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva i vodoprivrede
- Hidrometeorološki zavod Republike Srpske

Brčko Distrikt BiH:

- Vlada Brčko distrikta BiH

Kao dio svoje ovlasti provedbe budžeta i radi zaštite finansijskih interesa Unije, Komisija može sudjelovati u gore navedenim strukturama upravljanja koje su uspostavljene za upravljanje provedbom Akcije.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH će koordinirati provođenje svih aktivnosti u saradnji sa nadležnim entitetskim ministarstvima i hidrometeorološkim zavodima. Predviđeno je uspostavljanje Upravnog odbora, koji će se sastojati od svih relevantnih aktera uključenih u Akciju na početku implementacije Akcije. To će odražavati ravnopravno učešće muškaraca i žena u procesima donošenja odluka vezanih za implementaciju Akcije.

Nadležna tijela u BiH, kao korisnici ove pomoći, moraju osigurati snažno vlasništvo i predanost održivosti rezultata Akcije i osigurati uključivanje relevantnih sudionika u pripremu i zakonodavnih i političkih dokumenata, te doprinijeti efikasnoj transpoziciji i implementaciji pravne tečevine EU u BiH u vezi s pitanjima klimatskih promjena.

Javni naručilac za ovu akciju je Delegacija Evropske unije u Bosni i Hercegovini (EUD). Uspostavit će se Upravni odbor projekta (PSC) kako bi pratio napredak pomoći, omogućio lak pristup relevantnim institucijama, osigurao njihove pravovremene i dovoljne doprinose gdje je potrebno, pružio smjernice o implementaciji projekta i osigurao usklađenost sa važećim zakonodavstvom, propisima i standardima. UOP će biti sastavljen od predstavnika ugovornog organa i korisnika projekta.

Odgovornost za sva ugovorna pitanja u vezi sa ovim zadatkom leži na Delegaciji Evropske unije u BiH, koja postupa u ime Bosne i Hercegovine.

4.7. Preduvjeti

Nema posebnih preduvjeta.

5. MJERENJE UČINKA

5.1. Praćenje i izvještavanje

Svakodnevno tehničko i finansijsko praćenje provedbe ove Akcije bit će kontinuiran proces i dio odgovornosti provedbenog partnera. U tom cilju, provedbeni partner će uspostaviti stalni sistem internog, tehničkog i

finansijskog praćenja Akcije i izraditi redovne izvještaje o napretku (najmanje jednom godišnje) i završne izvještaje. Svaki izvještaj će pružiti tačan prikaz implementacije akcije, poteškoća na koje se naišlo, uvedenih promjena, kao i stepen postizanja njenih rezultata (Ishodi i direktni rezultati) mjerenih odgovarajućim pokazateljima, koristeći kao referencu matricu logičkog okvira (za modalitet projekta) i partnerovu strategiju, politiku ili popis akcionog plana reforme (za budžetsku podršku). Komisija može poduzeti dodatne nadzorne posjete projektu putem vlastitog osoblja i neovisnih konsultanata koje je direktno angažirala Komisija za neovisne nadzorne preglede (ili koje je angažirao odgovorni agent s kojim je Komisija ugovorila provedbu takvih pregleda).

Uloge i odgovornosti za prikupljanje podataka, analizu i praćenje:

Ovu Akciju će redovno pratiti Delegacija EU u BiH. Kako bi se osiguralo adekvatno praćenje implementacije Akcije, izvršit će se dvije srednjoročne i jedna konačna procjena rezultata Akcije. Svaka od srednjoročnih analiza će se izvršiti nakon prve i druge godine implementacije Akcije, ocjenjivane u odnosu na srednjoročne ciljeve (faze). Konačna procjena će se zasnivati na ciljevima definiranim za 2025. godinu i predstavljanim u logičkom okviru. Rezultati ovih procjena bit će predstavljeni Delegaciji EU i Upravnom odboru sektora nakon odobrenja Programskog menadžera u Delegaciji EU.

Interno praćenje će se provoditi kroz sastanke Upravnog odbora, tromjesečne preglede implementacije Delegacije EU, provjere na licu mjesta, sastanke sa korisnicima i konsultantskim kompanijama/izvođačima. Osnovat će se Sektorski upravni odbor koji će pratiti provedbu Akcije i bit će sastavljen od glavnih korisnika i relevantnih reformskih institucija u BiH. Upravni odbor će nadgledati provedbu aktivnosti u okviru ovog Akcionog dokumenta. Osim Ugovornog tijela, Upravni odbor će uključivati predstavnike glavnih aktera sa svih nivoa vlasti u BiH. Sastav Upravnog odbora će osigurati jednaku zastupljenost svih ključnih aktera i njihovih interesa, naglašavajući djelotvornost i efikasnost takvog tijela.

Osim toga, Akcija bi mogla biti predmet eksternog praćenja u skladu sa pravilima i procedurama Evropske komisije utvrđenim u Finansijskom sporazumu. To je predmet Jedinice za tematsku podršku, praćenje i evaluaciju DG NEAR-a. Oni procjenjuju podršku EU, tokom značajnog perioda, gledajući specifične sektore/teme, podršku zemlje, modalitete pomoći, finansijske instrumente. Oni pomažu da se shvati zašto su, u određenom kontekstu, politički dijalog i finansijska pomoć bili uspješni ili ne i daju preporuke donosiocima odluka za budući programski rad i implementaciju.

5.2. Evaluacija

S obzirom na prirodu akcije, srednjoročna i/ili završna evaluacija neće se provoditi za ovu aktivnost ili njene komponente.

U slučaju da evaluacija nije predviđena za neke komponente akcije, Komisija može tokom provedbe odlučiti poduzeti takvu evaluaciju iz propisno opravdanih razloga, bilo vlastitom odlukom ili na inicijativu partnera.

Finansiranje evaluacije bit će obuhvaćeno drugom Odlukom o finansiranju.

5.3. Revizija i verifikacije

Ne dovodeći u pitanje obaveze koje se primjenjuju na ugovore zaključene radi implementacije ove Akcije, Komisija može, na osnovu procjene rizika, ugovoriti nezavisnu reviziju ili verifikaciju za jedan ili više ugovora ili sporazuma. Revizije će se finansirati prema drugoj odluci o finansiranju.

6. KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopćenja o ciljevima i utjecaju Akcija su zakonska obaveza za sve Akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi.

Konkretno, primaoci sredstava EU moraju priznati porijeklo sredstava EU i osigurati njihovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnose na implementaciju sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i
- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, djelotvornih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će implementirati, prema potrebi, nacionalne administracije (na primjer, u vezi sa reformama vezanim za budžetsku podršku EU), povjereni subjekti, izvođači radova i korisnici grantova. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, odnosno, u sporazume o finansiranju, ugovore o delegiranju i ugovore o nabavci i grantu.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za Akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.)

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu Akciju bit će komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije i uredi EU. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU treba da budu u potpunosti informirani o planiranju i implementaciji specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu narativa komunikacije i glavne poruke.

Mjere vidljivosti i komunikacije će se provoditi u skladu sa zahtjevima EU za komunikaciju i vidljivost koji su na snazi i posebnim pravilima svakog programa Unije. Relevantni subjekt upravljanja programom je odgovoran za praćenje aktivnosti vidljivosti i komunikacije. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU trebaju biti u potpunosti obaviješteni o planiranju i provedbi specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacij.

7. ODRŽIVOST

Nadležni organi vlasti u BiH, kao korisnici ove pomoći, osigurat će snažno vlasništvo i predanost održavanju rezultata Akcije i osigurati uključivanje relevantnih aktera u pripremu dokumenata politike klimatskih promjena i posebnih studija i procjena. Učestvujući u obukama, predstavnici relevantnih institucija javnih službi steći će relevantna znanja za buduće donošenje odluka i funkcioniranje sistema u oblasti politike klimatskih promjena u BiH.

DODATAK I.6

Sporazuma o finansiranju Godišnjeg akcionog plana za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Akcioni dokument za EU za ljude (Zapošljavanje i socijalna zaštita)

1. SINOPSIS

1.1. Tabela sažetka akcije

Naslov	Akциони dokument – EU za ljude (zapošljavanje i socijalna zaštita) Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022.			
OPSYS	ACT-61476; JAD.1045709			
Osnovni akt	Finansirano u okviru Instrumenta za pretpristupnu pomoć (IPA III)			
Inicijativa Tim Evropa (Team Evrope)	Ne			
Zona koja ima koristi od akcije	Akcija se provodi u Bosni i Hercegovini			
Programski dokument	Programski okvir IPA III			
INFORMACIJE O PRIORITETNIM PODRUČJIMA I SEKTORIMA				
Prozor i tematski prioritet	Prozor 4: Konkurentnost i uključiv rast Tematski prioritet 1: Politike obrazovanja, zapošljavanja, socijalne zaštite i inkluzije, te zdravstva			
Ciljevi održivog razvoja (SDGs)	Glavni SDG: Cilj 8. Promoviranje održanog, inkluzivnog i održivog privrednog rasta, pune i produktivne zaposlenosti i dostojanstvenog rada za sve Drugi značajni ciljevi održivog razvoja: Cilj 4. Osigurati uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje i promovirati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve Cilj 5. Postići ravnopravnost spolova i osnažiti sve žene i djevojke Cilj 10. Smanjiti nejednakost unutar i među zemljama			
DAC kod(ovi)	Glavni DAC kod – 160; Pod-kod 1: - 16020 Stvaranje radnih mjesta Glavni DAC kod – 160; Pod-kod 1: - 16010 Socijalna zaštita;			
Glavni kanal isporuke	Bilateralni			
Markeri (iz DAC obrasca)	Opći cilj politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Razvoj sudjelovanja/dobro upravljanje	☐	☒	☐
	Pomoć okolišu	☒	☐	☐
	Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica	☐	☒	☐
	Razvoj trgovine	☒	☐	☐

	Reproduktivno zdravlje, zdravlje majke, novorođenčadi i djeteta	☒	☐	☐
	Smanjenje rizika od katastrofa	☒	☐	☐
	Uključivanje osoba sa invaliditetom	☐	☐	☒
	Ishrana	☒	☐	☐
	Markeri RIO konvencije	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Biološka raznolikost	☒	☐	☐
	Borba protiv dezertifikacije	☒	☐	☐
	Ublažavanje klimatskih promjena	☒	☐	☐
	Prilagođavanje klimatskim promjenama	☒	☐	☐
Interni markeri	Ciljevi politike	Nije ciljano	Značajan cilj	Glavni cilj
	Povezivanje	☒	☐	☐
	Digitalizacija	☐	☒	☐
	Migracija	☒	☐	☐
	COVID-19	☒	☐	☐
PODACI O BUDŽETU				
Relevantni iznosi	Budžetska linija: 15.020201 Ukupni procijenjeni trošak: EUR 23 000 000 Ukupni iznos doprinosa iz budžeta EU: EUR 23 000 000			
UPRAVLJANJE I PROVEDBA				
Modaliteti provedbe (vrsta finansiranja i način upravljanja)	Modalitet projekta Indirektno upravljanje sa subjektom(ima) koji će biti odabran u skladu s kriterijima navedenim u odjeljku 4.3.4.			
Relevantni prioriteti i predvodnici iz Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan	Prioriteti: Razvoj ljudskog kapitala Predvodnici: 8 – Digitalna infrastruktura i 10 – Garancija za mlade			
Krajnji datum za sklapanje Sporazuma o finansiranju	Najkasnije do 31. decembra N+1			
Krajnji datum za zaključivanje sporazuma o doprinosu/delegiranju, ugovora o nabavci i grantu	3 godine nakon datuma zaključenja Sporazuma o finansiranju, osim u slučajevima navedenim u članu 114. stav 2. Finansijske uredbe			
Indikativni operativno	72 mjeseca nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju			

provedbeni [prihvatljivi] period	
Krajnji datum za implementaciju Sporazuma o finansiranju	12 godina nakon zaključenja Sporazuma o finansiranju

1.2. Sažetak akcije

Cilj ove akcije je nastavak podržavanja reformskih napora u dva podsektora, i to: (i) *zapošljavanje* i (ii) *socijalni sektor* – socijalna politika i inkluzija. Ova dva podsektora su ključna za poboljšanje socio-ekonomskog oporavka u Bosni i Hercegovini i dobrobiti njenih građana. Akcija se nadovezuje na već planiranu i programiranu podršku EU u ovim podsektorima, IPA 2020. i 2021., na sinergijski i komplementaran način. Također ima za cilj dalju podršku zemlji u suočavanju s izazovima nakon pandemije doprinoseći privrednom rastu, sigurnosti radnih mjesta, kvalitetu obrazovanja i sistemu bolje socijalne zaštite i uključenosti, s ciljem doprinosa zelenoj tranziciji i digitalizaciji u Bosni i Hercegovini.

Programski okvir IPA III (PF) poziva da ekonomski oporavak nakon COVID-19 ide ruku pod ruku s tranzicijom na održivu, socijalno pravednu, otpornu i klimatski neutralnu ekonomiju. PF napominje da ove mjere moraju biti dopunjene, između ostalog, srednjoročnim mjerama i akcijama za unapređenje strukturnih reformi i podsticanje inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta i stimulacije oporavka, kao npr.: (i) **politike zapošljavanja, sa fokusom na poboljšanje zapošljivosti i unapređenje vještina – posebno među ženama i mladima, ali i osobama u ranjivim situacijama, uključujući Rome, osobe sa invaliditetom i LGBTIQ populaciju;** (ii) **mjere socijalne zaštite i inkluzije koje se odnose na dalji razvoj sistema socijalne zaštite.** PF također naglašava da će program IPA III nastaviti podržavati reforme za poboljšanje upravljanja i sistema finansiranja socijalnih politika i obrazovnih sistema u cilju podsticanja međusektorske saradnje.

U **sektoru zapošljavanja**, Akcija će se fokusirati na podršku razvoju i implementaciji sveobuhvatnog seta aktivnih mjera tržišta rada (ALMM). Osim ovih glavnih ciljeva, projekt će se baviti i izazovima nakon pandemije. U **socijalnom sektoru** fokus će biti na promociji socijalne zaštite i inkluzije, kao i na suzbijanju siromaštva. Akcija ima za cilj dalju izgradnju kapaciteta centara za socijalni rad (CSR), podršku uspostavljanju i jačanju integriranog modela socijalne zaštite na lokalnom nivou, kao i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite, a sve kroz integrirani *socijalni program*. Akcija će također nastaviti podržavati napore za unapređenje socijalne inkluzije osoba u ranjivim situacijama, s fokusom na Rome, samohrane majke, osobe s invaliditetom (OSI) i interno raseljena lica (IRL) i povratnike, kroz koherentan pristup, uz istovremeno rješavanje pitanja rodne nejednakosti. Sprovođenje aktivnosti vezanih za rodnu ravnopravnost u zapošljavanju, obrazovanju i socijalnoj zaštiti doprinijet će ostvarivanju ciljeva održivog razvoja 4- Obrazovanje, 5- Ravnopravnost spolova i 8- Dostojanstven rad.

2. OBRAZLOŽENJE

2.1. Kontekst

Bosanskohercegovačka ekonomija, a samim tim i društvo i dalje su pogođeni izazovima pandemije. Program ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine (ERP) 2021.-2023.¹ predviđa smanjenje BDP-a za 2021. od 3%. Očekuje se da će ekonomske posljedice COVID-19, kao i prošle ekonomske krize, nesrazmjerno utjecati na mlade ljude, žene i osobe u ranjivim situacijama, uključujući, ali ne ograničavajući se na, Rome, osobe s invaliditetom, invalidne i raseljene osobe. Pored toga, mnogi radnici sa niskim primanjima i iz sive ekonomije izgubili su posao, što ih dovodi u veći rizik od izloženosti ugroženosti, siromaštvu i oslanjanju na sistem socijalne zaštite. **Istovremeno, Bosna i Hercegovina treba nastaviti sa strukturnim reformama koje se odnose na tržište rada i zapošljavanje, obrazovanje, socijalnu politiku² i inkluziju, te zdravstvo.**

U svjetlu realnosti pandemije COVID-19 i njenih ekonomskih posljedica, zemlje regije Zapadnog Balkana, uključujući Bosnu i Hercegovinu, trebaju dodatno pojačati svoje napore u provedbi strukturnih reformi, **između ostalog, na tržištu rada i zapošljavanja, obrazovanja, socijalne politike i inkluzije i zdravlja**, te ubrzati približavanje EU, kako bi se poboljšao oporavak nakon pandemije.

Opći cilj u okviru PF prozora 4 (W4) je jačanje ekonomskog i društvenog razvoja, uključujući jačanje kroz **obrazovanje, inovacije, socijalnu uključenost i politike zapošljavanja**. Jedan od četiri specifična cilja TP posebno je relevantan za ovaj AD, odnosno Tematski prioritet 1 u smislu **poticanja kvalitetnog zapošljavanja i pristupa tržištu rada, smanjenja udjela neformalnog zapošljavanja kao i promoviranja jednakosti i nediskriminacije u okviru socijalne zaštite i inkluzije i borba protiv siromaštva. Predložena intervencija u okviru ove akcije u potpunosti je u skladu sa ovim specifičnim ciljem**. Intervencije zapošljavanja predviđene ovom akcijom su u skladu sa TP1, jer će podržati aktivnosti za podsticanje kvalitetnog zapošljavanja, pristupa tržištu rada i smanjenje udjela neformalne zaposlenosti. Štaviše, intervencije predviđene ovom akcijom kao konačni učinak, imaju za cilj promovirati socijalnu zaštitu i inkluziju i borbu protiv siromaštva.

Strateški okvir

Zajedničkim društveno-ekonomskim reformama 2019.-2022. (JSER), vlasti Bosne i Hercegovine preuzele su strateške obaveze za rješavanje glavnih društveno-ekonomskih izazova s kojima se Bosna i Hercegovina suočava, u skladu sa 66 ključnih kratkoročnih društveno-ekonomskih prioriteta EU proizašlih iz Mišljenja EK i Zajedničkih zaključaka, kao i onih koje je zahtijevala pandemija COVID-19. Vlasti Bosne i Hercegovine razvijaju akcione planove ili implementaciju JSER-a, te su posvećene poboljšanju ekonomskog upravljanja i međuvladine koordinacije i saradnje, prepoznajući međusobnu povezanost ekonomskih aktivnosti u cijeloj zemlji. **Predstojeće mjere JSER-a u cijeloj zemlji će, između ostalog, imati za cilj poboljšanje: (i) politike zapošljavanja i finansijske održivosti sistema socijalne zaštite u zemlji, i (ii) pružanja mogućnosti mladim ljudima, ženama i osobama u ranjivim situacijama.**

Program ekonomskih reformi u Bosni i Hercegovini 2021.-2023. (ERP Bosne i Hercegovine) sadrži niz strukturnih reformi, raspoređenih u osam oblasti/sektora politike strukturnih reformi koje se sastoje od planiranih prioritetnih reformskih mjera za povećanje konkurentnosti, zapošljavanja i omogućavanje održivih

¹ Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP) – Makroekonomske projekcije, januar 2021.

² Bosna i Hercegovina je potrošila 18,3% svog BDP-a u 2019. godini, a procjenjuje se da je 20% svog BDP-a u 2020. godini potrošila na socijalna davanja, a socijalna pomoć čini približno 4,6% BDP-a. Ovo se zasniva na programima bez doprinosa, a većina ide na ratne veterane. Procjenjuje se da se 1% dijeli najugroženijim građanima.

i inkluzivnih, postpandemijskog rasta. Predviđene mjere oporavka nakon pandemije organizirane su u okviru sljedećih relevantnih oblasti strukturne politike: (i) **obrazovanje i vještine – 16. unapređenje veze između obrazovanja i tržišta rada**, (ii) **zapošljavanje i tržište rada – 17. unapređenje efikasnosti tržišta rada kroz efektivne politike zapošljavanja i jačanje uloge medijacije** i (iii) **socijalna zaštita i inkluzija – 18. unapređenje sistema socijalne zaštite**.³

Strateški okvir Bosne i Hercegovine ocrta srednjoročnu razvojnu viziju Bosne i Hercegovine i služi kao osnova za pripremu srednjoročnih programa rada Vijeća ministara (VM) (dvogodišnji). Strateški okvir za Bosnu i Hercegovinu predstavlja pet principa rasta i razvoja: integrirani, pametni, održivi i inkluzivni rast, kao i upravljanje za rast; i 14 strateških prioriteta/ciljeva za Bosnu i Hercegovinu, od kojih su ciljevi relevantni za ovaj AD: (i) **osiguranje razvoja ljudskog kapitala**, (ii) **povećanje mogućnosti zapošljavanja** i (iii) **smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti**. Srednjoročni program rada Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 2020.-2022. održava istih pet principa rasta i razvoja i 14 strateških prioriteta. **Najrelevantniji je: inkluzivni rast – a. povećanje mogućnosti zapošljavanja, b. promoviranje inkluzivnosti u obrazovanju (kao i cjelokupno učešće u obrazovanju), c. smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, između ostalog, kroz unapređenje politike socijalne zaštite i penzija, i d. poboljšanje zdravstvene zaštite.**

Glavni cilj politike nadležnih vlasti u Bosni i Hercegovini je implementacija niza ciljanih mjera za rješavanje strukturnih problema u sektorima, odnosno rješavanje problema **visoke nezaposlenosti, vještina i obrazovanja nakon pandemije i provedba niza ciljanih politika inkluzije socijalnog sektora**. Akcija prati ciljeve nacionalnog razvoja i usklađena je sa sektorskim strateškim dokumentima te će **doprinijeti rješavanju strukturnih problema u sektoru i značajnih društveno-ekonomskih potreba sa značajnim utjecajem**. Ova akcija ima za cilj poboljšati socio-ekonomski oporavak Bosne i Hercegovine i dobrobit njenih građana. Daljom implementacijom ALMM fokusirajući se na mlade, žene i teže zapošljive kategorije i fokusiranjem na rješavanje socijalnih pitanja i pitanja jednakosti u zemlji, doprinijet će se ekonomiji koja radi za sve ljude, kako je istaknuto u **prioritetima Komisiji EK za 2019.-2024.**⁴

Zapošljavanje

Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine izradila je *Plan o smjernicama politika tržišta rada i aktivnih mjera zapošljavanja u Bosni i Hercegovini za 2020. godinu* u saradnji sa Zavodima za zapošljavanje Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, te uputila u dalju proceduru preko MCA. Na prijedlog MCA-a, VM Bosne i Hercegovine donijelo je *Odluku o usvajanju Plana o smjernicama politika tržišta rada i aktivnih mjera zapošljavanja za 2020. godinu* (18. sjednica održana 22. oktobra 2020. godine). Dokument sadrži temeljne smjernice za provođenje politike tržišta rada i aktivnih mjera zapošljavanja koje planiraju relevantne državne i entitetske institucije u oblasti zapošljavanja u 2020. godini. Polazište dokumenta bili su prioritetni ciljevi iz programa rada Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, Zavoda za zapošljavanje Federacije Bosne i Hercegovine, Zavoda za zapošljavanje Republike

³ U okviru SR17: *Unapređenje efikasnosti tržišta rada kroz efikasne politike zapošljavanja i jačanje uloge medijacije*, prioritetne mjere podrazumijevaju: unapređenje efikasnosti sistema tržišta rada kroz usklađivanje zakonodavstva sa evropskim zakonodavstvom i međunarodnim dokumentima, kao i kroz implementaciju efektivne politike zapošljavanja i jačanje uloge posredovanja javnih službi u zapošljavanju. SR18 ERP-a se fokusira na: Unapređenje sistema socijalne zaštite kroz: razvoj efikasnog, održivog i pravednog sistema socijalne zaštite i zaštite porodica sa decom koji će garantirati osnovna i jednaka prava socijalno ugroženih kategorija kroz usklađivanje zakonskog okvira i uspostavljanje pravednog sistema socijalne zaštite i zaštite porodice i djece, unapređenja i podrške sistema socijalnih usluga u cilju smanjenja socijalne isključenosti [Federacija Bosne i Hercegovine] i osnivanja Zavoda za socijalnu zaštitu, izrade Strategije socijalne zaštite Republike Srpske, te nadogradnju elektronske baze podataka SOTAC i umrežavanje sa drugim izvorima elektronskih podataka.

⁴ Prioriteti Von der Leyen komisije za 2019.-2024., Kratke informacije, str. 3 Implementacija socijalnog stuba i promoviranje jednakosti.

Srpske i Zavoda za zapošljavanje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine za 2020. godinu, koje su prihvatila nadležna ministarstva i institucije.

Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine (MCA) je tokom 2020. godine pokrenulo i koordiniralo proces izrade strategije zapošljavanja za cijelu zemlju koja bi obuhvatila strategije na entitetskom nivou.⁵

MCA je izradilo strateški dokument – *Prioriteti u oblasti mladih u Bosni i Hercegovini za period 2019.-2022.* i uputilo ga nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini na mišljenje. Sadrži šest prioriternih oblasti: Zapošljavanje mladih i preduzetništvo; Formalno i neformalno obrazovanje i cjeloživotno učenje; Zdravstvena i preventivna zaštita, reproduktivno zdravlje mladih; Socijalna politika prema mladima; Kulturne i sportske aktivnosti mladih kultura, sport i korištenje slobodnog vremena i Sigurnost mladih. Dokument je u skladu sa predvodnikom 10 Ekonomskog i investicionog plana za Zapadni Balkan koji se odnosi na Garanciju za mlade (YG) i *Deklaraciju o održivoj integraciji mladih na tržištu rada*, u kojoj su navedeni konkretni koraci za postepeno uspostavljanje, implementaciju i unapređenje YG pod EIP.⁶

Socijalni sektor

U Bosni i Hercegovini ne postoje državni strateški dokumenti za oblast socijalne zaštite i socijalne uključenosti. Sljedeće strategije za cijelu zemlju su relevantne za sektor: **JSER** naglašava mjere za implementaciju politika koje pružaju mogućnosti mladim ljudima, ženama i osobama u ranjivim situacijama. **Politika invaliditeta u Bosni i Hercegovini (2008.)** naglašava temeljne smjernice za jačanje socijalne inkluzije osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Strategija rješavanja problema Roma Bosne i Hercegovine stavlja naglasak na nediskriminaciju Roma i podizanje svijesti o neophodnosti uključivanja Roma u sve društvene procese u Bosni i Hercegovini. **Akcioni planovi za Rome** u Bosni i Hercegovini posebno su usmjereni na oblasti obrazovanja, zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite - *Akcioni plan za rješavanje romskih pitanja u oblastima zapošljavanja, stanovanja i zdravstvene zaštite, Okvirni akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma*. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na sjednici održanoj u aprilu 2022. godine usvojilo *Akcioni plan Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021.-2025.* na osnovu regionalne Deklaracije o integraciji Roma (2019.). Akcioni plan ima pet relevantnih ciljeva: (i) jačanje sistema podrške, koordinacije i praćenja u cilju smanjenja diskriminacije Roma i Romkinja, (ii) poboljšanje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja, (iii) poboljšanje životnih uvjeta romskog stanovništva u Bosni i Hercegovini, (iv) poboljšanje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite za pripadnike romske populacije u Bosni i Hercegovini, i (v) poboljšanje obuhvata obrazovanjem Roma i Romkinja kroz efikasniju implementaciju Okvirnog plana obrazovnih potreba. Specifični ciljevi ovog godišnjeg akcionog plana su u skladu sa definiranim ciljevima Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma.

Revidirana strategija o implementaciji Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma ima opći cilj da angažira nacionalne vlasti i civilno društvo na svim nivoima i u svim sektorima u koordiniran i prioritetan plan za provođenje obaveza preuzetih u Aneksu VII Dejtonskog mirovnog sporazuma, kako bi se identificirale

⁵ Vlada Federacije Bosne i Hercegovine je odobrila Strategiju zapošljavanja Federacije Bosne i Hercegovine za 2021.-2027. u maju 2021. godine koju je Predstavnički dom Federacije Bosne i Hercegovine usvojio 27. septembra 2021. godine, ali ju je Dom naroda Federacija Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 23. novembra 2021. godine odbio. To znači da je nacrt strategije sada vraćen Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Ministarstvu rada na dalje izmjene i dopune. Strateški okvir za mlade tek treba da bude definiran. U nedostatku Strategije zapošljavanja Federacije Bosne i Hercegovine, vrijedno je napomenuti da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine usvojila Strategiju razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za 2021.-2027. u februaru 2021. godine. Njen prioritet 2.4. je fokusiran na smanjenje nezaposlenosti i neaktivnosti zapošljavanja, posebno dugoročne, kroz, između ostalog, jačanje kapaciteta i funkcije javnih službi za zapošljavanje. Ministarstvo rada, boračko-invalidske zaštite Republike Srpske usvojilo je Strategiju zapošljavanja Republike Srpske za period 2021.-2027. Garancija za mlade je uključena u ovu strategiju kao i plan njenog finansiranja. Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine neće izraditi vlastitu strategiju zapošljavanja. Umjesto toga, uključit će sektor zapošljavanja u okviru Strategije razvoja Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

⁶ Potvrđen na Drugom ministarskom sastanku EU – Zapadni Balkan o zapošljavanju i socijalnim pitanjima, održanom u Sloveniji u julu 2021.

i riješile preostale prepreke za rješenja za najugroženije raseljene i povratničke porodice u skladu sa preporukama za mapiranje.

Relevantnost i komplementarnost sa politikom EU

Ekonomski i investicioni plan za Zapadni Balkan (EIP) naglašava da postoji potreba da sve zemlje zapadnog Balkana (ZB) poboljšaju učešće na tržištu rada, posebno mladih ljudi i žena, grupa u nepovoljnom položaju i manjina, posebno Roma, kao prioriteta tako da može snažno doprinijeti ekonomskom rastu. Preciznije, EIPs – Vodeća inicijativa 10: YGF cilja na NEET (mlade koji nisu zaposleni, nisu u sistemu obrazovanja ili obuci), sa dodatnim fokusom na 25-29-godišnjake, gdje imamo veće stope NEET-a i neusklađenost vještina. U kontekstu EIP-a, od vlada Zapadnog Balkana se očekuje da se aktivno uključe u Fazu 1 (mapiranje) planova implementacije YG, gdje radne grupe zemalja kreiraju planove implementacije uz podršku EU. Zatim se očekuje da se oni implementiraju prvo kroz pilot fazu (faza 4), a zatim kroz potpunu implementaciju (faza 5). Od zemalja se očekuje da preuzmu vodeću ulogu kada je u pitanju implementacija mjera YGF-a tako što će, između ostalog, izraditi odgovarajuće planove implementacije, koji treba da sadrže plan intervencije i razradu o tome kako će se one implementirati.

Jedan od ciljeva **Evropskog zelenog plana** je poboljšanje blagostanja i dobrobiti svih građana i budućih generacija, kroz obuke za buduće poslove i nove vještine. To se najbolje vidi u cilju Zelenog plana EU u odjeljku 2.2.4., koji glasi: *škole, institucije za obuku i univerziteti su u dobroj poziciji da se s učenicima, roditeljima i širom zajednicom angažiraju u promjenama potrebnim za uspješnu tranziciju*. Garanciju za mlade treba koristiti za povećanje zapošljivosti u zelenoj ekonomiji.

Predviđene aktivnosti na **unapređenju digitalnog obrazovanja i razvoju modela digitalnog kurikuluma o obrazovanju u pandemijskim okolnostima i jačanju infrastrukture u osnovnom obrazovanju** u velikoj su mjeri usklađene sa ciljevima Evropskog zelenog plana. Implementacija aktivnosti usklađenih sa ciljevima Zelenog plana EU od izuzetne je važnosti za društveno-ekonomski oporavak Bosne i Hercegovine, također u kontekstu Okvira SDG-a u Bosni i Hercegovini koji je usvojilo Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Saopćenje Komisije iz februara 2018. o vjerodostojnoj perspektivi proširenja i poboljšanom angažmanu EU na Zapadnom Balkanu⁷ naglašava izazove s kojima se suočava razvoj privatnog sektora u regiji ZB, s naglaskom na njihove efekte na mogućnosti zapošljavanja mladih ljudi. U njemu su navedene mjere podrške Komisije za poboljšani rast i otvaranje novih radnih mjesta, s fokusom na mlade. Također se naglašava da se moraju provoditi ekonomske reforme i rješavati strukturne slabosti, niska konkurentnost i visoka stopa nezaposlenosti.

Izveštaj Komisije za Bosnu i Hercegovinu za 2021. godinu dodatno poziva BiH i relevantne institucije da se pozabave ozbiljnim izazovima u pogledu zapošljavanja, socijalne uključenosti i zaštite, te smanjenja siromaštva, posebno u vezi sa koordinacijom među nadležnim institucijama širom zemlje. Također poziva BiH da uskladi zakonodavstvo na svim nivoima vlasti sa okvirnim zakonima o obrazovanju, osigura primjenu zajedničkog jezgra nastavnog plana i programa zasnovanog na ishodima učenja, osigura socijalnu uključenost u svim fazama obrazovanja i razvije i implementira strategije za mlade širom zemlje.

Zajedničkim zaključcima ekonomskog i finansijskog dijaloga između EU i zapadnog Balkana i Turske (maj 2020.)⁸ Bosna i Hercegovina se poziva da poduzme hitne mjere za očuvanje stope zaposlenosti, te da ojača kapacitete i ljudske resurse zavoda za zapošljavanje kako bi osigurala aktivniju podrška registrovanim

⁷ https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-credible-enlargement-perspective-western-balkans_en.pdf

⁸ <https://www.consilium.europa.eu/media/44029/st08101-en20.pdf>

tražiocima posla, uključujući povećano pružanje aktivnih politika tržišta rada, posebno obuku, dokvalifikaciju i prekvalifikaciju.

Strateški okvir EU za Rome za jednakost, inkluziju i učešće za 2020. – 2030.⁹ navodi da je EU dužna zaštititi svoju romsku manjinu od diskriminacije, *anticiganizma* i socijalne isključenosti. U ovom dokumentu se također navodi da se zajedničkim radom može postići pravi napredak do 2030. godine, donoseći Evropu u kojoj romski pojedinci i zajednice, u svoj svojoj raznolikosti, imaju jednake mogućnosti u svim sferama života, imaju koristi od društveno-ekonomskog uključivanja i učestvuju podjednako u društvu. **Deklaracija partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma**¹⁰ u okviru procesa proširenja EU, koju je Zapadni Balkan podržao na Samitu lidera, serije Berlinskog procesa u Poznanju, komplementarna je romskom okviru EU. Nastoji da poboljša živote i uvjete života Roma općenito. LGBTIQ osobe također doživljavaju diskriminaciju i izazove u pogledu učešća na tržištu rada. Kao što je naglašeno u **Mišljenju Komisije**¹¹ o zahtjevu za članstvo Bosne i Hercegovine u EU, zaštita i uključenost osoba u ranjivim situacijama, uključujući LGBTIQ osobe, još uvijek nije na adekvatnom nivou u Bosni i Hercegovini. Određena prava LGBTIQ osoba, kao što su prava na zapošljavanje, nisu zagarantovana. Stoga je jedan od 14 prioriteta u pretpristupnom procesu za Bosnu i Hercegovinu *unapređenje zaštite i uključivanja ranjivih grupa, a posebno osoba s invaliditetom, djece, LGBTI osoba, pripadnika romske zajednice, pritvorenika, migranata i tražilaca azila, kao i raseljenih lica i izbjeglica u skladu sa ciljem zatvaranja Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma*. (Ključni prioritet br. 13).¹²

Problemi identifikovani u okviru sektora obuhvaćenog ovom akcijom, kao i indikativne aktivnosti, nakon implementacije, doprinijet će rješavanju nekih od identificiranih izazova u ovim dokumentima o politici proširenja EU i izvještajima i preporukama.

Preporukama Odbora za stabilizaciju i pridruživanje Bosne i Hercegovine EU (novembar 2020.), u okviru *Antidiskriminacije, rodne ravnopravnosti i zaštite ranjivih grupa* Bosna i Hercegovina se poziva da osigura prava, adekvatnu zaštitu i uključivanje osoba u ranjivim situacijama, posebno osoba s invaliditetom, djece, LGBTIQ osobe, pripadnike romske zajednice, pritvorenike, migrante i tražioce azila, kao i raseljena lica i izbjeglice u skladu sa ciljem zatvaranja Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma. **Peti sastanak Pododbora EU i Bosne i Hercegovine za inovacije, informaciono društvo, socijalnu politiku** (novembar 2020.) - U svojim preporukama sa sastanka, EU je ohrabrila Bosnu i Hercegovinu u sektoru zapošljavanja i socijalnog sektora da dovrši okvir politika, te izradi državnu strategiju zapošljavanja i usvoji strategiju zapošljavanja na nivou entiteta Federacije i osigura dodatne administrativne kapacitete za implementaciju i praćenje politika zapošljavanja. U obrazovanju Bosna i Hercegovina treba osigurati potpuno funkcionalan sistem (re)akreditacije visokoškolskih ustanova (VŠU) i studijskih programa širom zemlje.

Relevantnost i komplementarnost sa EU i pomoći drugih donatora

S obzirom na broj intervencija u sektoru zapošljavanja i socijalnog sektora, koji se povećao tokom pandemije, bit će od izuzetnog značaja bliska koordinacija kako bi se osigurala sinergija djelovanja pomoći EU i drugih donatora te dogovoriti i formalizirati saradnju sa ključnim donatorima i međunarodnim sudionikom. U nastavku su navedeni glavni relevantni projekti u tom pogledu.

Sektor zapošljavanja

⁹ https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_en

¹⁰ <https://www.rcc.int/download/docs/2019-06-roma-deklaracija-b.pdf/6c1c88584b46c9f5f43c2a5f3937fb48.pdf>

¹¹ <http://europa.ba/wp-content/uploads/2019/05/20190529-bosnia-and-herzegovina-analytical-report.pdf>

¹² Plan promocije ljudskih prava i osnovnih sloboda LGBTI osoba u Bosni i Hercegovini 2021-2023 ponavlja ove nalaze (<https://arsBosnia and Herzegovina.gov.ba/usvojen-akcioni-plan-za-unapredjenje-prava-lgbt-osoba-u-Bosnia and Herzegovina/>).

Podrška EU lokalnim partnerstvima za zapošljavanje koju finansira EU (IPA 2019) i implementira ILO - faza II (LEP II) (4 miliona eura, od čega je 3,2 miliona eura predviđeno za grantove) fokusira se na razvoj lokalnih partnerstava za zapošljavanje kako bi se pružio program aktivacije i integracije tržišta rada u skladu sa specifičnim lokalnim potrebama.

IPA 2016, EU projekt **Jačanje kapaciteta institucija tržišta rada unapređenjem metodologije istraživanja tržišta rada, Bosna i Hercegovina**, ima za cilj stvaranje efikasnijeg tržišta rada u Bosni i Hercegovini pružanjem pomoći za jačanje kapaciteta institucija tržišta rada.

U okviru **Akcionog dokumenta IPA 2020 „EU za socijalne politike, zapošljavanje i obrazovanje“**, bio je predviđen Rezultat 2: *Podrška efikasnim i ciljanim aktivnim mjerama tržišta rada za mlade, žene na selu i ranjive kategorije nezaposlenih (dugotrajno nezaposlene osobe, osobe sa invaliditetom i Rome)*. Ova akcija će osigurati komplementarnost s intervencijom iz 2022. godine.

Projekt Platforme za zapošljavanje i socijalna pitanja (ESAP 2) je regionalni projekt koji finansira EU, a zajednički provode Vijeće za regionalnu saradnju (RCC) i Međunarodna organizacija rada (ILO). Projekt djeluje kroz 3 glavne komponente: (i) neformalno zapošljavanje i rad na crno; (ii) politike i mjere zapošljavanja; i (iii) angažman Zapadnog Balkana u politici zapošljavanja i socijalnoj politici EU.

Pomoć u okviru ovog AD je komplementarna sa sljedećom **IPA III višekorisničkom pomoći 2021.-2022.:** (i) Akcioni dokument za **Jačanje sistema i politika zapošljavanja, rada i socijalne zaštite na Zapadnom Balkanu sa SOCIEUX+** (3.000.000 eura) (Oblast podrške br. 1: Rad i zapošljavanje) - doprinoseći razvoju kvalitetnih aktivnih mjera tržišta rada usmjerenih na određene grupe; kao i na zapošljavanje i učešće osoba sa invaliditetom ili bolestima i razvoj njihovih vještina za njihovu bolju uključenost na tržište rada; i (Oblast podrške br. 2: Socijalna zaštita) – kroz podršku izgradnji kapaciteta centara za socijalne usluge; (ii) Akcioni dokument za podršku EU **Osnovnim pravima Roma** u zemljama Zapadnog Balkana i Turskoj (7.000.000 EUR), doprinoseći boljoj integraciji Roma, njihovoj zapošljivosti i obrazovanju i poboljšanoj socijalnoj zaštiti; i to (iii) Akcioni dokument za *EU za mlade: “Učešće Zapadnog Balkana u međunarodnim procjenama”*, doprinoseći boljem kvalitetu visokog obrazovanja u Bosni i Hercegovini.

Projekt Svjetske banke za podršku zapošljavanju za Bosnu i Hercegovinu (kredit IBRD-a u iznosu od 55,8 miliona USD). Cilj razvoja projekta (PDO) je povećanje zaposlenosti u formalnom privatnom sektoru među ciljanim grupama registrovanih tražilaca posla. Projekt se sastoji od dvije komponente. Prva komponenta, cilj podrške unapređenju zapošljavanja, je da se pomogne vladi da poveća efektivnost i efikasnost svojih aktivnih programa vezanih uz tržište rada (APTR) i posredovanje u zapošljavanju kako bi se poboljšali rezultati tržišta rada. Druga komponenta, podrška sistemima upravljanja, praćenju i komunikacijama, podržat će efikasno praćenje projekta i obezbijediti finansiranje za jačanje sistema upravljanja za praćenje aktivnih tržišta rada i službi za zapošljavanje i razvoj i implementaciju efikasne komunikacijske strategije usmjerene na osobe koje traže posao, poslodavce, kreatore politike, i ukupne populacije.

Uz podršku Austrijske razvojne agencije (ADA) ILO provodi zajednički projekt sa UNDP-om u šest ekonomija Zapadnog Balkana koji ima za cilj podršku jačanju kapaciteta institucija tržišta rada (ministarstva nadležnih za rad i zapošljavanje i javnih službi za zapošljavanje) za razvoj politika i mehanizama koji će doprinijeti boljem uključivanju osoba u ranjivim situacijama na tržište rada. Projekt: **Promoviranje inkluzivnih rješenja tržišta rada na Zapadnom Balkanu**, započeo je 2018. godine i nalazi se u drugoj fazi implementacije. Jedna od osnovnih aktivnosti je kreiranje portala za učenje za zaposlene u Javnoj službi za zapošljavanje (uključujući menadžment). Portal za učenje će sadržati onlajn kurseve koji samostalno rade na: Praćenju i evaluaciji učinka PES-a, Dizajnu ALMS-a, Vodiču za profilisanje, Segmentaciji klijenata i redoslijedu usluga, Karijerno vođenje i Saradnja sa poslodavcima. Kursevi će biti dostupni na b/h/s jezicima i dostupni online do kraja 2021.

YEP – Projekt zapošljavanja mladih, je dugogodišnji bilateralni projekt finansiran od strane Švicarskog ureda za saradnju, čiji je cilj bio podrška zapošljavanju mladih u Bosni i Hercegovini. U nastavku, inicijativu

trenutno implementira impakt.ba (http://impakt.ba/eng/homestart_en/), u cilju obezbjeđivanja održivosti procesa.

Švedska pomoć Bosni i Hercegovini zasniva se na Strategiji reformske saradnje Švedske sa Zapadnim Balkanom i Turskom 2021.–2027.: Svjetska banka implementira projekt Integrirane službe za zapošljavanje (druga faza završava se u oktobru 2024. godine) i ima za cilj informiranje kreatora politike o utjecaju na ishod zapošljavanja i za tražioce posla i za poslodavce zbog privatnog pružanja usluga zapošljavanja.

Socijalni sektor

EU je, u okviru Poziva za podnošenje prijedloga za podršku postojećim i novoosnovanim mrežama organizacija civilnog društva (OCD) u različitim oblastima (objavljen 17.12.2019.), a koji je dodijeljen u februaru 2020. godine, odlučila pružiti podršku trima nevladinim organizacijama u oblastima relevantnim za pomoć, koja će se obezbijediti u okviru ovog AD: (i) Doprinos OCD-ova poboljšanju utjecaja poduzetništva na društveno-ekonomski razvoj Bosne i Hercegovine - EISE projekt, Udruženje poslodavaca Federacije Bosne i Hercegovine i Udruženje poslodavaca Republike Srpske (0,5 miliona eura, trajanje 36 mjeseci); (ii) EMPOWER – Osnaživanje organizacija civilnog društva u socijalnoj inkluziji osoba sa invaliditetom, vodeći implementator CARITAS (0,38 miliona eura, trajanje 36 mjeseci); i (iii) Bolja socijalna uključenost kroz ojačanu mrežu IRIS OCD, LIR civilno društvo (0,47 miliona eura, implementacija 36 mjeseci). Treba uspostaviti blisku saradnju sa ovim inicijativama u procesu pisanja Projektnog zadatka u okviru ove Akcije, kako bi se osiguralo da relevantni nalazi, preporuke i podaci budu uključeni tamo gdje je to potrebno u koordinaciji sa relevantnim institucijama Bosne i Hercegovine i radnim grupama koje će biti organizirane i uključivati OCD-ove.

Projekt EU: *Analiza potreba za centre za socijalni rad u Bosni i Hercegovini (IPA 2016)* je u realizaciji. Završni izvještaj, uključujući preporuke, predstavljen je u augustu 2021. godine, a potom su ga sve ključne institucije odobrile u septembru 2021. godine na Upravnom odboru projekta.¹³ Preporuke, na osnovu GAP analize Centara za socijalni rad zasnovane na potrebama¹⁴ i intervju i konsultacije sa ključnim institucijama, fokusirane na (i) razvoj ljudskih resursa i organizacione kapacitete, i (ii) IT infrastrukturu i aspekte lokacije CSR. Izvještaj je korišten prilikom razvoja specifičnih aktivnosti u okviru ove akcije (*vidi Indikativne aktivnosti*).

UNICEF ima tekuće i planirane aktivnosti vezane za socijalni sektor u okviru ove akcije. Fokus je na: (i) ojačanim uspostavljenim sistemima pružanja socijalnih usluga (institucionalnih i vaninstitucionalnih) za podršku osobama u ranjivim situacijama pogođenim pandemijom (djelimično finansirano od strane EU), i (ii) zaštiti djece: osigurati kontinuitet standardizacija i licenciranje usluga zaštite djece; ublažiti rizike od svih oblika nasilja i zlostavljanja djece; i bave se mentalnim zdravljem i psihosocijalnom podrškom (MHPSS) i prevencijom stigme.

2.2. Analiza problema

Zaposlenje

¹³ Pripremljeni su izvještaji o preporukama za Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine.

¹⁴ Procijenjeno je 96% svih CSR. U Federaciji Bosne i Hercegovine je također procijenjeno dodatnih devet općinskih odjela za socijalni sektor.

Jedan od ključnih problema bosanskohercegovačke privrede i jedna od glavnih socio-ekonomskih posljedica pandemije je sve veća nezaposlenost.¹⁵ Prema posljednjim podacima o registrovanoj nezaposlenosti u Bosni i Hercegovini (august 2021.), u Bosni i Hercegovini ima 392.551 nezaposlenih osoba.¹⁶ Broj prijavljenih nezaposlenih manji je za 8,2% u odnosu na august 2020.¹⁷ Preko 50% onih koji traže posao su žene. Smatra se da je 38,8% mladih u Bosni i Hercegovini u dobi od 15-24 godine bilo nezaposleno u 2018. godini u poređenju sa 15,2% u EU 28. Prema predviđanjima UN-a, do 2050. godine stanovništvo Bosne i Hercegovine će se smanjiti na 2.685.037. Nisko učešće žena i mladih na tržištu rada, uključujući dugotrajno nezaposlene i Rome¹⁸ dodatno je pogoršana pandemijom. Osim toga, žene vlasnice malih poduzeća jedna su od najugroženijih grupa pod pandemijom. Što se tiče rodno različitosti u plaćama, uprkos nedostatku zvaničnih podataka, procjenjuje se da žene u prosjeku zarađuju 78% do 85% plate muškarca za istu poziciju, a prisutni su i razni drugi aspekti rodne ravnopravnosti i diskriminacije pri zapošljavanju.¹⁹ Tretman porodijskog, očinskog i porodičnog odsustva razlikuje se između entiteta i kantona.

Procjenjuje se da je do 30% aktivne radne snage u Bosni i Hercegovini zaposleno u *sivoj ekonomiji*, u neformalnom zapošljavanju. Najveća pojava neformalnog zapošljavanja je u sektoru poljoprivrede, među muškarcima i među onima sa niskim obrazovanjem i vještinama. Osim toga, najvjerojatnije će biti neformalno zaposleni najstariji i najmlađi radnici, odnosno oni koji se nalaze na marginama tržišta rada, koji su tek ušli na njega ili će ga napustiti. Kratkoročne mjere zadržavanja posla koje su date u okviru hitnog odgovora vlasti Bosne i Hercegovine na COVID-19 nisu obuhvatile ovu grupu, za koju postoji vjerovatnoća da će nakon pandemije dalje pasti u siromaštvo.

U skladu sa Programom rada Javnog zavoda za zapošljavanje Federacije Bosne i Hercegovine (JZZ) za 2021. godinu, aktivne mjere zapošljavanja u Federaciji Bosne i Hercegovine u 2020. godini implementirane su na osnovu programa rada Zavoda za zapošljavanje Federacije Bosne i Hercegovine i kantonalnih službi za zapošljavanje. S obzirom na izazove pandemije, prioritet PES-a Federacije Bosne i Hercegovine bio je osigurati neophodna sredstva kantonalnim službama za zapošljavanje za pokriće finansijske i socijalne sigurnosti nezaposlenih gdje su ta sredstva povećana u odnosu na isti period prošle godine, zbog naglog povećanje broja novčanih naknada. I pored ovakvih ograničavajućih okolnosti, JZZ Federacije Bosne i Hercegovine uspio je nastaviti finansirati provođenje programa aktivne politike zapošljavanja čija je implementacija ranije započela, kao i novih programa poticanja zapošljavanja kod poslodavca, samozapošljavanje i obuke. To je učinjeno pomnim praćenjem trendova i donošenjem pravovremenih odluka o implementaciji zbog epidemije. Programe, čija je realizacija počela 2020. godine i ranije, karakterizirala je posebna rodna i socijalna osjetljivost s obzirom da su se fokusirali na mlade, žene, dugotrajno nezaposlena lica i druge teže zapošljive kategorije nezaposlenih, kako bi osnažili svoje konkurentnosti na tržištu rada, bržu integraciju i prevenciju dugotrajne nezaposlenosti. Uprkos poteškoćama izazvanim pandemijom, do augusta 2020. godine u okviru programa i mjera započetih u 2020. godini isplaćeno je skoro 10.000.000 eura, kojima je obuhvaćeno 6.500 lica. Vlada Republike Srpske usvojila je Akcioni plan zapošljavanja za 2021. godinu kojim je predviđeno sprovođenje pet programa zapošljavanja. Za njegovu realizaciju Vlada Republike Srpske obezbijedila je sredstva u iznosu od 10.000.000 eura za zapošljavanje 4.118 ljudi.

Općenito, JZZ u Bosni i Hercegovini imaju veliki broj predmeta, što će se vjerovatno još više povećati nakon pandemije i mora imati koristi od dalje digitalizacije svojih usluga, posebno imajući u vidu da one mogu podržati efikasnost i djelotvornost javnih službi za zapošljavanje u suočavanju s potencijalno višim nivoima

¹⁵ Stopa nezaposlenosti nije objavljena za 2020. godinu tokom perioda razvoja ERP-a.

¹⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine (BHAS), demografska i socijalna statistika – registrirana nezaposlenost august 2021.

¹⁷ *Ibid.*

¹⁸ Procjenjuje se da u Bosni i Hercegovini ima 35.000 Roma. Izvor: *Popis stanovništva 2013.*

¹⁹ Sredinom 2020. godine Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine pri MLJPI je analizirala rodnu diskriminaciju pri zapošljavanju u Bosni i Hercegovini. Na uzorku od 500 ispitanika iz cijele zemlje, njih 31,8% (skoro jedna trećina ispitanica) je bar jednom u životu bilo postavljeno pitanje o porodičnim planovima, broju i starosti djece pri zasnivanju radnog odnosa, tj. pitanja po osnovu kojih je diskriminacija zabranjena Zakonom o radu Bosne i Hercegovine, Zakonom o ravnopravnosti spolova BiH, itd. To znači da je kod jedne trećine žena u uzorku postojala namjera da dio potencijalnog poslodavca da ih diskriminiše po navedenim osnovama.

klijenata u budućnosti. Ulaganje u digitalizaciju u JZZ ključno je za efikasnu obradu beneficija. Nadalje, već implementirana digitalizacija je omogućila nekim javnim službama za zapošljavanje da ponude personaliziranije i efikasnije usluge. U budućnosti, postoji potreba za razgovorima sa svim ključnim sudionicima o potrebnim promjenama u dizajnu i budžetima ALMM-a u srednjoročnom i dugoročnom periodu. *Korpa* ALMM treba da odgovara promijenjenom sastavu tražilaca posla i njihovim potrebama, kao i da podrži brzi oporavak poduzeća. Pored povećanja ALMM budžeta i budžeta za naknade za nezaposlene, budžeti operativnih troškova JSZ-a bi se trebali povećati kako bi se osiguralo da osoblje, alati i kanali budu na snazi da se nose sa većim obimom usluga.

Bez obzira na zacrtane promjene na tržištu rada u Bosni i Hercegovini, potrebno je nastaviti razvoj i **implementaciju ALMM-a, sa posebnim fokusom na mlade, žene i teško zapošljive kategorije**. Poseban fokus treba posvetiti podsticanju mladih koji više nisu u sistemu javne brige. Kroz postojeće baze podataka potrebno je unaprijediti razmjenu informacija između Zavoda za zapošljavanje i centara za socijalni rad u pogledu aktivnih tražilaca posla koji su prijavljeni u centrima za socijalni rad kao korisnici socijalnih davanja direktno finansiranih iz budžeta.

EU će, kroz strateško i dinamično sprovođenje ove Akcije IPA III 2022., podržati Bosnu i Hercegovinu u **očuvanju radnih mjesta i povećanju mogućnosti zapošljavanja nakon pandemije**. Kroz ciljanu podršku za povećanje mogućnosti zapošljavanja, **dodana vrijednost EU** će biti komplementarna s već postojećom i planiranom državnom podrškom. To će, praktično, doprinijeti sigurnosti radnih mjesta i rastu, kao i ekonomskom oporavku. Pomoć EU će poboljšati pristup finansijama i inkluziju posebno za žene i mlade.

Socijalni sektor

Prema najnovijoj Anketi o potrošnji domaćinstava (2015.)²⁰, koju provodi BHAS, preko 170.000 domaćinstava ili preko **500.000 stanovnika** u Bosni i Hercegovini je ispod **relativne linije siromaštva**. Relativna stopa siromaštva stanovništva (na osnovu prihoda) u Bosni i Hercegovini iznosila je 16,9%. Prema podacima UN-a za Bosnu i Hercegovinu, udio pojedinaca u riziku od siromaštva na osnovu potrošnje je mnogo veći i iznosi 27%, odnosno 800.000 građana. To znači da za mnoge građane zapošljavanje ne garantuje izlaz iz siromaštva. Mjesečni prag rizika od siromaštva u Bosni i Hercegovini procjenjuje se na 105 eura (nešto više od polovine minimalne neto plaće). Čini se da preliminarni podaci za 2020. godinu ukazuju da COVID-19 i dalje negativno utječe na rizik od siromaštva u Bosni i Hercegovini, dok istovremeno dodatno povećava socijalnu isključenost osoba u ranjivim situacijama, uključujući Rome.²¹ Prema UNICEF-u, djeca su među najugroženijima, 19% živi ispod relativne linije siromaštva i 26% ispod apsolutne linije siromaštva.²² Ovo, zajedno sa nedovoljnom pokrivenošću socijalnom zaštitom i socijalnim ciljanjem, predstavlja značajan izazov u sektoru.

Općenito, Bosna i Hercegovina troši nešto manje od 19% BDP-a na socijalnu zaštitu, dok se oko 4% BDP-a troši na socijalnu pomoć, sa daleko najvećim udjelom rashoda za preživjele rata i za invalidnine, i sa daleko najmanjim udjelom potrošnje za porodične i dječije dodatke u odnosu na druge zemlje u regionu.²³ Siromaštvo, socijalna isključenost i nedovoljna pokrivenost, moraju se rješavati kroz bolju provedbu politike i bolju međuinstitucionalnu saradnju, kao i adekvatno ciljanu socijalnu potrošnju, te bolje osmišljene, standardizirane i licencirane usluge na način koji uzima u obzir potrebe žena i muškaraca, dječaka i djevojčica, posebno iz ugroženih kategorija.

²⁰ Anketa o potrošnji domaćinstava – HBS sprovedena je tokom cijele 2015. godine na reprezentativnom uzorku od oko 10.000 nasumično odabranih domaćinstava, od kojih je oko 5.500 u Federaciji Bosne i Hercegovine, 3.250 u Republici Srpskoj i 1.200 u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Zbog pandemije COVID-19, HBS anketa još nije ažurirana. Anketa HBS za 2020. je u izradi i očekuje se da će uskoro biti objavljena.

²¹ MHHR procjenjuje da 4.008 romskih porodica i 19.295 Roma spada u ugroženu kategoriju.

²² Analiza situacije djece u Bosni i Hercegovini, UNICEF, mart 2020.

²³ Nacionalni izvještaj o ljudskom razvoju za Bosnu i Hercegovinu 2020., UNDP (Izvor: Svjetska banka).

U pogledu institucionalnih aspekata socijalne zaštite, CSR²⁴ i druge ustanove socijalne zaštite nemaju dovoljan kapacitet za individualni rad sa korisnicima i primjenu specijaliziranog i multidisciplinarnog rada, što je posljedica nepostojanja specifičnih profila stručnjaka, materijalnih i finansijskih sredstava i programskih okvira kao i relevantnih metodologija, obuke i mogućnosti izgradnje kapaciteta. Ova ionako izazovna situacija je dodatno otežana povećanim pritiskom vezanim za COVID-19.²⁵ Poseban problem u oblasti socijalne zaštite predstavlja **nedovoljno razvijen integrirani model socijalne zaštite u lokalnim zajednicama**, što umanjuje mogućnosti korištenja svih raspoloživih resursa lokalne zajednice za otkrivanje i rješavanje problema sa kojima se suočavaju osobe u ugroženim situacijama. Potrebna je posebna podrška kako bi centri bili u mogućnosti da pruže ciljanu podršku ugroženim porodicama, uključujući porodice sa samohranim roditeljima, djecu i žrtve nasilja u porodici i trgovine ljudima. Potrebno je dalje jačanje kapaciteta centara za socijalni rad, ne samo u smislu poboljšanja kvaliteta kadrova koji rade sa djecom sa posebnim potrebama, već i u smislu jačanja ljudskih resursa centara u pojedinim lokalnim zajednicama.

U Bosni i Hercegovini i dalje dominiraju institucionalni oblici socijalne zaštite, što negativno utječe na razvoj i socijalnu uključenost korisnika. Vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite (hraniteljstvo, porodični modeli alternativnog zbrinjavanja, pomoć u kući, dnevni centri, savjetovališta i druge usluge) nedovoljno su razvijeni, uprkos činjenici da je jačanje vaninstitucionalne socijalne zaštite postignuto u određenoj mjeri kroz realizaciju nekoliko projekata u ovoj oblasti²⁶ te da su neki od projekata još u postupku realizacije.²⁷ Centri za rani rast i razvoj djece (EDCD), koji djeluju na 32 lokacije²⁸ u Bosni i Hercegovini u sklopu predškolskih ustanova, domova zdravlja ili centara za socijalni rad imaju važnu ulogu u sprječavanju odvajanja djece od porodice.²⁹ U centrima za rani rast i razvoj djece razvijene su brojne socijalne službe usmjerene na jačanje porodice, uključujući i takozvanu *rizičnu kategoriju porodice*, ali je njihov rad još uvijek nedovoljno podržan. Poseban problem u radu ovih centara predstavlja nedovoljan obim i kvalitet stručnog usavršavanja kadrova koji provode porodične programe sa decom. Na osnovu posljednje UNICEF-ove analize za 2020. godinu o stanju prava djece u Bosni i Hercegovini, 1.818 djece bez roditeljskog staranja nalazi se u institucionalnom zbrinjavanju u Bosni i Hercegovini. Ukupno 2.748 korisnika smješteno je u ustanove socijalne zaštite za djecu, omladinu i odrasle osobe sa invaliditetom, dok je 5.778 osoba smješteno u ustanove socijalne zaštite za odrasle. Standardizacija i licenciranje su neophodni za adekvatno pružanje usluga, ali i odgovornosti u praćenju i osiguranju kvaliteta. Prema Radnoj grupi za prava djeteta (CRWG),³⁰ službe za zaštitu djece na lokalnom nivou moraju biti reformirane kako bi bile rasterećene administrativnog opterećenja i u mogućnosti da pruže pravovremene usluge prevencije i podrške, da bi se pomoglo porodicama u riziku i spriječio raspad porodice. Sistem novčanih naknada za ugroženu djecu i porodice trebao bi biti zasnovan na potrebama, univerzalno dostupan, adekvatno budžetiran i pravilno nadgledan.

²⁴ Prema podacima BHAS-a u Bosni i Hercegovini postoji 111 CSR (59 u Federaciji Bosne i Hercegovine, 51 u Republici Srpskoj i 1 u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine). U Federaciji Bosne i Hercegovine postoje dodatne 22 službe socijalne zaštite koje imaju ulogu i zadatak CSR, što čini ukupno 81 CSR u Federaciji Bosne i Hercegovine. U Republici Srpskoj postoji jedanaest dodatnih službi socijalne i dječije zaštite, što ih čini ukupno 62 u Republici Srpskoj.

²⁵ Anketa UNICEF-a procjenjuje da je 13% ispitanika iz uzorka reklo da nije u mogućnosti da koristi usluge socijalne zaštite.

²⁶ U smislu deinstitucionalizacije, postoji potreba za daljim razvojem i definiranjem modela ustanova socijalne zaštite zasnovanih na malim porodičnim zajednicama. Jedan takav primjer je registriran u Unsko-sanskom kantonu za djecu bez roditeljskog staranja, s fokusom na djecu s teškoćama u razvoju i bez roditeljskog staranja. Reforme bi se trebale fokusirati na povećanje kapaciteta osoblja za podršku ovoj djeci u malim porodičnim grupama/domovima. Također bi trebalo da podrazumijeva partnerstvo između vladinog i nevladinog sektora.

²⁷ IPA 2014 Projekt *Transformacija institucija i prevencija odvajanja djece od porodice*

²⁸ Ovaj broj ne uključuje EDCD centre koje je *Save the Children* osnovao na preko 200 lokacija širom Bosne i Hercegovine. Usluge podrške *Save the Children* za djecu sa smetnjama u razvoju, djecu u riziku i djecu uključenu u život na ulici, također postoje na 7 lokacija. Od navedenih 32 EDCD 20 je u Federaciji Bosne i Hercegovine, 11 u Republici Srpskoj i jedan u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine.

²⁹ U Bosni i Hercegovini postoje dva akreditovana ECDC-a – u Sarajevu i Goraždu, a osnovala su ih SOS Dječija sela Bosne i Hercegovine.

³⁰ Neformalna koalicija organizacija za prava djeteta u Bosni i Hercegovini i uključuje *Save the Children*, *Hope and Homes for Children*, *World Vision International* u Bosni i Hercegovini, *SOS Dječija sela* i lokalnu mrežu nevladinih organizacija *Stronger Voice for Children*.

Tekući proces deinstitutionalizacije, transformacije velikih institucija i razvoja usluga u zajednici za djecu bez roditeljskog staranja i djecu sa smetnjama u razvoju zahtijeva kontinuirano finansiranje od strane vlada i donatorske zajednice kako bi bio u potpunosti završen. Podršku mladima koji napuštaju okvire brige treba zakonski urediti i obezbijediti. U ovoj oblasti ne smiju se zaboraviti usluge zaštite i podrške djeci žrtvama nasilja. Neophodno je osigurati pristup nezavisnim žalbenim mehanizmima i pružiti odgovarajuće pravne lijekove žrtvama zlostavljanja, kao što su obeštećenje i adekvatna kompenzacija, uključujući rehabilitaciju.

U 2020. godini u saradnji sa resornim kantonalnim ministarstvima pripremljen je **Zakon o socijalnim uslugama Federacije Bosne i Hercegovine**, te je izrađena procjena utjecaja i mapiranje socijalnih usluga za Federaciju Bosne i Hercegovine. Trenutno su u toku aktivnosti na sagledavanju fiskalnih efekata propisa: mapirani su postojeći standardi pružalaca usluga socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, mapirana procjena fiskalnog utjecaja novog zakonskog okvira u oblasti socijalne zaštite, generalno je definirana metodologija za formiranje cijena socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine, te planirana podrška sistemu upravljanja podacima SOTAC-a (Social Sector Technical Assistance Credit of the World Bank) kroz nadogradnju SOTAC alata i izgradnju kapaciteta javnih socijalnih radnika. Izrada prednacrta **Zakona o socijalnom radu u Federaciji Bosne i Hercegovine** planirana je za 2021. godinu. Do sada su pribavljena mišljenja nadležnih kantonalnih ministarstava na prednacrt zakona. Izrađen je i *Izveštaj o Strategiji deinstitutionalizacije i transformacije ustanova socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine*. Potrebna je dalja izgradnja kapaciteta i obuka kadrova u primjeni **Zakona o socijalnim službama**, kako osoblja u centrima za socijalni rad tako i osoblja koje radi u inspekcijama na kontroli primjene zakona u oblasti zapošljavanja i socijalne politike. Potrebno je uspostaviti inspeksijsku agenciju za socijalnu i dječiju zaštitu Federacije Bosne i Hercegovine, kao i u kantonima u kojima inspekcija još nije uspostavljena (5 kantona).

U Republici Srpskoj socijalne usluge su regulirane **Zakonom o socijalnoj zaštiti Republike Srpske**. U Republici Srpskoj u *Domu za djecu i omladinu bez roditeljskog staranja* boravi 78 djece.³¹ U ustanovama socijalne zaštite za djecu, omladinu i odrasle osobe sa invaliditetom u RS nalazi se 366 korisnika, a u ustanovama socijalne zaštite za odrasle u Republici Srpskoj smješten je 651 korisnik. U Republici Srpskoj na kraju 2021. godine u sistemu, koji imaju ukupno 1.336 raspoloživih mjesta, bile su smještene 1.034 osobe. Broj djece bez roditeljskog staranja koja su smještena u ustanovama u Federaciji Bosne i Hercegovine je 330, a broj korisnika u ustanovama za djecu i mlade sa mentalnim i fizičkim smetnjama je 2.328.³² Starije osobe i oni koji se suočavaju s bolestima često su bez adekvatne zaštite, posebno u vidu pomoći u kući, a centre treba ojačati kako bi identificirali i pružili adekvatnu pomoć.

Socijalna isključenost osoba u ranjivim situacijama mora se rješavati kroz bolju provedbu politike i bolju međuinstitucionalnu saradnju. Uspostavljanje mehanizma za izvještavanje o socijalnoj inkluziji osoba u ranjivim situacijama omogućilo bi mjerenje efekata politika socijalnog uključivanja iz perspektive participacije i predlaganje akcija i prioriteta za poboljšanje pristupa ljudskim pravima. Važno je da postojeći pokazatelji koji su do sada korišteni budu u skladu sa pokazateljima strategije socijalnog uključivanja EU kako bi se na adekvatan način izmjerila socijalna isključenost osoba u ranjivim situacijama. Nadalje, porodični zakoni ne uključuju definiciju neudatih žena u skladu sa *Istanbulskom konvencijom*, koja zahtijeva od razvedenih i razdvojenih žena da pokrenu sudski postupak za isplatu alimentacije. Kao što je navedeno u najnovijim Preporukama UN CEDAW komiteta za 6. periodični izvještaj Bosne i Hercegovine o implementaciji CEDAW konvencije, mnoge samohrane majke u Bosni i Hercegovini ne primaju alimentaciju od očeva svoje djece, dok nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini navode da do 70% samohranih majki ne prima alimentaciju od očeva svoje djece. Oko 4.000 interno raseljenih i povratničkih domaćinstava živi u dugoročnom siromaštvu. Od toga, otprilike 1.000 (20%) prima socijalnu zaštitu, dok 3.000 ili više od 60%

³¹ U Republici Srpskoj postoji samo jedan Dom za djecu i omladinu bez roditeljskog staranja, "Rada Vranješević" Banja Luka u kojem je, prema posljednjim zvaničnim podacima, smješteno 78 djece i mladih.

³² Izvor: Zavod za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine.

nema pristup potrebnoj socijalnoj zaštiti. Ključni problem je nezaposlenost 9.000 članova domaćinstva (62%), oko 3.300 starijih osoba kojima je potrebna socijalna zaštita (22%) i 850 domaćinstava koje vodi samohrani roditelj (18%).³³

Romi: Prema MLJPI, ukupna stopa zaposlenosti Roma je zapanjujuće niskih 11%, a u Bosni i Hercegovini u 2020. godini ima 3.278 nezaposlenih Roma. Položaj Roma koji aktivno traže posao (prijavljeni kod službi za zapošljavanje) dodatno se pogoršavao tokom pandemija. Prema MLJPI analizi općih pokazatelja o Romima, postoji dodatnih 5.500 odraslih Roma, koji su nezaposleni ili uključeni u neformalne oblike rada. Bez ubrzanja i povećanja broja programa zapošljavanja Roma, socijalna isključenost i siromaštvo s kojima se svakodnevno suočavaju vjerovatno će se još više povećati. U periodu 2009.-2020. VM je za zapošljavanje Roma izdvojilo 3.500.000 eura, što je rezultiralo 962 korisnika granta za zapošljavanje i samozapošljavanje. Fondovi za zapošljavanje Roma realizuju se u saradnji sa zavodima za zapošljavanje, koji putem javnih poziva biraju korisnike projekta zapošljavanja i samozapošljavanja. U cilju poboljšanja zapošljivosti Roma, novim akcionim planom definirane su tri mjere, i to: podsticanje zapošljavanja i zapošljivosti Roma, obezbjeđivanje sredstava za realizaciju programa zapošljavanja Roma i podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru.

U periodu 2009.-2020., za zdravstvenu zaštitu Roma izdvojeno je 1.400.000 eura. Prema podacima nadležnih institucija i romskih nevladinih organizacija, u zdravstveni sistem je ušlo ukupno **1.085 Roma**. Sprovedeni su edukativni i preventivno-zdravstveni programi u cilju podizanja svijesti romskih zajednica o važnosti zdravstvene zaštite, edukacije roditelja o značaju imunizacije i imunizacija romske djece, te o reproduktivnom zdravlju i majčinstvu. Sprovedeni su preventivni programi - skrining na specifične bolesti (rak grlića materice, rak dojke, rak debelog crijeva, rak prostate itd.). U skladu sa Akcionim planom, romske NVO svake godine edukuju potreban broj novih romskih medijatora za zdravstvenu zaštitu. U proces je uključeno preko 175 medijatora koji su prethodno prošli opću i posebnu obuku. Obuka novih zdravstvenih medijatora finansirana je iz sredstava MLJPI. U cilju poboljšanja pristupa zdravstvenoj zaštiti Roma i njenog kvaliteta, novim akcionim planom definirane su dvije mjere: jačanje kapaciteta romskih predstavnika za unapređenje zdravlja Roma i smanjenje faktora zdravstvenog rizika kod romske populacije.

Rod: Borba protiv rodne diskriminacije i diskriminatornih rodni stereotipa i nasilja nad djevojčicama i ženama ostaje izazov. GAP za Bosnu i Hercegovinu za period 2018.-2022. godina (*vidi Odjeljak o integraciji u glavne tokove*) pruža dobar strateški okvir za unapređenje glavnih pitanja rodne ravnopravnosti. Diskriminatorni rodni stereotipi prisutni su u obrazovnim materijalima, a decentralizirani sistem onemogućava ujednačenu upotrebu rodno osjetljivih nastavnih materijala. Sveobuhvatna edukacija o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima i uslugama planiranja porodice u obrazovnom sistemu i nastavnim planovima i programima još uvijek nedostaje. Romkinje, djevojke sa sela, izbjeglice i tražioci azila, djevojke sa invaliditetom, djevojke koje su žrtve dječjih brakova, rodno zasnovanog nasilja i trgovine ljudima nailaze na prepreke u pristupu kvalitetnom obrazovanju na svim nivoima. Nasilje nad djevojčicama u obrazovnim ustanovama se ne prijavljuje i ne prati sistemski. Zato obrazovanje o seksualnom i reproduktivnom zdravlju i pravima koje odgovara uzrastu mora biti uvedeno u školske programe u cijeloj državi ugovornici, a nastavni planovi i programi i obrazovni materijali trebaju biti očišćeni od rodni stereotipa i mora se rješavati pitanje rodno zasnovanog nasilja u školama.

EU će podržati sektor u odgovoru na mnoštvo neposrednih izazova nakon pandemije koji se odnose na socijalnu zaštitu, smanjenje siromaštva i inkluzivnost. Kroz ciljanu kombinovanu podršku institucionalnim strukturama u sektoru, kao i direktnu podršku osobama u ranjivim situacijama, koje su najviše pogođene pandemijom, **dodana vrednost EU** bit će komplementarna sa već postojećom i planiranom državnom podrškom. Pored toga, podrška EU će doprinijeti zatvaranju finansijskog jaza za prijeko potrebne programe. Osim toga, osigurat će veću efikasnost, obim i brzinu isporuke, doprinoseći poboljšanju dobrobiti najugroženijih građana Bosne i Hercegovine nakon pandemije.

³³ Izvor: MLJPI Bosne i Hercegovine

Zapošljavanje

Na državnom nivou, MCA je odgovoran za: (i) definiranje osnovnih principa koordinacije aktivnosti, (ii) usklađivanje planova entitetskih vlasti, (iii) definiranje strategije na međunarodnom nivou u oblastima zdravstvene i socijalne zaštite, penzija, rada i zapošljavanja. MLJPI također ima specifičnu ulogu u vezi sa ljudskim pravima i rodnom ravnopravnošću, osobama u ranjivim situacijama, izbjeglicama, Romima i LGBTIQ populaciji. Ministarstva nadležna za zapošljavanje na entitetskom i kantonalnom nivou, kao i u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine su: Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, kantonalna ministarstva i resorno odjeljenje Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine nadležno za poslove rada. U skladu sa postojećim zakonima i propisima, aktivne politike tržišta rada razvijaju Zavod za zapošljavanje Federacije Bosne i Hercegovine, Zavod za zapošljavanje Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, a provode ih javne službe za zapošljavanje. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine također je važan sudionik, iako ne radi sa nezaposlenim osobama. Agencija implementira međunarodni ugovor o radu, uključujući integracione sporazume o socijalnom osiguranju u vezi sa ugovorima o radu (u saradnji sa MCA) i koordinira aktivnosti sa entitetskim zavodima za zapošljavanje i zavodom za zapošljavanje Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine. Za implementaciju socijalnog poduzetništva uključit će se nadležna ministarstva sa liste ključnih institucija kao i dva fonda: Fond za profesionalnu rehabilitaciju, osposobljavanje i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Federacije Bosne i Hercegovine i Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom Republike Srpske.

Socijalni sektor

U oblasti socijalne zaštite uloga institucija na državnom nivou je koordinacija aktivnosti, usaglašavanje planova entitetskih vlasti i definiranje strategija na međunarodnom nivou (nadležnost MCA). MLJPI ima ulogu koja se odnosi na rodna pitanja (uključujući nasilje u porodici), Rome i žrtve trgovine ljudima. Institucionalne nadležnosti u oblasti socijalne zaštite na nivou entiteta i kantona, uključujući podjedinicu za socijalnu zaštitu Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, imaju: Ministarstvo rada i socijalne politike Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, kantonalna ministarstva za socijalnu zaštitu Federacije Bosne i Hercegovine i nadležni odjel Vlade Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

Glavnu ulogu u sprovođenju socijalne zaštite imaju CSR, koji su prvi kontakt gdje lica u ugroženim situacijama traže zaštitu i koji primjenjuju zakone i podzakonske akte iz oblasti socijalne zaštite. Centri za socijalni rad imaju zadatak da zadovolje potrebe građana u okviru određenog područja u kojem žive (ako su u kategoriji definiranoj da im je potrebna socijalna podrška). S obzirom na trend trenutnih reformi, uloge i odgovornosti CSR će se vjerovatno povećati, a njihov kapacitet treba maksimalno povećati. Socijalna zaštita u Bosni i Hercegovini uključuje, između ostalog, i ove kategorije: (i) osobe u ranjivim situacijama (stare i nesposobne osobe, djeca, ugrožene kategorije: bez roditeljskog staranja, sa invaliditetom), (ii) osobe sa invaliditetom, (iii) zaštita civilnih žrtava rata, (iv) zaštita porodica sa djecom. Što se tiče rodni aktivnosti, glavni akteri su Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine i Gender centri Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, uključujući Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine. Ukoliko bude potrebno, u realizaciju će se uključiti i druge institucije i organizacije relevantne za realizaciju planiranih aktivnosti.

3. OPIS AKCIJE

3.1. Logika intervencije

Opći cilj (Utjecaj) ove akcije je ubrzanje zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih reformi u Bosni i Hercegovini i socio-ekonomski oporavak nakon krize izazvane pandemijom COVID-19.

Specifični ciljevi (Ishodi) ove akcije su da:

1. Povećati mogućnosti zapošljavanja za mlade, žene sa sela i teže zapošljive kategorije (Ishod 1-Sektor zapošljavanja),
2. Poboljšati društvenu i inkluziju ranjivih ciljnih grupa i unaprijediti rodnu ravnopravnost (Ishod 2-Socijalni sektor).

Rezultati koji će biti ostvareni ovom akcijom i koji će doprinositi odgovarajućim specifičnim ciljevima (ishodima) su:

Zapošljavanje

- 1.1 Doprinos Ishodu 1 (ili Specifičnom cilju 1): Olakšana tranzicija mladih iz obrazovnog sistema, seoskih žena i teško zapošljivih kategorija na tržište rada;

Socijalna zaštita

- 1.2. Doprinos Ishodu 2 (ili Specifičnom cilju 2): Ojačani kapaciteti CSR-a za pružanje boljih usluga osobama u ranjivim situacijama;
- 1.3. Doprinos Ishodu 2 (ili Specifičnom cilju 2): Uspostavljen i/ili dodatno ojačan integrirani model socijalne zaštite na lokalnom nivou i vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite;
- 1.4. Doprinos Ishodu 2 (ili Specifičnom cilju 2): Osnažen sistem kontrole i nadzora socijalne i dječije zaštite i kontrole službi;
- 1.5. Doprinos Ishodu 2 (ili Specifičnom cilju 2): Poboljšan je pristup uslugama društvene inkluzije i društvene inkluzije Roma;
- 1.6. Doprinos Ishodu 2 (ili Specifičnom cilju 2): Unaprijeđena ravnopravnost spolova u skladu sa ključnim prioritetima GAP-a Bosne i Hercegovine za period 2018.-2022., u zapošljavanju, obrazovanju i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti.

Ako će se povećati **Ishod 1** - mogućnosti zapošljavanja mladih, žena iz seoskih područja i teže zapošljivih kategorija, i **Ishod 2** - standardizirane i licencirane postojeće usluge socijalne zaštite i poboljšana socijalna inkluzija ranjivih ciljnih grupa, te unaprijeđena rodna ravnopravnost, a **istinite su sljedeće pretpostavke**: poboljšana zdravstvena situacije u Europi i ostatku svijeta tokom druge polovine 2021. godine omogućit će postepeni oporavak ekonomskih aktivnosti, a usvojene mjere Vlade protiv COVID-19 imaju potencijal da vrate vitalnost ekonomije i ublaže negativni socio-ekonomski utjecaj pandemije, postići će se sljedeći **utjecaj**: **Ubrzavanje zapošljavanja i socijalnih reformi u Bosni i Hercegovini i društveno-ekonomski oporavak nakon krize izazvane pandemijom COVID-19.**

3.2. Indikativne aktivnosti

Zapošljavanje

Akcija se fokusira na podsticanje kvalitetnog zapošljavanja i pristupa tržištu rada za ciljane grupe.

Aktivnosti vezane za Rezultat 1.1: Olakšan prelazak mladih iz obrazovnog sistema, žena iz seoskih područja i teško zapošljivih kategorija na tržište rada, ostvarit će se:

- Osmišljavanjem i implementacijom ALMM-a za povećanje zaposlenosti mladih, žena na selu i teško zapošljivih kategorija. Očekuje se da će se ova aktivnost nadovezati na postojeću ALMM za ove ciljne grupe, u skladu sa planovima i programima javnih službi za zapošljavanje (PES) (*vidjeti 2.2 Analiza problema za detaljan prikaz ovoga*), dok će se suprotstaviti mogućnostima u oblastima zelene i cirkularne ekonomije (tj. stručna obuka i pripravništvo/praksa). Za žene i teško zapošljive kategorije, očekuje se da će se ALMM posebno nadovezati na relevantne akcije za COVID-19 Social IPA 2021 AD. Konkretno za mlade, očekuje se da će ALMM nastaviti da prati postojeće kriterije: mjere za mlade su definirale ovu ciljnu grupu u dobi od 18-35 godina, a mjere koje se fokusiraju na prvo radno iskustvo, poduzetništvo za mlade, itd. fokusirane na NEET - mlade koji nisu zaposleni, nisu u obrazovanju ili obuci, sa dodatnim fokusom na 25-29-godišnjake, gdje imamo veće stope NEET-a i neusklađenost vještina. Ovo će osigurati efikasnu vezu sa EIP vodećom Inicijativom 10 YGF. Pored toga, ALMM specifične za mlade treba da imaju za cilj inkluziju mladih koji se otpuštaju iz sistema javne brige. Ovo bi zahtijevalo bolju saradnju između javnih službi za zapošljavanje i CSR.

Socijalna zaštita

Aktivnosti vezane za Rezultat 1.2: Ojačani kapaciteti CSR za pružanje boljih usluga osobama u ranjivim situacijama, ostvarit će se:

- **Daljim jačanjem kapaciteta CSR**, prije svega kroz implementaciju ključnih preporuka iz *Analize potreba centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini*. Podržat će se: (i) set preporuka o kratkoročnim prijedlozima za poboljšanje kapaciteta (povećanje certificiranja upravljanja slučajevima i rada sa visokorizičnim porodicama i strukturama u CSR), programiranje (strateško, operativno i finansijsko upravljanje kao i razvoj i implementacija strateških i operativnih planova za nove usluge), norme i standardi (promocija *Evropskog okvira za kvalitet socijalnih usluga* i principa implementacije socijalnih prava zasnovanih na principima Vijeća Evrope u ovoj oblasti) i za pristup uslugama i pravima, kao i neke srednjoročne do dugoročne preporuke za strukturna poboljšanja.
- Implementacija komponente IT infrastrukture i osiguranje da CSR imaju adekvatnu IT podršku za efikasno upravljanje bazom podataka, evaluaciju efekata podrške i planiranje i programiranje podrške. Prioritet je stavljen na nabavku osnovne i/ili dodatne informatičke opreme za zaposlene u CSR, te naprednu obuku za sektorske stručnjake, kao i administrativno osoblje. Pripremljena je i kalkulacija potrebnog IT paketa po zaposlenom u CSR, te definiran sadržaj samog IT paketa, što je uključeno u procijenjenu cijenu intervencije u okviru ove akcije. Pokrenut će se početne aktivnosti vezane za srednjoročne i dugoročne prijedloge nabavke softvera za digitalizaciju svih procesa u CSR, kao i instalaciju i obuku, na osnovu obračuna troškova po CSR.³⁴
- Ovo će omogućiti integrirani pristup rješavanju socijalnih pitanja na nivou lokalnih zajednica; i **ojačati lokalne kapacitete pružanja usluga** i povećati njihovu efektivnost i efikasnost kroz razvoj strategija socijalne zaštite i inkluzije i akcionih planova, nove vrste socijalnih usluga i standarda, pojačano praćenje socijalne i dječje zaštite, prelazak sa institucionalne na brigu u zajednici.

Aktivnosti vezane za Rezultat 1.3: Uspostavljen i/ili dodatno osnažen integrirani model socijalne zaštite na lokalnom nivou i vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite, ostvarit će se:

- Podrškom **transformaciji institucija i razvoju vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite i usluga standardizacije i licenciranja**. Poseban fokus je na specifičnim kategorijama/osobama u ranjivim situacijama (odrasli i djeca sa specifičnim potrebama, uključujući djecu bez roditeljskog staranja, osobe sa invaliditetom; manjine i IRL/povratnici; osobe koje su izgubile posao zbog pandemije COVID-19; teško zapošljive kategorije itd.).

Aktivnosti vezane za rezultat 1.4: Osnažit će se sistem kontrole i nadzora socijalne i dječje zaštite i kontrola službi, kroz:

- Unapređenje sistema socijalne i dječje zaštite, između ostalog, kroz standardizaciju, licenciranje, kontrolu i praćenje, te obezbjeđivanje zaštite za najugroženije, osobe sa invaliditetom, djecu bez roditeljskog staranja, Rome, IRL/povratnike i podsticanje njihove inkluzije. Unaprijedit će se niz usluga socijalne zaštite osoba u ugroženim situacijama. To uključuje, ali nije ograničeno na: zdravstveni sistem, praćenje i nadzor školovanja Roma, djece iz ruralnih sredina, socijalno ugrožene i neprivilegirane porodice primaju samo jednokratnu pomoć od centara za socijalni rad, djeca sa smetnjama u razvoju imaju čvršći pristup u školu itd. Ova aktivnost će biti usmjerena na ugroženu kategoriju **samohranih majki**, kroz razvoj *Alimentacionog fonda* koji će biti uspostavljen pri nadležnim ministarstvima na državnom i entitetskom nivou, kako bi se prevazišao problem izbjegavanja plaćanja alimentacije. To će uključivati tehničku pomoć za osmišljavanje *Alimentacionog fonda*, uključujući uspostavljanje procesa, izradu podzakonskih propisa, obuku relevantnog osoblja, itd. Pored toga, bit će sprovedena podrška za izradu izmjena i dopuna porodičnih zakona kako bi se uključila definicija samohranih majki u skladu sa *Istanbulskom konvencijom*.

³⁴ Troškovi po CSR iznose 30.000 eura, odnosno Federacija Bosne i Hercegovine (64 CSR, ukupno 1.920.000 eura), Republika Srpska (51 CSR 1.530.000 eura).

Ove tri indikativne aktivnosti će se implementirati kao jedan **Program socijalne pomoći** koji će se sastojati od tehničke pomoći, nabavke i komponente granta.

Aktivnosti u vezi sa Rezultatom 1.5: Poboljšan pristup uslugama društvene inkluzije i društvena inkluzija Roma.

- Implementirat će se sveobuhvatan program za Rome radi rješavanja unaprijed definiranih ključnih prioriteta iz novousvojenog *Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma 2021.-2025.*
- Realizirat će se sljedeće indikativne aktivnosti usko povezane sa ciljevima AP: *Horizontalne aktivnosti*: jačanje kapaciteta za inkluziju Roma; jačanje koordinacije i učešća nadležnih organa i lokalnih samouprava i unapređenje saradnje sa organizacijama civilnog društva i međunarodnim i regionalnim institucijama; *Unapređenje aktivnosti zapošljavanja Roma*: pružanje podrške zapošljavanju i zapošljivosti Roma; obezbjeđivanje sredstava za realizaciju programa zapošljavanja Roma i podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru. *Aktivnosti unapređenja, dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite za pripadnike romske populacije*: jačanje kapaciteta predstavnika Roma za unapređenje zdravlja Roma; smanjenje faktora rizika po zdravlje romske populacije; aktivnosti na poboljšanju uvjeta stanovanja romske populacije; legalizacija svih neformalnih naselja u kojima žive Romi i obezbjeđivanje trajnog, pristojnog, pristupačnog i desegregiranog stanovanja za Rome; poboljšanje uvjeta života u romskim stambenim jedinicama i izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivne/individualne jedinice).

Intervencija u vezi s Romima će se implementirati kao **Program pomoći Romima** koji se sastoji od tehničke pomoći i komponente granta.

Aktivnost u vezi sa Rezultatom 1.6: Unaprijeđena ravnopravnost spolova u skladu sa *Gender akcionim planom Bosne i Hercegovine*³⁵ 2018.-2022., ključnim prioritetima u zapošljavanju, obrazovanju i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti, ostvarit će se sljedećim:

- **Cilj unapređenja rodne ravnopravnosti** rješavanjem ključnih pitanja u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne zaštite kako je utvrđeno u **Gender akcionom planu Bosne i Hercegovine (2018. – 2022.)**.
- Bit će sprovedena studija o rodnim stereotipima u obrazovanju, kao i studija rodni stereotipa u nastavnim planovima i programima i obrazovnim materijalima. Bit će provedena anketa o stavovima nastavnog osoblja prema rodnoj ravnopravnosti i inkluziji. Preporuke će se koristiti za političke odluke relevantnih obrazovnih vlasti kako bi se uklonili identificirani stereotipi i pripremile izmjene i dopune školskih udžbenika.
- Sprovest će se javna kampanja za podsticanje diversifikacije obrazovnih izbora za dječake i djevojčice, kao i prema STEAM obrazovanju za djevojčice.
- U oblasti zapošljavanja, bit će provedena studija o rodno zasnovanoj diskriminaciji, uznemiravanju, seksualnom uznemiravanju i mobingu na radnom mjestu koja će također identificirati postojanje i sprovođenje antidiskriminacijskih i antiuznemiravačkih politika.
- Provest će se aktivnosti na izradi Indeksa rodne ravnopravnosti (GEI) za Bosnu i Hercegovinu kako bi se GEI koristio za praćenje utjecaja rodne politike na svim nivoima i ocjenjivao napredak ka rodnoj ravnopravnosti u svim oblastima.

Rodna intervencija će se provoditi kroz **Program pomoći za rodnu ravnopravnost** i uključivat će komponentu tehničke pomoći i granta.

³⁵ https://arsBosnia and Herzegovina.gov.ba/wp-content/uploads/2019/02/GAP-Bosnia and Herzegovina-2018-2022_ENG.pdf

3.3. Integriranje

Akcija će imati za cilj da podrži strukturne reforme u sektoru, koje treba da se fokusiraju na sljedeće ekonomske izazove: (i) reforma institucija tržišta rada i podsticanje zapošljavanja ciljnih grupa, između ostalog, kroz razvoj i implementaciju ALMM-a, sa posebnim fokusom na mlade (uključujući implementaciju YG). Dalja podrška je namijenjena olakšavanju tranzicije sa obrazovanja na zapošljavanje. U sektoru obrazovanja, naglasak će biti na unapređenju reforme osnovnog i visokog obrazovanja i opremanju obrazovnih institucija za kvalitetnije obrazovanje. U socijalnom sektoru fokus će biti na jačanju lokalnih kapaciteta za pružanje usluga, uključujući CSR, unapređenju i diversifikaciji sistema socijalne i dječje zaštite, te podršci transformaciji institucija i razvoju vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite i usluga, standardizaciji i licenciranju. Predviđene akcije doprinijet će rješavanju ekonomske dimenzije postpandemijskih izazova s kojima se Bosna i Hercegovina suočava.

Očekuje se da će ekonomske posljedice pandemije COVID-19, kao i prošle ekonomske krize, disproportionalno utjecati na osobe u ranjivim situacijama, uključujući osobe sa invaliditetom, Rome i IRL/povratnike, starije osobe, osobe u riziku od siromaštva, kao i mlade ljude i žene. Trenutno postoji niz mjera u sistemu vještina i institucija tržišta rada i nevladinog sektora za podršku mladim ljudima koji ulaze na tržište rada, ljudima koji žele prekvalifikaciju ili usavršavanje i onima koji se suočavaju s prijetnjom otpuštanja i izazovima isključenosti. **Međutim, od vitalnog je značaja nadograđivati i proširiti mjere koje su trenutno na snazi**, osigurati koordiniran i sinhroniziran pristup identificiranim izazovima, dok se istovremeno izvlače pouke iz onoga što je dobro funkcioniralo i iskustva iz prošlih kriza kako bi se zadovoljile neviđene realnosti nakon pandemije. **Kontinuirani fokus na podržavanju važnih ciljeva politike kao što su stvaranje radnih mjesta, inkluzivnost, jednake mogućnosti, održivost i građansko učešće nakon pandemije, s ciljem da se „niko ne ostavi iza“, treba zadržati.** Pored toga, efekti pandemije imaju posebno negativan učinak na žene i djevojčice, a napor u oporavku nakon pandemije trebali bi imati za cilj integraciju perspektive rodne ravnopravnosti u sve mjere koje se poduzimaju za poticanje zapošljavanja, socijalne zaštite i politike inkluzije i zdravstvene zaštite.

Radeći na jačanju lokalnih kapaciteta za pružanje usluga (općinske službe, centri za socijalni rad i NVO sektor) i povećavajući njihovu efektivnost i efikasnost kroz bolje osmišljavanje i planiranje ekonomskih i društvenih strategija i akcionih planova, ova će Akcija doprinijeti rješavanju socijalne dimenzije gore navedenih problema u Bosni i Hercegovini. Nadalje, posrednim povećanjem mogućnosti za zapošljavanje, te poboljšanjem pristupa javnim uslugama, s fokusom na najugroženije kategorije stanovništva na ciljnim lokalitetima, Akcija će unaprijediti društvenu inkluziju i poboljšati društveni status u zajednici isključenih grupa, posebno Roma, osoba sa invaliditetom, IRL/povratnika, itd.

Zaštita životne sredine, klimatske promene i biodiverzitet

Za ovu akciju nije predviđen i/ili potreban ekološki skrining. Bez obzira na to, treba priznati da su izazovi za poticanje održive i zelene ekonomije u Bosni i Hercegovini značajni. Ova akcija će imati za cilj doprinijeti, gdje god je to moguće, procesu zelene i digitalne tranzicije u Bosni i Hercegovini. Konkretnije, zeleni i cirkularni aspekti i prioriteti i ambicije, kako je navedeno u Zelenom planu EU, ugrađeni su u intervenciju zapošljavanja. ALMM će na primjer imati za cilj da uključi, na primjer, obrazovanje i obuku mladih i nezaposlenih ljudi iz novih inovativnih industrija, kao što su prerada plastike, reciklaža itd.

Rodna ravnopravnost i osnaživanje žena i djevojčica

Prema OECD rodnom DAC kodovima identifikovanim u odjeljku 1.1, ova akcija je označena kao G1. **To implicira da je rodna ravnopravnost značajan cilj ove Akcije.** Ova Akcija će doprinijeti **rodnoj ravnopravnosti i osnaživanju žena i djevojčica** i strateškom okviru EU u ovoj oblasti.³⁶ To će promovirati njihova ekonomska, radna i socijalna prava i olakšati proces analize i primjene rodni i čvrstih politika

³⁶ *Strategija rodne ravnopravnosti 2020.-2025.* Evropske komisije postavlja viziju, ciljeve politike i akcije za postizanje konkretnog napretka u pogledu rodne ravnopravnosti u Evropi i posvećenosti pravima žena i djevojčica i upućivanje na ciljeve održivog razvoja, posebno na SDG 5. kao ključni okvir za Strategiju rodne ravnopravnosti. *Između ostalog*, fokusira se na zatvaranje rodni jazova na tržištu rada i postizanje jednakog učešća u različitim sektorima privrede.

zasnovanih na dokazima. Krize kao što je COVID-19 pogađaju žene i muškarce, djevojčice i dječake, u svojoj njihovoj različitosti, na različite načine. Naponi u oporavku nakon pandemije trebali bi imati za cilj integrirati perspektivu rodne ravnopravnosti u sve mjere koje se poduzimaju za poticanje boljeg zapošljavanja, socijalne zaštite, inkluzivnosti i zdravstvene zaštite žena i djevojčica, što dovodi do njihovog osnaživanja. Dokazi pokazuju da su žene nesrazmjerno više izložene zdravstvenim i socio-ekonomskim rizicima i da se suočavaju sa porastom seksualnog i rodno zasnovanog nasilja zbog politike zatvaranja i osnovnih usluga ekosistema. Akcija će osigurati da planirane intervencije uključuju adekvatan odgovor na utjecaj krize COVID-19 na žene i djevojčice, ali i muškarce i dječake u svojoj njihovoj različitosti u različitim sektorima. Žene u Bosni i Hercegovini suočavaju se s višestrukim preprekama na tržištu rada, kao što su duže vrijeme čekanja na prvi posao, dugi jaz u stažu zbog porodijskog odsustva ili brige o starijim ili bolesnim članovima porodice, nemogućnost ponovnog ulaska na tržište rada zbog starosti itd. Posebno ranjive kategorije su interno raseljene žene, žene sa sela i Romkinje.

Akcija će doprinijeti implementaciji Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine za period 2018.-2022., kao okvirnog strateškog dokumenta za uključivanje standarda rodne ravnopravnosti u sve oblasti društvenog života. Uzimajući u obzir rodnu perspektivu tokom svih aktivnosti i baveći se specifičnim strateškim ciljevima i prioritetima u oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne zaštite, ova Akcija je u potpunosti usklađena sa gore navedenim strateškim dokumentom.

Ova akcija će dodatno doprinijeti poboljšanju mogućnosti zapošljavanja ovih grupa i njegovanju rodne ravnopravnosti u Bosni i Hercegovini, kao i implementaciji završnih napomena *Komiteta* za eliminaciju diskriminacije žena (*CEDAW*).³⁷

Ljudska prava

Akcija će imati za cilj da olakša ulaganje u ljudska prava na horizontalan način kako bi se stvorila otpornija i inkluzivnija društva (**pristup zasnovan na pravima**). Ova Akcija će osigurati nepostojanje diskriminacije ranjivih kategorija. Osim toga, osigurat će da se prava žena podstiču kroz namjensko korištenje nekih od dostupnih resursa. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je u oktobru 2019. godine usvojilo *Informaciju i Vodič za poduzimanje efikasnih mjera za sprečavanje uznemiravanja na osnovu spola i seksualnog uznemiravanja na radnom mjestu u institucijama Bosne i Hercegovine*. Osim toga, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je zatražilo od nadležnih institucija da donesu *Odluku o politici nulte tolerancije na seksualno uznemiravanje i uznemiravanje na osnovu spola*, kao i da angažiraju savjetnike koji bi se trebali baviti ovim pitanjima. Ukupno 46 institucija na državnom nivou (70%) je ispunilo ovaj zahtjev. Očekuje se da će preostale institucije to ispuniti do sredine 2021. godine.

Invalidnost

Prema OECD DAC kodovima za osobe s invaliditetom identifikovanim u *Odjeljku 1.1*, ova akcija je označena kao D1. **Time se implicira da je invalidnost značajan cilj ove Akcije.** To će se postići kroz promociju prava i statusa osoba sa invaliditetom, imajući u vidu da su CSR i službe socijalne zaštite prvi nivoi kojima se osoba sa invaliditetom, kao pripadnik posebne ugrožene kategorije, obraća za pomoć i podršku. Ove institucije imaju značajne zadatke i odgovornosti za djelovanje, često bez odgovarajućih i jedinstvenih standarda, obuka i definirane saradnje sa drugim nadležnim sektorima. Izgradnja institucionalnih kapaciteta je stoga neophodna za bolje odgovaranje na specifične potrebe osoba sa invaliditetom, a ova akcija će to imati za cilj. Općenito, unapređenjem sistema socijalne i dječije zaštite, kroz sve aktivnosti vezane za socijalnu komponentu, unaprijedit će se niz usluga socijalne zaštite ranjivih grupa, uključujući osobe sa invaliditetom.

³⁷ https://arsBosnia_and_Herzegovina.gov.ba/wp-content/uploads/2020/06/CEDAW-C-BOSNIA_AND_HERZEGOVINA-Concluding-Observations-6_AsAdopted.pdf

3.4. Rizici i naučene lekcije

Kategorija	Rizici	Vjerovatnoća (Visoka/ srednja/ mala)	Utjecaj (Visok/ srednji/ mali)	Mjere ublažavanja
Eksterno okruženje	Nemogućnost realizacije nekih aktivnosti zbog pogoršanja situacije uzrokovane ponovnom pojavom COVID-19	S	S	Ukoliko pandemija COVID-19 dodatno ugrozi društvo i poslovnu zajednicu u Bosni i Hercegovini, kao i vladin i nevladin sektor, razmotrit će se alternativa već osmišljenim aktivnostima za nastavak odgovarajućih intervencija u okviru ove Akcije. Što se tiče pružanja tehničke pomoći, uključujući obuku, ako se smatra potrebnim, bit će osigurana isporuka putem interneta.
Ljudi i organizacija	Ograničen broj zaposlenih u korisničkim vladinim ustanovama i veliki obim posla, evidentan tokom 2020. godine zbog dodatnih aktivnosti uzrokovanih pandemijom	S	S	Osigurati da se u svim institucijama korisnicama i koordinirajućim institucijama identifikuje namjensko odjeljenje (uključujući osoblje) tokom procesa izrade projektnog zadatka i da budu upoznati sa svojim ulogama u implementaciji
Ljudi i organizacija	Nedostatak apsorpcionih kapaciteta ključnih korisnika u tri sektora	M	M	Projektne aktivnosti će biti pažljivo planirane i tempirane. Nadalje, kako bi korisnici bili sposobni da apsorbuju pomoć, akcija predviđa obuke za izgradnju kapaciteta. Kriteriji za odabir nevladinih korisnika također će uzeti u obzir njihove kapacitete za provođenje mjera podrške
Eksterno okruženje	Nepovoljni makroekonomski trendovi i incidenti na bosanskohercegovačkom i globalnom nivou negativno utječu na privatni sektor u Bosni i Hercegovini, kao i na predviđene korisnike bespovratnih sredstava i onemogućavaju potpuno postizanje pokazatelja aktivnosti	S	S	Svi interni sistemi praćenja i evaluacije provedenih akcija će pomno pratiti sva relevantna ekonomska i politička dešavanja koja utječu na rezultate mjerene kroz pokazatelje. Svaki kritični trend će biti prijavljen javnom naručiocu na razmatranje i bit će odlučene mjere ublažavanja

Naučene lekcije

U oblasti **zapošljavanja**, projekt (EU) LEP Faza 1 razvio je i implementirao 19 lokalnih inicijativa za zapošljavanje u periodu 2016.-2019. Ukupno je obučeno i usavršavano 1.600 osoba, a posao je našlo 512 osoba. Ishodi, rezultati i nalazi kao što su važnost razvoja partnerstava i programa na lokalnom nivou, u skladu sa specifičnim potrebama na terenu, potreba za daljom izgradnjom i jačanjem kapaciteta biroa za zapošljavanje, razmatrani su tokom procesa dizajniranja za ovu akciju.

Nalazi iz predstojećih studija i procjena, kao što je *Brza procjena utjecaja na zapošljavanje i odgovor politike* ILO-a; analitika za Strategiju zapošljavanja Federacije Bosne i Hercegovine 2021.-2027., te brza STED analiza u IT sektoru koja se fokusira na potrebe za vještinama, nedostatke u kapacitetima kompanije i akcije za smanjenje neusklađenosti vještina, nisu bili spremni kao konačni dokumenti na vrijeme za izradu ove Akcije, ali se trebaju koristiti za definiranje specifičnih aktivnosti u okviru intervencija zapošljavanja. Projekt

EK: *Jačanje kapaciteta institucija tržišta rada unapređenjem metodologije istraživanja tržišta rada* trebalo bi da bude završen u oktobru 2022. godine. Bilo bi od izuzetnog značaja osigurati da su ključni rezultati ovog projekta, koji su trenutno definirani kao oni koji se odnose na istraživanje tržišta rada (zasnovano na anketiranju poslodavaca), uključujući izvještaje specifične za obrazovanje, sport za redizajn ALMM-a na osnovu evaluacije, obuku i izgradnju kapaciteta javnih zavoda za zapošljavanje koji će se izvršiti, podršku Bosni i Hercegovini u pridruživanju EURES-u,³⁸ kao i podršku državnoj strategiji zapošljavanja u potpunosti integrirani u aktivnosti planirane u okviru aktivnosti zapošljavanja iz ove Akcije.

Tekući projekt Svjetske banke koji podržava PES trebao je biti završen u oktobru 2021. godine. Međutim, u svjetlu realnosti COVID-19, vlade Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske su pokrenule proces podnošenja zahtjeva za dvogodišnje produženje projekta (do oktobra 2023.)³⁹. Pratiće se originalni okvir rezultata, a dodana je nova kategorija koja će imati koristi od ALMM-a: **nezaposleni zbog pandemije COVID-19**. Okvir rezultata Svjetske banke je u skladu sa predviđenim aktivnostima planiranim u okviru IPA III – 2021 pomoći sektoru zapošljavanja, kao i ovom Akcijom. Konkretnije, ALMM su usklađene, a aktivnosti Svjetske banke koje se odnose na softverska rješenja fokusiraju se isključivo na kreiranje aplikacije/portala za posao kako bi se olakšalo traženje posla. Kao takva, ova aktivnost je specifična jednokratna aktivnost koja će biti završena u okviru projekta Svjetske banke.

Socijalni sektor je proteklih godina dobio značajnu pomoć EU i drugih donatora (bilateralnu i multilateralnu), posebno usmjerenu na izgradnju mehanizama društvene inkluzije i socijalne zaštite. U oblasti socijalne zaštite realizirana su dva projekta finansirana iz IPA-e: Projekt IPA 2011: *Podrška pružaocima socijalnih usluga* i IPA 2014 projekt *Transformacija ustanova za brigu o djeci i prevencija razdvajanja porodica*. Realizacija projekata doprinijela je jačanju vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite, a samim tim i procesu deinstitutionalizacije socijalne zaštite za različite kategorije korisnika. S obzirom da je proces deinstitutionalizacije veoma složen i da zahtijeva postepene promjene u sistemu socijalne zaštite, navedeni projekti su označili početak procesa i veoma je važno nastaviti aktivnosti koje bi u konačnici dovele do ograničavanja institucionalne zaštite na nivo koji je neophodan. Projekti su dali konkretne preporuke koje treba uzeti u obzir prilikom daljeg razvijanja indikativnih aktivnosti iz ove Akcije.

³⁸ Evropska mreža saradnje službi za zapošljavanje, kreirana tako da olakša slobodno kretanje radnika. Mreža je uvijek predano radila kako bi osigurala da evropski građani mogu imati koristi od istih mogućnosti, uprkos jezičkim barijerama, kulturnim razlikama, birokratskim izazovima, različitim zakonima o zapošljavanju i nedostatku priznavanja obrazovnih certifikata u cijeloj Evropi.

³⁹ Očekuje se da će ugovor o kreditu za novi projekt između Bosne i Hercegovine i Svjetske banke biti zaključen do kraja 2021.

3.5. Indikativna matrica logičkog okvira

Rezultati	Lanac rezultata: Glavni očekivani rezultati	Pokazatelji najmanje jedan pokazatelj po očekivanom rezultatu	Polazne osnove 2020/2021 (osim ako nije drugačije naznačeno)	Cilj 2027 (osim ako nije drugačije naznačeno)	Izvori podataka	Pretpostavke
Utjecaj	Ubrzati zapošljavanje, obrazovanje i socijalne reforme u Bosni i Hercegovini i društveno-ekonomski oporavak nakon krize izazvane pandemijom Covid-19	1. Kompozitni pokazatelj spremnosti zemalja kandidata i potencijalnih kandidata za temeljne oblasti ekonomskih kriterija (funkcionalna tržišna ekonomija i konkurentnost) 2. Globalni indeks konkurentnosti (score) 3. BDP po glavi stanovnika u standardima kupovne moći (PPS) izražen u odnosu na prosjek Evropske unije	TBA 1 2 3	TBA 1 2 3	Evropska komisija Eurostat	
Ishod 1 Zapošljavanje	1. Povećane su mogućnosti zapošljavanja mladih, žena na selu i teže zapošljivih kategorija	1.1 Broj implementiranih programa (razvrstano po vrsti i uzimajući u obzir mogućnosti u oblasti zelene i cirkularne ekonomije) 1.2 Broj nezaposlenih mladih, seoskih žena i teže zapošljivih kategorija koji su koristili pomoć (razvrstano po svakoj kategoriji)	1.1 - 0 1.2 - 0	1.1 - 7 1.2 - 1000	Administrativni podaci BHAS (podaci o mladima) Podaci javnih službi za zapošljavanje Projektni izvještaj o sprovedenim analizama	Poboljšanje zdravstvene situacije u Evropi i ostatku svijeta tokom druge polovine 2021. godine omogućit će postepeni oporavak ekonomske aktivnosti. Usvojene vladine mjere za COVID-19 imaju potencijal da povrate vitalnost privrede i ublaže negativan socio-ekonomski utjecaj pandemije.
Ishod 2 Socijalna zaštita	2. Poboljšana socijalna inkluzija ranjivih ciljnih grupa, a unaprijeđena rodna ravnopravnost	2.1 Poboljšani broj standardiziranih i licenciranih socijalnih usluga u zajednici, kao što su prevencija, porodični modeli brige, podrška mladima koji napuštaju okvire državne brige, Romima, manjinama	2.1 - 0 2.2 - 0 2.3 - 0	2.1 - 25 2.2 - 5 2.3 - 5	Dostupni izvještaji o kvalitetu socijalnih standarda (Izvještaji	Nadležne vlasti u Bosni i Hercegovini su se obavezale na unapređenje socijalne uključenosti

		<p>2.2 Broj podržanih socijalnih mjera Akcionog plana za Rome 2021-2025</p> <p>2.3 Broj političkih inicijativa u pravcu eliminacije rodne diskriminacije/pristrasnosti na poslu, rodnih stereotipa u udžbenicima i obrazovnim materijalima i ka izmjenama i dopunama porodičnih zakona.</p>			<p>inspekcije), izdate dozvole</p> <p>Projektni izvještaji</p> <p>Izvještaj o implementaciji Akcionog plana za Rome</p> <p>Izvještaj o provođenju Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine</p>	<p>ranjivih grupa i promoviranje rodne ravnopravnosti</p> <p>Lokalne vlasti i nevladine organizacije angažirane na implementaciji programa socijalne inkluzije i socijalne zaštite</p>
Rezultat 1 vezano za Ishod 1 Zapošljavanje	1.1 Olakšana tranzicija mladih iz sistema obrazovanja, žena sa sela i kategorija teško zapošljivih na tržište rada	<p>1.1.1 Broj mladih ljudi sa vještinama koje zahtijeva tržište rada, rodno izbalansirani i inkluzivni za kategorije teže zapošljivih (uključujući osobe sa invaliditetom)</p> <p>1.1.2 Broj dalje razvijenih i uvedenih aktivnih mjera rada za određene grupe: mladi, žene iz ruralnih sredina, teško zapošljive kategorije (između ostalog, suprotstavljanje mogućnostima u oblasti zelene i cirkularne ekonomije)</p> <p>1.1.3 Broj zaposlenih maturanata i mladih zaposlenih na poslovima koji odgovaraju njihovoj kvalifikaciji</p>	<p>1.1.1 - 0</p> <p>1.1.2 - 0</p> <p>1.1.3 - 0</p>	<p>1.1.1 - 1500</p> <p>1.1.2 - 20</p> <p>1.1.3 - 200</p>	<p>Administrativni podaci i izvještaji</p> <p>Zavoda za zapošljavanje</p> <p>Izvještaji inspekcije rada</p> <p>Nadležna ministarstva</p>	<p>ALMM dovoljno zanimljiva i korisna da privuče kandidate</p>
Rezultat 1 vezano za Ishod 2 (Socijalna zaštita)	1.2. Ojačani kapaciteti centara za socijalni rad (CSR) za pružanje boljih usluga ranjivim grupama	<p>1.2.1 Broj izrađenih strateških dokumenata/akcionih planova koji se odnose na nove vrste socijalnih usluga u lokalnim zajednicama/općinske službe socijalne zaštite/CSR</p> <p>1.2.2 Broj novih standarda socijalne zaštite zasnovanih na stvarnim potrebama razvijenih i implementiranih u lokalnim zajednicama/općinskim službama socijalne zaštite/CSR</p> <p>1.2.3 Broj stručnog kadra u sistemu socijalne i dječije zaštite obučenog za savremeno pružanje usluga socijalne zaštite</p> <p>1.2.4 Broj CSR i drugih ustanova socijalne zaštite sa poboljšanom infrastrukturom i opremom</p>	<p>1.2.1 -0</p> <p>1.2.2 -0</p> <p>1.2.3 -0</p> <p>1.2.4 -0</p>	<p>1.2.1 - 5</p> <p>1.2.2 - 5</p> <p>1.2.3 - 300</p> <p>1.2.4 - 51</p>	<p>Izvještaji nadležnih institucija (ministarstva i CSR); zvanični statistički podaci, Baza podataka sistema socijalne i dječije zaštite; Projektni izvještaji</p>	<p>Uspostavljeni kompetentni ljudski resursi</p>

Rezultat 2 vezano za Ishod 2 (Socijalna zaštita)	1.3 Uspostavljen i/ili dodatno ojačan integrirani model socijalne zaštite na lokalnom nivou i vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite	1.3.1 Broj razvijenih i implementiranih lokalnih integriranih modela/akcionih planova socijalne zaštite 1.3.2 Nivo implementacije razvijenih lokalnih integriranih modela akcionih planova socijalne zaštite 1.3.3 Broj stručnog osoblja u sistemu socijalne i dječije zaštite čiji su kapaciteti ojačani u pogledu vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite 1.3.4 Broj uspostavljenih alternativnih usluga/objekata socijalne zaštite sa poboljšanom infrastrukturom i opremom 1.10.5 Broj korisnika u vaninstitucionalnim oblicima zbrinjavanja (hraniteljstvo i porodični model zbrinjavanja) 1.10.6 Broj mladih koji napuštaju javnu brigu uz podršku službi/ustanova/aktivnosti socijalne zaštite 1.10.7 Broj osnovanih fondova za alimentacije	1.3.1 -0 1.3.2 -0 1.3.3 -0 1.3.4 -0 1.3.5 -0 1.3.6 -0 1.3.7 -0	1.3.1 -40 1.3.2 -70% 1.3.3 -150 1.3.4 -50 1.3.5 -300 1.3.6 -200 1.3.7 -4	Izveštaji/podaci baze podataka SOTAC; Projektni izvještaji; Godišnji izvještaji centara za socijalni rad; Izveštaji o stanju prava djeteta u Bosni i Hercegovini	Dobra saradnja i koordinacija među ključnim zainteresiranim stranama
Rezultat 3 vezano za Ishod 2 (Socijalna zaštita)	1.4 Ojačani sistem inspekcije i nadzora socijalne i dječije zaštite i kontrola službi	1.4.1 Broj novih inspektora u oblasti socijalne i dječije zaštite; 1.4.2 Broj obuka za inspektore	1.4.1 -0 1.4.2 -0	1.4.1 -20 1.4.2 -10		Uspostavljeni kompetentni ljudski resursi
Rezultat 4 vezano za Ishod 2 (Socijalna zaštita)	1.5 Poboljšan pristup uslugama društvene inkluzije i socijalno uključivanje Roma	1.5.1 Stopa pokrivenosti univerzalnim zdravstvenim osiguranjem među Romima 1.5.2 Stopa diskriminacije Roma (smanjenje %) 1.5.3 Stopa legaliziranih neformalnih naselja u kojima žive Romi (pad %) 1.5.4 Broj aktivnosti na podizanju svijesti romskih zajednica o štetnosti dječijih/prisilnih brakova na obrazovanje, zdravlje i razvoj djevojčica	1.5.1 -30% 1.5.2 -0 1.5.3 -0 1.5.4 -0	1.5.1 -95% 1.5.2 -9% 1.5.3 -30% 1.5.4 -2	Unapređenje kvaliteta sistema praćenja i nadzora Stopa legaliziranih neformalnih naselja u kojima žive Romi (pad %) Izveštaj o implementaciji Akcionog plana za Rome	
Rezultat 5 vezano za Ishod 2 (Socijalna zaštita)	1.6 Unaprijeđena ravnopravnost spolova u skladu sa ključnim prioritetima GAP-a Bosne i Hercegovine 2018.-2022. u	1.6.1 Broj političkih inicijativa usmjerenih na jačanje praćenja i izveštavanja o rodno zasnovanoj diskriminaciji, uznemiravanju,	1.6.1 -0 1.6.2 -0 1.6.3 -0 1.6.4 -0	1.6.1 -3 1.6.2 -75% 1.6.3 -4 1.6.4 -75%	Izveštaji o provođenju politike protiv	

	<p>zapošljavanju, obrazovanju i zdravstvenoj i socijalnoj zaštiti</p>	<p>seksualnom uznemiravanju i mobingu na poslu.</p> <p>1.6.2 Preporuke za reviziju udžbenika i obrazovnih materijala i izmjene i dopune kako bi se uklonili rodno stereotipni sadržaji uključeni u političke inicijative relevantnih vlasti.</p> <p>1.6.3 Sprovedene javne kampanje za podsticanje dalje diverzifikacije obrazovnih izbora za djevojčice i dječake.</p> <p>1.6.4 Izmjene i dopune porodičnih zakona kako bi se uključila definicija samohranih majki u skladu sa Istanbulskom konvencijom.</p> <p>1.6.5 Broj aktivnosti na izradi Indeksa rodne ravnopravnosti za praćenje utjecaja rodne politike na svim nivoima i procjenu napretka ka rodnoj ravnopravnosti u svim oblastima.</p>	1.6.5 -1	1.6.5 -4	<p>diskriminacije i uznemiravanja.</p> <p>Izvještaji relevantnih obrazovnih vlasti.</p> <p>Projektni izvještaji.</p>	
--	---	---	----------	----------	--	--

4. PROVEDBENI ARANŽMANI

4.1. Sporazum o finansiranju

Za provedbu ove akcije predviđeno je zaključivanje sporazuma o finansiranju s Bosnom i Hercegovinom.

4.2. Indikativni period provedbe

Indikativni period provedbe ove akcije, tokom kojeg će se provoditi aktivnosti opisane u odjeljku 3.1 i realizirati odgovarajući ugovori i sporazumi, je 72 mjeseca od datuma stupanja na snagu Sporazuma o finansiranju.

Produženja perioda provedbe mogu se dogovoriti sa službenikom Komisije odgovornim za odobravanje izmjenom ove Odluke o finansiranju i relevantnih ugovora i sporazuma.

4.3. Metode provedbe primjenjive na projektni modalitet

Komisija će osigurati poštivanje odgovarajućih pravila i postupaka EU za finansiranje trećih strana, uključujući postupke revizije, prema potrebi, i usklađenost akcije s restriktivnim mjerama EU⁴⁰.

4.3.1. Direktno upravljanje (Grantovi)

(a) Svrha granta/grantova

Ukoliko pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, dio akcije „Ishod 1 – Zapošljavanje – Povećane mogućnosti za zapošljavanje mladih, žena iz ruralnih područja i teže zapošljivih kategorija“ može se sprovesti u direktnom upravljanju kroz poziv za dostavljanje predloga projekata za grant u iznosu od EUR. 3,8 miliona;

Ishod 2 akcije će se implementirati putem poziva za dostavljanje predloga projekata za grant (indikativni iznos od 6 miliona eura za rezultat 1 i 2, 4 miliona eura za rezultat 3, 6 miliona eura za rezultat 4 i 2 miliona eura za rezultat 5), sa osnovnim ciljem dalje izgradnje kapaciteta centara za socijalni rad (CSR), podrške uspostavljanju i jačanju integriranog modela socijalne zaštite na lokalnom nivou, kao i vaninstitucionalnih oblika socijalne zaštite. Akcija će također nastaviti podržavati napore za unapređenje društvene inkluzije osoba u ranjivim situacijama, s fokusom na Rome, samohrane majke, osobe s invaliditetom (OSI) i interno raseljena lica (IRL) i povratnike, kroz koherentan pristup, a istovremeno se bavi implementacijom Gender akcionog plana Bosne i Hercegovine.

(b) Vrsta ciljanih aplikanata

Prihvatljivi aplikanti će biti međunarodne organizacije ili nevladine organizacije ili neprofitne organizacije koje su imale iskustvo u radu na nivou lokalne zajednice i koje su upravljale ugovorima o grantu slične veličine kao i jedan predmet rezultata ove Akcije pomenut pod tačkom (a).

(c) Opravdanost direktnog granta

Nije primjenjivo

⁴⁰ www.sanctionsmap.eu Napominjemo da je mapa sankcija IT alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu (SL). U slučaju neslaganja između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web stranici prevladava verzija iz SL

(d) Izuzetak od neretroaktivnosti troškova

Nije primjenjivo

4.3.2. Direktno upravljanje (nagrada(e))

Nije primjenjivo

4.3.3. Direktno upravljanje (Nabavke)

Ukoliko pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, dio akcije „Ishod 1 – Zapošljavanje – Povećane mogućnosti za zapošljavanje mladih, žena iz ruralnih područja i teže zapošljivih kategorija“ može se sprovesti u direktnom upravljanju kroz ugovor o pružanju tehničke pomoći u iznosu od EUR. 1,2 miliona;

4.3.4. Indirektno upravljanje s organizacijom države članice i/ili međunarodnom organizacijom

Predviđeno je da se sljedeći Ishodi implementiraju kroz indirektno upravljanje sa međunarodnom organizacijom ili organizacijom države članice:

Ishod 1 – Zapošljavanje - Povećane mogućnosti za zapošljavanje mladih, žena iz ruralnih sredina i teže zapošljivih kategorija

- Rezultat 1 – Omogućavanje tranzicije mladih iz obrazovnih sistema, žena sa sela i teško zapošljivih kategorija na tržište rada (5 miliona eura – tehnička pomoć i grantovi koji će biti distribuirani)

Ishod 2 - Socijalna zaštita: postojeće usluge socijalne zaštite su standardizirane i licencirane i društvena inkluzija ranjivih ciljnih grupa je poboljšana, a rodna ravnopravnost unaprijeđena

- Rezultat 1 – Jačanje kapaciteta CSR-a za pružanje boljih usluga ranjivim grupama;
- Rezultat 2 – Uspostavljen i/ili dodatno ojačan integrirani model socijalne zaštite na lokalnom nivou i vaninstitucionalni oblici socijalne zaštite
- Rezultat 3 – Inspekcija i nadzor socijalne i dječje zaštite, sistem i kontrola usluga ojačani i standardizirani (tehnička pomoć i grantovi 10 miliona) – Program socijalne pomoći
- Rezultat 4 – Poboljšan pristup uslugama društvene inkluzije i društvene inkluzije Roma: **Program pomoći Romima** – tehnička pomoć i grant – 6 miliona eura
- Rezultat 5 – Unaprijeđenje rodne ravnopravnosti u skladu sa ključnim prioritetima GPA 2018.-2022. u zapošljavanju, obrazovanju i zdravstvenoj i socijalnoj politici – **Program rodne pomoći** – tehnička pomoć i grant – 2 miliona eura

Službe Komisije će koristiti sljedeće kriterije: a) finansijski i operativni kapacitet podnosioca zahtjeva; i b) tehnički kapacitet, kao što je iskustvo u pripremi i implementaciji zajedničke izgradnje kapaciteta i sličnih projekata; c) veliko iskustvo u vođenju velikih i složenih programa ili projekata vezanih za rezultate, d) veliko iskustvo u implementaciji sličnih projekata, e) stručnost u oblasti pregovora sa EU i dokumentovani kapacitet za mobilizaciju relevantnih mreža u državama članicama EU, Bosni i Hercegovini i regionu, itd. f) Kriteriji koji se odnose na kvalitet koncepta, uključujući relevantnost; konzistentnost sa ciljevima, rezultatima i aktivnostima Akcije, g) očekivani utjecaj; h) održivost i isplativost.

Ako pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije se može provesti u indirektnom upravljanju sa drugim alternativnim subjektom kojeg će službe Komisije odabrati po istim kriterijima odabira. U slučaju da bi bilo potrebno zamijeniti predviđeni subjekt, službe Komisije mogu odabrati drugi zamjenski

subjekt koristeći iste kriterije odabira navedene gore. Ako se subjekt zamjenjuje, odluka o njegovoj zamjeni mora biti obrazložena. Ako pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije može se implementirati u direktnom upravljanju u skladu sa modalitetima implementacije navedenim u odjeljcima 4.3.1 i 4.3.3

4.3.5. Indirektno upravljanje sa IPA III korisnikom

Nije primjenjivo

4.3.6. Doprinos <naziv relevantne regionalne investicione platforme >

Nije primjenjivo

4.3.7. EFSD+ operacije pokrivene budžetskim garancijama

Nije primjenjivo

4.3.8. Promjene iz indirektnog u direktni način upravljanja (i obrnuto) zbog izuzetnih okolnosti (jedna alternativna druga opcija))

Implementacija u okviru Direktnog upravljanja (ugovori o uslugama za tehničku pomoć i grantove) može se koristiti kao alternativni modalitet za dio ove akcije koji se planira implementirati u indirektnom upravljanju, u slučaju da se ovaj preferirani modalitet ne može implementirati zbog okolnosti izvan Kontrola Komisije. Ako pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove radnje može se implementirati u direktnom upravljanju na sljedeći način:

- 1) Ishod 1 – Zapošljavanje - Povećane mogućnosti za zapošljavanje mladih, žena iz ruralnih područja i teže zapošljivih kategorija; Ako pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije može se implementirati u direktnom upravljanju u skladu sa modalitetima implementacije navedenim u odjeljcima 4.3.1 Grantovi i 4.3.3 Direktna nabavka (ugovor o uslugama tehničke pomoći): Rezultat 1 – Omogućavanje tranzicije mladih ljudi iz obrazovnih sistema, žena iz ruralnih područja i teško zapošljivih kategorija na tržištu rada: 3,8 miliona eura za grantove i 1,2 miliona eura za ugovor o uslugama tehničke pomoći;
- 2) Ishod 2 – Socijalna zaštita - Ako pregovori sa povjerenim subjektom ne uspiju, taj dio ove akcije može se implementirati u direktnom upravljanju u skladu sa modalitetima implementacije navedenim u odjeljku 4.3.1 Grantovi (indikativni iznos od 6 miliona eura za rezultat 1 i 2, 4 miliona eura za rezultat 3, 6 miliona eura za rezultat 4 i 2 miliona eura za rezultat 5).

4.4. Obim geografske podobnosti za nabavku i grantove

Primjenjivat će se geografska podobnost u smislu mjesta osnivanja za učešće u postupcima nabavke i dodjele grantova i u pogledu porijekla nabavke kako je utvrđeno u osnovnom aktu i navedeno u relevantnim ugovornim dokumentima, u skladu sa sljedećim odredbama.

Službenik Komisije nadležan za odobravanje može proširiti geografsku podobnost na osnovu hitnosti ili nedostupnosti usluga na tržištima dotičnih zemalja ili teritorija, ili u drugim propisno potkrijepljenim slučajevima u kojima bi primjena pravila podobnosti onemogućila realizaciju ove akcije ili bi je učinila izuzetno teškom (član 28(10) NDICI-Uredba o globalnoj Evropi).

4.5. Indikativni budžet

Komponente indikativnog budžeta	Doprinos EU (iznos u EUR)	Indikativni doprinos treće strane, u identifikovanoj valuti
Metode provedbe – upor. s odjeljkom 4.4		
Ishod 1 - Povećane mogućnosti za zapošljavanje mladih, žena iz ruralnih područja i teže zapošljivih kategorija, koje se sastoje od		
Indirektno upravljanje s međunarodnom organizacijom ili organizacijom države članice upor. s odjeljkom 4.3.4	5 000 000	Nije primjenjivo
Ishod 2 - Socijalna zaštita: Postojeće usluge socijalne zaštite standardizirane i licencirane, poboljšana društvena inkluzija ranjivih ciljnih grupa, unaprijeđena rodna ravnopravnost, koju čine		
Indirektno upravljanje s međunarodnom organizacijom ili organizacijom države članice upor. s odjeljkom	18 000 000	Nije primjenjivo
Evalvacija – upor. s odjeljkom 5.2 Revizija – upor. s odjeljkom 5.3	Bit će obuhvaćeno drugom odlukom	Nije primjenjivo
Komunikacija i vidljivost – upor. s odjeljkom 6	Bit će obuhvaćeno drugom odlukom	Nije primjenjivo
Nepredviđeni troškovi	Nije primjenjivo	Nije primjenjivo
Ukupno	23 000 000	

4.6. Organizaciona struktura i odgovornosti

Ovo je multisektorska akcija, koja se sastoji od podsektorske ciljane pomoći u sljedeće tri oblasti podrške: (i) zapošljavanje, (ii) obrazovanje i (iii) socijalni sektor. Aranžmani za implementaciju treba da budu napravljeni u tri sektora, sa jasno definiranim odgovornostima kako bi se osiguralo potpuno postizanje indikatora akcije. Za sva tri sektora, pogledajte *Opis glavnih sudionika u odjeljku 2.2.* za detaljan pregled sistema koordinacije. U suštini, Akcija će koristiti *međuinstitucionalni metod rada* za usmjeravanje pružanja podrške.

U realizaciju predloženih aktivnosti bit će uključene i druge relevantne nadležne institucije, pored glavnih korisnika. Ukoliko bude potrebno, u realizaciju će se uključiti i dodatne institucije i organizacije relevantne za realizaciju planiranih aktivnosti. U skladu sa standardnom praksom, u početnoj fazi implementacije projekta bit će uspostavljen *Upravni odbor* koji će nadgledati napredak u implementaciji aktivnosti. Nadalje, po potrebi će se formirati dodatne tehničke *radne grupe stručnjaka*: predstavnici institucija ili organizacija za određene zadatke i aktivnosti. S obzirom na veliki broj institucija u sektoru, kao i obiman broj aktivnosti, *Upravni odbori* će biti u središtu obezbjeđivanja efikasnosti i efektivnosti implementacije ove akcije. Bit će identifikovana uloga svake gore definirane strukture kako bi se izbjeglo preklapanje vođstva i potencijalni sukob.

Sektor zapošljavanja: Sistemi koordinacije, kao što je navedeno u *odjeljku 2.2.* su isti sistemi koordinacije koji će se koristiti za koordinaciju aktivnosti predviđenih ovom akcijom. Od ključnog značaja bit će da se sve aktivnosti provode usklađenim i dosljednim mjerama na svim nivoima širom Bosne i Hercegovine. **Socijalni sektor:** Koordinacija u socijalnom sektoru ostaje izazov, ali određena koordinacija postoji kao što je navedeno

u *odjeljku 2.2.* Morat će se na vrijeme uložiti dodatni naponi da se poboljša ova koordinaciju kako bi se omogućilo da se koristi za uspješnu implementaciju ove akcije. Kao dio svog prerogativa realizacije budžeta i radi zaštite finansijskih interesa Unije, Komisija će sudjelovati u gore navedenim strukturama upravljanja koje su uspostavljene za upravljanje provedbom aktivnosti.

4.7. Preduvjeti

Nije primjenjivo

5. MJERENJE UČINKA

5.1. Praćenje i izvještavanje

Praćenje implementacije ove Akcije bit će kontinuiran proces i dio odgovornosti partnera za provedbu i operativnog rukovodioca u EU. Oba tipa internog praćenja sprovoditi će se na inkluzivan način, uključujući ključne zainteresirane strane. Različite odgovornosti za ovaj dvostruki interni nadzor su sljedeće:

- Praćenje od strane partnera za provedbu imat će za cilj prikupljanje i analizu podataka kako bi se informiralo o napretku ka postizanju planiranih rezultata da bi se podstakli procesi donošenja odluka na nivou upravljanja akcijom i izvještavalo o korištenju resursa.
- Praćenje operativnog rukovodioca u EU imat će za cilj dopunu monitoringa partnera za provedbu, posebno u ključnim trenucima ciklusa akcije. Također će imati za cilj osiguravanje dobrog praćenja preporuka vanjskog praćenja i informiranje rukovodstva EU. Ovo praćenje bi moglo imati različite oblike (sastanci sa implementacionim partnerima, upravni odbori za akciju, provjere na licu mjesta), o čemu će se odlučivati na osnovu specifičnih potreba i raspoloživih resursa.

Uspostavit će se Interni sistem(i) za praćenje Akcije zasnovan(i) na rezultatima i bit će u funkciji omogućavanja sistemskog i pažljivog praćenja svih definiranih pokazatelja kako bi se osiguralo njihovo potpuno ostvarivanje. Interni monitoring treba da provodi osoblje sa certificiranim kompetencijama u domenu praćenja i evaluacije. S obzirom na specifičnu prirodu pomoći koja će biti pružena u okviru ove akcije, *odnosno za ubrzanje zapošljavanja, obrazovanja i socijalnih reformi u Bosni i Hercegovini i socio-ekonomskog oporavka nakon krize izazvane pandemijom Covid-19*, posebna pažnja će se posvetiti i pažljivom praćenju svih relevantnih ekonomskih i političkih dešavanja, koja mogu utjecati na rezultate mjerene kroz pokazatelje. **Osnova za sistem praćenja je LFM Akcije sa svojim osnovnim pokazateljima za specifične Ishode i Rezultate.** LFM će se koristiti kao alat za upravljanje. Svrha praćenja će biti, *između ostalog, prilagođavanje i revizija rezultata, aktivnosti i nivoa pokazatelja*, ukoliko postoji potreba, kako bi se efektivno postigli očekivani ishodi.

Očekuje se da će implementacioni partneri za Ishode 1 i 6 biti odgovorni za praćenje implementacije aktivnosti, u bliskoj saradnji sa zainteresiranim stranama. Nadalje, može se uspostaviti određeni broj struktura za olakšavanje praćenja uspjeha grant šema koje će biti obezbijeđene. Posjete na terenu se smatraju posebno važnim u ovom pogledu. Za Ishode 4 i 5 institucionalna struktura korisnika će biti odgovorna za praćenje. Uloga Upravnog odbora će također olakšati koordinaciju napora praćenja, kao i strateško usmjeravanje, ako se pojave bilo kakvi problemi u vezi s rezultatima Akcije, mjereno kroz pokazatelje. Članove će imenovati odgovarajuća ministarstva kao vodeće sektorske aktore.

Komisija se može osloniti na statističke sisteme, službene podatke i postojeće okvire praćenja za uključivanje u politički dijalog i informiranje o odlukama o općim uvjetima i pokazateljima varijabilnih tranši (uključujući raščlanjivanje po spolu i druge relevantne stepene granularnosti), u ograničenoj mjeri, s obzirom na postojeće stanje u Bosni i Hercegovini.

5.2. Evaluacija

Imajući u vidu važnost Akcije, **srednjoročne i konačne evaluacije će se izvršiti za sve tri komponente ove Akcije** putem nezavisnih konsultanata ili preko partnera za provedbu, kojeg je ugovorila Komisija. Srednjoročna evaluacija će biti sprovedena u svrhu učenja, posebno kako bi se upotpunila specifičnim aspektima koji se mogu istaknuti, kao što je namjera da se pokrene druga faza akcije. Konačna evaluacija će se provesti u svrhu odgovornosti i učenja, uključujući i reviziju politike.

Komisija obavještava provedbenog partnera najmanje 3 mjeseca unaprijed o datumima predviđenim za evaluacijske misije. Evropska komisija će formirati Referentnu grupu sastavljenu od predstavnika glavnih sudionika na nivou EU i na nacionalnom nivou (predstavnici vlade, organizacija civilnog društva itd.). Ako bude potrebno, bit će pozvani i drugi donatori da se pridruže. Provedbeni partner će efikasno i djelotvorno sarađivati sa stručnjacima za evaluaciju, te im između ostalog osigurati sve potrebne informacije i dokumentaciju, kao i pristup projektnim prostorijama i aktivnostima. Izvještaji o evaluaciji podijelit će se sa zemljom partnerom i drugim ključnim sudionicima u skladu s najboljom praksom širenja evaluacije. Provedbeni partner i Komisija analiziraju zaključke i preporuke evaluacija i, prema potrebi, u dogovoru s partnerskom zemljom, zajednički odlučuju o daljim radnjama koje treba poduzeti i svim potrebnim prilagođavanjima, uključujući, ako je naznačeno, preusmjeravanje projekta. Evaluacije će se finansirati drugom odlukom.

5.3. Revizija i verifikacija

Ne dovodeći u pitanje obaveze koje se primjenjuju na ugovore zaključene radi implementacije ove Akcije, Komisija može, na osnovu procjene rizika, ugovoriti nezavisnu reviziju ili verifikaciju za jedan ili više ugovora ili sporazuma. Revizije i verifikacije će se finansirati drugom odlukom.

6. KOMUNIKACIJA I VIDLJIVOST

Vidljivost finansiranja od strane EU i saopštenja o ciljevima i utjecaju Akcija su zakonska obaveza za sve Akcije koje finansira EU, kao što je navedeno u zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Konkretno, primaoci sredstava EU moraju priznati porijeklo sredstava EU i osigurati njegovu odgovarajuću vidljivost:

- davanjem izjave u kojoj se na vidljiv način ističe podrška dobijena od EU na svim dokumentima i komunikacijskom materijalu koji se odnose na implementaciju sredstava, uključujući službenu web stranicu i račune društvenih medija, gdje postoje; i
- promoviranjem akcija i njihovih rezultata pružanjem koherentnih, djelotvornih i proporcionalnih ciljanih informacija višestrukoj publici, uključujući medije.

Mjere vidljivosti i komunikacije će implementirati, prema potrebi, nacionalne administracije (na primjer, u vezi sa reformama vezanim za PAR), izvođači radova i korisnici twinning grantova. Odgovarajuće ugovorne obaveze će biti uključene, odnosno, u sporazume o finansiranju, ugovore o nabavci i twinning grantu.

Mjere će se zasnivati na posebnom Planu komunikacije i vidljivosti, koji je uspostavljen i implementiran u skladu sa zahtjevima za komunikaciju i vidljivost EU koji su na snazi. Plan uključuje, između ostalog, komunikacijski narativ i glavne poruke za Akciju, prilagođene različitim ciljnim grupama (zainteresirane strane, civilno društvo, šira javnost, itd.).

Mjere vidljivosti i komunikacije specifične za ovu Akciju bit će komplementarne širim komunikacijskim aktivnostima koje direktno provode službe Evropske komisije i/ili Delegacije i uredi EU. Evropska komisija i Delegacije i uredi EU treba da budu u potpunosti informirani o planiranju i implementaciji specifičnih aktivnosti vidljivosti i komunikacije, posebno u pogledu narativa komunikacije i glavnih poruka.

7. ODRŽIVOST

Dugoročni obim koristi od održivosti, kao što je nivo vlasništva korisnika, njihovi institucionalni upravljački kapaciteti, bit će ocijenjeni kao izvodljivi, a dalji detalji će se razvijati u procesu definiranja projektnog zadatka. Nadalje, s obzirom na to da je Akcija djelimično osmišljena tako da riješi ogroman finansijski jaz sa kojim se Bosna i Hercegovina suočava, vlasti Bosne i Hercegovine nisu u poziciji da obezbijede bilo kakva dodatna sredstva za Akciju. Neizvjesno je da li će same institucije korisnice biti u poziciji da namijene bilo kakva značajna sredstva **za održavanje rezultata** kada se Akcija završi.

Stoga je od najveće važnosti ponovo razmotriti pitanja održivosti tokom praćenja implementacije Akcije, idealno već tokom prve srednjoročne evaluacije. Bez obzira na to, postoji određeni broj predviđenih rezultata u okviru Ishoda gdje će se osigurati održivost aktivnosti. Konkretnije, **Rezultat 1 u okviru Ishoda 2, između ostalog**, fokusira se na izgradnju kapaciteta javnih službi za zapošljavanje koje će u pravilu poboljšati njihove srednjoročne institucionalne kapacitete. **Rezultati 1 i 2 u okviru Ishoda 6** fokusiraju se na dalju izgradnju kapaciteta socijalnih usluga koje omogućavaju da budu u poziciji da podrže najugroženije grupe u društvu nakon pandemije, uz istovremeno jačanje i poboljšanje njihovih institucionalnih kapaciteta upravljanja i vlasništva u srednjem roku. **Ishod 3** usmjeren je na dalje jačanje kapaciteta institucija nadležnih za harmonizaciju pravne tečevine u oblasti zdravlja i sigurnosti na radu, kako bi se obezbijedilo dalje odgovarajuće usklađivanje i učešće u procesu evropskih integracija.

DODATAK II – OPĆI USLOVI

Sadržaj

Prvi dio: Odredbe primjenjive na aktivnosti za koje je Korisnik programa IPA III ugovorno tijelo prema IMBC-u	2
Član 1 – Opće odredbe.....	2
Član 1a – Nabavka i dodjela grantova	4
Član 1b – Isključenje i administrativne sankcije	4
Član 2 – Komunikacija i vidljivost.....	4
Član 3 – <i>Ex-ante</i> i <i>ex-post</i> kontrole postupaka dodjele grantova i postupaka nabavke, te <i>ex-post</i> kontrole ugovora i grantova koje provodi Komisija	4
Član 4 – Bankovni računi, računovodstveni sistemi i priznati troškovi	5
Član 5 – Odredbe o plaćanjima od strane Komisije Korisniku programa IPA III.....	6
Član 6 – Prekid plaćanja	7
Član 7 – Povrat sredstava.....	7
Član 7a – Finansijske ispravke i zatvaranje.....	7
Drugi dio: Odredbe primjenjive na budžetsku podršku	8
Član 8 – Regulatorni dijalog.....	8
Član 9 – Provjera uslova i isplata	8
Član 10 – Transparentnost budžetske podrške.....	8
Član 11 – Povrat budžetske podrške.....	8
Treći dio: Odredbe primjenjive na ovaj sporazum o finansiranju u cjelini, bez obzira na način provođenja	Error! Bookmark not defined.
Član 12 – Period izvršenja, operativni period provođenja i rok ugovaranja. Error! Bookmark not defined.	
Član 13 – Dozvole i ovlaštenja	10
Član 14 – Zahtjevi za izvještavanje	11
Član 15 – Prava intelektualnog vlasništva	12
Član 16 – Konsultacije između Korisnika programa IPA III i Komisije.....	12
Član 17 – Izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju.....	13
Član 18 – Obustava ovog sporazuma o finansiranju.....	11
Član 19 – Raskid ovog sporazuma o finansiranju.....	12
Član 20 – Mjerodavno pravo, rješavanje sporova.....	12
Član 21 – Mjere ograničavanja EU	13

Prvi dio: Odredbe primjenjive na aktivnosti za koje je Korisnik programa IPA III ugovorno tijelo prema IMBC-u

Član 1 – Opće odredbe

- (1) Svrha prvog dijela je utvrditi pravila za provođenje povjerenih zadataka izvršenja budžeta kako je opisano u Dodatku I, te definirati prava i obaveze Korisnika programa IPA III, odnosno Komisije u izvršavanju tih zadataka.

Prvi dio primjenjuje se na zadatke izvršenja budžeta povjerene Korisniku programa IPA III koji se odnose samo na doprinos Unije ili u kombinaciji sa sredstvima Korisnika programa IPA III ili sredstvima treće strane, u slučaju da se takva sredstva provode u zajedničkom sufinansiranju.

- (2) Korisnik programa IPA III ostaje odgovoran za ispunjavanje obaveza propisanih Sporazumom o finansiranju i Okvirnim sporazuma o finansijskom partnerstvu (*FFPA – Financial Framework Partnership Agreement*). U skladu s članom 6, članom 18, članom 19. i članom 21, Komisija zadržava pravo prekinuti plaćanja, te obustaviti i/ili raskinuti ovaj ugovor o finansiranju.
- (3) Korisnik programa IPA III dužan je poštovati minimalnu stopu svog doprinosa navedenu u Dodatku I. U slučaju doprinosa i Korisnika programa IPA III i Unije, doprinos Korisnika programa IPA III stavlja se na raspolaganje u isto vrijeme kad i odgovarajući doprinos Unije.
- (4) U svrhu primjene člana 25. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu o zaštiti podataka, lični podaci su:

- obrađeni zakonito, pošteno i na transparentan način u odnosu na vlasnika podataka;
- prikupljeni za određene, izričite i legitimne svrhe i ne smiju se dalje obrađivati na način koji je nespojiv s tim svrhama;
- odgovarajući, relevantni i ograničeni na ono što je potrebno u odnosu na svrhe za koje se obrađuju;
- tačni i, prema potrebi, ažurirani;
- obrađeni na način koji osigurava odgovarajuću sigurnost ličnih podataka i
- čuvani u obliku koji omogućava identifikaciju vlasnika podataka ne duže nego što je potrebno za svrhe za koje se lični podaci obrađuju.

Lični podaci uključeni u dokumente koje će čuvati Korisnik IPA III u skladu sa stavom 2. člana 1.a moraju se izbrisati nakon što isteknu rokovi navedeni u tom stavu.

Član 1.a – Nabavka i dodjela grantova

- (1) Ne dovodeći u pitanje član 18, stav 5. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu, zadaci iz stava 1. člana 1, Korisnik programa IPA III provodi u skladu s postupcima i standardnim dokumentima koje utvrđuje i objavljuje Komisija za dodjelu ugovora o nabavci i dodjeli grantova u vanjskim aktivnostima, posebno u skladu s praktičnim vodičem o ugovornim postupcima za vanjska djelovanja Evropske unije (*PRAG – Commission for the award of procurement and grant contracts in external actions*), na snazi u vrijeme pokretanja predmetnog postupka, kao i u skladu s potrebnim standardima vidljivosti i komunikacije iz člana 2, stava 2.

Korisnik programa IPA III provodi postupke nabavke i dodjele grantova, sklapa ugovore koji iz njih proizilaze i osigurava da svi relevantni dokumenti za revizorski trag budu na jeziku ovog ugovora o finansiranju.

- (2) Ne dovodeći u pitanje član 49. Okvirnog sporazuma o finansijskom partnerstvu, Korisnik programa IPA III će čuvati sve relevantne finansijske i ugovorne popratne dokumente od datuma stupanja na snagu ovog ugovora o finansiranju ili od ranijeg datuma u slučaju postupka nabavke, poziva za dostavu prijedloga ili je postupak direktne dodjele grantova pokrenut prije stupanja na snagu ovog ugovora o finansiranju, pet godina od datuma zatvaranja programa. Korisnik programa IPA III dužan je posebno voditi sljedeće:

(a) Postupci nabavke

- (i) Najave javnog konkursa s dokazom objave najave nabavke i sve ispravke;
- (ii) Imenovanje komisije za uži izbor;
- (iii) Izvještaj o užem izboru (uključujući dodatke) i prijave;
- (iv) Dokaz o objavljivanju obavještenja o užem izboru;
- (v) Pisma kandidatima koji nisu ušli u uži izbor;
- (vi) Poziv za dostavljanje ponuda ili slično;
- (vii) Tenderske dokumente koji uključuju dodatke, pojašnjenja, zapisnike sa sastanaka, dokaze o objavljivanju;
- (viii) Imenovanje komisije za procjenu ponuda;
- (ix) Izvještaj o otvaranju ponuda, uključujući dodatke;
- (x) Izvještaj o procjeni/pregovorima, uključujući dodatke i primljene ponude¹;
- (xi) Pismo obavještenja;
- (xii) Prateće pismo za dostavljanje ugovora;
- (xiii) Pisma neuspješnim kandidatima;
- (xiv) Obavještenje o dodjeli/poništanju, uključujući dokaz o objavi;
- (xv) Potpisane ugovore, izmjene i dopune, ispravke, izvještaje o provođenju i relevantnu korespondenciju.

(b) Za pozive za dostavljanje prijedloga i direktnu dodjelu grantova

- (i) Imenovanje komisije za procjenu prijedloga;
- (ii) Otvaranje i administrativni izvještaji uključujući dodatke i primljene prijave²;
- (iii) Pisma uspješnim i neuspješnim kandidatima nakon procjene sažetka;
- (iv) Izvještaj o procjeni sažetka;
- (v) Izvještaj o procjeni čitave prijave ili izvještaj o pregovaračkom postupku s relevantnim dodacima;
- (vi) Provjeru prihvatljivosti i prateću dokumentaciju;
- (vii) Pisma uspješnim i neuspješnim podnosiocima zahtjeva s odobrenim rezervnim listama nakon potpune procjene prijave;
- (viii) Prateće pismo za dostavljanje ugovora o grantu;
- (ix) Obavještenje o dodjeli/poništanju, uključujući dokaz o objavi;
- (x) Potpisane ugovore, izmjene i dopune, ispravke i relevantnu korespondenciju.

Osim toga, finansijski i ugovorni dokumenti iz stavova 2.(a) i 2.(b) bit će dopunjeni svim relevantnim popratnim dokumentima kako se zahtijevaju postupcima iz stava 1, kao i svom relevantnom dokumentacijom koja se odnosi na plaćanja, povrate i operativne troškove, na primjer izvještaje o projektima i provjerama na licu mjesta, prihvatanje robe i radova, garancije, jemstva, izvještaji nadzornih inženjera.

(3) Operacije koje sufinansira Unija u okviru Programa također mogu dobiti sredstva od međunarodne organizacije, države članice, treće zemlje ili regionalne organizacije.

¹ Eliminacija neuspješnih ponuda pet godina nakon završetka postupka nabavke.

² Eliminacija neuspješnih prijava tri godine nakon zatvaranja postupka dodjele granta.

Član 1b – Isključenje i administrativne sankcije

- (1) Prilikom primjene postupaka i standardnih dokumenata koje je utvrdila i objavila Komisija za dodjelu ugovora o nabavci i ugovora o grantu, Korisnik programa IPA III u skladu s tim obezbjeđuje da se ugovor o nabavci ili grantu finansiran od strane EU ne dodijeli privrednom subjektu niti podnosiocu zahtjeva za dodjelu granta ukoliko se taj privredni subjekt ili podnosilac zahtjeva za dodjelu granta ili osoba s ovlaštenjem zastupanja, donošenja odluka ili kontrolom nad njim, nalazi u nekoj od situacija za isključenje kako je predviđeno odgovarajućim procedurama i standardnim dokumentima Komisije.
- (2) Vodeći korisnik programa IPA III dužan je odmah obavijestiti Komisiju kada je kandidat, ponudilac ili podnosilac zahtjeva u situaciji isključenja iz stava (1), ili je počinio nepravilnosti i prevaru kako je definirano u članu 51, stavu 5. FFPA, ili je pokazao značajne nedostatke u ispunjavanju glavne obaveze u provođenju zakonske obaveze koja se finansira iz budžeta Unije.
- (3) Vodeći korisnik programa IPA III uzima u obzir podatke sadržane u Sistemu ranog otkrivanja i isključenja (EDES) Komisije prilikom dodjele ugovora o nabavci i grantu. Pristup informacijama može se obezbijediti putem tačke (tačaka) za vezu ili putem savjetovanja koristeći se sljedećim sredstvima: (Evropska komisija, Glavna uprava za budžet, računovođa Komisije, M015, B-1049 Brisel, Belgija i *e-mailom* na BUDG-C01-EXCL-DB@ec.europa.eu s kopijom na adresu Komisije navedenu u članu 3. Posebnih uslova). Svaki ugovor ili grant sklopljen s izvođačem ili korisnikom granta koji je u situaciji isključenja u trenutku sklapanja ugovora isključuju se iz finansiranja Unije i može se primijeniti mehanizam finansijskih korekcija u skladu s članom 7.a.
- (4) Ako korisnik programa IPA III postane svjestan situacije isključenja iz stava 1. u provođenju zadataka opisanih u Dodatku I, Korisnik programa IPA III će, prema uslovima svog nacionalnog zakonodavstva, nametnuti privrednom operateru ili podnosiocu zahtjeva za grant, odbijanje iz datog postupka i isključenje iz budućih postupaka nabavke ili dodjele granta. Korisnik programa IPA III također može nametnuti finansijsku kaznu proporcionalnu vrijednosti dotičnog ugovora. Odbijanja, isključenja i/ili finansijske kazne izriču se nakon akuzatornog postupka kojim se dotičnoj osobi obezbjeđuje pravo na odbranu. Korisnik programa IPA III dužan je obavijestiti Komisiju u skladu sa stavom (2) ovog člana.

Član 2 – Komunikacija i vidljivost

- (1) U skladu s članom 24. odgovarajućih FFPA, Korisnici programa IPA III poduzimaju potrebne mjere kako bi obezbijedili vidljivost finansiranja EU za aktivnosti koje su im povjerene, te pripremaju koherentan plan aktivnosti komunikacije i vidljivosti, koji će biti dostavljen Komisiji na dogovor u roku od 2 mjeseca od stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju.
- (2) Ove aktivnosti komunikacije i vidljivosti moraju biti u skladu s Priručnikom za komunikacije i vidljivost za vanjske aktivnosti EU koji je utvrdila i objavila Komisija, a koji je na snazi u vrijeme aktivnosti.

Član 3 – *Ex-ante* i *ex-post* kontrole postupaka dodjele grantova i postupaka nabavke, te *ex-post* kontrole ugovora i grantova koje provodi Komisija

- (1) Komisija može provoditi *ex-ante* kontrole postupaka dodjele za nabavke i grantove za sljedeće faze:
 - (a) odobrenja obavještenja o ugovoru za nabavku i njihove izmjene;
 - (b) odobrenja tenderske dokumentacije i smjernica za podnosiocima zahtjeva za grantove;
 - (c) odobrenje sastava Odbora za ocjenjivanje;
 - (d) odobravanje evaluacijskih izvještaja, odluka o odbijanju i dodjeli³;
 - (e) odobrenje ugovornih dosjea i dodataka ugovorima.
- (2) U smislu *ex-ante* kontrola, Komisija odlučuje o:
 - (a) provođenju *ex-ante* kontrola svih spisa, ili
 - (b) provođenju *ex-ante* kontrola odabranih spisa, ili

³ Za ugovore o uslugama ovaj korak uključuje *ex-ante* kontrole u vezi s odobravanjem užeg izbora.

- (c) potpunom odustajanju od *ex-ante* kontrola.
- (3) Ako Komisija odluči izvršiti *ex-ante* kontrole u skladu sa stavom 2. tačke (a) ili (b), ona vodećeg korisnika programa IPA II izvještava o dokumentima izabranim za *ex-ante* kontrole. Ovaj korisnik programa IPA II, nakon obavještenja o tome koji je dokument izabran za *ex-ante* kontrolu, Komisiji dostavlja svu potrebnu dokumentaciju i informacije, a najkasnije u vrijeme dostavljanja obavještenja o ugovoru ili smjernica za podnosiocima zahtjeva za objavljivanje.
- (4) Komisija može odlučiti o provođenju *ex-post* kontrola postupaka dodjele koji nisu bili podvrgnuti *ex-ante* kontroli (u roku od 6 mjeseci od potpisivanja ugovora).
- (5) Komisija može odlučiti izvršiti *ex-post* kontrole, uključujući revizije i kontrole na licu mjesta, u bilo kojem trenutku na svim ugovorima ili grantovima koje je dodijelio vodeći korisnik programa IPA III koji proizilaze iz ovog sporazuma o finansiranju. Ovaj korisnik programa IPA III stavlja na raspolaganje svu potrebnu dokumentaciju i informacije Komisiji nakon što ga se obavijesti da je spis odabran za *ex-post* kontrolu. Komisija može ovlastiti osobu ili subjekt da u njezino ime provodi *ex-post* kontrole.

Član 4 – Bankovni računi, računovodstveni sistemi i priznati troškovi

- (1) Nakon stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju, Računovodstveno tijelo i Posredničko tijelo za finansijsko upravljanje vodećeg korisnika programa IPA III za program prekogranične saradnje otvorit će najmanje jedan bankovni račun denominiran u eurima po godišnjoj dodjeli. Ukupni bankovni saldo za program prekogranične saradnje zbir je salda na svim bankovnim računima programa koje ima Računovodstveno tijelo i sva učestvujuća Posrednička tijela za finansijsko upravljanje u vodećem korisniku programa IPA III. Izvještavanje o svim bankovnim računima povezanim sa svakim programom bit će evidentirano putem IPA-APP-a⁴.
- (2) Vodeći korisnik programa IPA III priprema i Komisiji dostavlja planove predviđanja isplata po godišnjoj dodjeli za vrijeme trajanja perioda provođenja programa prema predlošku iz tačke (d) Dodatka III. Ova se predviđanja ažuriraju i dostavljaju sa svakim zahtjevom za isplatu sredstava iz člana 5, stav 1. i člana 5, stav 3, s godišnjim finansijskim izvještajem iz člana 14, stav 2. i s predviđanjem vjerovatnih zahtjeva za isplatu iz člana 33, stav 3. FFPA. Planovi predviđanja isplate zasnivaju se na stvarnim i realnim potrebama, te moraju biti potkrijepljeni dokumentiranom detaljnom analizom (uključujući planirano ugovaranje i raspored plaćanja po ugovoru) koja će biti dostupna Komisiji na zahtjev.
- (3) Početni plan predviđanja isplata sadrži sažeta godišnja predviđanja isplata po godišnjoj dodjeli za cijeli period provođenja i mjesečna predviđanja isplata za prvih dvanaest mjeseci programa prekogranične saradnje. Naknadni planovi sadržavat će sažeta godišnja predviđanja isplata po godišnjoj dodjeli za preostali dio perioda provođenja Programa prekogranične saradnje i mjesečna predviđanja isplata za sljedećih četrnaest mjeseci.
- (4) Vodeći korisnik programa IPA III dužan je uspostaviti i održavati računovodstveni sistem u skladu s klauzulom 4(3)(a) Dodatka A FFPA, koji će sadržavati barem podatke za ugovore kojima se upravlja u okviru programa prekogranične saradnje naveden u Dodatku IV.
- (5) U skladu s članom 57, stav 2. FFPA, troškovi priznati u računovodstvenom sistemu koji se vodi prema stavu 4. moraju nastati, biti prihvaćeni i plaćeni i odgovarati stvarnim troškovima dokazanim popratnim dokumentima, a upotrebljavat će se kada je to prikladno za odobravanje avansne isplate koju plaća vodeći korisnik programa IPA III u okviru lokalnih ugovora.

⁴ IPA-APP je namjenska IT-aplikacija koju je razvila DG NEAR kako bi zamijenila *iPerseus* koji je bio alat korišten za praćenje provođenja pretprijetnih fondova pod indirektnim upravljanjem od strane zemalja korisnica (IMBC).

Član 5 – Odredbe o plaćanjima od strane Komisije Korisniku programa IPA III

- (1) Svaki zahtjev za avansno plaćanje mora sadržavati izjavu o izdacima za program, uključujući ugovorene iznose, isplaćene i priznate troškove.
- (2) Prva avansna isplata odnosi se na 100% predviđenih isplata za prvu godinu predviđenog plana isplata u skladu s članom 4, stavom 2. Ovaj zahtjev za avansno plaćanje mora biti potkrijepljen bankovnim punomoćima za sve bankovne račune programa, ako je primjenjivo.
- (3) Vodeći korisnik programa IPA III podnijet će naknadne zahtjeve za avansne isplate kada ukupni bankovni saldo za program padne ispod predviđenih isplata za sljedećih pet mjeseci programa.
- (4) Svaki zahtjev za dodatno avansno plaćanje mora sadržavati:
 - a) bankovni saldo za program na krajnji datum zahtjeva;
 - b) ažurirane bankovne punomoći za sve bankovne račune Programa, ako je primjenjivo;
 - c) predviđanje isplate za program za sljedećih četrnaest mjeseci na krajnji datum zahtjeva kako je navedeno u članu 4, stav 2;
 - d) izvještavanje u IPA-APP.
- e) Vodeći korisnik programa IPA III može zatražiti za svako sljedeće avansno plaćanje iznos ukupnih isplata predviđenih za četrnaest mjeseci nakon krajnjeg datuma zahtjeva, umanjen za salda navedena u stavu 4(a) na krajnji datum zahtjeva za isplatu sredstava, uvećan za bilo koji iznos koji je finansirao Korisnik programa IPA III prema stavu 6, a koji još nije nadoknađen.

Komisija zadržava pravo smanjenja svake sljedeće avansne isplate ako ukupni bankovni saldo vodećeg korisnika programa IPA III u okviru ovog programa premaši predviđenu isplatu za sljedećih četrnaest mjeseci.

- f) Ako je plaćanje smanjeno prema stavu 5, vodeći korisnik programa IPA III mora finansirati program iz vlastitih sredstava do iznosa smanjenja. Vodeći korisnik programa IPA III tada može zatražiti povrat tog finansiranja kao dio sljedećeg zahtjeva za isplatu sredstava kako je navedeno u stavu 5.
- g) Shodno članu 33, stav 1. FFPA, Komisija zadržava pravo obrađivati djelimična plaćanja u okviru raspoloživih sredstava. Nakon što sredstva ponovo budu dostupna, Komisija odmah obrađuje isplatu preostalog iznosa.
- h) Komisija ima pravo povrata prekomjernih sredstava na banci koja su ostala neiskorištena duže od dvanaest mjeseci. Prije korištenja ovog prava, Komisija će pozvati vodećeg korisnika programa IPA III da navede razloge za kašnjenje u isplati sredstava i da dokaže stalnu potrebu za njima u sljedeća dva mjeseca.
- i) Kamate nastale na bankovnim računima korištenim za ovaj program ne pripadaju Komisiji.
- j) U skladu s članom 33, stav 4. FFPA, kada Komisija prekine rok za zahtjev za isplatu za više od dva mjeseca, vodeći korisnik programa IPA III može zatražiti odluku Komisije o tome treba li nastaviti prekid roka.
- k) Ovjereni završni izvještaj o izdacima iz člana 36, stav 1, tačka (a) FFPA dostavlja NAO najkasnije 16 mjeseci nakon završetka perioda operativnog provođenja.

Član 6 – Prekid plaćanja

- (1) Ne dovodeći u pitanje obustavu ili raskid ovog sporazuma o finansiranju prema članovima 18. i 19, kao i ne dovodeći u pitanje članove 38. i 39. FFPA, Komisija može djelimično ili u cijelosti prekinuti plaćanja, ako:
 - (a) je Komisija utvrdila ili je ozbiljno zabrinuta da je vodeći korisnik programa IPA III počinio značajne pogreške, nepravilnosti ili prevaru dovodeći u pitanje zakonitost ili pravilnost temeljnih određenih transakcija u provođenju Programa ili se nije pridržavao svojih obaveza prema ovom sporazumu o finansiranju, uključujući obaveze u vezi s provođenjem Plana komunikacije i vidljivosti;
 - (b) je Komisija utvrdila ili je ozbiljno zabrinuta da je vodeći korisnik programa IPA III počinio sistematske ili ponavljajuće pogreške ili nepravilnosti, prevaru ili kršenje obaveza prema ovom ili drugim sporazumima o finansiranju, pod uslovom da te pogreške, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza materijalno utiču na provođenje ovog sporazuma o finansiranju ili dovode u pitanje pouzdanost sistema interne kontrole Korisnika programa IPA III ili zakonitost i pravilnost temeljnih rashoda.

Član 7 – Povrat sredstava

- (1) Uz slučajeve iz člana 40. FFPA, Komisija može povratiti sredstva od vodećeg korisnika programa IPA III kako je predviđeno Finansijskom uredbom, posebno u slučaju:
 - (a) neuspjeha u osiguravanju postizanja ishoda i korištenja rezultata za namjeravanu svrhu kako je navedeno u Dodatku I;
 - (b) neprihvatljivih troškova;
 - (c) nepoštivanje stope sufinansiranja, kako je navedeno u Dodatku I;
 - (d) troškova nastalih kao rezultat pogrešaka, nepravilnosti, prevare ili kršenja obaveza u provođenju programa, posebno u postupcima nabavke i dodjele grantova;
 - (e) slabosti ili nedostatka u sistemima upravljanja i kontrole Korisnika programa IPA III koji dovodi do primjene finansijske korekcije.
- (2) U skladu s nacionalnim pravom, NAO vraća doprinos Unije plaćen vodećem korisniku programa IPA III od primatelja koji su bili u bilo kojoj situaciji koja je definirana u stavu 1, tačkama b) ili c) ovog člana ili navedena u članu 40. FFPA. Ako NAO ne uspije povratiti sva ili dio sredstava, to neće spriječiti Komisiju da povрати sredstva od vodećeg korisnika programa IPA III.
- (3) Iznosi koje je vodeći korisnik programa IPA III neopravdano platio ili povratio, iznosi finansijskih jemstava, jemstava za dobro izvršenje posla i jemstva za avansno plaćanje položenih na osnovu postupaka nabavke i dodjele grantova, iznosi finansijskih kazni koje je vodeći korisnik programa IPA III izrekao kandidatima, ponuđačima, podnosiocima zahtjeva, izvođačima ili korisnicima granta, ponovno će se koristiti za program ili se vraćaju Komisiji.

Član 7a – Finansijske ispravke i zatvaranje

U skladu s članovima 42, 43. i 47. FFPA, Komisija daje dodatne smjernice o postupku pregleda i prihvatanja računa, uključujući finansijske ispravke i zatvaranje.

Drugi dio – Odredbe primjenjive na budžetsku podršku

Član 8 – Regulatorni dijalog

Korisnik programa IPA III i Komisija obavezuju se uključiti se u redovni konstruktivan dijalog na odgovarajućem nivou o provođenju ovog sporazuma o finansiranju.

Član 9 – Provjera uslova i isplata

(1) Komisija provjerava uslove za isplatu tranši komponente budžetske podrške, kako je navedeno u odgovarajućem Dodatku Priloga I.

(2) Ako Komisija zaključi da uslovi za plaćanje nisu ispunjeni, o tome će bez nepotrebnog odgađanja obavijestiti Korisnika programa IPA III.

(3) Zahtjevi za isplatu koje podnese Korisnik programa IPA III prihvatljivi su za finansiranje EU pod uslovom da su u skladu s odredbama navedenim u Prilogu I i relevantnom dodatku, te da su podneseni tokom faze operativnog provođenja.

(4) Korisnik programa IPA III primjenjuje svoje nacionalne devizne propise na nediskriminirajući način na sve isplate komponente budžetske podrške.

Član 10 – Transparentnost budžetske podrške

Korisnik programa IPA III ovime pristaje na objavu od strane Komisije ovog ugovora o finansiranju i svih njegovih izmjena, uključujući elektronskim putem, te onih osnovnih informacija o budžetskoj podršci koje Komisija smatra prikladnima. Sadržaj takve objave mora biti u skladu sa zakonima EU koji se primjenjuju na zaštitu ličnih podataka.

Član 11 – Povrat budžetske podrške

Komisija može povratiti sve ili dio isplata budžetske podrške, uz dužno poštovanje načela proporcionalnosti, ako Komisija utvrdi da je plaćanje bilo uzrokovano ozbiljnom nepravilnošću koja se može pripisati Korisniku programa IPA III, posebno ako je IPA III korisnik dao nepouz dane ili netačne informacije ili ako je u pitanju korupcija ili prevara.

Treći dio – Odredbe primjenjive na ovaj sporazum o finansiranju u cjelini, bez obzira na način provođenja

Član 12 – Period izvršenja, operativni period provođenja i rok ugovaranja

- (1) Period izvršenja Sporazuma o finansiranju je period tokom kojeg se Sporazum o finansiranju provodi i uključuje period operativnog provođenja kao i fazu zatvaranja. Trajanje perioda izvršenja propisano je članom 2, stavom 1. Posebnih uslova, a počinje sklapanjem ovog sporazuma o finansiranju i završava na krajnji datum provođenja Sporazuma o finansiranju.
- (2) Operativni provedbeni period je period u kojem su završene sve operativne aktivnosti obuhvaćene ugovorima o nabavci, ugovorima o grantovima i sporazumima o doprinosu. Trajanje ovog perioda propisano je članom 2, stavom 2. Posebnih uslova, a započinje sklapanjem ovog sporazuma o finansiranju.
- (3) Ugovaralac će poštovati operativni period provođenja prilikom sklapanja i provođenja ugovora o nabavci, ugovora o grantu i sporazuma o doprinosu u okviru ovog sporazuma o finansiranju.
- (4) Ne dovodeći u pitanje član 29, stav 2. FFPA, troškovi povezani s aktivnostima prihvatljivi su za finansiranje EU samo ako su nastali tokom operativnog provedbenog perioda. Troškovi nastali prije stupanja na snagu ovog sporazuma o finansiranju neće biti prihvatljivi za finansiranje od strane EU osim ako nije drugačije određeno u članu 7. Posebnih uslova.
- (5) Shodno članu 29, stavu 3, tačka (b) FFPA, i ne dovodeći u pitanje njegov član 28. i član 7. Posebnih uslova, sljedeći izdaci koje je napravio Korisnik programa IPA III neće biti prihvatljivi za finansiranje u okviru ovog finansiranja sporazuma:
 - a) bankovne naknade, troškove jemstava i slične naknade;
 - b) novčane kazne;
 - c) troškovi parničnog postupka;
 - d) kursne razlike;
 - e) dugovi i naknade za otplatu duga (kamate);
 - f) rezerviranja za gubitke, dugove ili potencijalne buduće obaveze;
 - g) krediti trećim stranama, osim ako nije drugačije navedeno u posebnim uslovima;
 - h) negativne kamate koje zaračunavaju banke ili druge finansijske institucije.
- (6) Ugovori o nabavci, ugovori o grantu i sporazumi o doprinosu sklapaju se najkasnije u roku od tri godine od sklapanja Sporazuma o finansiranju, osim za:
 - (a) izmjene i dopune već sklopljenih pravnih obaveza koje ne rezultiraju povećanjem doprinosa EU;
 - (b) pravne obaveze koje će se sklopiti nakon prijevremenog raskida postojećeg ugovora o nabavci;
 - (c) pravne obaveze koje se odnose na reviziju i evaluaciju, koje se mogu potpisati nakon operativnog provedbenog perioda;
 - (d) promjena nosioca provođenja.
- (7) Ugovor o nabavci, ugovor o grantu ili sporazum o doprinosu koji nije doveo do bilo kakvog plaćanja u roku od dvije godine od njegova potpisa automatski će se raskinuti, a njegovo finansiranje će se poništiti, osim u slučaju spora pred sudovima ili arbitražnim tijelima.

Član 13 – Dozvole i ovlaštenja

Ne dovodeći u pitanje član 27. FFPA, bilo koju vrstu dozvole i/ili autorizacije potrebne za provođenje Programa pravodobno će obezbijediti nadležna tijela Korisnika programa IPA III, u skladu s nacionalnim pravom.

Član 14 – Zahtjevi za izvještavanje

- (1) U svrhu općih zahtjeva za izvještavanje Komisije iz člana 59. FFPA o godišnjem izvještaju o provođenju pomoći IPA III, NIP AC koristi obrazac koji dostavlja Komisija.
- (2) U smislu člana 60. FFPA, NIP AC dužan je podnijeti konačni izvještaj Komisiji o provođenju aktivnosti koje pod indirektnim upravljanjem provodi Korisnik programa IPA III ovog programa najkasnije šesnaest mjeseci nakon završetka operativnog perioda provođenja. NIP AC koristi predložak koji daje Komisija.
- (3) Za potrebe člana 61, stav 1. FFPA, NAO će do 15. januara sljedeće fiskalne godine u elektronskom obliku obezbijediti kopiju podataka koji se čuvaju u računovodstvenom sistemu uspostavljenom prema članu 4, stav 4. Ovo treba potkrijepiti potpisanim nerevidiranim sažetim finansijskim izvještajem u skladu s tačkom (c) Dodatka III.
- (4) U svrhu posebnih zahtjeva za izvještavanje u okviru indirektnog upravljanja iz člana 61, stav 2, tačke (a) i člana 61, stav 3. FFPA, NAO u korisniku programa IPA III koristi predloške predviđene tačkama (a) i (b) Priloga III.

Član 15 – Prava intelektualnog vlasništva

- (1) Ugovori koji se finansiraju u okviru ovog sporazuma o finansiranju osiguravaju da korisnici programa IPA III steknu sva potrebna prava intelektualnog vlasništva u pogledu informacione tehnologije, studija, crteža, planova, promocije i bilo kojeg drugog materijala izrađenog za potrebe planiranja, provođenja, praćenja i evaluacije.
- (2) Vodeći korisnik programa IPA III jemči da Komisija, ili bilo ko ili osoba ovlaštena od strane Komisije, i ostali korisnici programa IPA III imaju pristup i pravo korištenja takvog materijala. Komisija će takav materijal koristiti samo za vlastite potrebe.

Član 16 – Konsultacije između Korisnika programa IPA III i Komisije

- (1) Korisnici programa IPA III i Komisija se međusobno konsultiraju prije pokretanja bilo kakvog spora koji se odnosi na provođenje ili tumačenje ovog sporazuma o finansiranju, u skladu s članom 20.
- (2) Kada Komisija postane upoznata s problemima u provođenju postupaka koji se odnose na provođenje ovog sporazuma o finansiranju, ona uspostavlja sve potrebne kontakte s Korisnicima programa IPA III programa kako bi pronašla rješenje nastale situacije i poduzela sve potrebne korake.
- (3) Konsultacije mogu dovesti do izmjene, obustave ili raskida ovog sporazuma o finansiranju.
- (4) Komisija redovno izvještava Korisnike programa IPA III o provođenju aktivnosti opisanih u Dodatku I koje ne spadaju pod Drugi dio ovih općih uslova.

Član 17 – Izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju

- (1) Sve izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju vrše se pisanim putem, uključujući razmjenom dopisa.

- (2) Ako Korisnici programa IPA III zahtijevaju izmjenu i dopunu, zahtjev zajednički podnose Komisiji najkasnije tri mjeseca prije planiranog stupanja izmjene i dopune na snagu.
- (3) Komisija može izmijeniti dokumente u Dodacima III i IV, a da ovo ne podrazumijeva izmjenu i dopunu ovog sporazuma o finansiranju. Korisnici programa IPA III se pismenim putem obavještavaju o svim takvim izmjenama i dopunama i njihovom stupanju na snagu.

Član 18 – Obustava ovog sporazuma o finansiranju

- (1) Provođenje Sporazuma o finansiranju može se obustaviti u sljedećim slučajevima:

- a) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako bilo koji Korisnik programa IPA III prekrši obavezu prema ovom sporazumu o finansiranju.
- b) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako vodeći korisnik programa IPA III prekrši bilo koju obavezu utvrđenu prema postupcima i standardnim dokumentima iz člana 18, stav 2. FFPA, ne dovodeći u pitanje odredbe člana 8, stav 2.
- c) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako vodeći korisnik programa IPA III ne ispunjava uslove za povjeravanje zadataka provođenja budžeta.
- d) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako bilo koji korisnik programa IPA III odluči obustaviti ili prekinuti proces pristupanja članstvu u EU.
- e) Komisija može obustaviti provođenje ovog sporazuma o finansiranju ako bilo koji Korisnik programa IPA III prekrši obavezu koja se odnosi na poštivanje ljudskih prava, demokratskih načela i vladavine prava i u teškim slučajevima korupcije ili ako je Korisnik programa IPA III kriv za tešku profesionalnu grešku dokazanu opravdanim sredstvom. Teška profesionalna greška se tumači kao nešto od sljedećeg:
 - kršenje važećih zakona ili propisa ili etičkih standarda profesije kojoj osoba ili subjekat pripada, ili
 - svako nelegalno ponašanje osobe ili subjekta koje ima uticaj na njegov profesionalni kredibilitet gdje takvo ponašanje označava nelegalnu namjeru ili grubi nemar.
- f) Ovaj sporazum o finansiranju može se obustaviti u slučajevima više sile, definiranim u daljnjem tekstu: „Viša sila“ znači bilo koju nepredviđenu i vanrednu situaciju ili događaj izvan kontrole ugovornih strana koji bilo koju od njih sprječava u ispunjavanju njezinih obaveza, a koji se ne može pripisati njihovoj pogrešci ili nemaru (ili njihovih izvođača, zastupnika ili zaposlenika) i koji ne može biti riješen unatoč dubinskoj analizi. Kvarovi opreme ili materijala ili kašnjenja u stavljanju na raspolaganje, radnički protesti ili finansijske poteškoće ne mogu se smatrati višom silom. Neće se smatrati da ugovorna strana krši svoje obaveze ako je u tome sprječava viša sila o kojoj je druga strana uredno obaviještena. Ugovorna strana koja se suočava sa slučajem više sile bez odlaganja obavještava drugu stranu i navodi prirodu, izgledni period trajanja i predviđene posljedice problema, i poduzima sve mjere kako bi umanjila moguću štetu. Ako viša sila utiče samo na dio programa, obustava Sporazuma o finansiranju može biti djelimična. Niti jedna od strana neće se smatrati odgovornom za kršenje svojih obaveza prema ovom sporazumu o finansiranju ako je u ispunjavanju istih spriječena višom silom, pod uslovom da poduzima mjere za smanjenje moguće štete.

- (2) Komisija može obustaviti ovaj sporazum o finansiranju bez prethodnog obavještenja.
- (3) Komisija može poduzeti bilo koju odgovarajuću mjeru predostrožnosti prije obustave.
- (4) Kada se dostavi obavještenje o obustavi, potrebno je naznačiti posljedice za ugovore o nabavci koji su u toku ili će biti potpisani, ugovore o grantovima i sporazume o doprinosu.
- (5) Obustava ovog sporazuma o finansiranju ne dovodi u pitanje prekid plaćanja i raskid ovog sporazuma o finansiranju od strane Komisije u skladu s članom 6. i članom 19.

- (6) Strane će nastaviti s provođenjem Sporazuma o finansiranju kada to uslovi dopuste, uz prethodno pismeno odobrenje Komisije. Ovo ne dovodi u pitanje bilo kakve izmjene i dopune ovog sporazuma o finansiranju, koje bi mogle biti potrebne za prilagođavanje programa novim uslovima provođenja, uključujući, ako je moguće, produženje perioda operativnog provođenja i izvršenja, ili raskid ovog sporazuma o finansiranju u skladu s članom 19.

Član 19 – Raskid ovog sporazuma o finansiranju

- (1) Ako se problemi koji su doveli do obustave ovog sporazuma o finansiranju ne riješe u roku od najviše 180 dana, bilo koja strana može raskinuti Sporazum o finansiranju uz otkazni rok od 30 dana.
- (2) Kada se dostavi obavještenje o raskidu, navode se posljedice za ugovore o nabavci, ugovore o grantu i sporazume o doprinosu koji su u toku ili će se potpisati.
- (3) Raskid ovog sporazuma o finansiranju ne isključuje mogućnost Komisije da izvrši finansijske ispravke u skladu s članovima 43. i 44. FFPA.

Član 20 – Mjerodavno pravo, rješavanje sporova

- (1) Ovaj sporazum reguliran je pravom EU.
- (2) Ako se spor koji se odnosi na tumačenje, primjenu ili valjanost Sporazuma ne može riješiti sporazumno, riješit će se arbitražom u skladu s Arbitražnim pravilima Stalnog arbitražnog suda iz 2012. godine, u skladu sa sljedećim:
- (a) Sastav vijeća
- Za zahtjeve od 500.000 eura ili više: vijeće se sastoji od tri arbitra. Svaka će stranka imenovati jednog arbitra u roku od 40 kalendarskih dana nakon slanja obavještenja o arbitraži. Dva arbitra koje su imenovale stranke zauzvrat će imenovati trećeg arbitra koji će djelovati kao predsjedavajući arbitar.
- Za zahtjeve ispod 500.000 eura: vijeće će se sastojati od jednog arbitra, osim ako se stranke ne dogovore drugačije.
- Ako se vijeće ne sastavi u roku od 80 kalendarskih dana nakon slanja obavještenja o arbitraži, bilo koja strana može zatražiti od sekretarijata Stalnog arbitražnog suda ili drugog međusobno prihvatljivog neutralnog tijela da imenuje potrebnog/potrebne arbitra/arbitre.
- (b) Sjedište
- Sjedište arbitražnog vijeća je Den Haag, Holandija.
- (c) Jezik
- Jezik postupka bit će engleski ili neki drugi službeni jezik Evropske unije koji je obostrano prihvatljiv. Dokazi se mogu izvesti i na drugim jezicima, ako se stranke s tim slože.
- (d) Postupak
- Pribjegavanje privremenim mjerama, intervencijama treće strane i intervencijama *amicus curiae* je isključeno.
- Ako jedna strana od vijeća zatraži da s informacijama ili materijalom postupa povjerljivo, odluka se donosi u obliku obrazloženog naloga i nakon saslušanja druge strane (10 kalendarskih dana za podnošenje primjedbi). Vijeće će odvagati razloge zahtjeva, prirodu informacije i pravo na efikasnu sudsku zaštitu. Vijeće posebno može:
- učiniti otkrivanje podložnim posebnim obavezama ili

- odlučiti se protiv otkrivanja, ali narediti izradu nepovjerljive verzije ili sažetka informacija ili materijala, koji sadrži dovoljno informacija da omogući drugoj strani da izrazi svoje stavove na smislen način.

Ako se od vijeća traži da sasluša slučaj zatvoren za javnost, odluka će se donijeti nakon saslušanja druge strane (10 kalendarskih dana za podnošenje primjedbi). Vijeće će uzeti u obzir razloge za zahtjev i prigovore druge strane (ako postoje).

Ako se od vijeća traži tumačenje ili primjena prava Evropske unije, ono će prekinuti postupak i zatražiti od predsjednika Visokog suda u Parizu (*Président du Tribunal de grande instance de Paris*, „*juge d'appui*”), u skladu s članovima 1460. i 1505. francuskog Zakonika o građanskom postupku zatražiti prethodnu odluku od Suda Evropske unije u skladu s članom 267. Ugovora o funkcioniranju Evropske unije. Postupak pred arbitražnim sudom nastaviti će se nakon donošenja odluke od strane *juge d'appui*. Odluka Suda EU i *juge d'appui* obavezujuća je za vijeće.

Arbitražna odluka bit će konačna i obavezujuća za stranke i one će je izvršiti bez odgode.

Međutim, svaka strana može zatražiti da odluku preispita Žalbeni sud u Haagu (*Gerechtshof Den Haag*) na osnovu važećeg nacionalnog zakona. U tom slučaju, odluka se neće smatrati konačnom do okončanja ovog postupka. Odluka Revizorskog suda obavezujuća je za vijeće.

(e) Troškovi

Troškovi arbitraže sastoje se od:

- naknada i razumnih troškova arbitara,
- razumnih troškova vještaka i svjedoka koje je odobrilo vijeće, i
- naknada i troškova Sekretarijata Stalnog arbitražnog suda za arbitražni postupak (npr. catering, osiguranje službenika, soba, tumačenje).

Naknade arbitara ne smiju premašiti:

- 30.000 eura po arbitru ako je sporni iznos ispod 1.000.000 eura,
- 15% spornog iznosa ako je taj iznos veći od 1.000.000 eura. U svakom slučaju naknade arbitara ne smiju premašiti 300.000 eura.

Troškove arbitraže snose stranke u jednakom omjeru, osim ako nije drukčije dogovoreno.

Stranke same snose svoje troškove pravnog zastupanja i druge troškove koje imaju u vezi s arbitražom.

(f) Povlastice i imuniteti

Dogovor o provođenju arbitraže prema Arbitražnim pravilima Stalnog arbitražnog suda iz 2012. godine ne predstavlja i ne može se tumačiti kao odricanje od povlastica ili imuniteta bilo koje strane, na koje imaju pravo.

Član 21 – Mjere ograničavanja EU

(1) Definicije

- „Mjere ograničavanja EU“ označavaju mjere ograničavanja usvojene u skladu s Ugovorom o Evropskoj uniji (TEU) ili Ugovorom o funkcioniranju Evropske unije (UFEU).
 - „Ograničena osoba“ označava sve subjekte, pojedince ili grupe pojedinaca koje je EU odredila da podliježu mjerama ograničavanja EU⁵.
- U svim svojim odnosima, stranke priznaju da prema pravu EU nikakva sredstva ili privredni resursi EU ne smiju biti direktno ili indirektno dostupni Ograničenim osobama ili služiti u njihovu korist.
 - Vodeći korisnik programa IPA III obezbjeđuje da nijedna transakcija koja se pronade na popisu sankcija EU nema direktnu ili indirektnu korist od finansiranja EU. Vodeći korisnik programa IPA III obavezuje se obezbijediti ovu obavezu:

⁵ www.sanctionsmap.eu. Karta sankcija je informatički alat za identifikaciju režima sankcija. Izvor sankcija proizilazi iz pravnih akata objavljenih u Službenom listu Evropske unije (SL). U slučaju nedosljednosti između objavljenih pravnih akata i ažuriranja na web-stranici, mjerodavna je verzija u Službenom listu.

- (a) provjerom rezultata pretrage na popisu sankcija EU, prije sklapanja i plaćanja prema relevantnim sporazumima, svaki ugovaralac, korisnik granta i krajnji primalac s kojim vodeći korisnik programa IPA III ima ili se očekuje da će imati direktan ugovorni odnos (direktni primalac), kako bi se procijenilo je li takav primalac Ograničena osoba;
 - (b) provjerom ili drugim odgovarajućim sredstvima (koja mogu uključivati naknadnu provjeru) na osnovu pristupa zasnovanog na riziku, da nijedan subjekat koji bi indirektno primao sredstva EU nije Ograničena osoba.
- (4) U slučaju da vodeći korisnik programa IPA III ocijeni da je bilo koji od primalaca (direktnih ili indirektnih) sredstava EU Ograničena osoba, vodeći korisnik programa IPA III će odmah obavijestiti Komisiju.
- (5) Ne dovodeći u pitanje obavezu iz gornje tačke 3, ako Komisija ocijeni da korištenje finansijske pomoći Unije u okviru programa IPA III rezultira ili je rezultiralo kršenjem mjera ograničavanja EU, odgovarajući iznosi neće biti prihvatljivi za finansijsku pomoć Unije u okviru programa IPA III. Ovo ne dovodi u pitanje bilo kakva prava koja Komisija može imati da obustavi ili prekine radnju zahvaćenu takvim kršenjem, da povрати sva sredstva EU koja je doprinijela Komisija ili da obustavi ili raskine ovaj sporazum o finansiranju.
- (6) Određivanje korektivnih mjera izvršit će se u skladu s načelom razmjernosti. Korektivne mjere primjenjuju se samo na sredstva EU koja su dostupna primaocu ili su u njegovu korist za period tokom kojeg je ostao Ograničena osoba.
- (7) Ova klauzula ne dovodi u pitanje iznimke sadržane u Mjerama ograničavanja.

DODATAK IA -TABELA SAŽETKA BUDŽETA

Naziv programa: Godišnji akcioni plan za Bosnu i Hercegovinu za 2022.

Korisnik programa IPA III: Bosna i Hercegovina

Referenca programa OPSYS: JAD.1045709

Program		Direktno upravljanje								Indirektno upravljanje								Ukupao			
		Grantovi			Nabavka			Budžetska podrška	Ukupao Direktno upravljanje	Indirektno upravljanje sa povjerenim subjektima (IMEE)			Indirektno upravljanje sa korisnikom programa IPA III (IMBC)			Ukupao IM					
Prozor	Akcija	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupao	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupao	Doprinos EU	Doprinos EU	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupao	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupao	Doprinos EU	Doprinos EU	Doprinos treće strane	Ukupao		
Prozor 1	EU podrška pravosuđu	3.500.000,00		3.500.000,00			-			3.500.000,00		-		-	-	-	3.500.000,00		3.500.000,00		
Ukupao Prozor 1		3.500.000,00	-	3.500.000,00	-	-	-	-		3.500.000,00	-	-	-	-	-	-	3.500.000,00	-	3.500.000,00		
Prozor 2	EU za reformu javne uprave (PAR) Povećani administrativni kapaciteti	1.000.000,00		1.000.000,00	5.000.000,00		5.000.000,00			6.000.000,00		-			-	-	6.000.000,00		6.000.000,00		
	EU za upravljanje javnim finansijama	1.000.000,00		1.000.000,00	2.500.000,00		2.500.000,00			3.500.000,00		-			-	-	3.500.000,00		3.500.000,00		
	Instrumenti iz evropske integracije	-		-	3.500.000,00		3.500.000,00			3.500.000,00	2.000.000,00		2.000.000,00	-		-	2.000.000,00	5.500.000,00	5.500.000,00		
Ukupao Prozor 2		2.000.000,00	-	2.000.000,00	11.000.000,00	-	11.000.000,00	-		13.000.000,00	2.000.000,00	-	2.000.000,00	-	-	-	2.000.000,00	15.000.000,00	15.000.000,00		
Prozor 3	EU u oblasti klimatske promjene	-		-	4.000.000,00		4.000.000,00			4.000.000,00	-		-		-	-	4.000.000,00		4.000.000,00		
Ukupao Prozor 3		-	-	-	4.000.000,00	-	4.000.000,00	-		4.000.000,00	-	-	-	-	-	-	4.000.000,00	-	4.000.000,00		
Prozor 4	EU u ljudu (zapošljavanje i socijalna zaštita)	-		-			-			-	23.000.000,00		23.000.000,00		-	23.000.000,00	23.000.000,00	-	23.000.000,00		
		Ukupao Prozor 4		-	-	-		-	-	-	23.000.000,00	-	23.000.000,00	-	-	-	23.000.000,00	23.000.000,00	-	23.000.000,00	
Ukupao za program		5.500.000,00	-	5.500.000,00	15.000.000,00	-	15.000.000,00	-		20.500.000,00	25.000.000,00	-	25.000.000,00	-	-	-	25.000.000,00	45.500.000,00	45.500.000,00		